

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TURİZM OTEL İŞLETMELERİNİN İKLİM KRİZİNE ETKİSİ: ANTALYA ÖRNEĞİ

Nebahat Neva ULU

Danışman

Prof. Dr. Tuncer Demir

Akdeniz Havzası Coğrafyası Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TURİZM OTEL İŞLETMELERİNİN İKLİM KRİZİNE ETKİSİ: ANTALYA ÖRNEĞİ

Nebahat Neva ULU

Danışman

Prof. Dr. Tuncer Demir

Akdeniz Havzası Coğrafyası Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Nebahat Neva ULU'nun bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Havzası Coğrafyası Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak oy birliği ☐ oy çokluğu ☐ ile kabul edilmiştir.

Başkan : (İmza)

Üye (Danışmanı) : (İmza)

Üye : (İmza)

Tez Başlığı: Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizine Etkisi: Antalya Örneği

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi :

Mezuniyet Tarihi :

(İmza)

Prof. Dr. Tuncer Demir

Enstitü Müdürü

AKADEMİK BEYAN

T.C

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ,

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizine Etkisi: Antalya Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını beyan ederim.

İmza

Nebahat Neva ULU

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Nebahat Neva Ulu
Öğrenci Numarası	202255108002
Enstitü Ana Bilim Dalı	Akdeniz Havzası Coğrafyası
Programı	Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Tuncer Demir
Tez Başlığı	Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizine Etkisi: Antalya Örneği
Turnitin Ödev Numarası	2537750578

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 237 sayfalık kısmına ilişkin olan 02/12/2024 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Alıntılar hariç %11

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

.../.../....

(İmzası)

Prof. Dr. Tuncer Demir

ÖNSÖZ

“Büyük karışıklık, kötülükle mutsuzluğu karıştırmakta! Kötülüğün mutsuzluğa indirgenmesi ve buna koşut olarak iyiliğin mutluluğa indirgenmesi... Kendi içinde adamakıllı mutsuz olan mutluluğun ideolojisi!”- Baudrillard

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında değerli katkı ve rehberlikleriyle saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Tuncer Demir’e, akademik hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen, yolumu aydınlatan Prof. Dr. Özgür Arun’a, ayrıca her daim yanımda olan sevgili annem ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nebahat Neva ULU
Antalya, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1	İklim Değişikliği ve Tanımı	6
1.2	İklim Değişikliği Tarihi, Kökeni ve Yöntemleri.....	7
1.2.1	Kuanter Dönem Öncesi İklim Değişimleri: Tarihsel Süreçler ve Klimatik Olaylar	9
1.3	Küresel İklim Değişikliği Nedenleri: Tarihsel ve Güncel Değişimler.....	12
1.3.1	İklim Değişikliğine Neden Olan Doğal Etkiler.....	12
1.3.2	İklim Üzerindeki İnsan Etkisi: Sanayi Devrimi'nin Ardından 19. Yüzyılın Son Çeyreği ile Günümüzdeki Değişimler	18
1.4	İklim Değişikliği Fiziksel ve Sosyal Etkileri	29
1.5	Küresel Düzeyde İklim Değişikliği Politikaları.....	32
1.6	İklim Değişikliğinin Akdeniz'deki Etkileri ve Antalya İli	37
1.6.1	Antalya İlinin Doğal ve Beşerî Özellikleri	42
1.7	İklim Adaleti Kavramı	48
1.8	Tüketim Toplumu Kavramı	53
1.8.1	Jean Baudrillard'ın Tüketim Toplumu Kavramına Genel Bakış	54
1.8.2	Tüketimin Mucizevi Statüsü.....	59
1.8.3	Tüketim Kuramı.....	61
1.9	John Urry Mekanları Tüketmek Kavramı	66
1.9.1	Turizm Tüketimi.....	66
1.9.2	Turizm'in Sonu- Post- Fordist Tüketim	68

1.9.3	Turizm ve Çevre İlişkisi	72
1.10	Voluntourism Kavramı	75

İKİNCİ BÖLÜM

ENERJİ KAYNAKLARI: TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ MEVCUT DURUM İLE TURİZM FAALİYETLERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK YAKLAŞIMI

2.1	Enerji Kaynakları ve Kullanım Alanları	80
2.2	Yenilenemeyen Enerji Kaynakları	81
2.3	Yenilenebilir Enerji Kaynakları	83
2.4	Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanım Alanları.....	84
2.4.1	Yenilenebilir Enerjinin İnsanlar ve Gezegen İçin Temel Faydaları	85
2.4.2	Yenilenebilir Enerjinin Avantajları ve Dezavantajları	86
2.4.3	Yenilenebilir Enerji Kaynağı ve Dünya'daki Yeri	87
2.4.4	Yenilenebilir Enerji ve Türkiye'deki Durum	88
2.5	Turizm Faaliyetleri ve Sürdürülebilirlik Kavramı	89
2.5.1	Sürdürülebilirlik Kavramı, Ortaya Çıkışı ve Tarihi.....	89
2.5.2	Sürdürülebilir Kalkınma	92
2.6	Sürdürülebilir Turizm	96
2.6.1	Sürdürülebilir Turizmin Gelişimi ve Tarihi.....	98
2.7	Turizm Faaliyetleri ve İklim Değişikliği	99
2.7.1	İklim Değişikliğinin Turizm Faaliyetlerine Etkisi.....	100
2.7.2	Turizm Faaliyetlerinin İklim Değişikliğine Etkisi.....	104
2.7.3	Turizm Faaliyetlerinde İklim Değişikliğine Karşı Uygulanacak Stratejiler.....	107

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE SONUÇLARI

3.1	Araştırmanın Konusu, Kapsamı ve Amacı	112
3.1.1	Yöntem	113
3.1.2	Araştırma Deneyimi.....	118
3.1.3	Veri Toplama Araçları ve Katılımcıların Belirlenmesi	118
3.1.4	Verilerin Analiz Süreci	118
3.1.5	Araştırmanın Güven Duyulabilirliği ve Etik Boyutu.....	119
3.1.6	Araştırmanın Sınırlılıkları.....	121

3.2	BULGULAR.....	121
3.2.1	Demografik Bulgular	122
3.3	Nitel Bulgular ve Verilerin Analizi.....	124
3.3.1	Antalya’nın Turizm Otelleri İçin Avantajı	126
3.3.2	Sürdürülebilirlik.....	132
3.3.3	Turizm Otel Faaliyetlerinin İklim Krizine Etkisi	158
3.3.4	Turizm İşletmelerinin İklim Krizi Farkındalığı	179
3.3.5	İklim Krizinin Turizm Otel İşletmelerine Etkisi	189
3.3.6	Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizi Mücadelesi İçin Alması Gereken Önlemler ve Önerileri... ..	197
4.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	208
	KAYNAKÇALAR.....	219
	EK-1	233
	ÖZGEÇMİŞ	237

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Antalya'nın Yer Şekilleri Haritası	44
Şekil 2: Hiyerarşik Kod- Alt Kod Modeli. Alt Temalar, Kodlamalar Ve Frekanslar	126

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Antalya'nın Son 10 Yıldaki Sıcaklık ve Yağış Değişimleri.....	45
Tablo 2: Post- Fordist Tüketime Doğru Değişim.....	71
Tablo 3: Katılımcı Otellerin Demografik Özellikleri.....	122
Tablo 4: Araştırma Kod Kitabı.....	125
Tablo 5: Resort Otel ve Şehir Otellerinin Temel Farkları.....	143

ÖZET

Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizine Etkisi: Antalya Örneği

İklim değişikliği kavramı, günümüzde daha dramatik dönüşüm geçirerek "iklim krizi" veya "iklim kaynaması" olarak anılmaya başlamıştır ve insan faaliyetlerinin bu krize olan etkisi artık tartışmasız bir gerçektir. Bu durum, sadece bireylerin değil, çeşitli sektörlerin de krize katkı sağladığını göstermektedir. Özellikle Akdeniz Bölgesi'nde iklim krizi etkileri belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bölgenin ekonomik omurgalarından biri olan turizm sektörü, Antalya'daki otel işletmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Antalya, Türkiye'nin kıyı turizminin merkezi olarak önemli ekonomik katkılar sağlamaktadır ve elverişli iklim koşulları otellere yıllarca büyük kazançlar sağlamıştır. Ancak, iklim krizi nedeniyle bu dengelerin hızla değişmesi ve turizm sektörünün yeni koşullara uyum sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda, *“Oteller, iklim krizine doğrudan veya dolaylı olarak nasıl bir katkı sağlamakta ve bu katkılar hangi alanlarda daha belirgin şekilde gözlemlenmektedir? Otellerin çevresel sorumluluklarına dair farkındalıkları nasıl şekillenmektedir ve bu farkındalıkları somut olarak nasıl eylemlerle hayata geçirmektedirler? Oteller, çevresel etkilerini azaltmak amacıyla hangi somut adımları ve stratejileri uygulamakta ve bu stratejilerin etkinliği nasıl değerlendirilmektedir?”* Soruları çerçevesinde hazırlanan çalışma, Antalya'da uzun yıllardır faaliyet gösteren ve marka değeri taşıyan otellerin iklim krizine doğrudan veya dolaylı olarak sağladığı negatif etkileri belirleyerek, çevresel sorumluluklarına yönelik farkındalıklarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, anlamacı-yorumlamacı yaklaşım ve nitel araştırma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiş, veri toplama aracı olarak derinlemesine görüşme tekniği tercih edilmiştir. 05.02.2024-04.03.2024 tarihleri arasında Antalya'nın turizm bölgelerindeki beş yıldızlı otellerle yapılan görüşmeler hem şehir hem de resort otelleri kapsayan toplam 10 oteli içermektedir. Görüşmeler yarı yapılandırılmış form kullanılarak yapılmış ve katılımcıların onayı ile ses kaydı alınmıştır. Elde edilen veriler MAXQDA yazılımı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları; Antalya'daki otellerin iklim krizi bağlamında çevresel negatif katkılarda bulunduğunu ve çevresel sorumluluklarını yerine getirme konusunda temel adımlar attığını, ancak bu adımların devletin zorunlu kıldığı belgelendirme ve denetimlerle sınırlı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, otellerin devlet teşviklerini sınırlı şekilde kullandığı ve denetimlerde asgari şartları sağlayarak zorunlulukları karşıladığı tespit edilmiştir. Katılımcı otellerin, sürdürülebilir bir turizm anlayışını henüz sağlamadığı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: İklim krizi, Turizm Otel İşletmeleri, İklim Adaleti, Voluntourism, Akdeniz Bölgesi, Sürdürülebilirlik

ABSTRACT

Impact of Tourism Hotel Operations on the Climate Crisis: The Antalya Example

The terminology surrounding climate change has evolved to include terms like "climate crisis" or "climate emergency," with the anthropogenic influence now undeniable. This indicates that individuals and various sectors have contributed to the crisis. The effects of climate crises are becoming more evident, especially in the Mediterranean Region. The tourism sector, a significant economic driver in the region, is crucial for hotel operations in Antalya. As Turkey's coastal tourism hub, Antalya significantly boosts the economy, with its favorable climate historically yielding substantial hotel profits. However, the ongoing climate crisis is rapidly changing these dynamics, requiring the tourism sector to adapt. This study addresses the following research questions: *"How do hotels contribute directly or indirectly to the climate crisis and in which areas are these contributions more clearly observed? How is the awareness of hotels regarding their environmental responsibilities shaped and with what concrete actions do they implement this awareness? What concrete steps and strategies do hotels implement to reduce their environmental impacts and how is the effectiveness of these strategies evaluated?"* The research aims to identify the negative impacts of established hotels in Antalya on the climate crisis and assess their environmental responsibility awareness. A constructivist-interpretive approach and qualitative research design were employed, using in-depth interviews as the primary data collection method. Interviews with ten five-star hotels in Antalya's tourism regions, including city and resort establishments, were conducted from February 5, 2024, to March 4, 2024. These semi-structured interviews were recorded with participant consent and analyzed using MAXQDA software. The findings indicate that Antalya hotels contribute to negative environmental impacts within the climate crisis context and have implemented basic measures to meet environmental obligations, mainly limited to documentation and government inspections. The study also revealed that hotels make limited use of government incentives and meet regulatory requirements by satisfying minimum inspection criteria. The research concluded that participating hotels have not yet developed a comprehensive understanding of sustainable tourism practices.

Keywords: Climate Crisis, Tourism Hotel Operations, Climate Justice, Voluntourism, Mediterranean Region, Sustainability

KISALTMALAR LİSTESİ

IPCC: Intergovernmental Panel on Climate Change- Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli

BMİDÇS: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

TMI: Three Mile Island- Three Mile Adası

CO2: Karbondioksit

İRENA: The International Renewable Energy Agency- Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı

CSP: Content Security Policy- İçerik Güvenliği Politikası,

HES: Hidro Elektrik Santraller

IRA: ABD'deki Enflasyon Azaltma Yasası

REPowerEU: Daha Uygun Maliyetli, Güvenli ve Sürdürülebilir Enerji İçin Ortak Avrupa Eylemi (2022'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline yanıt olarak, 2030'dan önce Rus fosil yakıtlarına bağımlılığı sona erdirmek için bir Avrupa Komisyonu önerisidir)

NDC: Nationally Determined Contribution- Ulusal Katkı Beyanları

MTEP- TEP: Enerji kaynaklarının tek birim ile ifade edilmesini sağlayan ve 10 milyon kCal karşılığı enerji birimi

UEVEP: Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı

ESA: European Space Agency- Avrupa Uzay Ajansı

COP: Conference of Parties- Taraflar Konferansı

GES: Güneş Enerjisi Sistemi

GİRİŞ

İklim değışikliğı kavramı, günümüzde yerini hızla “iklim kaynaması” kavramına bırakmıştır. İnsan faaliyetlerinin bu kriz üzerindeki etkisi tartışmasız bir gerçeklik halini almışken, çeşitli sektörlerin de bu krize olan katkıları giderek daha fazla gündeme gelmektedir. Son araştırmalar, iklim krizinin özellikle Akdeniz Bölgesi'nde belirgin ve çarpıcı etkiler yarattığını göstermektedir. Bu durum, bölgedeki en önemli ekonomik kaynak olan turizm otel işletmelerini ve diğer sektörleri gündeme getirmektedir. Antalya, bu bağlamda turizm sektörünün başkentleri arasında yer almakta olup, Türkiye kıyı turizminin en önemli merkezlerinden biridir. Her ne kadar turizm sektörü ülke ekonomisi için büyük bir öneme sahip olsa da bu sektörün iklim krizi gerçeğıyle yüzleşmesi kaçınılmazdır. Antalya'nın elverişli iklim koşulları, bölgedeki otel işletmeleri için ekonomik açıdan büyük faydalar sağlamıştır. Ancak, iklim krizinin mevcut dengeleri değıştireceğı gerçeğı göz ardı edilemez. Bu noktada, turizm otellerinin iklim krizine karşı farkındalığı ve bu krize karşı alacakları önlemler büyük önem taşımaktadır. Turizm sektörüne düşen sorumluluk, yalnızca ekonomik kazanç sağlamak değil, aynı zamanda gezegenimizin geleceğı için sürdürülebilir politikalar ve uygulamalar geliştirmektir. Sürdürülebilirlik kapsamında, enerji ve diğer doğal kaynakların israfına yol açacak tüketim alışkanlıklarından hızla uzaklaşmak, sektördeki en önemli adımlardan biri olacaktır. Antalya'daki otellerin iklim krizine duyarlılık göstermesi ve çevreye uyumlu faaliyet alanları geliştirmesi elzemdir.

Geçmişte yaşanan iklim değışikliklerinin büyüklüğü ve hızını hafife alan küresel modellerin aksine, günümüzde iklim krizinin etkileri daha net bir şekilde ortaya çıkmakta ve bu etkilerin gelecekte de devam edeceği tahmin edilmektedir (Becken & Hay, 2007). Bu noktada, turizm sektörü bir yandan iş imkânları yaratma ve ekonomik kalkınmayı sağlama noktasında cazip bir alan olarak görülse de çevreye verdiği zararlar nedeniyle "bacasız sanayi" tanımlamasının ötesine geçmiştir. Turizm sektöründe, fosil yakıtlara dayalı enerji tüketimi, su, toprak ve hava kirliliğı gibi sorunlar üzerine tartışmalar da başlamıştır (Bayazit, 2018). İklim değışikliğı ve turizm sektörü arasındaki ilişki tek yönlü değildir; her iki faktör de birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Kitlesel turizm hareketlerinden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının iklim değışikliğine olan etkisi son yıllarda daha net bir şekilde anlaşılmıştır (Scott & Becken, 2010). Bu farkındalık, İsviçre'nin Davos kentinde düzenlenen İkinci Uluslararası İklim Değışikliğı ve Turizm Konferansı'nda Davos Deklarasyonu ile

resmileşmiştir. Bu deklarasyon, turizmin iklim değişikliği üzerindeki etkilerini kabul etmekte ve iklime duyarlı sürdürülebilir turizm politikalarının benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (UNWTO, 2007). Turizm sektörü, iklim krizinin yaratabileceği riskler ve fırsatlara yeterince hazırlıklı değildir. Sektördeki faaliyetlerin artışı, ulaşım, konaklama ve diğer hizmet alanlarında enerji tüketiminin artmasına neden olmakta ve bu da yenilenebilir enerji kaynaklarının önemini ortaya koymaktadır. Yenilenebilir enerji, iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmede, enerji güvenliğini sağlamada ve modern teknolojilere erişimi artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Son yıllarda, çevre dostu ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik bilincin artmasıyla birlikte, havaalanları, oteller ve diğer turizm destinasyonlarında yenilenebilir enerji kullanımı artış göstermiştir (Dereli, Boyacıoğlu, & Terzioğlu, 2019:1228-1243). İklim koşulları, turizm sektörünün başlıca kaynağını oluşturur. Doğal güzellikler, deniz, kum, ormanlık alanlar ve yaban hayatı gibi nitelikler, turizmin cazibesini ve rekabet gücünü artıran unsurlardır. Ancak bu kaynakların sürdürülebilirliği, turizm sektörünün geleceği açısından hayati öneme sahiptir. Sektör, gezegenimizin korunması ve gelecek nesiller için çalışmalar yapmak zorundadır. İklim, deniz ve kıyı turizmi, sağlık turizmi gibi hava ve iklim temelli turizm faaliyetlerinin temel unsurudur ve turistik destinasyonların tercih edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Holden, 2008).

Bu nedenle iklim, turizm bölgeleri için hem avantaj hem de dezavantaj yaratabilir. Özellikle yüksek sezon olarak adlandırılan dönemlerin uzunluğu, iklim koşullarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Sonuç olarak, iklim krizi turizm sektörü üzerinde büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Sektör, bu krize karşı hem etkileyen hem de etkilenen bir konumda olup, acil önlemler alınması gerekmektedir.

Bu tez çalışması, Antalya’da faaliyet gösteren turizm otel işletmelerinin iklim krizine doğrudan veya dolaylı olarak neden oldukları negatif etkileri görünür kılmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, bu işletmelerin çevresel sorumluluklarına yönelik farkındalık düzeylerini, iklim krizine karşı geliştirdikleri politikaları ve aldıkları önlemleri derinlemesine inceleyerek literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir. Çalışma kapsamında şu temel sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Oteller, iklim krizine doğrudan veya dolaylı olarak nasıl bir katkı sağlamakta ve bu katkılar hangi alanlarda daha belirgin şekilde gözlemlenmektedir?
2. Otellerin çevresel sorumluluklarına dair farkındalıkları nasıl şekillenmektedir ve bu farkındalıkları somut olarak nasıl eylemlerle hayata geçirmektedirler?

3. Oteller, çevresel etkilerini azaltmak amacıyla hangi somut adımları ve stratejileri uygulamakta ve bu stratejilerin etkinliği nasıl değerlendirilmektedir?

Bu sorular doğrultusunda, Antalya bölgesinde uzun yıllardır faaliyet gösteren ve marka değeri bulunan otellerin iklim krizi bağlamında çevresel negatif uygulamaları ve bu süreçte çevresel negatif birikimleri ve farkındalıkları belirlenmeye çalışılacaktır. Turizm otel işletmelerinin, iklim krizine olan etkilerini ve bu krizle mücadelede üstlenebileceği rolü belirginleştirilerek sürdürülebilir çözümler sunmak, çalışmanın temel amaçlarından biridir.

Çalışmanın birinci bölümü, kavramsal ve kuramsal çerçeveyi kapsamaktadır ve operasyonel tanımlamaları içermektedir. Bölümde ayrıca kavram ve kuram olarak; *İklim Adaleti*, *Tüketim Toplumu Kuramı*, *Jean Baudrillard ve Tüketim Toplumu kuramı*, *John Urry'nin Mekanları Tüketmek kuramı* ve *Voluntourism* kavramları literatürdeki bilgiler ışığında incelenmiş ve araştırmanın çerçevesi netleştirilmiştir. Bu kavramsal yaklaşımlar doğrultusunda, iklim krizinin doğal nedenlerinin yanı sıra insan faaliyetlerinin neden olduğu etkiler ve bu faaliyetlerin çevresel zararları da tartışılmıştır. Bu kapsamda, iklim krizinin turizm sektörü üzerindeki etkileri ve turizm otel işletmelerinin bu krize olan katkıları derinlemesine ele alınmış; ayrıca, iklim adaleti, voluntourism kavramı, tüketim toplumu, mekanları tüketmek, bağlamında turizmin çevresel etkilerine yönelik farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Bu tez çalışmasının temellendirildiği en önemli bölüm olarak bu kısım öne çıkmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümü, araştırmanın temel amacına hizmet etmesi bakımından enerji kaynaklarının kullanım alanları ve küresel alandaki etkinliğine odaklanmıştır. Bu bölümde, turizm otel işletmeleri ve sürdürülebilirlik kavramları detaylı bir şekilde ele alınarak, iklim krizi bağlamında sürdürülebilir turizm hizmetlerine nasıl geçiş yapılabileceği ve bu iki kavramın bir arada nasıl ilişkilendirildiği değerlendirilmiştir. Özellikle Antalya'daki katılımcı otellerin mevcut durumunu ve bu otellerin enerji kullanımı ile çevresel sürdürülebilirlik konularındaki tutumlarını anlayabilmek, bu bölümü çalışmanın bel kemiği olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu bölüm, sürdürülebilir turizm anlayışının otel işletmelerine nasıl entegre edilebileceği ve enerji kullanımında çevre dostu stratejilerin nasıl uygulanabileceğinin analizini yaparak, ilişki kurmayı da hedeflemektedir. Böylece, turizm sektörünün iklim krizine karşı sorumluluklarını yerine getirebilmesi için gerekli olan dönüşüm süreçleri ve stratejiler ortaya konulacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümü, Araştırma Bulguları ve Sonuçları olarak ele alınmıştır. Bu bölümde araştırmanın temel bileşenleri olan Araştırmanın Konusu, Kapsamı ve Amacı, Yöntem, Araştırma Deneyimi, Veri Toplama Araçları ve Katılımcıların Belirlenmesi detaylı şekilde sunulmuştur. Verilerin Analiz Süreci, araştırmanın güvenilirliği ve etik boyutu, araştırmanın sınırlılıkları ve bulgular da titizlikle ele alınmıştır. Bölümde, demografik bulgular ve nitel bulgular detaylandırılmış; katılımcılardan elde edilen veriler, araştırma alt temaları doğrultusunda doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Verilerin Analizi kısmında, saha gözlemleri ve katılımcıların söylemleri ele alınarak özellikle araştırmacının ve katılımcıların görüşleri objektif bir tutumla ele alınarak verilerle destekli değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, çalışmanın temellendirildiği kuram ve kavramlarla ilişkilendirilmiş ve kullanılan nitel tekniğin gereklilikleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler ışığında, turizm otel işletmelerinin iklim krizine negatif etkileri doğrulanmış; araştırmanın temel problemi sonuçlarla desteklenmiştir. Son bölümde, sonuçlar ve öneriler sunularak araştırma kapsamlı ve detaylı bir şekilde tamamlanmıştır. Bu bölüm, araştırmanın teorik çerçevesini ve pratik bulgularını başarılı bir şekilde bir araya getirerek, somut önerilerle son bulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, İklim değişikliği kavramı detaylı bir biçimde tanımlanmış, kökeni ve çeşitli bağlamlarda önemi kapsamlı şekilde incelenmiştir. Araştırmada ele alınan başlıkların seçimi, konuya dair odaklanmanın bilimsel temellerini güçlendirmiş ve iklim değişikliğinin nedenleri, etkileri ve tarihsel süreçleri derinlemesine ele alınmıştır. Ayrıca, uluslararası çerçeve sözleşmeleri ve bu sözleşmelerin küresel ölçekte iklim değişikliği ile mücadelede oynadığı rol ayrıntılı olarak incelenmiş, bu süreçlere katkıları titizlikle değerlendirilmiştir. Ardından, iklim adaleti kavramının evrimi ve literatürdeki çeşitli boyutları, Baudrillard (2013)'ın Tüketim Toplumu kavramı ve Urry (2018)'nin Mekanları Tüketmek kavramı ile desteklenerek ele alınmıştır. Bölümde, Voluntourism (gönüllü turizm) kavramı da tartışılarak, bulgular için öneri olarak değerlendirilmiştir.

İklim adaleti, çevresel sorunların sosyal ve ekonomik etkilerinin adil bir şekilde dağıtılmasını hedefleyen bir kavram olup, çevresel zararların en çok mağdur ettiği toplumların genellikle bu sorunların oluşmasında en az pay sahibi olan kesimler olduğunu vurgular. Bu bağlamda, sorumluluğun daha zengin ve endüstrileşmiş ülkelerde olduğuna dikkat çekilir.

Baudrillard (2013)'ın Tüketim Toplumu kavramı ise modern toplumların tüketim alışkanlıklarının çevresel adaletsizliklere ve iklim değişikliğine nasıl katkıda bulunduğunu açıklar. Tüketim kültürü, doğal kaynakların hızla tükenmesine ve çevresel tahribata neden olurken, reklamlar ve pazarlama stratejileri aracılığıyla sürekli olarak artırılan tüketici talepleri bu durumu daha da pekiştirmektedir. Bu çerçevede, doğal kaynakların aşırı kullanımının ve çevresel sorunların temelinde yatan tüketim odaklı yaşam biçimi derinlemesine irdelenmektedir (Baudrillard, 2013).

Urry (2013)'nin Mekanları tüketmek kavramı, turizmi ve seyahat kültürünü sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla ele alır. Urry, modern toplumda turizmin bir tüketim biçimi haline geldiğini ve bunun mekânların algılanma ve kullanma şekline nasıl etki ettiğini inceler. Bu kavram, insanların seyahat ederken mekânları nasıl "tükettiği" yani turistik amaçlarla nasıl anlamlandırdığı, yeniden ürettiği ve estetikleştirdiği üzerine odaklanır. Urry, aynı zamanda küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve ulaşımın yaygınlaşmasıyla birlikte

turizmin nasıl bir kitlesel olgu haline geldiğini ve bunun çevre, kültür ve toplum üzerinde ne tür etkiler yarattığını tartışır (Urry, 2018).

Voluntourism (gönüllü turizm) kavramı da ele alınarak, çalışmanın amacı ve temel problemi olan turizm otel faaliyetlerinin iklim krizine etkisini vurgulamak için güçlü bir zemin oluşturulmuştur. Bu bağlamda, gönüllü turizmin iklim değişikliği ile mücadelede nasıl bir rol oynayabileceği, yerel toplulukların ihtiyaçlarına duyarlı bir yaklaşımla tasarlanmış projeler üzerinden değerlendirilmiştir. Gönüllü turizmin, çevresel sürdürülebilirliği teşvik etme ve iklim adaletine uygun hareket etme potansiyeli irdelenmiş; böylece, bu turizm türünün iklim krizi karşısında olumlu etkiler yaratıp yaratamayacağı konusu tartışılmıştır.

1.1 İklim Değişikliği ve Tanımı

İklim değişikliği, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (BMİDÇS-UNFCCC) göre, “Karşılaştırılabilir zaman dilimleri içerisinde gözlenen doğal iklim değişikliğinin yanında, insan faaliyetleri sonucunda küresel atmosferin bileşiminin doğrudan veya dolaylı olarak bozulmasıyla iklimde meydana gelen değişiktir” (United Nations, 1992). Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) ise iklim değişikliğini, “İstatistiksel testlerle belirlenebilen ve genellikle on yıl veya daha uzun süren bir periyotta iklimin ortalama durumu ve çeşitliliğindeki değişiklikler olarak ifade edilmektedir. Bu değişiklikler, “zamanla insan etkisi veya doğal değişimler sonucu meydana gelebilir” şeklinde tanımlamaktadır (IPCC, 2007a).

Meteoroloji kuruluşları, iklim elemanları ve hava olaylarını klimatolojik amaçlarla sürekli kaydetmektedir. Klimatologlara göre, bir bölgede gözlenen atmosferik durum “hava” olarak tanımlanır ve insan faaliyetleri bu olaylardan etkilenir. İklim, insan yaşamının temel kaynaklarından biridir ve insanlar bu kaynağa uyum sağlama çabasıdadır. İklim değişikliği, uzun vadeli ve yavaş gelişen, küresel ölçekte yerel etkiler gösteren iklim koşullarındaki değişikliklerdir. Bu değişiklikler doğal süreçlerin yanı sıra insan kaynaklı faktörlerden de kaynaklanabilir (Türkeş, 2008: 26-37).

- **İç Süreç Etmenler:** Bu faktörler, doğrudan iklim sistemi içinde meydana gelirler. İklim değişikliğinin iç nedenleri, doğal kaynaklı veya insan etkili olsun, atmosferin bileşiminde ve yerkürenin yüzey özelliklerinde önemli değişiklikler barındırır. Örneğin, insan etkinliklerinin sonucunda atmosfere salınan sera gazları, çeşitli aerosoller ve volkanik aktiviteler, farklı etki sürelerine sahip olsalar da iklim değişikliğine neden olabilecek temel iç etmenlerdir (Türkeş, 2008: 26-37).

- **Dış Süreç Etmenler:** İklim sisteminin dışında gerçekleşen bu etmenler, levha hareketleri, güneşin etkinlikleri ve yer-güneş arasındaki Milankovitch döngüleri gibi astronomik değişikliklerden oluşmaktadır. Milankovitch döngüleri, yerkürenin yörüngesindeki ve eksen eğikliğindeki ufak değişimlerin güneş ışığının mevsimsel ve enlemsel etkilerini şekillendirmesiyle uzun dönemli iklim değişimlerini açıklamak için önemli görülmektedir. 19. yüzyılın ortalarından itibaren sanayi devrimiyle hız kazanan fosil yakıt tüketimi, arazi kullanımı değişiklikleri ve sanayi faaliyetleri gibi insan kaynaklı etkiler, atmosferdeki sera gazı birikimini artırarak iklim değişikliğini hızlandırmıştır (Türkeş, 2008: 26-37).

İklimin öngörülebilirliği üzerindeki belirsizlik, iklim modellerinin tahminler sunmak yerine öngörüler ürettiği söylenebilir. Öngörüler, olası iklim değişikliklerinin makul örneklerini içermektedir. İklim sisteminin karmaşıklığı ve doğrusal olmayan yapısı, ani ve geniş çaplı değişikliklere yol açma potansiyeline sahiptir. Jeolojik dönemlerde yaşanan büyük iklim değişiklikleri, sistem iç dinamikleri tarafından kontrol edilen doğal süreçlerden kaynaklanmıştır. Küresel iklim modelleri genellikle bu tür değişimlerin büyüklüğünü, hızını ve etkisini tam olarak hesaplayamamıştır. Örneğin, bazı bölgelerde on yılda 10 dereceye varan ani iklim değişiklikleri gözlemlenmiştir. Ani iklim değişiklikleri birçok nedenden kaynaklanabilir, ancak insan etkisinin bu tür büyük ve belirgin değişimlere katkı sağladığı düşünülebilir. Mevcut kanıtlar, bu ani değişimlerin ekosistemler ve toplumlar üzerinde potansiyel olarak büyük etkilere sahip olduğunu ve gelecekte hızla devam edebileceğini göstermektedir. Bu durum, iklim değişikliğiyle mücadelede daha etkin önlemlerin alınmasının önemini vurgulamaktadır (Becken & Hay, 2007).

Aşağıdaki başlıklarda, iklim değişikliği tarihi, kökeni ve bu değişiklikleri belirleme yöntemleri ele alınarak, iklim değişikliğinin nedenleri, iklim değişikliğine etki eden doğal kaynaklı ve insan faaliyetlerinden dolayı meydana gelen iç süreç etmenler ve dış süreç etmenler detaylı şekilde incelenmiştir.

1.2 İklim Değişikliği Tarihi, Kökeni ve Yöntemleri

1950'li yıllardan itibaren Alp buzullarının uçlarındaki buzul uzantılarının sona erdiği bölgelerde (Chamonix, Grindelwald, Aletsch ve Avusturya'daki Vernagt) gerçekleştirilen saha incelemeleri, iklim tarihini anlamak için çeşitli metodolojik yaklaşımlar geliştirilmesine olanak tanımıştır. Bu incelemeler çerçevesinde ilk olarak Serre-Bachet (1985) tarafından dendrokronoloji adı verilen bir yöntem kullanılmıştır. Dendrokronoloji, ağaç halkalarının

gelişim süreçlerini inceleyerek, bu halkaların ağaçların büyümesiyle bağlantılı olarak belirli çevresel koşullar altında nasıl oluştuğunu ortaya koymaktadır. Bu halkalar, genellikle soğuk veya sıcak dönemler gibi çevresel faktörlerden etkilenecek farklı kalınlıklarda meydana gelmektedir. Dolayısıyla, dendrokronoloji, iklim değişimlerinin uzun dönemli izlerini sürmek ve iklim tarihine dair daha derinlemesine anlayışlar geliştirmek için önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. (Bachet, 1985: 827).

Kuraklık veya aşırı yağış gibi tarımsal sorunlarla başa çıkmak amacıyla gerçekleştirilen tören ve ayinler olan rogations ile ilgili belgeler ise iklim tarihini anlamak açısından önemli bir kaynağı oluşturmaktadır. Bu belgeler, karşılaşılabilecek belanın büyüklüğünü belirlemede kullanılan beş farklı düzeyde, bazen kısa bazen uzun ve yoğun ritüelleri sınıflandırmaktadır. Rogations, sıradan dualardan büyük hac ziyaretlerine kadar çeşitlilik göstermektedir. İklim tarihçileri, rogations'ı kesin ölçüm araçları olarak değerlendirerek, bu ritüelleri bağbozumu gibi belirli tarihlerle ilişkilendirmektedir. Bu ayinlerin kökenleri, 1659'dan öncesine kadar uzanmaktadır. Dolayısıyla, rogations, iklim tarihini anlamak açısından önemli araçlar olarak kabul edilmektedir (Ladurie, 2011: 21-22).

Bağbozumu tarihlerinin incelenmesi, fenolojik kayıt ve gözlemler olarak ifade edilmektedir. Bu gözlem ve kayıtlar bitkilerin çimlenme ve olgunlaşma süreçlerinin başlangıç tarihlerinin belirlenmesinin yanı sıra hasat zamanı gibi dönemleri de kapsamaktadır. Ayrıca bazı kuşların "ötme zamanları" da bu kayıtlara dahil edilebilir. Bu fenolojik veriler, Avrupa ve Kuzey Amerika gibi gelişmiş ülkelerde bile iklim tarihçiliğinin önemli bir kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bağbozumu tarihlerinin belirlenmesi, tam anlamıyla hassas termometreler yardımı ile olmasa da erken veya geç olmalarına göre, genel olarak ilkbaharın veya yazın sıcaklık veya serinlik eğilimlerine işaret edebilmektedirler. Örneğin, 1787-2000 dönemi için Burgonya bölgesindeki bağbozumu tarihleri ile Paris'te Ağustos-Eylül arası ölçülen hava sıcaklıkları arasında belirli bir korelasyon gözlemlenmiştir. Bağbozumu tarihleri, Güney Almanya, İsviçre ve İtalya gibi bölgelerde de aynı şekilde incelenmektedirler. Bu veriler, iklim tarihçileri için değerli bir kaynak oluşturmuş ve sıcaklık veya yağış gibi iklim elemanlarında meydana gelen mevsimsel ve zamansal değişimler hakkında önemli ipuçları sunmuştur (I. Chuine, 2004: 44-432).

Buzulların incelenmesi, iklim tarihçileri için önemli bir bilgi kaynağı teşkil etmektedir. Braudel (1949), Alp buzullarının 16. yüzyılın sonundaki genişlemesine dikkat çekmiştir. Özellikle, "Akdeniz ve Akdeniz Dünyası" adlı eserinde II. Felipe (1660), Alpler'deki 1660'lı

yıllara ait buzul genişlemesini, İtalyan buzul bilimci Monterin (1937), 1937 yılında yayımlanan makalesine atıfta bulunarak açıklamıştır. Braudel'in çalışmaları, buzulların hareketi ve genişlemesi konusundaki verileri derleyerek, iklim tarihçilerine bu süreçlerin tarihsel bağlamını anlamada önemli bilgiler sunmaktadır (Braudel, 1966).

1.2.1 Kuanter Dönem Öncesi İklim Değişimleri: Tarihsel Süreçler ve Klimatik Olaylar

Yerkürenin iklim tarihi, jeofiziksel süreçler ve canlıların evrimi ile yakından ilişkilidir. Yerkürenin oluşumundan günümüze dek iklim koşulları, birçok iç ve dış faktörün etkisi altında gelişmiştir. Bu faktörler arasında, Güneş'in artan ışıması, yerkürenin yörüngesel parametrelerindeki değişiklikler ve nadiren gerçekleşen meteorit veya kuyruklu yıldız çarpışmaları bulunmaktadır. İklim değişiklikleri, kayaçların, suyun ve gazların döngüsüne bağlı olarak gelişen ayrışma süreçleriyle ve yeryüzündeki yaşam formlarının ürettiği kimyasal değişikliklerle şekillenmektedir (Ruddiman, 2020).

Ön Cambriyen: Prekambriyen, yerkürenin oluşumundan başlayarak Paleozoik döneminin ilk aşaması olan Kambriyen'e kadar uzanan geniş bir zaman dilimidir. Bu dönem Hadeyan, Arkeen ve Proterozoik olarak üç devreye ayrılmaktadır. Prekambriyen, yerkürenin gezegen olarak oluşumu, yerkabuğunun kimyasal ve mineralojik evrimi ve bununla bağlantılı atmosfer, hidrosfer ve biyosferin şekillendiği önemli bir dönemdir (Erlat, 2019: 118-143).

Hadeyan Dönemi: Okyanusların Doğuşu ve Erken Jeolojik Dönem: Hadeyan devri, yerkürenin 4.6 milyar yıl önceki oluşumundan 4 milyar yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Bu dönem, güneş sisteminin oluşumuyla başlamış ve yerküre, Mars büyüklüğündeki Theia adlı bir planetoidin çarpması sonucu kütle kazanmıştır. Recent jeokimyasal ve teorik araştırmalar, bu dönemde yerkürenin erimiş kayalardan oluşmadığına dair bulgular sunmuş ve suyun kaynağının göktaşları ile kuyruklu yıldızlar olabileceği fikrini desteklemiştir (Hartogh vd., 2011).

Hadeyan devrinin sonunda, yaklaşık 4.0 ile 3.8 milyar yıl aralığında "Geç Ağır Bombardıman" olayı gerçekleşmiştir. Bu olay sırasında, güneş sistemindeki kayalık gezegenler, Satürn ve Jüpiter'in yörüngesindeki değişiklikler sonucu yoğun bir meteor bombardımanına maruz kalmıştır (Zahnle vd., 2007).

Arkeen Dönemi: Yaşamın Gelişimi ve Oksijenin İlk İzleri: Arkeen devri, günümüzden yaklaşık 4 milyar yıl ile 2.5 milyar yıl öncesi arasını kapsamaktadır. Bu dönemde yerkabuğu, günümüzdeki özelliklerini kazanmaya başlamış ve okyanuslar

oluşturmuştur. Arkeen dönemine ait 3.8 milyar yıl öncesine ait buluntular, yeryüzünde önemli miktarda suyun var olduğunu göstermektedir. Bu süreçte, atmosferin bileşimi ağırlıklı olarak karbondioksit ve nitrojenden oluşmuştur. Erken Arkeen’de metan oluşturan mikroorganizmaların evrimi, atmosferdeki metan konsantrasyonunu artırmıştır (Maslin, 2021).

Proterozoik Dönem: Okyanuslar ve Atmosferde Büyük Oksijenlenme Olayı:

Proterozoik devri, 2.5 milyar ile 541 milyon yıl önce arasında yer alır. Bu dönemde, levha tektoniği gibi önemli jeolojik süreçler ortaya çıkmıştır. Proterozoik’in sonunda, çok hücreli organizmaların varlığı gözlemlenmiştir. Proterozoik devrini Arkeen’den ayıran en önemli özellik, yerkürenin aerobik sisteme geçişidir. Bu dönem, volkanik aktivitede azalma ve stabil sedimanter ortamlarda yaşanan değişimlerle karakterizedir (Maslin, 2021).

Huronian Buzul Çağı: Huronian Buzul Çağı, Proterozoik devrinde, yaklaşık 2.4 ila 2.1 milyar yıl önce yaşanan önemli bir iklim olayıdır. Bu dönemde, alçak enlemlere kadar uzanan dört büyük buzul çağının meydana geldiği bilinmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Büyük Göller bölgesinde bulunan Huronian formasyonu, bu buzul çağlarının en eski kanıtlarını sunmaktadır. Bu formasyondaki buzul tortulları, jeolojik açıdan önemli veriler sağlayarak, Proterozoik dönemdeki iklim değişikliklerine dair önemli bilgiler ortaya koymaktadır (Maslin, 2021).

Kriyojen Buzul Çağı: Yaklaşık 720 ila 635 milyon yıl önce Neoproterozoik dönemde gerçekleşmiş bir buzul çağıdır ve Dünya’nın en şiddetli buzul devirlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde, “Kartopu Dünya” hipotezine göre gezegenin neredeyse tamamen buzlarla kaplandığı düşünülmektedir. Kriyojen döneminde atmosferdeki sera gazı seviyelerinin düşmesi, Güneş’ten gelen ışınların yetersiz kalması ve karaların daha çok kutup bölgelerinde yoğunlaşması, küresel sıcaklıkların aşırı derecede düşmesine yol açmıştır. Bu sert iklim koşullarında, okyanus yüzeylerinin donması, biyosferdeki yaşamın büyük bölümünün yok olmasına veya dar alanlara hapsolmesine neden olmuştur. Ancak bu zorlu dönem, aynı zamanda biyolojik çeşitlilik için bir dönüm noktası olarak da görülmektedir; özellikle çok hücreli yaşamın gelişimi ve daha karmaşık organizmaların ortaya çıkışı, bu buzul çağının ardından hız kazanmıştır. Kriyojen Buzul Çağı’nın sona ermesi, atmosferdeki karbondioksit seviyelerinin tekrar artmasıyla gerçekleşmiş ve bu dönem, sonraki jeolojik çağların iklim dinamikleri ve ekosistem gelişimi üzerinde kalıcı etkiler bırakmıştır (Maslin, 2021).

Kambriyen: Yükselen Sıcaklıklar ve Kambriyen Patlaması: Kambriyen dönemi, geç Proterozoik'te iki önemli buzul çağı arasında kalan sıcak bir dönemdir. Gondwana kıtasının güney kutbunda yer alması nedeniyle bu devrin en serin döneminin erken Kambriyen olduğu kabul edilmesine rağmen, küresel ortalama sıcaklıkların günümüze göre 7 °C daha yüksek olduğu kanıtlanmıştır. Kambriyen Patlaması olarak bilinen bu dönem, yaklaşık 541-515 milyon yıl önce, tür çeşitliliğinin belirgin şekilde arttığı bir süreçtir. Bu dönemde modern anatomik özelliklere sahip gelişmiş hayvan türleri evrimleşmiştir. Neoproterozoik'teki buzul çağı, bu evrime önemli katkılarda bulunmuştur (Erlat, 2019: 118-143).

Erlat (2019)' a göre; İklim tarihine dair önemli buzul çağları ve iklimik olaylar, yerkürenin iklimsel evrimini anlamada kritik rol oynamaktadır. İşte bu önemli olayların kısa bir özeti aşağıda sıralanmıştır (Erlat, 2019: 128-143):

- **And-Sahra Buzul Çağı:** Yaklaşık 450 milyon yıl önce gerçekleşmiş olan bu buzul çağı, Güney Amerika ve Sahra bölgesinde önemli izler bırakmıştır.
- **Karoo Buzul Çağı:** Güney Afrika'nın Karoo bölgesinde izlerine rastlanılan bu buzul çağı, yaklaşık 360-260 milyon yıl önce yaşanmıştır.
- **Kretase Termal Maksimumu:** Bu dönem, yaklaşık 100 milyon yıl önce Kretase döneminde yaşanmış olup, dünya yüzey sıcaklıklarının zirveye ulaştığı bir dönemi temsil eder.
- **Kretase-Tersiyer Sınırı:** Kretase'nin sonunda 66 milyon yıl önce meydana gelen büyük yok oluşun ardından dinazorlar ve birçok diğer canlı türü yok olmuştur. Bu dönem, dünya iklimi ve ekosistemi üzerinde büyük etkiler yaratmıştır.
- **Paleosen-Eosen Termal Maksimumu:** Yaklaşık 55 milyon yıl önce gerçekleşen bu dönem, yerkürenin kısa süreli ama şiddetli bir ısınma sürecine girmesine neden olmuş, karbon salınımında dramatik artışlar yaşanmıştır.
- **Eosen-Oligosen Sınırı ve Antarktika'da İlk Örtü Buzullarının Oluşması:** Yaklaşık 34 milyon yıl önce, Antarktika'da ilk kalıcı buz örtüleri oluşmaya başlamış ve küresel iklim soğuma eğilimi göstermiştir.
- **Orta Miosen İklimik Optimumu ve Orta Miosen İklim Geçişi:** 15-17 milyon yıl önce yaşanan bu dönem, yerkürenin iklimsel açıdan nispeten sıcak olduğu bir devri ifade ederken, sonrasında soğuma eğilimi ortaya çıkmıştır.

- **Orta Pliosen Sıcak Periyodu:** Yaklaşık 3 milyon yıl önce yaşanan bu sıcak periyotta, günümüze göre daha sıcak ve nemli bir küresel iklim görülmüş, tropikal ve subtropikal bölgeler genişlemiştir.
- **Üst Pliosen ve Kuzey Yarımküre’de Buzul Örtülerinin Oluşumu:** 2,5 milyon yıl önce, özellikle kuzey yarımkürede kalıcı buzul örtüleri oluşmaya başlamış, bu durum Kuaterner buzul çağının başlangıcını tetiklemiştir. Bu dönemler, yerkürenin hem biyolojik çeşitliliğini hem de ekosistemlerini derinden etkilemiş; iklimsel, jeolojik ve biyolojik dönüşümleri beraberinde getirmiştir (Erlat, 2019: 128-143).

1.3 Küresel İklim Değişikliği Nedenleri: Tarihsel ve Güncel Değişimler

Atmosfer, geniş iklim sisteminin en değişken bileşenidir ve zamanla bu bileşim değişim göstermiştir. Atmosferde düşük konsantrasyonlara sahip nitrojen (N₂) ve oksijen (O₂) gibi gazların yanı sıra, metan (CH₄), nitroz oksit (N₂O), ozon (O₃) ve su buharı (H₂O) gibi sera gazları da önemli bileşenlerdir. Bu gazlar, dünyanın sıcaklığını belirlemede kritik bir rol oynamaktadır. Sera gazları, Güneş'ten gelen kısa dalga boyu radyasyon enerjisinin büyük bir kısmını emmezken, Dünya'dan yansıyan daha uzun dalga boyu radyasyon enerjisini etkili bir şekilde emerler. Bu süreç, Dünya'nın yüzey sıcaklığını ortalama 14 derece artırırken, doğal sera etkisi olmaksızın atmosferin ortalama 33 derece daha soğuk olacağı gerçeğini ortaya koymaktadır. Doğal iklim sistemi, dinamik bir denge içerisinde bulunur; büyük ölçekli değişimler negatif geri bildirimlerle dengeye getirilmektedir. Örneğin, tropikal okyanusun ısısındaki kalıcı artış, buharlaşma ve konveksiyonun artmasına neden olur ve tropikal siklonlar gibi olaylara yol açabilir. Ancak okyanus, fazla ısıyı atmosfere aktararak kendini soğutarak bu değişimi dengelemeye çalışmaktadır (Becken & Hay, 2007).

IPCC 2022 raporuna göre; İklim değişikliğinin ana nedeni olarak insani faaliyetlerden ötürü oluşan fosil yakıt tüketiminin artması ve buna bağlı olarak artan sera gazı emisyonlarıdır (IPCC, Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability , 2022).

Bu bağlamda aşağıdaki başlıklarda iklim değişikliğine neden olan doğal nedenler ve insan etkinlikleri nedeniyle oluşan etkenler sırasıyla değerlendirilecektir.

1.3.1 İklim Değişikliğine Neden Olan Doğal Etkenler

Küresel iklim sistemi, atmosfer, hidrosfer, kriyosfer, litosfer ve biyosfer arasındaki karşılıklı madde ve enerji alışverişine dayanan dinamik bir yapıdır. Bu sistemin enerji girdisi

yalnızca güneşten gelen enerjidir ve gezegenimiz, aldığı enerji kadarını da uzaya geri yansıtmaktadır. Güneşten alınan enerji ile uzaya geri verilen enerji arasındaki fark, “ışınimsal etken” (radiative forcing) olarak adlandırılmaktadır. Pozitif ışınlmsal etkenler dünya yüzeyinin ısınmasına, negatif etkenler ise soğumasına yol açmaktadır. Dünya’nın güneş etrafındaki yörüngesindeki değişiklikler, atmosferin bileşimindeki değişimler ya da güneş aktivitesindeki dalgalanmalar, dünya-atmosfer sisteminin enerji dengesini etkileyen ışınlmsal etkenleri oluşturmaktadır (Lewis & Maslin, 2018).

İklim değişikliğine yol açan ancak doğrudan enerji dengesini etkilemeyen süreçler de vardır. Örneğin, levha tektoniği sonucu meydana gelen dağ oluşumu veya kıtaların coğrafi konumlarında gerçekleşen değişimler, ışınlmsal olmayan etkenler olarak değerlendirilmektedir. İklimin doğrusal olmayan bir yapıya sahip olması, herhangi bir etken karşısında oluşacak iklim değişikliğinin boyutlarını ve sonuçlarını kestirmeyi zorlaştırmaktadır. Bu sistemde, girdiler ve çıktılar arasında sabit bir oran bulunmaz; sisteme uygulanan bir zorlayıcı güç, doğrusal olmayan tepki mekanizmaları nedeniyle orantısız sonuçlar doğurabilmektedir. Örneğin, bir birimlik etkiye karşı gösterilen tepki, bazen bir birim, bazen de çok daha büyük veya küçük olabilmektedir (Erlat, 2019: 48).

İklimin doğrusal olmayan yapısı, sistemin bileşenleri arasındaki karşılıklı bağımlılıklardan kaynaklanmaktadır. Bu durum, iklim üzerinde tek yönlü bir neden-sonuç ilişkisinin oluşmasını engelleyerek, beklenmedik ve oransız etkilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu nedenle iklim, farklı zaman ölçeklerinde periyodik (örneğin Milankovitch döngüleri) veya rastlantısal (örneğin büyük volkanik patlamalar) değişimlerle kendini gösterebilmektedir. Zaman ölçeğine göre iklim değişiklikleri, dönemsellik ve tahmin edilebilirlik açısından farklı hızlarda gelişmektedir. Her zaman ölçeğinde iklim koşullarında eğilimler, sıçramalar, salınımlar, dalgalanmalar ve iklimik anomaliler gözlenmektedir (Erlat, 2019: 48).

1.3.1.1 Yörüngesel Değişmeler

1867 yılında İskoçyalı bilim insanı James Croll, iklim değişimlerinin ana nedeninin Dünya’nın yörüngesel parametrelerindeki değişiklikler olduğunu öne sürmüştür. Jeofizikçi ve astronom Milutin Milankovitch, 1920’lerdeki çalışmalarıyla Croll’un bu hipotezini matematiksel olarak desteklemiştir. Pleistosen dönemdeki glasyal (buzullaşma) ve interglasyal (buzul arası) döngülerin Dünya’nın yörüngesindeki dış merkezlilik, eksen eğikliği ve presesyon (gün dönmeleri) hareketleriyle yakından ilişkili olduğu, 450 bin yıl öncesine ait

iklim verileriyle kanıtlanmıştır. Okyanus tabanındaki tortullardan elde edilen oksijen izotopları analizleri, sıcaklık değişimlerinin yörüngesel parametrelerdeki değişimlerle %77 oranında uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır (Hays vd., 1976). Bu tortularda olduğu gibi, diğer paleoklimatik veriler de Milankovitch döngülerine işaret eden 21 bin, 41 bin ve 100 bin yıllık döngüleri doğrulamaktadır (Hays vd., 1976).

Bu yörüngesel etkiler (orbital forcing) üç ana başlıkta özetlenebilir:

Dışmerkezlilik (Eksantriklik): Dünya'nın Güneş etrafındaki yörüngesinin şeklinin, eliptiklik derecesinin yaklaşık 100 bin yıllık döngülerle değişmesi.

Eksen Eğikliği: Dünya'nın eksen eğikliği açısının yaklaşık 41 bin yıllık döngülerle değişmesi; bu, mevsimsel sıcaklık farklarını etkiler.

Presesyon: Dünya'nın ekseninin yön değiştirme hareketi, yaklaşık 21 bin yıllık döngülerle gerçekleşir ve mevsimlerin zamanlamasını etkiler (Hays vd., 1976).

Bu yörüngesel etkenler, iklimin uzun dönemli döngüsel değişimlerinde önemli bir rol oynar ve Dünya'nın geçmiş iklim verilerinin açıklanmasında temel unsurlar olarak kabul edilmektedir (Hays vd., 1976).

1.3.1.1.1 Yörünge Elipsi: Dış Merkezliliğinde Meydana Gelen Değişimler

Yörünge elipsinin dış merkezliliğinde meydana gelen değişimler, bir elipsin odak noktalarından herhangi biri ile geometrik merkezi arasındaki mesafenin, elipsin büyük eksenine oranlanmasıyla belirlenmektedir. Bu oran, “dış merkezlilik” olarak adlandırılır ve bir astronomik cismin başka bir cisim etrafındaki yörüngesinin ne kadar eliptik olduğunu göstermektedir. Dışmerkezlilik değeri “0” ise yörünge daireseldir, 0 ile 1 arasındaki değerler ise eliptik bir yörüngeyi ifade etmektedir. Dünya'nın Güneş etrafındaki yörüngesi de eliptiktir. Ancak, Jüpiter ve Satürn'ün çekim kuvvetlerinin etkisiyle bu yörünge'nin dış merkezliliği zamanla değişir. Yaklaşık olarak 95.800 yıllık bir döngü içinde Dünya'nın yörüngesi daireye yakın bir şekilden (dış merkezlilik=0.005) daha belirgin bir elips şekline (dış merkezlilik=0.058) dönüşmektedir. Ayrıca, okyanus tabanından alınan tortul kayıtları, bu dış merkezliliğin 95 bin ila 123 bin yıllık periyotlarla değişebileceğini ve daha uzun vadede 413 bin yıllık döngülerin de bulunduğunu göstermektedir (Imbrie vd., 1993).

1.3.1.1.2 Yerkürenin Dönme Eksen Eğikliğindeki Değişimler

Eksen eğikliği, Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketi sırasında izlediği yörünge düzlemine dik bir çizgi ile yerküre eksenini arasındaki açıdır ve bu eğiklik, mevsimlerin oluşumunun temel nedenidir. Dünya'nın eksen eğikliği yaklaşık 41.000 yıllık bir döngüde $22,1^{\circ}$ ile $24,5^{\circ}$ arasında değişmektedir. Bu değişim, yerküre üzerindeki herhangi bir bölgenin farklı mevsimlerde aldığı güneş ışınımının miktarını ve dağılımını etkileyerek uzun vadeli iklim değişikliklerine yol açmaktadır. Günümüzde bu değer $23,4^{\circ}$ olup azalma eğilimindedir. Dünya'nın eksen eğikliğinin yaklaşık 8.700 yıl önce $24,5^{\circ}$ 'lik en yüksek değere ulaştığını, bu açının önümüzdeki yaklaşık 11.800 yıl içinde $22,1^{\circ}$ 'ye kadar düşeceğini göstermektedir (Williams, 1993).

Bu düşüş eğilimi, gelecekte mevsimlerin dağılımı üzerinde belirgin etkiler yaratacağı öngörülmektedir. Örneğin, eğikliğin azalması kışların daha soğuk, yazların ise daha serin geçmesine yol açabilir. Aynı zamanda bu değişim, yüksek enlemlerle alçak enlemler arasında sıcaklık farklarını ve dolayısıyla rüzgâr sistemlerini, okyanus akıntılarını ve genel iklim düzenlerini etkileyerek küresel iklim döngülerine katkıda bulunmaktadır (Erlat, 2019: 53-54).

Eksen eğikliği, Milankovitch döngülerinin bir parçası olarak yerküre iklim sisteminin uzun vadeli döngüsel değişimlerini anlamada kritik bir unsurdur. Eğiklikteki değişimler, diğer yörüngesel faktörlerle (dışmerkezlik ve presesyon) birleştiğinde, yerkürenin sıcaklık ve nem dağılımını ve dolayısıyla buzul çağlarının başlangıç ve sonlarını etkileyebilir. Dolayısıyla, iklim sistemindeki bu doğal döngüsel süreçler, iklim değişikliklerini tetikleyen başlıca etkenlerden biridir ve günümüzde gözlemlenen küresel iklim değişikliklerini anlamak için de önemli bir referans noktası sunmaktadır. Eksen eğikliğindeki değişimler, Pleistosen dönemindeki buzullaşma ve buzul erime döngülerinde önemli bir rol oynamıştır. Eksen eğikliği azaldığında ($22,1^{\circ}$ gibi) kışlar daha ılık, yazlar daha serin geçmektedir. Ilık kışlar daha fazla kar yağışına yol açarken, serin yazlar bu karların erimesini zorlaştırmaktadır. Kar örtüsünün artması ise soğuma sürecini hızlandırarak buzullaşmayı desteklemektedir. Eksen eğikliği arttığında ($24,5^{\circ}$ gibi) kışlar çok soğuk, yazlar ise çok sıcak olmaktadır. Bu durumda, soğuk kışlarda nem azaldığı için kar yağışı azalır, sıcak yazlar ise kalan karları eritmektedir. Böylece bu sıcak dönemler (interglasyal dönemler) için uygun koşullar oluşturmaktadır. İklim değişiklikleri açısından bakıldığında, eksen eğikliği değişimleri, yörüngenin dış merkezliliğine göre daha etkili bir faktördür çünkü bir bölgenin aldığı güneş radyasyonu eksen eğikliğine doğrudan bağlıdır (Ruddiman, 2020).

1.3.1.1.3 Presesyon

Presesyon, Dünya'nın yörünge eksenindeki yalpalama hareketi olup, güneş enerjisinin yarım kürelere dağılımını etkilemektedir. Yaklaşık 22.000 yıllık döngülerle mevsimlerin başlangıç tarihlerinde değişimlere yol açmaktadır. Günümüzde kuzey yarımkürede kış, Dünya güneşe en yakın konumdayken yaşanırken, eksenin Vega'ya yönelmesi durumunda kışlar sertleşecek ve buzullar genişleyecektir. Pleistosen'deki buzul ve buzul arası dönemler, yörüngesel parametre değişimleriyle ilişkilidir. Kuzey yarımkürenin aldığı güneş enerjisindeki değişimler, buzul örtüsünün genişlemesini belirlemektedir. Milankovitch döngüleri, yalnızca kuzey yarımküreyi değil, tropikal musonlar ve sera gazı seviyeleri gibi geniş iklim süreçlerini de etkilemektedir. Ancak bu döngülerin etkisi, geri besleme mekanizmalarıyla birlikte değerlendirilmelidir. Çalışmalar, bu döngülerin Dünya'nın yörüngesindeki 100.000 yıllık değişimlerle uyumlu olduğunu göstermektedir (Erlat, 2019).

1.3.1.2 Güneş Etkinliği: Güneş Lekesi ve İklim Koşullarındaki Değişmeler

İklim değişiminde, güneş enerjisindeki değişimler belirleyici rol oynamaktadır. Güneş radyasyonu, “güneş sabitesi” ile ifade edilmekte olup, ortalama 1.366 kW/m^2 (Kilowatt başına metrekare) olarak hesaplanır. Yerkürenin güneşe uzaklığına bağlı olarak bu değer %6,9 oranında değişir; Ocak ayında 1.412 kW/m^2 , Temmuz'da 1.321 kW/m^2 'dir. Güneş lekeleri, güneş sabitesindeki değişimlerin temel nedenidir. Fotosferdeki bu düşük sıcaklıklı alanlar, manyetik alanların yoğunlaşmasıyla oluşur ve güneş patlamalarına yol açarak güneş sabitesini artırır. Güneş lekeleri, 17. yüzyıldan itibaren gözlemlenmeye başlanmış ve düzenli kayıtlar 1749'da Zürih Gözlemevi'nde tutulmuştur. Ayrıca, buzullardaki berilyum-10 ve ağaç halkalarındaki karbon-14 analizleri, güneş lekeleriyle ilgili paleoklimatik veriler sağlamaktadır (Erlat, 2019).

Güneş lekeleri döngüsü, güneş lekeleri ve patlamalarının en yüksek seviyeye ulaştığı “solar maksimum” döneminden sonraki minimuma kadar geçen süreyi ifade etmektedir. Bu döngü, ortalama her 11.4 yılda bir tekrarlanmakta, ancak bu süre 7.5 ile 14.5 yıl arasında değişiklik göstermektedir (Lean vd, 1995).

Güneş lekeleri döngüsü, yerkürenin güneşten aldığı enerji miktarında değişikliklere yol açmaktadır. Uydularla yapılan ölçümler, atmosferin dışında bir metre karelik alana gelen enerji miktarını belirlemektedir ve bu değer “Toplam Güneş Radyasyonu (Isıması)” olarak adlandırılmaktadır. Güneş lekeleri döngüsü sırasında, güneş lekeleri maksimum seviyeden minimum seviyeye geçerken toplam güneş ışımasında bir azalma gözlemlenmektedir. Ayrıca,

güneş lekesi sayısının en yüksek olduğu dönemde, minimum döneme göre daha fazla morötesi (ultraviyole) radyasyon alınmaktadır. Bu bulgular, güneş etkinliğinin iklim üzerindeki etkilerini anlamak açısından önem taşımaktadır (Kopp & Lean, 2011).

1.3.1.3 Atmosferdeki Sera Gazlarının Değişimi ve Levha Tektoniği

Atmosferdeki sera gazlarının birikimindeki değişiklikler, iklim değişikliğinin önemli nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Dünyaya ulaşan güneş enerjisi ile yeryüzü ve atmosferin uzaya geri verdiği radyasyon arasında bir denge bulunmaktadır. Bu denge, sera gazlarının konsantrasyonlarıyla yakından ilişkilidir. Sera gazlarının artışı, atmosferin yeryüzünün yaydığı uzun dalgalı radyasyonu daha fazla tutmasına ve dolayısıyla küresel sıcaklıkların yükselmesine neden olmaktadır. Sera gazlarının oranları, yerkürenin jeolojik geçmişinde doğal süreçlere bağlı olarak birçok kez değişmiştir. Bu süreçler arasında volkanik etkinlikler, silikatlı kayaların ayrışması ve yeryüzündeki biyolojik aktiviteler yer almaktadır. Örneğin, karbondioksit seviyesinin artışı volkanik faaliyetlerle bağlantılıdır. Volkanik patlamalar, atmosfere büyük miktarda karbondioksit salarak sera gazı konsantrasyonlarını artırmaktadır. Buna karşın, silikatlı kayaların ayrışması bu seviyelerin düşmesine katkı sağlamaktadır. Bu doğal süreçler, iklimin doğal dalgalanmaları sırasında sera gazlarının dinamiklerini etkileyerek geçmişte iklim değişikliklerine yol açmıştır (Lewis & Maslin, 2018).

Metan konsantrasyonu da doğal süreçlerin bir sonucudur ve jeolojik dönemler boyunca dalgalanma göstermiştir. Örneğin, son 650 bin yıl içinde glasyal dönemlerde metan miktarı azalmış (320-350 ppb), interglasyal dönemlerde ise artmıştır (650-780 ppb). Bu durum, tropikal bataklıkların kuruması ve yüksek enlemlerdeki bataklıkların buzullarla kaplanması gibi doğal değişimlerle açıklanabilmektedir. Bu doğal süreçler, sera gazlarının konsantrasyonları ile iklim koşulları arasında sıkı bir ilişki kurmaktadır (Chappellaz vd, 1993).

Sanayi Devrimi, atmosferdeki sera gazı seviyelerini önemli ölçüde artırarak iklim değişikliği üzerinde belirleyici bir etki yaratmıştır. Fosil yakıtların yoğun şekilde kullanımı, ormansızlaşma ve sanayi faaliyetleri, küresel ortalama sıcaklıkların yaklaşık 1°C artmasına neden olmuştur. Bu durum, doğal süreçlerin hızla değişmesine ve iklim krizinin etkilerinin derinleşmesine yol açmıştır. Yerkürenin jeolojik yapısı, iklim sistemi üzerindeki uzun vadeli değişimlerde önemli bir role sahiptir. Çekirdek, manto ve litosfer olmak üzere üç ana katmandan oluşan yerkürede, litosfer mantodaki konveksiyonel akımlar nedeniyle levhalara

ayrılmaktadır. Bu levhalar, yıllık 1-10 cm hızla hareket ederek volkanizma ve dağ oluşumu gibi süreçleri tetiklemektedir. Bu süreçler, yeni kaya oluşumları yoluyla atmosferdeki karbondioksit seviyelerini etkileyerek iklim üzerinde düzenleyici bir rol oynamaktadır. Atmosferden çekilen karbondioksit, okyanus tabanlarında çökerek sera etkisini zayıflatmakta ve küresel sıcaklıkların düşmesine neden olmaktadır. Volkanik faaliyetler, atmosfere salınan gazlar ve kül yoluyla iklim üzerinde güçlü etkiler yaratmaktadır. Püskürmeler sırasında salınan su buharı (H₂O), karbondioksit (CO₂) ve sülfür dioksit (SO₂) gibi gazlar, atmosferin enerji dengesini değiştirmektedir. Özellikle sülfür dioksit, troposferde soğuma ve stratosferde ısınma etkilerine neden olarak küresel sıcaklıklar üzerinde kısa ve uzun vadeli değişiklikler yaratmaktadır. Volkanik küller ise stratosfere kadar ulaşabilmekte, ancak genellikle atmosferde kısa süreli bir etki bırakmaktadır. Levha tektoniği, kıta hareketleri yoluyla iklim sistemini yeniden şekillendirmektedir. Kıtaların kutup bölgelerine yakın konumlanması, karla kaplı alanların genişlemesine ve albedonun artmasına neden olarak küresel sıcaklıkların düşmesini sağlamaktadır. Bu doğal süreçlerin yanı sıra insan faaliyetlerinin hızlandırıcı etkisi, iklim değişikliğinin nedenleri ve sonuçları açısından karmaşık bir çerçeve sunmaktadır (Erlat, 2019: 65-68).

1.3.2 İklim Üzerindeki İnsan Etkisi: Sanayi Devrimi'nin Ardından 19. Yüzyılın Son Çeyreği ile Günümüzdeki Değişimler

Holosen dönemi boyunca, Dünya'nın yörüngesel parametrelerindeki değişim, güneş enerjisi düzeyindeki farklılaşmalar, volkanik gaz ve küllerin atmosferde birikimi, okyanus akıntılarındaki değişim gibi doğal etkenler iklim sistemini etkilemiştir. Ancak 1784'te James Watt'ın buharlı makineyi icadıyla fosil yakıt kullanımı hızla artmış, insan etkisi küresel boyutlara ulaşmıştır. Sanayi Devrimi ile atmosferin bileşimi değişmiş, tarımsal faaliyetler kara yüzeyinin üçte birini kaplamış ve ormanların beşte biri yok edilmiştir. Nobel ödüllü atmosfer kimyacı Paul Crutzen, insan faaliyetlerinin iklim üzerindeki derin etkileri nedeniyle bu dönemi "Antroposen" olarak adlandırmaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel sıcaklık artışı ve aşırı hava olaylarının sıklığındaki yükseliş, iklim değişiminin en belirgin göstergesi olmuştur. Paleoklimatik bulgular, bu ısınmanın son 10.000 yılda benzeri görülmemiş bir hızda gerçekleştiğini göstermektedir. Bu değişim, antropojenik (insan kaynaklı) iklim değişikliği olarak tanımlanmaktadır. Fosil yakıt kullanımı, arazi değişimi ve kentleşme gibi faktörler atmosferin bileşimini değiştirerek küresel iklim sistemini etkilemektedir (Erlat, 2019: 232).

1.3.2.1 Atmosferin Birleşiminde Görülen Değişim

Sanayi Devrimi'nden itibaren fosil yakıt kullanımı, ormansızlaşma ve sanayi faaliyetleri, atmosferde sera gazı birikimini hızlandırmış ve bu da sera etkisini artırarak yerküre sıcaklıklarını yükseltmiştir. Yerküre-atmosfer sistemindeki enerji dengesi, sera gazlarının artışıyla bozulmuş, bu da uzun dalgalı ısınımın atmosferde tutulmasına yol açmıştır. Bu değişiklik "ışınım salımlama" olarak tanımlanır ve her sera gazının küresel ısınma etkisi, atmosferdeki kalış süresi ve ısınım absorbe etme kapasitesine göre değişmektedir. Küresel Isınma Potansiyeli (GWP), sera gazlarının karbondioksit göre ısınma etkisini ölçmektedir. Metan ve diazot monoksit gibi gazlar, atmosferde daha az bulunsalar da güçlü ısınım absorbe etme özellikleri nedeniyle yüksek GWP'ye sahiptir. 1 kg metan, 25 kg karbondioksit; 1 kg diazot monoksit ise 298 kg karbondioksit eşdeğer ısınım salımlama yaratmaktadır. Sanayi Devrimi öncesine göre, sera gazlarının oluşturduğu ısınım salımlama günümüzde 3 W/m²'ye (Yüzey alanı başına watt cinsinden ifade edilen bir enerji kesintisi veya radyasyon akısını gösterir) ulaşmıştır (Erlat, 2019: 232-233).

1.3.2.1.1 Karbondioksit (CO₂)

Volkanik patlamalar, canlı solunumu ve okyanus-atmosfer gaz değişimi gibi doğal süreçler, atmosfere karbondioksit (CO₂) salınımına yol açmaktadır. CO₂, 4.3-15 mikrometre dalga boyundaki uzun dalgalı radyasyonu güçlü bir şekilde absorbe ederek atmosferde ısı birikmesine neden olur ve iklim değişikliğine katkı sağlamaktadır. Fosil yakıt kullanımı ve çimento üretimiyle 19. yüzyılın sonlarından itibaren atmosferdeki CO₂ artmıştır. 1920'lerden sonra bu artış hızlanmış ve 1958'de 315 ppm olan CO₂, 2019'da 413.93 ppm'e çıkmıştır. El Nino ve La Nina olayları, atmosferdeki CO₂ konsantrasyonunu etkilemektedir. El Nino dönemlerinde okyanus yüzeyi ısındıkça CO₂ seviyeleri yükselir, 2015-2016 yıllarında en hızlı artış gözlemlenmiştir. Pinatubo volkanik patlaması ise okyanus sıcaklıklarını düşürerek CO₂ seviyelerini azaltmıştır (Erlat, 2019: 236).

Sanayi Devrimi'nden bu yana atmosferdeki karbondioksit (CO₂) konsantrasyonundaki artışın başlıca nedenleri fosil yakıtların yakılması, çıkarılması ve çimento üretimidir. Örneğin, 2017 yılında küresel fosil yakıt kaynaklı CO₂ emisyonlarının %40'ı kömür, %35'i petrol, %20'si gaz, %4'ü çimento ve %1'i baca gazından kaynaklanmıştır. 20. yüzyıl boyunca bu emisyonlar artış göstermiş; 1990 yılında 22.4 milyar ton olan emisyon 2018'de 37.1 milyar tona ulaşmıştır. 1850 yılına göre CO₂ emisyonları 150 kat artmıştır (Le Quéré vd., 2018).

Arazi kullanımındaki değişiklikler de atmosferdeki CO₂ artışında önemli bir rol oynamaktadır. Ormansızlaşma, tarım için orman kesimi ve doğal bitki örtüsünün kentsel alanlara dönüştürülmesi gibi süreçler, özellikle tropikal bölgelerde yaygındır. Dünya Gıda Örgütü'ne göre her yıl 7.3 milyon hektar orman kaybolmakta ve bu tahribat, özellikle Endonezya, Brezilya ve Malezya gibi ülkelerde belirginleşmektedir. 2000-2012 yıllarında yıllık ortalama 0.19 milyon km² orman kaybı gerçekleşmiştir. Ormanların kesilmesi, depolanan karbonun atmosfere salınmasına yol açarak küresel iklim değişimini hızlandırmaktadır (Houghton ve Nassikas, 2017; Le Quéré vd., 2018).

Arazi kullanımına bağlı sera gazı emisyonları yıllara göre değişkenlik gösterirken, 1997-1998 yıllarındaki büyük orman yangınları gibi olaylar, belirli dönemlerde emisyon artışlarına neden olmuştur. Ancak son on yılda bu emisyonlarda belirgin bir eğilim gözlemlenmemiştir. 1960-2017 yılları arasında arazi kullanımından kaynaklanan CO₂ emisyonları yıllık 4-6 gigaton arasında değişim göstermiştir (Houghton ve Nassikas, 2017; Le Quéré vd., 2018).

1.3.2.1.2 Atmosfere Salınan Sera Gazları

Atmosfere salınan karbondioksit (CO₂) gazının bir kısmı, karalardaki bitkiler ve okyanus yüzey suları tarafından emilmektedir. Bitkiler CO₂'yi toprağa, okyanus yüzeyleri ise derinlere iletir. Fosil yakıtların yanması ve ormansızlaşmadan kaynaklanan CO₂ emisyonlarının bir kısmı bu yollarla atmosferden geri alınmaktadır. Bu nedenle, atmosferdeki yıllık CO₂ artışı, antropojenik emisyonlarla doğrudan orantılı değildir. Atmosfere salınan antropojenik CO₂ ile yıllık artış arasındaki oran, "hava kaynaklı fraksiyon" (airborne fraction) ile ifade edilmektedir. Bu katsayı, El Nino-Güneyli Salınım (ENSO) gibi atmosfer olaylarına bağlı olarak değişkenlik gösterse de son 50 yılda %5 oranında azalmıştır. Örneğin, 50 yıl önce atmosfere salınan 1 ton karbondioksitin 600 kg'ı okyanuslar ve karasal ekosistemler tarafından emilirken, günümüzde bu miktar 550 kg'dır. Böylece, antropojenik CO₂ emisyonlarının yaklaşık yarısı okyanuslar ve karasal ekosistemler tarafından alınmaktadır. 2008-2017 yılları arasında ise insan kaynaklı emisyonların yaklaşık %44'ü atmosferde kalmıştır (Erlat, 2019: 237-238).

1.3.2.1.3 Metan (CH₄) ve Atmosferdeki Etkisi

Metan (CH₄), oksijensiz ortamda organik maddelerin ayrışması sırasında atmosfere salınan önemli bir sera gazıdır. Su buharı ve karbondioksitten sonra, atmosferdeki en etkili sera gazı olarak öne çıkar. Her 1 kilogram metan, 100 yıl boyunca eşdeğer miktardaki

karbondioksit göre 25 kat daha fazla sera etkisi yaratmaktadır (Forster vd., 2007). Bu özellikleri, metanın iklim değişikliği üzerindeki etkisini ve sera gazlarının dengesi üzerindeki rolünü önemli kılmaktadır (Lewis & Maslin, 2018).

- **Doğal Metan Kaynakları:** Metanın başlıca doğal kaynakları arasında bataklıklar, turba alanları ve göletler (%76) ile termit yuvaları (%11) yer alır. Okyanuslar (%8) ve gaz hidratlar ile sürekli donmuş zeminler (%5) de diğer kaynaklardır. Sıcaklık değişimleri ve su seviyesindeki dalgalanmalar, atmosferdeki metan miktarında mevsimsel değişikliklere neden olmaktadır. Kuzey yarımkürede metan konsantrasyonunun yüksek olması, bu bölgenin metan emisyonlarında belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Metan, atmosferde ortalama 12 yıl kalır ve troposferdeki hidroksil radikali (OH) ile reaksiyona girerek yok edilir (Etheridge vd., 1998).
- **Antropojenik Emisyonlar ve Etkileri:** Sanayi Devrimi ile, insan etkinlikleri atmosfere salınan metan miktarını artırmıştır. Antropojenik metan emisyonları; doğal gaz dağıtımındaki kaçaklar, petrol sızıntıları, kömür madenciliği, hayvancılık, organik atıkların fermentasyonu ve pirinç tarımı gibi aktivitelerden kaynaklanmaktadır. Hayvancılık faaliyetleri, özellikle sığır besiciliği, önemli bir metan kaynağıdır. Son çalışmalar, atmosferdeki metanın bir kısmının plastik poşetlerden geldiğini göstermektedir. Güneş ışığına maruz kalan plastik poşetler, ayrışma süreçlerinde metan salınımına neden olmaktadır (Royer vd., 2018). Günümüzde atmosferdeki metanın yaklaşık %60'ı antropojenik, %40'ı ise doğal kaynaklardan gelmektedir (Dlugokencky vd., 2009).

1.3.2.1.4 Diazot Monoksit (N₂O) ve İklim Üzerindeki Rolü

Diazot monoksit (N₂O), atmosferde yaklaşık 120 yıllık kalış süresiyle uzun ömürlü ve güçlü bir sera gazıdır. Bu gaz, uzun dalgalı yeryüzü ışınlarını emme kapasitesi sayesinde, karbondioksit, metan ve CFC-12'den sonra en yüksek küresel ısınma potansiyeline sahiptir. Atmosfere karışan her 1 kilogram diazot monoksit, 100 yıllık süre zarfında eşdeğer miktarda karbondioksit göre 298 kat daha fazla sera etkisi yaratmaktadır (Forster vd., 2007).

- **Doğal Kaynaklar ve Atmosferden Geri Alınma Süreçleri:** Sanayi Devrimi öncesinde diazot monoksitin ana doğal kaynakları; tropikal bölgedeki topraklar (%45), okyanuslarda dip suların yüzeye çıktığı bölgeler (%30) ve ılıman kuşak toprakları (%25) olarak belirlenmiştir. Atmosferdeki diazot monoksitin başlıca uzaklaşma süreci,

üst atmosferde oksitlenip nitrik asit formunda yeryüzüne yağışlarla dönmesidir. N_2O aynı zamanda ozon tabakasının incelmesine neden olan nitrik oksit (NO) ve nitrojen dioksit (NO_2) oluşumuna katkıda bulunmaktadır (Maslin, 2021).

- **Tarihsel Değişimler ve Buzul Örnekleri:** GRIP ve EUROCORE projeleri kapsamında incelenen buzul örneklerine göre, diazot monoksit seviyesi son buzul döneminde 200 ppb iken, Younger Dryas dönemi dışında yavaş bir artış göstermiş ve Holosen boyunca yaklaşık 270 ppb seviyesinde sabit kalmıştır. Son bin yıllık veriler, N_2O konsantrasyonunun endüstri öncesi dönemde istikrarlı olduğunu ortaya koymaktadır (Flückiger vd., 1999).
- **Sanayi Devrimi Sonrası Antropojenik Artışlar:** Sanayi Devrimi ile suni azotlu gübreler, hayvan gübrelerinin kullanımı, tarım alanlarının genişlemesi, fosil yakıt ve biyokütle yakımı gibi insan kaynaklı faaliyetler nedeniyle diazot monoksit emisyonları %18 oranında artmıştır. 1976 yılından bu yana yapılan ölçümler, bu gazın atmosferdeki konsantrasyonunun yıllık ortalama %0.26'lık bir artış hızıyla 2010 yılında 323.3 ppb'ye ulaştığını göstermektedir. Artış hızında zamanla dalgalanmalar görülmekte; örneğin, 1980-1998 yılları arasında daha yüksek olan artış hızı, 1991-1993 yıllarında düşüş göstermiş, ardından 1980'lerdeki seviyesine yeniden yaklaşmıştır (Erlat, 2019: 242).

1.3.2.1.5 Sentetik Sera Gazları ve İklim Üzerindeki Etkileri

1930'lardan itibaren, endüstriyel faaliyetler sonucu atmosferde yaygınlaşan sentetik sera gazları, alüminyum ve magnezyum üretimi, yarı iletken imalatı, soğutma ve buzdolabı üretimi, spreylar gibi çeşitli alanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Tamamen insan kaynaklı bu gazlar, küresel ısınmayı hızlandıran önemli bileşenler arasında yer almaktadır. En bilinen sentetik sera gazları arasında kloroflorokarbonlar (CFC'ler), hidroflorokarbonlar (HFC'ler), perflorokarbonlar (PFC'ler) ve sülfür hekzaflorid (SF_6) bulunmaktadır (IPCC, 2018).

- **Kloroflorokarbonlar (CFC'ler):** Kloroflorokarbonlar, karbon, flor ve klor atomlarından oluşmaktadır. 1928'de toksik ve aşındırıcı özellikleri olan amonyak gibi maddelere alternatif olarak geliştirilmişlerdir. 1950'lerden itibaren güvenli olduğu düşünülerek buzdolapları ve klimalarda yaygınca kullanılmaya başlanmış; bu süreçte üretimleri giderek artmıştır. Ancak 1961'de Lovelock'un elektron dedektörü ile yapılan analizler, en uzak bölgelerde dahi bu gazların bulunduğunu ve atmosferdeki konsantrasyonlarının yıllar içinde arttığını ortaya koymuştur, bu gazların büyük bir

bölümü stratosfere kadar ulaşabilmekte ve atmosferde yaklaşık 20 ila 100 yıl arasında kalabilmektedir. Stratosferde, ultraviyole ışınlar tarafından parçalanmaları sonucu ortaya çıkan klor ve brom atomları, ozon tabakasına zarar verir. Bir klor atomu, reaktif olmayan bir bileşiğe dönüşmeden önce 100.000'den fazla ozon molekülünü parçalayabilir, bu da ozon tabakasının incelmesine neden olmaktadır (Graedel & Crutzen, 1995).

- **Sentetik Sera Gazlarının Güçlü Etkisi:** Sentetik sera gazlarının en çarpıcı özelliklerinden biri, atmosferdeki konsantrasyonlarının çok düşük (trilyonda bir hacim) olmasına karşın, küresel ısınma potansiyellerinin çok yüksek olmasıdır. Karbondioksit'e kıyasla 3.000 ile 10.000 kat daha fazla ısınma etkisine sahip olmaları, bu gazların iklim değişikliği üzerindeki etkilerini ciddi şekilde artırmaktadır (Erlat, 2019: 243).

1.3.2.1.6 Antropojenik Aerosoller

Antropojenik aerosoller, insan kaynaklı faaliyetlerden atmosfere salınan ve iklimi doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen küçük parçacıklardır. Güneş ışığını yansıtarak ya da emerek doğrudan etkide bulunurlar; ayrıca bulutların özelliklerini değiştirerek dolaylı bir soğutma etkisi yaratırlar. Atmosferdeki ömürleri kısa olup yağışlarla temizlenirler, dolayısıyla etkileri sera gazlarına göre daha geçicidir. Sülfat aerosollerini iklim üzerinde en önemli etkiye sahiptir ve büyük oranda fosil yakıt tüketimi, sanayi faaliyetleri ve biyokütle yakımıyla oluşur. Özellikle sanayileşmiş bölgelerde fosil yakıtların yanması sonucu açığa çıkan sülfat aerosollerini, güneş ışığını engelleyerek soğutucu bir etki yaratır ve bulutluluğu artırarak ışığın uzaya geri yansımalarını sağlar. Sanayi Devrimi'nden bu yana atmosfere karışan sülfat miktarı, özellikle kuzey yarımkürede ve yoğun sanayi merkezlerinde, ciddi artış göstermiştir (Solomon, 1999).

IPCC'ye göre, Sanayi Devrimi'nden bu yana aerosollerin iklim üzerindeki soğutma etkisi -1.2 W/m^2 (Yüzey alanı başına watt cinsinden ifade edilen bir enerji kesintisi veya radyasyon akısını gösterir) olarak belirlenmiştir. Günümüzde alınan çevresel önlemler sayesinde aerosol emisyonları azalma eğilimindedir. Ancak bu azalma, aerosollerin sağladığı soğutma etkisini de azaltarak küresel sıcaklık artışını hızlandırabilir. Kısa vadeli etkileri sebebiyle, aerosoller iklim politikalarında dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur (IPCC, 2018).

1.3.2.2 İklim Elemanlarında Gözlemlenen Değişim Süreçleri

Sanayi Devrimi'yle birlikte atmosferdeki sera gazı birikimlerinin artması, doğal sera gazlarının etkisini artırarak doğal sera etkisini kuvvetlendirmiştir. Bu durum, dünya ikliminde küresel ve bölgesel ölçekteki önemli değişikliklere yol açmış, bazı iklim elemanlarında belirgin eğilimler ortaya çıkarmıştır. Araştırmalar, özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren sıcaklık, yağış, nem, basınç, rüzgâr ve güneşlenme süresi gibi iklim elemanlarında gözle görülür değişimler olduğunu ortaya koymaktadır (Erlat, 2019:246).

- **Hava Sıcaklığı:** Küresel ortalama sıcaklık, insan kaynaklı iklim değişikliğinin en önemli göstergelerinden biridir. İklim veri setleri (GISS, HadCRU ve NCDC gibi) küresel ortalama sıcaklıkların, 1880'lerden günümüze düzensiz ama belirgin bir artış eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır. 2017 yılı itibarıyla küresel sıcaklık, Sanayi Devrimi öncesine göre yaklaşık 1°C daha yüksektir ve her on yılda 0.2°C'lik bir artış gözlenmektedir (IPCC, 2018).
- **Yağış:** Küresel iklim değişikliği, yağış düzenlerinde önemli değişimlere neden olmuştur. Tropik bölgelerde yağış miktarlarında artış, orta enlemlerde ise kuraklık eğilimleri gözlenmektedir. Atmosferde artan sıcaklıklar nedeniyle buharlaşmanın yükselmesi, nem oranlarının artmasına ve sağanak yağışların sıklığında artışa yol açmaktadır. Bu değişimler, su kaynakları ve ekosistemler üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır (IPCC, 2018).
- **Nem:** Nem, atmosferdeki su buharı miktarını ifade eder ve iklim değişikliğinin doğrudan etkilediği bir diğer önemli unsurdur. Sıcaklıkların yükselmesi, atmosferin daha fazla nem tutmasına yol açarak birçok bölgede sağanak yağışların ve nemli hava olaylarının artmasına neden olmaktadır. Özellikle tropikal bölgelerde nem oranlarının yükselmesi, sıcaklıkla birleşerek "ısıl stres" adı verilen sağlık sorunlarını tetiklemektedir (IPCC, 2018).
- **Basınç:** Atmosferik basınç değişimleri, hava olaylarının oluşumunu ve iklim sisteminin genel dengesini doğrudan etkilemektedir. Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak bazı bölgelerde yüksek basınç sistemleri, diğerlerinde ise alçak basınç sistemleri daha kalıcı hale gelmektedir. Bu durum, hava akımlarını ve dolayısıyla bölgesel iklim modellerini etkilemekte, örneğin uzun süreli kuraklıklar veya şiddetli yağış olaylarının meydana gelmesine neden olmaktadır (IPCC, 2018).
- **Rüzgâr:** Rüzgâr hızı ve yönündeki değişimler de iklim değişikliğinin doğrudan etkilediği alanlardandır. Yükselen sıcaklıklar, hava akımlarını ve basınç farklarını

etkileyerek rüzgâr desenlerinde değişimlere neden olmaktadır. Özellikle jet akımları, küresel ısınma nedeniyle zayıflama eğilimindedir; bu da aşırı hava olaylarının bazı bölgelerde kalıcı hale gelmesine yol açabilmektedir. Örneğin, bazı bölgelerde kuraklık süreci uzarken diğer bölgelerde yoğun yağışlar görülmektedir (IPCC, 2018).

- **Güneşlenme Süresi:** Güneşlenme süresi, yeryüzüne ulaşan güneş ışığının süresini ifade eder ve iklim sisteminin önemli bir parçasıdır. İklim değişikliği ile hava kirliliği ve aerosoller gibi faktörler, güneşlenme süresini doğrudan etkilemektedir. Yoğun sanayi bölgelerinde aerosollerin artması, güneş ışınlarının yeryüzüne ulaşmasını engelleyerek güneşlenme süresini azaltmaktadır. Bu durum, özellikle kış aylarında güneş enerjisinin azalmasıyla bölgesel soğuma etkileri yaratmaktadır (IPCC, 2018).

1.3.2.3 Meteorolojik ve Klimatolojik Olarak Gözlemlenen Değişim Süreçleri

Meteorolojik ve klimatolojik kökenli ekstrem olaylar, iklim sisteminin doğal değişkenliği ve kaotik özellikleri nedeniyle “nadir” olarak gözlemlenmekle birlikte, ekosistemler ve toplumlar üzerinde ciddi olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu tür olayların “ekstrem” olarak tanımlanabilmesi, gözlemlenen değerlerin istatistiksel dağılımın üst veya alt sınırlarına yakın konumlanması ya da mevcut yüksek eşik değerini aşması gerekliliğine dayanmaktadır (IPCC, 2012).

Meteorolojik kökenli afetler, tropikal ve tropik dışı siklonlar, yüksek hızlı rüzgârlar, hortumlar, dolu yağışı ve oraj gibi olayları kapsarken, klimatolojik kökenli afetler ekstrem sıcaklıklar, kuraklık ve yangınları içermektedir. Hidrolojik kökenli afetler ise taşkınlar ve kütle hareketlerini içerir. 1980’den itibaren meteorolojik ve klimatolojik kökenli ekstrem olayların sayısında artış gözlemlenmiştir. Örneğin, 2017’de 712 ekstrem olay 326 milyar ABD doları zarara yol açmıştır. Son 20 yılda kuraklık, sel ve diğer ekstrem olaylar, tüm doğal afetlerin %90’ını oluşturmuş, 1,3 milyon insanın ölümüne neden olmuştur. Bu olaylar, doğrudan ölüm ve yaralanmaların yanı sıra bulaşıcı hastalıklar, ruh sağlığı sorunları ve altyapı hasarları gibi dolaylı etkilere de yol açmaktadır. Artan nüfus ve kentleşme, aşırı hava olaylarının etkilerini derinleştirirken, gelişmiş ülkeler bu etkilerle daha etkili mücadele edebilmekte, gelişmekte olan ülkeler ise yönetme konusunda zorluk yaşamaktadır (Erlat, 2019: 256-257).

Ekstrem hava ve iklim olaylarının tümünü antropojenik nedenlere bağlamak mümkün olmamakla birlikte, iklim değişikliği bu olayların gerçekleşme olasılığını değiştirmiştir. Termodinamik açıdan bakıldığında, küresel sıcaklıklardaki artış, sıcaklık ekstremlerinin

sayısını artırırken, ekstrem yağışlardaki artış atmosferdeki nem miktarının yükselmesiyle açıklanabilir. Atmosfer dinamiği açısından ise küresel sıcaklık artışı, geniş ölçekli atmosfer dolaşımını etkileyerek mevsimsel ya da kısa vadeli ekstrem hava olaylarının sıklığını artırmaktadır. Bu doğrultuda, atmosfer dinamiklerindeki değişiklikler, termodinamik beklentilerin ötesinde bir ekstrem olay frekansına yol açabilir (Coumou vd., 2013; 2014).

Ekstrem Sıcaklıklar:

Küresel iklim değişikliği, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ekstrem sıcaklıkların sıklığının artmasına yol açmıştır (Seneviratne vd., 2012). İklim sistemindeki değişiklikler, sıcak hava dalgalarının daha yaygın ve daha şiddetli hale gelmesine neden olmuştur. Afet veri tabanları, sıcak hava dalgalarının en olumsuz etkileri oluşturduğunu göstermektedir. 1981-2010 yılları arasında Avrupa’da her yıl yaklaşık 2.700 kişinin sıcak hava dalgaları nedeniyle hayatını kaybettiği, bu sayının 2071-2100 yılları arasında %5400 oranında artarak 150.000 kişiye (80.000-240.000 arasında) ulaşabileceği öngörülmektedir (Forzieri vd., 2017).

Küresel ölçekte yapılan araştırmalar, sıcak dalgalarının sıklığının, şiddetinin ve süresinin arttığını ortaya koymaktadır (Perkins vd., 2012). Örneğin, 1960’lı yıllardan itibaren Doğu Akdeniz’de sıcak dalgalarının sıklığı %8 oranında artmış, bu dalgaların şiddeti, süresi ve sayısı da önemli ölçüde artmıştır (Kuglitsch vd., 2010). Ayrıca, Batı Avrupa’da 1880-2005 yılları arasında yaz mevsimindeki sıcak dalgalarının maksimum süresi iki katına çıkmıştır (Della-Marta vd., 2007). Bu artışlar, küresel iklim değişikliğinin etkilerini somut bir şekilde yansıtmaktadır.

2013 yılının başında Avustralya’da yaşanan “kızgın yaz” olarak bilinen sıcak hava dalgası, kıtanın %70’ini etkileyerek 44 merkezde yeni sıcaklık rekorlarının kırılmasına yol açmış ve bu olay şiddetli çalı yangınları ile birleşerek büyük bir felakete dönüşmüştür (Steffen, 2013). Küresel sıcaklık artışının bir yansıması olarak, 1951-2010 yılları arasında sıcak dönemlerin süresi, 20. yüzyılın ortalarından itibaren yaklaşık 8 gün artmıştır ve bu artışın çoğu 1980’lerden sonra belirginleşmiştir. Bununla birlikte, soğuk dönemlerin süresi giderek kısalmaktadır, bu da küresel ısınmanın bir diğer etkisini gözler önüne sermektedir (Erlat, 2019: 259).

Antropojenik kökenli iklim değişikliği, atmosferdeki sera gazı emisyonlarının artışıyla, herhangi bir istasyonda gözlenen en yüksek ve en düşük sıcaklık değerlerinin

değişmesine neden olmuştur. Bu durum, rekor kıran maksimum sıcaklıkların daha sık bir şekilde kaydedilmesine yol açarken, rekor kıran minimum sıcaklıkların ise giderek daha nadir kaydedilmesine sebep olmuştur. Küresel ölçekte, ısınma eğilimi göstermeyen bir iklimde beklenen rekor kıran aylık sıcaklık ekstremlerinin sayısı, beş katına çıkmıştır (Coumou & Robinson, 2013). Antropojenik iklim değişikliği, ayrıca 2001-2010 yılları arasında rekor kıran yıllık en sıcak günlerin sayısının 5.4 kat artmasına yol açarken, rekor kıran en soğuk gece sayısının ise %60 oranında azaldığını ortaya koymaktadır (Shiogama vd., 2006).

Yağış Şiddeti:

Havadaki buhar basıncı ile sıcaklık arasında güçlü bir ilişki bulunması nedeniyle, antropojenik kökenli iklim değişikliğinin bir sonucu olarak, atmosferdeki ve okyanuslardaki sıcaklık artışlarıyla doğrudan bağlantılı olarak artmaktadır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, dünya genelinde yağışların şiddetinde kayda değer bir artış gözlemlenmiştir (Bindoff vd., 2013). Bu artışın temel nedeni, atmosfere daha fazla nemin salınması ve bunun sonucunda daha yoğun yağışların meydana gelmesidir. Küresel düzeyde yapılan modeller, 21. yüzyılın sonunda, yüzey sıcaklıklarındaki her bir derece artışının, günlük maksimum yağış şiddetinde ortalama olarak %5.9 ila %7.7 arasında bir artışa yol açacağını öngörmektedir. Yağış şiddeti üzerine yapılan araştırmaların ortak bulgusu, kısa süreli yağışların, örneğin 30 dakika veya 1 saat gibi, çok daha belirgin bir şekilde arttığını ve bu tür yoğun yağışların 24 saatlik toplam günlük yağışlardan daha büyük bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır (Westra vd., 2013).

Bu fenomen, su taşkınları ve altyapı üzerinde önemli baskılar yaratmakta, dolayısıyla şehirler ve kıyı bölgeleri için büyük çevresel ve ekonomik riskler teşkil etmektedir.

Seller ve Taşkınlar:

Son yıllarda, iklim değişikliğinin etkisiyle şiddetli yağışlar ve ani kar ile buz erimelerinin yol açtığı seller, dünya çapında en çok can ve mal kaybına neden olan hidrolojik afetler arasında yer almaktadır. Bu tür felaketler, son on yılda her yıl ortalama 30 milyar doları aşan maddi kayıplara yol açmıştır. Özellikle büyük şehirlerde, yüzeyin beton ve asfalt gibi geçirgen olmayan malzemelerle kaplanmış olması, sellerin daha yıkıcı olmasına sebep olmaktadır (Alfieri vd., 2017).

Taşkınlar, büyük miktarda suyun, genellikle ani yağışlar veya erime nedeniyle, geçici olarak toprakları veya akarsuları aşması sonucu ortaya çıkmaktadır. 21. yüzyılın başından

itibaren, bazı bölgelerde taşkınların sıklığı artmıştır. Örneğin, İngiltere’de 1884-2013 yılları arasında taşkın olaylarının sıklığı artış göstermiş ve özellikle 20. yüzyılın sonlarına doğru taşkınlar daha yaygın hale gelmiştir. 2012 yılındaki taşkınlar, ülkenin sigorta sektöründe 1.8 milyar dolara yakın bir maliyet oluşturmuştur. Bugün küresel olarak yaklaşık 1 milyar insan, taşkın riski altındaki alanlarda yaşamaktadır. Bu da ekstrem yağışların ve taşkınların toplumlar üzerinde yarattığı büyük tehditleri ve riskleri gözler önüne sermektedir (Yin vd., 2018).

Tropikal Siklonlar:

Tropikal siklonlar, okyanuslarda oluşan ve enerjisini sıcak deniz sularından ve atmosferdeki nemden alan güçlü fırtınalardır. Bu fırtınalar, okyanus yüzeyindeki sıcaklıkların 26°C’nin üzerinde olduğu alanlarda, belirli meteorolojik koşulların birleşmesiyle ortaya çıkmaktadır. Tropikal siklonların şiddeti, rüzgâr hızlarına göre değerlendirilir ve Safir-Simpson kasırga ölçeğiyle 5 kategoriye ayrılmaktadır. 4. ve 5. kategoriye giren tropikal siklonlar, rüzgâr hızlarının saatte 210 km’yi aşmasıyla büyük yıkımlara yol açmaktadır. Tropikal siklonlar, 2 haftaya kadar etkili olabilen uzun süreli olaylardır ve her yıl dünya genelinde ortalama 80-100 arasında tropikal siklon meydana gelmektedir. Bu fırtınalar, güçlü rüzgarları, şiddetli yağışları ve deniz seviyesindeki yükselmeyi birlikte getirerek, yeryüzündeki en yıkıcı fırtınalar arasında yer almaktadır (Daniell vd., 2017).

Kuraklıklar:

Antropojenik iklim değişikliği, kuraklıkların şiddetini, süresini ve sıklığını artıran bir başka önemli iklim olayıdır. Yapılan çalışmalar, atmosfer dolaşımındaki değişikliklerin bazı bölgelerde kuraklıkların daha sık ve daha şiddetli hale gelmesine yol açtığını göstermektedir. Kuraklıklar, uzun süreli nem eksikliği veya yağış yetersizliği sonucu ortaya çıkar ve meteorolojik, tarımsal, hidrolojik gibi çeşitli şekillerde tezahür edebilir. Bu olaylar büyük can ve mal kayıplarına neden olmaktadır (Guha-Sapir vd., 2004).

Akdeniz Havzası, iklim değişikliğinden en fazla etkilenen bölgelerden biri olarak kabul edilmektedir. Yapılan çalışmalar, bu bölgede yağışların azalmakta olduğunu ve kuraklıkların şiddetinin arttığını göstermektedir. Özellikle, 1960’tan itibaren Akdeniz Havzası’nın doğusunda yağışların belirgin bir şekilde azaldığı ve 2007-2010 yılları arasında bölgenin uzun ve şiddetli kuraklık dönemleri yaşadığı gözlemlenmiştir (Mathbout vd., 2017). Ayrıca, ağaç halkaları ve meteorolojik veriler kullanılarak yapılan bir rekonstrüksiyon, son 900 yıl içinde (1100-2012 arasındaki dönemde) Akdeniz Havzası’nın özellikle 1980 ile 2012 yılları arasında sürekli kuraklık koşulları altında kaldığını ortaya koymaktadır. Bu dönemin, 1998-2012 yıllarını kapsayan 15 yıllık periyodun, Doğu Akdeniz için son 900 yılın en kurak dönemi

olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, bölgedeki yaşanan kuraklıkların yalnızca doğal iklim değişiklikleriyle açıklanamayacağını, aynı zamanda antropojenik iklim değişikliğinin de büyük bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır (Cook vd., 2016).

SRES-A2 emisyon senaryosuna dayanan iklim modelleri, 21. yüzyılın sonunda Akdeniz Havzası'ndaki kuraklık riskinin önemli ölçüde artacağını öngörmektedir. Azalan yağışlar ve artan sıcaklıklarla birlikte, bu bölgedeki toprak nemi özellikle yaz aylarında ciddi şekilde azalacak, diğer mevsimlerde de nem seviyelerinde önemli düşüşler yaşanacaktır. Bu durumu, Palmer Kuraklık Şiddeti İndeksi 'ne göre tüm mevsimlerde gözlemlemek mümkündür (Dubrovsky vd., 2014).

1.4 İklim Değişikliği Fiziksel ve Sosyal Etkileri

İklim değişikliğinin gözlemlenen fiziksel etkileri arasında en belirgin olanı, sıcaklık artışının getirdiği etkilerdir. Son 170 yıl içinde, 1850 yılından bu yana yapılan gözlemlerde dikkat çekici bir eğilim ortaya çıkmıştır: En sıcak 10 yılın çoğu, özellikle de 1997'den sonra gerçekleşmiştir. Bu yıllar, küresel sıcaklıkta belirgin bir artışın göstergesidir (Hartmann vd., 2013: 193).

IPCC'nin (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli) düşük ve yüksek tahminlerine göre, 2100 yılına kadar beklenen deniz seviyesindeki yükselme aralığı oldukça geniş bir skalada yer almaktadır. Düşük tahminlerine göre, küresel ortalama deniz seviyesinde 26 cm ile 82 cm arasında bir yükselme öngörülmektedir. Ancak yüksek tahmin değerleri, aynı dönemde küresel ortalama deniz seviyesinde yaklaşık 63 cm'lik bir yükselme olacağı öngörülmektedir (IPCC, 2013a). Deniz seviyesindeki yükselme, iklim değişikliği ve buzulların erimesi gibi faktörlerin etkisiyle 2100 yılına gelindiğinde dünya genelinde birçok büyük şehir risk altında olabilir. Özellikle Miami, New York, New Orleans, Boston, Amsterdam ve Tokyo gibi kıyı şehirleri, bu durumdan büyük ölçüde etkilenebileceği ön görülmektedir (Young, 2010).

Deniz seviyesindeki yükselme ve taşkınlar, özellikle Pasifik adaları gibi düşük deniz seviyeli bölgelerde ciddi sosyo-ekonomik etkilere neden olabilir. Bu etkiler arasında bazı adaların tamamen sular altında kalması ve bu durumun büyük toplulukların yerlerinden edilmesine sebep olması öngörülmektedir. Kentsel bölgeler, küresel nihai enerji tüketiminin yüzde 71 ila 76'sını oluşturarak iklim değişikliğine önemli ölçüde katkıda bulunur. Bu bölgeler aynı zamanda, iklim değişikliğinin etkilerine karşı hassas olan yüksek yoğunluktaki finansal, altyapı ve insan faaliyetlerini temsil etmektedir. Gelecek yıllarda, kentsel alanlarda

yaşayan yüz milyonlarca insanın artan deniz seviyeleri, yoğun yağışlar, iç su baskınları, daha sık ve şiddetli kasırgalar ile karşı karşıya kalma olasılığı yüksektir. (UN-Habitat, 2022).

İklim değişikliği, aşırı hava olaylarını beraberinde getirerek doğal ekosistemleri doğrudan etkilemekte ve bu etkiyle birlikte ekosistemlerin formları değişmektedir. Karada, tatlı sularda ve denizlerde yaşayan pek çok canlının ev sahipliği yaptığı coğrafi bölgelerde, iklim değişikliği mevsimsel davranışları, göç paternlerini, türler arasındaki popülasyon sayılarını ve bu türler arasındaki etkileşimleri değiştirme eğilimindedir. Bu değişiklikler, doğal dengelerin bozulmasına ve ekosistemlerin istikrarının etkilenmesine yol açabilmektedir. Bu durum, sadece belirli türlerin değil, genel olarak ekosistemin sağlığı ve işlevselliği üzerinde de derin etkilere sahip olabilmektedir (IPCC, 2014b).

Deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olaylarının doğal kaynaklar üzerindeki etkileri, doğal çevrede önemli değişikliklere neden olmaktadır. Bu değişiklikler, toplumların yaşam alanlarını ve geçim kaynaklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Öngörülen sonuçlar arasında, bu durumun istikrarsızlıklara ve çatışmalara yol açarak insanların yerinden edilmesi ve göç etmek zorunda kalması gibi sosyo-ekonomik sonuçlar olduğu beklenmektedir. Bu etkiler, toplumların sosyal yapısını ve ekonomik dengelerini derinden etkileyebilmektedir (IPCC, 2007c).

İklim değişikliği, temiz suya erişim üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu değişim, yağış miktarını etkileyerek ve buzulların çekilmesine yol açarak yeraltı su kaynaklarını azaltmaktadır. Ayrıca, nehirlerdeki akış hızındaki azalma su kalitesini olumsuz etkilemektedir. Yükselen sıcaklıklar ise su talebini artırarak suya olan ihtiyacı eskisine göre daha da artırabilmektedir. Temiz suya erişimin kısıtlanması, üretim zincirine zarar vererek, kentlerde gıda temininde sorunlara yol açarak, ciddi tehlikeler doğurabilmektedir (Bulkeley, 2013: 914-925).

Temiz suya olan erişimin kısıtlanması, pek çok alanda ciddi sorunlara yol açabilir. Özellikle tarım ve gıda üretimi gibi sektörlerde su kıtlığı, üretimi etkileyebilir ve gıda zincirinde aksamalara neden olabilir. Bu durum, kentlerde gıda temininin güçleşmesine ve fiyatların artmasına sebep olabilir. Ayrıca, su kıtlığı sağlık hizmetleri, sanayi ve enerji üretimi gibi temel alanları da olumsuz etkileyebilir. İklim değişikliğinin temiz su kaynakları üzerindeki bu etkileri, toplumların dayanıklılığını zorlayabilir ve sürdürülebilirlik açısından ciddi bir tehdit oluşturabilir. Bu sebeple, su kaynaklarının korunması ve etkin kullanımı konusundaki bilinçlendirme ve politika geliştirme önemli bir gerekliliktir.

İklim değışikliğinin etkileriyle, dünya genelinde soğuk gün ve gecelerin sayısında belirgin bir azalma görülmekte; bununla birlikte, sıcak gün ve gecelerin sayısında ise artış yaşanmaktadır. Özellikle Avrupa, Asya ve Avustralya gibi bölgelerde sıcak hava dalgaları daha sık hissedilmekte ve bu durumda bir artış gözlemlenmektedir. Ayrıca, aşırı yağışların yaşandığı bölgelerde yağış miktarlarında bir düşüş olmamış, aksine birçok bölgede yağış miktarı artmıştır (IPCC, 2013a).

Bu artış, yerel yağış rejimlerinde de değışikliklere yol açarak sel riskini artırabilmekte ve su baskınlarına neden olabilmektedir. Bu durum, bazı bölgelerde tarımsal faaliyetler üzerinde olumsuz etkiler yaratarak ürün verimliliğini etkileyebilir ve su kaynakları üzerinde baskı oluşturabilir.

İklim değışikliğinin neden olduğu aşırı sıcaklar ve şiddetli yağışlar gibi hava olayları, sel baskınları gibi doğal afetlerin artmasına sebep olurken, bu durum hastalıkların ve ölüm oranlarının yükselmesine katkıda bulunmaktadır. Özellikle vektörlerle bulaşan hastalıklar ve su kaynaklı hastalıklar, aşırı yağışlar sonucu oluşan su baskınlarıyla birlikte artış gösterebilir. Ayrıca, yetersiz beslenme ve hava kirliliği gibi faktörler de iklim değışikliğinin aşırı hava olaylarının insan sağlığı üzerindeki dolaylı etkilerine örnek teşkil etmektedir (Smith vd., 2014: 711-754).

İklim değışikliğinin enerji sistemlerine ve bunlara bağlı altyapılara etkisi oldukça önemlidir. Özellikle iklim değışikliği, hidroelektrik sistemlerde risklerin artmasına yol açmaktadır. Su kaynaklarındaki değışimler, hidroelektrik enerji üretimini ve bu sisteme bağlı enerji arzını olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı zamanda, artan aşırı hava olayları, enerji iletim hatlarında daha fazla kayba sebep olmaktadır (Bulkeley, 2013: 914-925).

İklim değışikliğine olan hassasiyet ve kırılganlık genellikle sosyo-ekonomik durum, gelir eşitsizliği ve toplumsal süreçlerle doğrudan ilişkilidir. Bu süreçler, cinsiyet, sınıf, etnik köken, yaş ve yerel toplulukların özellikleri gibi çeşitli faktörlere dayalı olarak ortaya çıkan ayrımcılığı içerir. Bu faktörler, belirli toplumsal grupların iklim değışikliğinin etkilerine karşı daha savunmasız ve risk altında olmasına neden olabilir. Özellikle düşük gelirli gruplar, kentsel yoksul bölgelerde yaşayanlar ve etnik azınlıklar gibi toplumun belirli kesimleri, çevresel değışikliklere karşı daha fazla kırılganlık göstermektedir (IPCC, 2014b).

İklim değışikliğiyle mücadelede uygulanan politikaların ve adaptasyon stratejilerinin, bu grupların ihtiyaçlarını göz ardı etmemesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, cinsiyet rolleri,

toplumsal dengesizlikler ve eğitim gibi faktörler de iklim değişikliğiyle başa çıkma süreçlerinde belirleyici olabilir. Bu nedenle, iklim değişikliği ile mücadelede adaletli ve kapsayıcı politikaların geliştirilmesi ve uygulanması, toplumsal eşitsizlikleri azaltmak ve kırılgan grupların güçlendirilmesi için temel bir gerekliliktir. Bu politikalar, farklı toplumsal grupların ihtiyaçlarını dikkate alarak, daha dirençli ve adil bir toplum oluşturmaya yardımcı olabilir. Bu bölümde bahsedilen iklim değişikliğinin olası etkilerini kısaca özetlemek gerekirse: İklim değişikliğinin potansiyel etkileri oldukça geniş bir yelpazede karşımıza çıkabilir. Bu etkiler genel olarak şu şekildedir:

- **Ekstrem Hava Olayları:** İklim değişikliği, daha sık ve şiddetli kasırgalar, aşırı yağışlar, şiddetli fırtınalar, kuraklıklar ve sıcak hava dalgaları gibi aşırı hava olaylarının oluşum riskini artırabilir. Bu olaylar, toplumları, tarımı, altyapıyı ve ekosistemleri olumsuz etkileyebilir.
- **Deniz Seviyesi Yükselmesi:** Kutuplardaki buzulların erimesi ve deniz suyunun ısınması nedeniyle deniz seviyesinde bir yükselme gözlemlenebilir. Bu durum, kıyı bölgelerini, adaları ve kıyı yakınlarında yerleşimleri tehdit edebilir.
- **Tarım ve Gıda Güvenliği:** Değişen iklim koşulları, tarım alanlarını etkileyerek verimlilikte düşüşlere yol açabilir. Kuraklık, sel ve yeni hastalık ve zararlı türlerin ortaya çıkması gıda üretimini tehlikeye atabilir.
- **Sağlık Riskleri:** Yüksek sıcaklıklar, hava kirliliği, su kıtlığı ve bulaşıcı hastalıkların yayılması gibi etkiler, sağlık üzerinde doğrudan olumsuz etkiler gösterebilir.
- **Ekosistemlerde Değişim:** İklim değişikliği, bitki örtüsünü, hayvanların yaşam alanlarını ve göç davranışlarını etkileyerek ekosistemlerde dengesizliklere sebep olabilir.
- **Ekonomik Etkiler:** Altyapı hasarı, tarım ürünlerindeki kayıplar, doğal afetlerin getirdiği mali yükler ve göç dalgaları gibi etkiler, ekonomik istikrarı olumsuz etkileyebilir (IPCC, 2014b).

1.5 Küresel Düzeyde İklim Değişikliği Politikaları

İklim değişikliğinin uluslararası politika gündemine girişi genellikle 1970'ler olarak kabul edilmektedir. Bu dönem, aynı zamanda sera etkisi konusundaki bilimsel gelişmelerin yaşandığı bir zaman dilimi olarak öne çıkmaktadır. Bu bilimsel ilerlemeler o kadar etkili olmuştur ki iklim ve iklim değişikliği konusunda oldukça kapsamlı bilgiler, o dönemlerde titizlikle toplanmıştır. Aynı zamanda, özellikle Dünya Meteoroloji Örgütü ve Uluslararası

Bilim Konseyi gibi kuruluşlar içinde gerçekleşen kurumsal değişiklikler, gelecekteki iklim değişikliği araştırmaları için bir temel oluşturmuştur (Paterson, 1996: 23-34).

Bu kurumsal değişiklikler, 1970'ler ve 1980'lerdeki iklim değişikliğiyle ilgili fikir birliğinin oluşturulmasına yardımcı olmuştur. 1972'de düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı, uluslararası platformda iklim konusunda bilinç oluşturma yönünde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu konferans, küresel çevre sorunlarına odaklanarak uluslararası toplumun dikkatini çekmiş ve özellikle iklim değişikliği konusunda bilinçlenmeye ön ayak olmuştur. Ayrıca, BM Çevre Programı'nın kurulmasına da temel oluşturmuştur. (Paterson, 1996: 23-34).

İnsan kaynaklı iklim değişikliği, ilk olarak 1970'lerde bazı bilimsel modellerle keşfedilmiş olmasına rağmen, bu konunun geniş kapsamlı ve derinlemesine incelenmesi ile politik olarak ne kadar önemli olduğunun farkına varılması zaman almıştır. 1988 yılında düzenlenen Toronto Konferansı, bu konuda büyük bir dönüm noktası olmuştur. Bu konferansa 300'den fazla bilim insanı, 48 ülke temsilcisi ve çeşitli sivil toplum kuruluşları katılmıştır. Konferans, iklim değişikliği sorununu siyasi bir öncelik haline getirerek, dünya çapında ciddi bir dikkat ve hareketlenmeye yol açmıştır. Toronto Konferansı aynı zamanda tarihsel bir anıt niteliği taşımaktadır çünkü emisyon miktarlarının 2005 yılına kadar 1988 baz yılına göre %20 azaltılması çağrısını yaparak, iklim değişikliğiyle mücadelede ilk büyük adımı atmıştır. Bu hedef, iklim değişikliği konusunda dünya genelinde siyasi bir farkındalık yaratmış ve uluslararası platformda eylem çağrısında bulunmuştur. Toronto'daki bu kararlar, iklim değişikliğiyle mücadelede politika yapımcılar ve toplumlar arasında önemli bir uzlaşma sağlamıştır (Paterson, 1996: 23-34).

Bu program, çevresel meseleleri ele almak, çevre politikaları oluşturmak ve koordinasyonu sağlamak için uluslararası düzeyde önemli bir rol üstlenmiştir. Bu çabalar, küresel düzeyde çevre bilinci ve koruma çabalarını teşvik etmiş ve uluslararası alanda iş birliği ve eylemi artırmıştır.

1979'da gerçekleşen 1. Dünya İklim Konferansı, Dünya Meteoroloji Örgütü tarafından düzenlenmiş ve bu konferans, iklim değişikliğinin önemini bilim insanları aracılığıyla dünya geneline duyurmayı amaçlamıştır (Kanat ve Keskin, 2018: 67-78).

Bu konferans, bilim insanlarının bir araya gelerek iklim değişikliği konusunda elde ettikleri verileri ve sonuçları uluslararası platformda paylaştıkları önemli bir etkinliktir.

Katılımcılar, iklim değışikliğinin dünya genelindeki ülkelere olan etkilerini vurgulayarak bu konunun aciliyetini ve küresel çapta ele alınması gerekliliğini dile getirmişlerdir. Bu tarihi konferans, iklim değışikliği konusundaki farkındalığı artırmış ve bilimsel verilerin uluslararası düzeyde paylaşılmasını teşvik etmiştir.

 klim biliminin politika oluşturma süreci açısından en önemli dönüm noktalarından biri, 1988 yılında IPCC'nin ( klim Değişikliği Paneli) kurulması olmuştur. IPCC, Birleşmiş Milletler  evre Programı (UNEP) ve Dünya Meteoroloji  rg t 'nün ortak çalışmasıyla hayata geçirilmiştir. Bu panel, iklim değışikliğine sebep olan temel sera gazlarını tanımlamak, bu gazların sosyo-ekonomik etkilerini incelemek ve iklim değışikliğinin yönetimi için somut stratejiler geliştirmek amacıyla kurulmuştur (IPCC, 1990).

IPCC'nin kuruluşu, bilimsel verilerin politika yapıcılarla daha etkili bir biçimde paylaşılmasını ve uluslararası platformlarda iklim değışikliği sorununun daha fazla dikkate alınmasını sağlamıştır. Panel, dünya çapında bilim insanlarının, politika yapıcıların ve sivil toplumun iklim değışikliğiyle ilgili bilgi ve deneyimlerini bir araya getirerek, karar alma süreçlerinde bilimsel temelli yaklaşımların benimsenmesine katkı sağlamıştır. IPCC'nin çalışmaları, iklim değışikliği konusunda küresel düzeyde farkındalığın artmasına ve politika yapıcıların, uluslararası anlaşmaların oluşturulmasında bilimsel kanıtlara dayalı olarak hareket etmelerine yol açmıştır. Bu süreç, iklim değışikliğinin politika gündemine yerleşmesi ve uluslararası iş birliği platformlarının oluşturulması için temel bir adım olmuştur.

IPCC'nin oluşturulması, bilimsel verilerin toplanması, analizi ve sunulması açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Panelin periyodik olarak yayınladığı değerlendirme raporları, dünya genelindeki iklim değışikliği ve muhtemel etkileri konusunda ayrıntılı ve güvenilir veriler sunmaktadır. Özellikle, IPCC'nin 1990 yılında yayınladığı ilk rapor, sera gazı emisyonlarının artış trendini belirgin bir şekilde ortaya koyarak, bu artışın dünya yüzeyi sıcaklığını artıracadığını ve buna bağlı olarak iklim değışikliğinin kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır. Bu ilk rapor, bilim dünyasında geniş bir fikir birliğiyle karşılanmış ve iklim değışikliğiyle mücadelede bilimsel temelli politikaların oluşturulmasına katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda, dünya genelindeki politika yapıcılar ve uluslararası toplum üzerinde de önemli bir etki yaratmış, iklim değışikliğinin ciddiyeti konusunda farkındalığı artırmıştır. IPCC'nin çalışmaları, iklim değışikliğiyle ilgili bilimsel temelli tartışmaları teşvik etmiş ve bu alandaki küresel çabaların önünü açmıştır (Bulkeley ve Betsill, 2003).

Birleşmiş Milletler (BM), uluslararası düzeyde çevrenin korunması ve takibi konusunda kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle, küresel çevresel sorunlarla mücadele etme ve çözümler üretme konusunda ülkeler arası düzeyde büyük bir etkisi bulunmaktadır. BM, çevre konusundaki politika oluşturma, yasal düzenlemelerin koordine edilmesi ve çevre hukukunun geliştirilmesinde öncü bir rol üstlenmektedir. BM'nin etkisi, küresel çapta çevre politikalarının ve çevre hukukunun gelişiminde büyük bir itici güç olmuştur. Özellikle, iklim değişikliği, kirlilik, biyoçeşitlilik kaybı, orman tahribatı gibi çevresel sorunlarla mücadelede liderlik yapmış ve uluslararası düzeyde çözüm odaklı politikaların oluşturulmasına önayak olmuştur. BM'nin çevre konusundaki faaliyetleri, uluslararası toplumun çevre bilinci ve koruma çabalarını artırmış, çevresel sürdürülebilirlik ve koruma konusunda küresel iş birliğini teşvik etmiştir. Bu çabalar, dünya genelinde çevre politikalarının iyileştirilmesi ve uluslararası düzeyde çevre dostu politikaların oluşturulmasında etkili olmuştur (Savaşan, 2021: 63-64).

İklim değişikliği ile mücadelede uluslararası iş birliğini teşvik etmek adına, BM Genel Kurulu 1990'da çerçeve sözleşmesi niteliğinde uluslararası bir anlaşmanın hazırlıklarına başlanması yönünde bir karar almıştır. Bu karar doğrultusunda, 1992'de Rio de Janeiro'da gerçekleşen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda hazırlanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesi (BMİDÇS), imzaya açılmıştır. BMİDÇS, uluslararası toplum tarafından kabul edilmesinin ardından 1994'te yürürlüğe girmiştir (UNEP; UNFCCC, 2002).

Bu sözleşme, çevresel ve ekonomik kalkınma arasındaki dengeyi koruma amacı gütmekte olup, iklim değişikliği konusunda küresel bir eylem planını desteklemiştir. Yürürlüğe girmesiyle birlikte, BMİDÇS, iklim değişikliğiyle mücadelede dünya genelinde koordinasyonu artırmış ve uluslararası iş birliği için önemli bir adım olmuştur.

BMİDÇS'nin yürürlüğe girmesinden üç yıl sonra, 1997'de BM'nin Japonya'nın Kyoto kentinde düzenlediği taraflar konferansı (COP3) sırasında, katılımcı hükümetler tarafından Kyoto Protokolü imzalanmıştır. Bu Protokol, belirli hedefler doğrultusunda karbon salınımlarını azaltmayı amaçlayarak uluslararası bir anlaşma niteliği taşımaktadır. Kyoto Protokolü'nün yürürlüğe girmesi, 25. madde çerçevesinde şekillenmiştir. Bu madde, Protokolün, taraflar arasında belirli bir etki yaratmak için belli bir karbon emisyonu sorumluluğunu gerektirdiğini belirtmektedir. Özellikle, Protokolün yürürlüğe girmesi için, BMİDÇS'nin Ek-I Tarafı olarak adlandırılan ve 1990'daki toplam karbon salınımlarının en az %55'inden sorumlu olan ülkelerin bu anlaşmayı kabul etmeleri gerekmektedir. Ayrıca, en az

55 BMİDÇS tarafının, onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini sunmalarının ardından 90 gün içinde Protokol yürürlüğe girecekti. Rusya'nın Protokolü imzalamasının ardından, 16 Şubat 2005'te Kyoto Protokolü resmen yürürlüğe girmiştir. Günümüzde, 192 ülke Kyoto Protokolü'nü kabul etmiş ve bu anlaşma altında belirli hedefler ve taahhütler doğrultusunda karbon salınımlarını azaltmaya yönelik çaba göstermektedir (Duru, 2001: 301-333).

Kyoto Protokolü'nün ilk yükümlülük dönemi 2012'de sona erdikten sonra, yeni bir iklim değişikliği anlaşmasının şekillendirilmesi için müzakereler başlamıştır. Bu süreç, 2007'de Endonezya'nın Bali kentinde düzenlenen 13. Taraflar Konferansı ile resmi olarak başlamıştır. Bu konferansta, gelecek anlaşmanın ana hatları, esas ilkeleri ve hedefleri üzerine tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak, müzakerelerin en belirgin aşaması, Paris'te düzenlenen 21. Taraflar Konferansı (COP21) ile yaşanmıştır. COP21, tüm dünyadan liderlerin katılımıyla gerçekleşen etkileyici bir zirve olmuştur. Bu konferans, tarihi bir an olan Paris İklim Anlaşması'nın kabul edildiği yer olmuştur. Anlaşma, 12 Aralık 2015'te, BMİDÇS'e taraf olan 197 ülkenin oybirliği ile onaylanmıştır. Paris İklim Anlaşması, küresel ısınmayı 2°C'nin altında tutmayı hedefleyerek, sera gazı emisyonlarının azaltılmasını ve sürdürülebilir enerji kullanımını teşvik etmektedir (UNFCCC: Paris Agreement, 2015).

Bu anlaşma, iklim değişikliğiyle mücadelede yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Ülkeler arası iş birliğini ve kararlılığı temsil eden bu anlaşma, küresel ölçekte çevresel sorunlara yönelik ciddi bir taahhüt ve eylem planı oluşturmuştur. Paris İklim Anlaşması, dünya genelindeki hükümetleri iklim değişikliğiyle mücadele konusunda daha etkili ve kararlı adımlar atmaya teşvik etmiştir.

Paris İklim Anlaşması, küresel ve hukuken bağlayıcı olan tarihi bir anlaşmadır. İklim değişikliğiyle mücadelede düşük karbonlu ve sürdürülebilir bir gelecek için adımların atılmasını hedefleyen bu anlaşma, önemli bir dönüm noktasıdır. Paris Anlaşması, tarihsel, mevcut ve gelecekteki sorumluluklar temelinde tüm ulusları ortak bir hedef etrafında birleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu evrensel anlaşmanın ana amacı, bu yüzyılda küresel sıcaklık artışını 2 derecenin altında tutmak ve mümkünse sanayi öncesi seviyelerin sadece 1,5 derece üzerinde bir artışla sınırlamaktır. Bu hedefe ulaşmak için gerekli olan uygun finansal kaynakların sağlanması, özellikle gelişmekte olan ve savunmasız ülkelerin kendi ulusal hedeflerini gerçekleştirmeleri için daha etkili eylemlerde bulunmalarını teşvik etmektedir. Bu, eşitlikçi bir yaklaşımı desteklerken, iklim değişikliğiyle mücadelede küresel bir çabanın

temelini oluşturmaktadır (UNFCCC, Paris Agreement, 2015; UN-HABİTAT-Sustainable Urbanization in the Paris Agreement Report, 2017).

Çerçeve sözleşmeleri, genellikle uluslararası alanda belirli bir konuda iş birliğini teşvik etmek, ortak hedefler belirlemek ve uygulamak için tasarlanmış anlaşmalardır. Özellikle çevre, iklim değişikliği gibi geniş kapsamlı konularda bu sözleşmeler büyük önem taşımaktadır. Bu sözleşmeler, katılımcı ülkelerin belirli hedeflere ulaşmak için taahhütlerde bulunmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda, uygun finansal kaynakların sağlanması, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme gibi konularda yardımcı olabilir. Bu tür sözleşmeler, küresel ölçekte eylem planları oluştururken aynı zamanda eşitlik, adalet ve sürdürülebilirlik ilkelerini de desteklemektedir. Öte yandan, sözleşmelerin başarıya ulaşması için tüm tarafların katılımı, taahhütleri yerine getirmesi ve belirlenen hedeflere ulaşmak için etkili politika ve eylem planlarının uygulanması büyük önem taşımaktadır. Bu sözleşmeler, uluslararası alanda çevre koruma, iklim değişikliği gibi kritik konularda önemli bir çerçeve oluşturarak küresel iş birliği ve çözüm odaklı yaklaşımları desteklemektedir.

1.6 İklim Değişikliğinin Akdeniz'deki Etkileri ve Antalya İli

Akdeniz Havzası'nın karada ve denizdeki neredeyse tüm alt bölgeleri, çevresel değişikliklerin karmaşık bir etkileşim ağına sahiptir. İklim değişikliği, başlıca etkenler arasındadır. Bu değişiklikler; sıcaklık artışı, yağış desenlerindeki değişimler, atmosferik dolaşımın bozulması, aşırı hava olayları, deniz seviyesinin yükselmesi gibi faktörlerle kendini gösterir. Bunlar doğrudan ekosistemleri etkilerken, aynı zamanda insan faaliyetlerini de etkileyerek sosyo-ekonomik dengeleri sarsabilir. Nüfus artışı, kirlilik ve sürdürülemez kara ve deniz kullanımı uygulamaları da önemli etmenlerdir. Yoğun insan aktivitesi, su kirliliği, kıyı bölgelerindeki yapılaşma gibi faktörler ekosistemlere zarar verirken, doğal kaynakların sürdürülebilirliği üzerinde de olumsuz etkiler bırakmaktadır. Ayrıca, yabancı türlerin girişi ve yayılması da yerel ekosistemlerin dengesini bozabilir. Küresel ve bölgesel eğilimler, özellikle küresel ısınmanın etkilerini artırmaktadır. Endüstriyel faaliyetlerden kaynaklanan sera gazı emisyonları, sıcaklık artışını hızlandırarak ekosistemler üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Deniz seviyesinin yükselmesi, kıyı bölgelerindeki habitatları tehdit ederken, su sıcaklığındaki artışlar deniz canlıları için yaşamsal tehlikeler oluşturabilir. Bu zorluklara karşı koymak için, uyum stratejileri geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Bunlar arasında, sürdürülebilir kalkınma politikalarının benimsenmesi, çevresel koruma önlemlerinin artırılması, alternatif enerji kaynaklarının teşvik edilmesi gibi önlemler bulunmaktadır. Ayrıca, toplumun

bilinçlendirilmesi ve çevresel duyarlılığın artırılması da önemlidir. Bu şekilde, Akdeniz Havzası'nın ekolojik ve sosyo-ekonomik açıdan sürdürülebilir bir geleceği sağlanabilir.

Akdeniz'in önemini anlamak için birçok neden bulunmaktadır. Aşağıdaki maddelerde şu şekilde özetlenebilir (IPCC, 2014b):

- **Coğrafi Konumu:** Akdeniz, üç kıtayı birbirine bağlayan stratejik bir konumda bulunmaktadır. Bu nedenle, tarih boyunca ticaret yolları, kültürel alışveriş ve askeri stratejiler için kritik bir bölge olmuştur.
- **Ekonomik Önem:** Akdeniz, tarım, balıkçılık ve turizm gibi sektörler için zengin bir kaynak potansiyeline sahiptir. Sahil bölgelerindeki turizm ve limanlar, bölgenin ekonomik büyümesine önemli katkılar sağlamaktadır.
- **Ekolojik Çeşitlilik:** Akdeniz'in iklimi ve coğrafyası, çeşitli ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin oluşmasına olanak tanımaktadır. Bu, endemik bitki ve hayvan türlerine ev sahipliği yaparak, ekolojik dengeyi korumaktadır.
- **Kültürel Miras:** Akdeniz, antik uygarlıkların, imparatorlukların ve medeniyetlerin beşiği olarak kabul edilir. Yunan, Roma, Fenikeliler, Osmanlılar ve daha birçok medeniyetin izleri, bölgenin mimarisinde, kültüründe ve geleneklerinde görülebilir.
- **Jeopolitik Önem:** Akdeniz, jeopolitik açıdan önemli bir bölgedir. Stratejik limanları ve deniz ticaret rotaları, bölgenin askeri ve siyasi güç dengelerini etkilemektedir.
- **Tarım ve Balıkçılık:** Akdeniz'in iklimi, tarım ve balıkçılık için uygun koşullar sağlamaktadır. Zeytinler, üzüm, turuncgiller ve balıklar gibi ürünler, bölgenin tarım ve balıkçılık endüstrisinde önemli bir yer tutmaktadır.
- **Turizm:** Akdeniz, dünyanın önde gelen turizm destinasyonlarından biridir. Sahil şeridi, tarihi yerler, kültürel miras ve doğal güzellikleriyle turistleri cezbeder. Tatil köyleri, plajlar, tarihi şehirler ve yeme-içme olanakları, Akdeniz'i popüler bir turizm bölgesi yapmaktadır (IPCC, 2014b).

Bu nedenlerle, Akdeniz bölgesi dünya çapında büyük bir öneme sahiptir ve kültürel, ekonomik, ekolojik ve jeopolitik açıdan birçok alanda etkilidir.

Sera gazlarının insan kaynaklı salınımları, Akdeniz Havzası'nın iklimini hızla ve belirgin bir şekilde değiştirmektedir. Bu değişim, geçmişe kıyasla iklim modellerinin öngördüğü küresel eğilimlerden daha hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Özellikle, Akdeniz Havzası

genelinde karada ve denizdeki yıllık ortalama sıcaklıklar, sanayi öncesi döneme göre 1,5°C daha yüksek seviyelerde seyretmektedir (MedEC, 2020).

İklim değişikliği, Akdeniz'i gezegenimizin en hızlı ısınan ve en tuzlu denizi haline getirirken, bu artışın devamıyla 2100'e gelindiğinde deniz seviyesinin bir metreden fazla yükseleceği ve bölge nüfusunun üçte birinin etkileneceği tahmin edilmektedir. Yaklaşık 1000 yabancı tür, Akdeniz'in ısınan sularına göç ederek yerel türlerin yerini almaktadır. Aşırı hava olayları, deniz çayırlarını ve mercan topluluklarını tahrip ederek kıyı şeridi için tehdit oluşturmaktadır. İklim Değişikliğinin Akdeniz'deki Etkileri Raporu, iklim değişikliğinin deniz biyoçeşitliliği üzerindeki etkilerini gözler önüne sermektedir. WWF, bu rapor ile insan baskısı ile iklim değişikliğinin tehlikeli ilişkisine dikkat çekmektedir (WWF, 2021).

İklim değişikliğinin Akdeniz sularına olan etkileri üzerine yapılan çalışmalar, altı ana etkiyi ortaya koymaktadır (WWF, 2021):

- **Denizin tropikleşmesi ve artan sıcaklıklar:** Sıcaklık artışı, Akdeniz'deki deniz suyu sıcaklıklarını yükselterek tropikal bölgelerin karakteristik özelliklerini benimsemesine neden olmaktadır. Bu durum, Akdeniz'in yerel türlerinin uyum sağlayamayacağı yeni koşullar oluşturmaktadır. Ayrıca, sıcaklık artışı denizdeki oksijen seviyelerini de etkileyerek balıklar ve diğer organizmalar için yaşamsal tehlike oluşturmaktadır.
- **Balık göçleri:** Sıcaklık artışıyla birlikte, balık türlerinin göç hareketleri de değişmektedir. Bu yeni gelen istilacı türler, yerel türlerle rekabet ederek popülasyonlarını azaltabilir ve ekosistemde dengesizliklere neden olabilir. Ayrıca, yerel balıkçılık endüstrisine ve balıkçıların gelirine de zarar vermektedir.
- **Denizanalarının artışı:** Denizanalarının popülasyonundaki artışlar, deniz ekosistemlerinde ciddi bir dengesizlik yaratmaktadır. Doğal avcılarının azalmasıyla birlikte denizanaları popülasyonları kontrolsüz bir şekilde artabilir, bu da denizdeki diğer organizmaların popülasyonlarını olumsuz etkileyebilir ve balıkçılık faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyebilir.
- **Posidonia çayırlarının tehdidi:** Posidonia çayırları, Akdeniz'in en önemli deniz habitatlarından biridir ve biyoçeşitliliğin korunması ve karbon emiliminin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir. Ancak, artan deniz seviyesi ve ısınan sular, bu çayırların tehlikeye girmesine neden olabilir. Bu durum, deniz yaşamının yanı sıra kıyı bölgelerinin erozyonuyla da sonuçlanabilir.

- **Gorgonların yok olması:** Akdeniz'deki mercan kayalıkları, birçok deniz canlısı için yaşam alanı ve barınak görevi görmektedir. Ancak, aşırı hava olayları ve artan deniz sıcaklıkları, gorgonların yok olmasına ve dolayısıyla ekosistemdeki dengeyi bozmaya yol açabilir.
- **Pinna nobilis midyelerinin ölümleri:** Pinna nobilis midyeleri, Akdeniz'in önemli bir parçası olan endemik bir türdür. Ancak, ısınma ve artan tuzluluk seviyeleri gibi faktörler, bu midyelerin popülasyonlarını olumsuz etkileyebilir ve buna bağlı olarak ekosistemdeki diğer türler üzerinde de etki yaratabilir. Bu durum, Akdeniz'in biyoçeşitliliği ve deniz ekosistemi sağlığı için ciddi bir tehdit oluşturabilir (WWF, 2021).

Akdeniz Havzası, Orta Avrupa'nın ılıman ve yağışlı iklimi ile Kuzey Afrika'nın kuru iklimi arasında bir geçiş bölgesinde yer almakta ve bu coğrafi konum, havzayı tropik ve orta enlem süreçleri arasındaki etkileşimlere açık hale getirmektedir. Bu özellikler, genel dolaşımdaki küçük değişikliklerle bölgenin ikliminin önemli ölçüde değişmesine neden olabilir. Örneğin, subtropikal yüksek basınç hücrelerinin konumundaki değişiklikler, Akdeniz Bölgesi'nin ikliminde belirgin etkilere yol açabilir. Geleceğe yönelik projeksiyonlar, Akdeniz Bölgesi'nin ikliminin hem sıcaklık hem de yağış değişimlerinden sert biçimde etkileneceğini göstermektedir (Türkeş & Erlat, 2003: 1771-1796).

Akdeniz bölgesi, Orta Avrupa'nın ılıman ve yağışlı iklimi ile Kuzey Afrika'nın kuru iklimi arasında bir geçiş bölgesindedir. Kuzey kısmı Kuzey Atlantik Salınasyonu (NAO) etkisi altındayken, güney kısmı ise Hadley hücresinin alçalan kolunun etkisi altındadır ve yağışlar genellikle El Nino-Güney Salınımına bağlıdır (Giorgi & Lionello, 2008).

Akdeniz'in iklim değişikliği ile karşı karşıya kalan en öne çıkan ve hassas bölgelerden biri olduğu yaygın bir kabul olarak bilinmektedir. Yapılan çalışmalar, bu bölgenin iklim değişikliğinin etkilerine son derece duyarlı olduğunu ortaya koymaktadır. Gözlem verilerine dayalı analizler, yüzyılın ikinci yarısında Akdeniz'in daha sıcak ve kurak bir iklim eğilimi gösterdiğini belirtmektedir. Aynı zamanda, bölgenin kuzey kesiminde yağışlarda artış yaşanırken, güney kesiminde ise yağışların azalacağı öngörülmektedir. Bu bölge, geçmiş yıllarda aşırı iklim olaylarına ve hava olaylarına maruz kalmıştır. Örneğin, 2010 yazı gibi yıllar, bölgede aşırı sıcaklıkların ve kuraklığın yaşandığı dönemler olarak kaydedilmiştir. Bu tür aşırı hava olayları, bölgenin ekolojik dengeyi ve insan yaşamını ciddi şekilde etkileyebilir. Bu nedenle, Akdeniz'in iklim değişikliği ile mücadelede ve uyum sağlamada özel bir öneme

sahip olduğu kabul edilmektedir (Folland vd, 2002; Giorgi, 2006; Kim vd, 2019; Thiébault, 2016).

Akdeniz Havzası, iklim değışikliği açısından dünya üzerinde özellikle hassas bir bölgedir. IPCC raporları, bölgedeki iklim değışikliğinin etkilerini değerlendirirken bir dizi önemli sorunu vurgulamaktadır. Bu sorunların başında, Akdeniz Havzası'nda artan sıcaklık ve kuraklık gelmektedir. Rapora göre; Akdeniz'in sıcaklık artışı küresel ortalamadan daha hızlı gerçekleşmekte ve kuraklık riski artmaktadır. Bununla birlikte, deniz seviyesindeki yükselme Akdeniz kıyıları için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Kıyı erozyonu riskinin artmasıyla birlikte, kıyı bölgelerinde altyapıya ve yerleşimlere zarar verebilir. Su kaynaklarının azalması, tarım verimliliğini ve gıda güvenliğini tehdit etmektedir. Kuraklık ve su kıtlığı, tarım alanlarının azalmasına ve su kaynaklarının tükenmesine yol açabilir, bu da bölgedeki ekonomik ve sosyal dengeleri bozabilir. Ayrıca, iklim değışikliği Akdeniz'in zengin biyoçeşitliliğini olumsuz etkilemektedir. Habitat kaybı, endemik türlerin ve ekosistemlerin zarar görmesine neden olabilir. Bu durum, bölgedeki doğal dengeyi bozabilir ve biyoçeşitlilik kaybına yol açabilir. IPCC raporları, Akdeniz'in iklim değışikliğinin etkilerine karşı daha dirençli hale gelmesi için alınması gereken önlemlere de dikkat çekmektedir. Bu önlemler arasında sera gazı emisyonlarının azaltılması, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi ve ekosistemlerin korunması yer almaktadır. Bu adımların atılması, bölgedeki iklim değışikliğinin etkilerini hafifletmeye ve Akdeniz'in gelecekteki sürdürülebilirliğini sağlamaya yardımcı olabilir (IPCC, 2014).

Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda bölgenin en önemli sektörü olan turizm sektörü açısından bu durum değerlendirildiğinde ise iklim değışikliğinin, Akdeniz bölgesindeki turizm faaliyetlerine olan etkisi şu şekilde sıralanmıştır (UNWTO, 2007):

- **Sıcaklık Artışı ve Yüksek Sıcaklıklar:** Artan sıcaklıklar, turistlerin seyahat alışkanlıklarını ve tercihlerini etkileyebilir. Özellikle yaz aylarında aşırı sıcaklık ve bununla birlikte gelen sıcaklık dalgaları, açık hava etkinliklerini ve turizm faaliyetlerini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, aşırı sıcaklık sağlık sorunlarına ve konfor eksikliğine yol açabilir, bu da turistlerin seyahat planlarını değıştirmelerine neden olabilir.
- **Deniz Seviyesi Yükselmesi ve Kıyı Erozyonu:** İklim değışikliği nedeniyle deniz seviyesindeki yükselme, kıyı bölgelerinde erozyona ve altyapıya zarar verme riskini

artırabilir. Bu durum, plajların ve sahil bölgelerinin zarar görmesiyle sonuçlanabilir, bu da turistlerin tatil destinasyonu olarak tercih etme eğilimini azaltabilir.

- **Doğal Afetlerin Artması:** İklim krizi, bölgedeki doğal afetlerin sıklığını ve şiddetini artırabilir. Özellikle şiddetli fırtınalar, seller ve orman yangınları turizm altyapısına ve çevresine ciddi zararlar verebilir, bu da turizm endüstrisine olumsuz etki edebilir.
- **Bitki ve Hayvan Türlerinde Değişiklikler:** İklim değişikliği, bölgedeki ekosistemleri etkileyerek bitki ve hayvan türlerinde değişikliklere neden olabilir. Bu durum, doğal güzelliklerin ve biyoçeşitliliğin azalmasıyla sonuçlanabilir, bu da turistlerin çekim gücünü azaltabilir.
- **Tarım ve Gıda Güvenliği:** İklim krizi, tarım ve gıda üretimini etkileyebilir. Kuraklık, sulama problemleri ve tarım alanlarının azalması, yerel gıda ürünlerinin ve lezzetlerin azalmasına neden olabilir, bu da turistlerin yerel mutfakı deneyimleme motivasyonunu azaltabilir (UNWTO, 2007).

Birleşen bu faktörler, Akdeniz bölgesindeki turizm endüstrisini olumsuz yönde etkileyebilir ve turistlerin destinasyon seçimlerini ve seyahat tercihlerini değiştirebilir. İklim krizinin etkileriyle mücadele etmek ve turizm sektörünü iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı daha dayanıklı hale getirmek, günümüzde büyük önem taşımaktadır. Akdeniz'in kıyı bölgelerinde artan sıcaklık, deniz seviyesindeki yükselme ve aşırı hava olayları gibi iklim değişikliğinin belirtileri, turizm altyapısını ve doğal güzellikleri ciddi şekilde tehdit edebilir. Bu durum, seyahat edenlerin destinasyon seçimlerini etkileyebilir ve bölgedeki turizm gelirlerini azaltabilir. Dolayısıyla, sürdürülebilir turizm uygulamaları ve iklim değişikliğiyle mücadele stratejileri geliştirmek, Akdeniz bölgesindeki turizm endüstrisinin geleceği için kritik bir öneme sahiptir. Bu stratejiler, turizm sektörünün tüm paydaşlarıyla iş birliği yaparak geliştirilmelidir. Turizm faaliyetleri, doğrudan veya dolaylı olarak iklim krizine katkı sağlayabilen bir alandır. Bu nedenle, sektörün sürdürülebilirlik ve iklim değişikliğiyle mücadele konularında liderlik rolü üstlenmesi önemlidir.

1.6.1 Antalya İlinin Doğal ve Beşerî Özellikleri

Yer şekilleri:

Antalya, Batı Toros Dağları ile Akdeniz arasında yer alarak Türkiye'nin en önemli turizm ve tarım merkezlerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Bu konumu, kentin hem doğal güzelliklerini hem de ekonomik potansiyelini şekillendiren en temel unsurlardan biridir.

Antalya'nın coğrafyası, üç ana yer şekli ile karakterize edilmektedir: dağlık alanlar, kıyı ovaları ve plato düzlükleri.

Dağlık Alanlar: Antalya'nın kuzey ve batı bölgeleri, Batı Toros Dağları ile çevrelenmiştir. Bu dağlık alanlar, genellikle kireçtaşı formasyonlarından oluşmakta olup, yer altı suları ve mağaraları ile dikkat çekmektedir. Aynı zamanda, bu dağlık yapı, tarım alanlarının sınırlarını belirlerken bölgenin mikroklimasını da etkilemektedir (Harita Genel Müdürlüğü, 2024).

Kıyı Ovaları: Antalya, özellikle Serik ve Manavgat gibi bölgelerde geniş kıyı ovalarına sahiptir. Bu ovalar, Akdeniz'in verimli alüvyonları ile zenginleşmiş olup, bölgenin tarımsal üretiminin önemli yer tutmaktadır. Tarımsal faaliyetler açısından kritik bir alanı oluşturmaktadır (Harita Genel Müdürlüğü, 2024).

Plato Düzlükleri: Antalya'nın iç kesimlerinde yer alan platolar, tarım ve hayvancılık faaliyetleri için elverişli alanlar sunmaktadır. Karstik özellikler taşıyan bu düzlükler, yayla turizmi ve yaz aylarında serin iklim avantajı ile öne çıkmaktadır (Harita Genel Müdürlüğü, 2024).

- Koordinatlar: Doğu boylamları 29° 20' - 32° 35', kuzey enlemleri 36° 07' - 37° 29' arasındadır.
- Dağlar: Batı Toroslar'ın önemli yükseltileri olan Beydağları, Elmalı Dağları ve Akdağ bölgeyi kuzeyden çevreler. Bu dağlık yapı, kış turizmi ve doğa sporları açısından önemlidir.
- Ovalar: Antalya Ovası, Alüvyal birikimlerle oluşmuş olup tarımsal üretim açısından zengindir. Ayrıca, Manavgat ve Serik ovaları da bölgenin diğer önemli tarım alanlarıdır.
- Kıyı Şeridi: Yaklaşık 640 km uzunluğunda olan kıyı şeridi, girintili çıkıntılı yapısıyla çok sayıda koy ve plaj barındırır.
- Topografya: Yüzölçümünün %77,8'i dağlık, %10,2'si ova, %12'si engebeldir. Toros Dağları, 2500-3000 m yüksekliğe sahip ve kireçtaşlarından oluşur (Harita Genel Müdürlüğü, 2024).

Şekil 1: Antalya'nın Yer şekilleri Haritası

Kaynak: Harita Genel Müdürlüğü, Ulusal Haritacılık Kurumu

<https://www.harita.gov.tr/index>

İklimi:

Antalya, Akdeniz iklimine sahiptir. Bu iklimin karakteristik özellikleri şunlardır:

- **Sıcaklık:** Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlıdır. Yıllık ortalama sıcaklık 18-20°C civarındadır. Temmuz ve Ağustos aylarında sıcaklık 40°C'yi bulabilir.
- **Yağış:** Yıllık yağış miktarı ortalama 1000 mm olup, yağışların büyük kısmı kış aylarında gerçekleşir. Yaz ayları genellikle kurak geçer.
- **Nem:** Bölge, yüksek nem oranı ile bilinir. Bu durum, özellikle yaz aylarında hissedilen sıcaklıkları artırır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

Antalya ilinin son 10 yıldaki sıcaklık ve yağış farklılıklarına ilişkin genel veriler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Sıcaklık Artışları: Antalya, son yıllarda özellikle yaz aylarında belirgin sıcaklık artışları yaşamıştır. Bölgenin sıcaklıkları, son 10 yılda mevsim normallerinin 4-5°C

üzerine çıkmıştır. Akdeniz Havzası genelinde olduğu gibi, Antalya’da da sıcak hava dalgalarının sıklığı artmış ve minimum sıcaklık değerleri bile daha yüksek seyretmeye başlamıştır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

Yağış Azalışları ve Ekstrem Olaylar: Antalya’da yağış rejimi de ciddi değişimlere uğramıştır. Son 10 yılda özellikle sıcak mevsimlerde yağış oranları %25-30 oranında azalmış, ekstrem yağış olaylarında ise artış görülmüştür. Bu durum, tarımsal faaliyetleri ve su kaynaklarını olumsuz etkileyerek kuraklık riskini artırmıştır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

Uzun Vadeli Etkiler: Sıcaklık ve yağış rejimindeki bu değişiklikler, özellikle tarımsal üretimde daha fazla buharlaşma ve su kaybına yol açarak uzun vadede gıda güvenliği risklerini artırmaktadır. Ayrıca, şehirleşme ve artan nüfus baskısıyla bu etkilerin daha da şiddetlenmesi beklenmektedir (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

Tablo 1: Antalya’nın son 10 yıldaki sıcaklık ve yağış değişimleri

Yıl	Ortalama Sıcaklık Artışı	Yağış Miktarındaki Değişim	Açıklamalar
2013	+0,8°C	% -5	Yağış miktarında azalma, kuraklık sinyalleri başladı.
2014	+1,2°C	% -10	Ortalama sıcaklık artışı ile buharlaşma arttı.
2015	+1,5°C	% -15	Ekstrem sıcak hava dalgaları ve şiddetli buharlaşma.
2016	+1,8°C	% -20	Akdeniz genelinde en düşük yağış oranlarından biri görüldü.
2017	+2,0°C	% -25	Kuraklık etkisi artmaya başladı.
2018	+2,5°C	% +5	Şiddetli ve düzensiz yağış artışı (ekstrem olaylar).
2019	+3,0°C	% -15	Yaz mevsimi sıcaklık normalleri 4-5°C üzerine çıktı.
2020	+3,5°C	% +10	Ani yağışlar taşkınlara yol açtı.
2021	+3,8°C	% -20	Sıcak hava dalgaları ve kuraklık etkisi yoğunlaştı.
2022	+4,0°C	% -25	Ekstrem olayların sıklığı arttı, tarımsal verimlilik azaldı.
2023	+4,5°C	% +10	Bölgesel ani taşkınlar, sıcak hava dalgaları.

Kaynak: <https://www.mgm.gov.tr/tahmin/turkiye.aspx>

Antalya’da son on yılda gözlemlenen sıcaklık ve yağış farklılıkları, bölgedeki iklim değişikliğinin etkilerini açıkça ortaya koymaktadır. Bu durum hem çevresel hem de sosyo-ekonomik etkiler açısından önemli veriler sunmaktadır.

Genel Bulgular:

Sıcaklık Artışları:

- Antalya’da minimum sıcaklıklar bile istatistiksel olarak anlamlı şekilde artmıştır. Bu artış, özellikle yaz aylarında, sıcak hava dalgalarının daha sık ve yoğun yaşanmasına neden olmuştur. Akdeniz genelinde, 1,5°C seviyesine ulaşan bir artış tespit edilmiştir (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

Yağış Değişimleri:

- Bölgedeki yağış rejimi, mevsimlere bağlı olarak büyük dalgalanmalar göstermektedir. Bazı yıllarda %25-30'lara varan düşüşler, kuraklık etkilerini artırırken, diğer yıllarda ani ve şiddetli yağışlar sel ve taşkınlara neden olmuştur (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

Ekstrem Hava Olayları:

- Bölgedeki aşırı iklim olayları artmış, şiddetli buharlaşma ve azalan yağışlar nedeniyle tarımsal su kaynakları üzerindeki baskı büyümüştür. Özellikle ani taşkınlar ve aşırı sıcaklıklar hem fiziksel altyapıyı hem de tarımsal üretimi olumsuz yönde etkilemiştir (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

İklim Değişikliğinin Etkileri:

- Tarım ve Gıda Güvenliği:** Artan sıcaklıklar ve azalan yağışlar, tarım sektöründe daha fazla sulama ihtiyacı doğurmuş ve su kaynaklarını daha fazla zorlamıştır. Kuraklık, tarımsal ürün çeşitliliğini ve rekolteyi olumsuz etkilemiştir (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

- Altyapı ve Yerel Yönetimler:** Şiddetli yağışlar ve taşkınlar, bölgedeki altyapı yatırımlarının önemini artırmıştır. Demre, Fethiye ve Elmalı gibi bölgelerde drenaj sistemlerinin iyileştirilmesi gerekliliği öne çıkmıştır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2024).

Bitki Örtüsü:

Bölgenin bitki örtüsü Akdeniz iklimine uygun olarak makilerden oluşur.

- Maki: Zeytin, defne, keçiboynuzu, mersin gibi bitkiler yaygındır.
- Ormanlar: Yüksek kesimlerde kızılçam, sedir ve ardıç gibi ağaç türleri bulunur.
- Tarım Alanları: Tarım alanları genellikle turunçgil bahçeleri, seralar ve zeytinliklerden oluşur oluşur (Orman Genel Müdürlüğü, 2024).

Nüfus:

Antalya'nın nüfusu 2023 itibarıyla yaklaşık 2,7 milyon kişidir.

- Kentsel Nüfus: İl nüfusunun büyük bir kısmı Antalya merkezinde ve kıyı kesimlerinde yoğunlaşmıştır.
- Kırsal Nüfus: Dağlık ve tarımsal alanlarda nüfus yoğunluğu daha düşüktür.
- Göç: Antalya, iç ve dış göçlerle nüfusunu hızla artıran bir ildir. Özellikle turizm ve tarımsal faaliyetler göçü teşvik etmektedir (TÜİK, 2023).

Yerleşme:

Antalya'daki yerleşme şekilleri, doğal koşullar ve ekonomik faaliyetlere göre şekillenmiştir:

- Kıyı Yerleşmeleri: Turizm odaklı yerleşmeler olan Alanya, Kemer, Side gibi bölgeler gelişmiştir.
- İç Kesimler: Tarımsal üretime dayalı köy yerleşmeleri bulunur.
- Kentleşme: Antalya'nın merkez ilçeleri olan Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı, yoğun nüfus ve hizmet sektörüyle öne çıkar (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2024).

Ekonomik Yapı:

Antalya'nın ekonomisi ağırlıklı olarak turizm, tarım ve hizmet sektörüne dayalıdır.

- Tarımsal Üretim: Turunçgil, sera ürünleri ve zeytin başta olmak üzere, Türkiye'nin tarımsal üretiminde öncü bölgelerden biridir.
- Hizmet Sektörü: Bölgede konaklama, ulaştırma ve ticaret sektörleri önemli yer tutar (TÜİK, 2023).

Sanayi:

Antalya sanayisi, tarım ve turizme bağılı olarak şekillenmiştir:

- Gıda Sanayisi: Tarımsal ürünlerin işlenmesi, konserve, meyve suyu ve dondurulmuş gıda üretimi gelişmiştir.
- Mermer ve Madencilik: Bölgede çıkarılan mermer ve taş ocaklarından elde edilen ürünler iç ve dış pazara sunulmaktadır.
- Organize Sanayi Bölgeleri (OSB): Antalya OSB, teknolojik yatırımlar ve enerji dönüşümü çalışmalarıyla öne çıkmaktadır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024).

Turizm:

Antalya, Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biridir.

- Konaklama Kapasitesi: Antalya, yılda yaklaşık 15 milyon turisti ağırlamakta ve otellerinde yüksek doluluk oranlarına ulaşmaktadır.
- Kültürel Zenginlik: Aspendos, Perge, Termessos gibi antik kentler ve Kaleiçi gibi tarihi bölgeler kültürel turizmi destekler.
- Doğal Çekicilik: Düden ve Manavgat şelaleleri, Olympos ve Saklıkent gibi doğa turizmi destinasyonları bulunmaktadır.
- Uluslararası Etkinlikler: Antalya Film Festivali ve Expo gibi etkinliklerle kentin uluslararası görünürlüğü artmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024).

1.7 İklim Adaleti Kavramı

İklim adaleti kavramı, dünya genelinde artan çevresel endişelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve giderek daha fazla ilgi görmüştür. Bu kavram, herkesin adil, sağlıklı ve dengeli çevresel koşullarda yaşama hakkına sahip olduğunu savunurken, çevresel etkilerin adil bir şekilde paylaşılmasını vurgular. Özellikle 1980'lerde Birleşik Devletler 'de patlak veren Çevresel Adalet Hareketi'nin ardından iklim adaleti hareketi gelişmiş ve küresel boyutta geniş bir destek bulmuştur. Bu hareket, sadece iklim adaleti savunucularını değil, aynı zamanda doğa korumacılarını, yerli halkları, neoliberal politika ve kapitalizm karşıtlarını da içine alarak kapsayıcı bir yapıya sahiptir. İklim adaleti hareketi, çevre adaletinin sağlanması için adalet, eşitlik ve sürdürülebilirlik ilkelerini temel alırken, aynı zamanda gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakma sorumluluğunu da öne çıkarır (Allen, 2015: 47-57)

İklim adaleti söylemi, sadece fayda ve maliyetlerin eşitsiz dağılım sorununu ele almaz, aynı zamanda çeşitli diğer adaletsizlik boyutlarına da odaklanır. Bu kapsamda, zamansal, mekânsal, sınıfsal ve toplumsal cinsiyet temelli adaletsizlikler ve bu adaletsizliklerle ilişkili olarak karar alma süreçlerine katılım hakkı, kaynaklara eşit erişim hakkı gibi konuları da içerir. İklim adaleti, ekonomik, toplumsal ve çevresel alanlardaki eşitsizlikleri de göz önünde bulundururken, nesiller arası adaletin sağlanmasına da önem verir. Bu bağlamda, iklim adaleti söylemi, çevresel adaletsizliklerin derinlemesine anlaşılması ve çözümlenmesi için kapsamlı bir yaklaşım sunar ve sürdürülebilir bir gelecek için adil ve kapsayıcı politika ve uygulamaların teşvik edilmesini savunur (Reese, 2016).

İklim adaleti sadece hukuki boyutuyla değil, aynı zamanda siyasi, ekonomik, toplumsal ve ekolojik bağlamlar içinde ele alınmalıdır. İklim krizinin neden olduğu ve gelecekte ortaya çıkabilecek sonuçlar çok yönlü bir krizdir. Bu nedenle, çözüm stratejileri de bu çok yönlü yaklaşımı benimsemelidir. Siyasi olarak, iklim adaleti politikalarının oluşturulması ve uygulanması, karar alma süreçlerinde katılımcılığın ve demokratikleşmenin teşvik edilmesini gerektirir. Ekonomik olarak, fosil yakıt endüstrisinden kaynakları sürdürülebilir enerji kaynaklarına yeniden dağıtım ve ekonomik adaletin sağlanması önemlidir. Toplumsal olarak, iklim değişikliğinin en çok etkilenen topluluklara yönelik adaletin sağlanması, toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde eşitlikçi politikaların ve önlemlerin benimsenmesini gerektirir. Ekolojik olarak, doğal ekosistemlerin korunması ve restorasyonu, iklim adaletinin temel bileşenlerinden biridir. Sonuç olarak, iklim adaleti için etkili çözümler, bu karmaşık sorunu çok yönlü bir yaklaşımla ele almalı ve tüm bu alanlarda adil ve kapsayıcı politika ve uygulamaları teşvik etmelidir (Tokar, 2014).

İklim adaleti kavramına dahil edilen farklı adalet ilkeleri bulunmaktadır. Bu ilkeler arasında tarihsel sorumluluk yaklaşımı, adil paylaşım yaklaşımı, hak temelli yaklaşım, kapasite yaklaşımı ve mekânsal yaklaşım bulunmaktadır. Bu çeşitli yaklaşımlar, iklim değişikliğiyle mücadelede ve etkilerinin azaltılmasında adil ve dengeli bir yaklaşımın benimsenmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

Tarihsel sorumluluk yaklaşımı, iklim adaleti kavramının temelini oluşturan önemli bir perspektiftir. Bu yaklaşım, günümüzde zengin, gelişmiş ve refaha ulaşmış olarak tanımladığımız ülkelerin (ABD, İngiltere, diğer Batı Avrupa ülkeleri vb.) refah seviyelerine ulaşmak için sanayi devriminin öncesine dayanan bir süreçte dünyanın geri kalanında yer alan doğal kaynakları ve halkları sömürdüğünü vurgular. Sanayi devrimi ile fosil yakıtların

sorumsuzca kullanılması, bu ülkelerin ekonomik büyüme ve refah artışı sağlamalarına neden olurken, aynı zamanda iklim krizine de katkıda bulunmuştur. Bugün, iklim krizinin maliyetinin büyük bir kısmını ise %78 gibi yüksek bir oranla gelişmekte olan güney ülkeleri ödemektedir. Bu ülkeler, iklim değişikliğinin etkileri ile mücadele etmek zorunda kalırken, sıklıkla daha az kaynaklara ve teknolojik imkanlara sahip olmaları nedeniyle bu durumdan daha fazla etkilenmektedirler. Tarihsel sorumluluk yaklaşımı, bu eşitsizliği ve adaletsizliği vurgulayarak, iklim krizine yol açan geçmiş eylemlerden sorumluluğu vurgular ve adil bir çözüm için geçmiş hataların telafi edilmesi gerektiğini savunur (Doğru & Alıca, 2019: 23).

Tarihsel sorumluluk yaklaşımı, iklim değişikliğinin neden olduğu kümülatif emisyonların tarihsel emisyonları dikkate alarak hesaplanması gerektiğini vurgular. Bu yaklaşım, "kirleten öder" prensibine ek olarak, çevresel hasara neden olanların bu hasarı gidermesi gerekliliğine odaklanırken, aynı zamanda geçmişteki emisyonları da dikkate alır. Bu durum, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki tarihsel emisyon farklarına odaklanır (Neumayer, 2000: 185-192).

Bu yaklaşıma göre, iklim değişikliğinin ana nedeni sanayileşmiş ülkelerin sektörel faaliyetleridir. Sanayi devrimiyle birlikte fosil yakıtların yaygın kullanımı ve endüstriyel üretim süreçleri atmosfere büyük miktarda sera gazı salınımına yol açmıştır. Bu emisyonlar, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi büyük çevresel sorunlara katkıda bulunmuştur. Gelişmekte olan ülkelere yaşayan insanlar, genellikle daha az gelişmiş altyapıya ve kaynaklara sahip oldukları için zaten iklim değişikliğine karşı daha kırılgan durumdadırlar. Bu kırılganlık, iklim değişikliğinin etkileri arttıkça daha da artacaktır. Tarihsel sorumluluk yaklaşımı, bu durumu çok net bir şekilde ortaya koyarak, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki ayrımı vurgular. Bu yaklaşıma göre, en büyük sorumluluk sanayileşmiş ülkelere aittir, çünkü onlar tarihsel olarak en fazla sera gazı emisyonuna katkıda bulunmuşlardır. Bu nedenle, bu ülkelerin iklim değişikliği ile mücadelede liderlik rolü üstlenmeleri ve diğer ülkelerle adil ve işbirlikçi çözümler bulmaları önemlidir (Agarwal, vd., 2002; Kartha, 2011; Neumayer, 2000; Shue, 1999).

Adil Paylaşım Yaklaşımı, atmosferik karbon emisyonlarının tarihsel sorumluluk yerine herkese eşit oranda paylaştırılmasını savunur. Bu yaklaşım, tüm dünyada karbon emisyonlarının eşitlenmesini önerir ve bu şekilde atmosferdeki karbon yükünün adil ve dengeli bir şekilde dağıtılmasını amaçlar. Böylece, her ülke ve topluluk, atmosferdeki sınırlı kaynaklara eşit erişime sahip olur ve gelecek nesiller için yaşamak için gerekli olan temel

kaynaklara adil bir şekilde sahip olabilirler. Adil Paylaşım Yaklaşımı, küresel iklim değişikliği ile mücadelede ve adil bir küresel çözüm bulunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu yaklaşımın uygulanması, küresel eşitsizlikleri azaltmaya ve daha sürdürülebilir bir gelecek için temeller atmaya yardımcı olabilir. Adil paylaşımın operasyonel hale getirilmesine yönelik Sera Kalkınma Hakları Çerçevesi gibi modeller önerilse de bu modeller genellikle kişi başına düşen emisyon oranlarına odaklanır. Bu odaklanma, farklı bölgelerde yaşayan insanların farklı ihtiyaçlarını ve koşullarını göz ardı ettiği için eleştirilmiştir (Schlosberg, 2012: 445-461).

İklim adaletine yönelik bir diğer yaklaşım olan hak temelli yaklaşım, iklim değişikliği ile insan hakları arasındaki ilişkiyi temel alır. Bu yaklaşım, iklim değişikliğinin temel insan haklarına doğrudan müdahale olduğunu ve özellikle kırılgan gruplarında içinde bulunduğu insanların iklim değişikliği nedeniyle haklarından mahrum kaldığını savunur. İklim değişikliği, yaşam hakkı, sağlık hakkı, gıda güvenliği, su erişimi gibi temel insan haklarını etkileyebilir ve bu haklardan yoksun bırakılma riskini artırabilir. Hak temelli yaklaşım, iklim değişikliği ile mücadelede ve uyum sağlanmasında insan haklarına saygıyı ve korumayı vurgular. Bu çerçevede, iklim politikaları ve uygulamaları insan hakları standartlarına uygun olmalıdır. Dezavantajlı grupların ve toplulukların haklarını korumaya odaklanırken, iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak ve uyum sağlamak için alınan önlemlerin, tüm insanların haklarına ve refahına zarar vermemesi ve adil bir şekilde dağıtılması gerektiğini vurgular. Bu yaklaşım, iklim politikalarının daha kapsayıcı ve insan odaklı olmasını teşvik eder, böylece daha adil bir toplum ve daha sürdürülebilir bir gelecek için temel bir çerçeve sunar (Caney, 2006: 255-278).

Mekânsal yaklaşım, iklim adaleti çabalarından birini oluşturur. Bu yaklaşıma göre, iklim değişikliğiyle uyum sağlama öncelikle mekânsal bir kavramı içerir. Geleneksel adalet anlayışının aksine, toplumun değerli kaynaklarının mekânsal olarak adil bir biçimde dağıtılması gerektiği vurgulanır. Ancak, bu kaynakların genellikle kentsel elitler arasında yoğunlaştığı gözlemlenir. Toplumsal yapıların adaletsiz gelişimini sürdüren temel unsur ekonomik üretim biçimleridir. Araştırmalar, yoksul veya azınlık mahallelerinde kirletici tesislerin kurulduğunu veya dezavantajlı grupların düşük kaliteli alanlara itildiğini göstermektedir. Bu durum, mekânsal eşitsizliklerin iklim adaletsizliğine katkıda bulunduğunu açıkça göstermektedir (Shi, Chu, Anguelovski, Aylett, Debats, & Goh, 2016: 131-137).

İklim adaletine mekânsal olarak yaklaşan düşünürler, coğrafi özelliklerin ve farklılıkların çevresel, kentsel ve bölgesel eşitsizliklerle nasıl ilişkilendirildiğini araştırarak, iklim adaletsizliğinde mekânın bu noktada çok önemli bir unsur olduğuna dikkat çekmişlerdir (Anguelovski& Roberts, 2011: 19-44).

Bu yaklaşım, iklim değişikliği etkilerinin coğrafi olarak farklı yerlerde farklılık gösterebileceğini ve bu etkilerin belli bölgelerdeki toplulukları daha fazla etkileyebileceğini öne sürer. Örneğin, iklim değişikliği nedeniyle deniz seviyesinin yükselmesi, tropikal fırtınaların sıklığının artması veya kuraklık gibi olaylar, belirli coğrafi bölgelerdeki toplulukları daha fazla etkileyebilir ve bu toplulukların daha fazla eşitsizlikle karşı karşıya kalmasına neden olabilir. Mekânsal yaklaşım, iklim adaleti tartışmalarına coğrafi ve yerel boyutu kazandırır. Bu şekilde, iklim politikaları ve uygulamaları, belirli coğrafi bölgelerdeki toplulukların ihtiyaçlarını ve koşullarını dikkate alarak daha etkili bir şekilde şekillendirilebilir. Mekânsal eşitsizliklerin anlaşılması ve ele alınması, iklim adaleti çabalarının daha kapsayıcı ve etkili olmasına yardımcı olabilir. Bu yaklaşım, iklim adaleti tartışmalarının coğrafi ve yerel gerçekliklere daha duyarlı olmasını sağlar ve iklim değişikliğinin etkileriyle mücadelede daha adil ve dengeli çözümler geliştirilmesine katkıda bulunur (Anguelovski& Roberts, 2011: 19-44).

İklim adaleti bağlamında, kapasite yaklaşımı insanların temel yeteneklerini ve fırsatlarını artıran politikaların, diğerlerine göre daha adil olduğunu savunur. Bu yaklaşım, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum süreçlerinde, toplulukların sahip oldukları kapasiteye odaklanır. Kapasite, bireylerin ve toplumların iklim değişikliğiyle başa çıkmak için sahip oldukları bilgi, beceri, kaynaklar ve kurumsal yeteneklerdir. Kapasite yaklaşımı, bu kapasitenin artırılmasına ve güçlendirilmesine odaklanarak, toplumların iklim değişikliğine uyum sağlama yeteneklerini geliştirmeyi amaçlar. Bu politikalar, özellikle dezavantajlı grupların ve kentsel alanlardaki toplulukların kapasitesini artırmayı hedefler. Bu şekilde, iklim değişikliğiyle mücadelede daha adil ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsenir ve toplumun genel refahı ve direnci artırılır (Sen, 2009).

İklim değişikliği bir adalet sorunudur. İklim değişikliği, farklı bölgelerde yaşayan insanlar ve topluluklar arasında eşitsizlikleri derinleştirebilir ve temel insan haklarını etkileyebilir. Yoksul ve dezavantajlı topluluklar, genellikle iklim değişikliğinin en ağır etkilerini yaşayan ve iklim adaletsizliğinin en fazla zararını gören gruplardır. Bu nedenle, iklim değişikliğiyle mücadele ederken, adaletin sağlanması ve herkesin iklim değişikliğinin

etkilerinden adil bir şekilde korunması önemlidir. İklim politikaları ve uygulamaları, adalet, eşitlik ve kapsayıcılık prensiplerine dayanmalıdır ve toplumun geniş kesimlerinin katılımını ve desteklerini sağlamalıdır. Ancak bu şekilde, iklim değişikliğiyle mücadelede etkili ve sürdürülebilir çözümler geliştirilebilir ve gelecek nesiller için daha adil bir dünya inşa edilebilir.

1.8 Tüketim Toplumu Kavramı

“Tüketici davranışlar, belirli ürün veya hizmetlerin sahip olunacağı, kim üzerinden, ne şekilde, nerede vs. sahip olunacağına ilişkin bireylerin kararına bağlı süreçtir.” “Tüketici davranışları karmaşık bir süreç olup kültürel, bireysel ve grup etkileri üzerine kuruludur. Tüketici davranışları tek bir olayla açıklamak mümkün değildir. Aynı zamanda bu davranışlar doğrultusunda pazarlama etkinliği ve marka yaratmak önemli yer tutar” (Bozkurt 2006: 88-94). Tüketim, karmaşık bir durumu yansıtan ve zaman açısından da değişkenlik gösterebilen bir kavramdır. Basit bir ürün satın alırken bile, sofistike düşünceler devreye girebilir. Diğer yandan, satın alma sürecinin tamamlanması için gereken zaman da değişkenlik gösterebilir. Zamanın önemi, alınan kararın ne zaman verildiğini ve sürecin ne kadar kısa veya uzun olduğunu belirler (Ürkek, 2019). “Tüketici davranışları sahası, fertlerin ve organizasyonların, ihtiyaç ve arzularını tatmin etmek için eşyaları, servisleri, fikirleri veya tecrübeleri nasıl seçtiklerini, nasıl satın aldıklarını, nasıl kullandıklarını ve nasıl elden çıkardıklarını inceler.” (Kotler 2000: 167).

Tanımlamalara bakılacak olunursa, tüketici davranışlarının incelenmesi, sosyal ve kişisel faktörlerin karmaşık etkileşimine dayanır. Sosyal faktörler, bireylerin aidiyet duygusu, referans gruplarıyla etkileşimleri ve toplumsal normlar gibi dışsal etmenleri içerirken, kişisel faktörler ise bireylerin demografik özellikleri, kişilik yapıları, değerleri ve önceki deneyimleri gibi içsel faktörleri kapsar. Bu faktörler, tüketicilerin satın alma kararlarını etkiler ve alışveriş davranışlarını yönlendirir. Örneğin, bir kişinin çevresindeki arkadaşlarından aldığı tavsiyeler veya toplumun belirlediği güzellik standartları, satın alma tercihlerini etkileyebilir. Aynı şekilde, bireyin maddi durumu, yaşam tarzı tercihleri ve kişisel değerleri de satın alma kararlarını etkileyen önemli faktörlerdir. Bu nedenle, tüketici davranışlarının anlaşılması, sosyal ve kişisel faktörlerin karmaşık etkileşimini dikkate almayı gerektirir. Bu etkileşimlerin derinlemesine analizi, pazarlama stratejilerinin daha etkili bir şekilde oluşturulmasına ve tüketicilerin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verilmesine yardımcı olmaktadır.

1.8.1 Jean Baudrillard'ın Tüketim Toplumu Kavramına Genel Bakış

Baudrillard, dünyanın birçok yönünü, bireyden medyaya, ruhtan, bilime ve sanata kadar pek çok değişkeni ayrı ayrı inceleme eğilimindedir. Kendi dönemini, özellikle ekonomik ve kültürel süreçleri oldukça derinlemesine değerlendirecek, çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur. Baudrillard, ileri sürdüğü fikirlerle, her şeyin giderek daha suni hale geldiğini iddia etmiş ve teknolojinin yaşamlarımızı nasıl etkilediğini ve bu suni gerçekliğin temel değerlerini sorgulamıştır. Onun bakış açısıyla, tüketim, kitle iletişim araçları, reklam, yapay gerçeklik, modernizm, postmodernizm, simgeler ve simülasyon kuramı gibi kavramlar, düşüncelerinin temelini oluşturur. Özellikle tüketim konusundaki düşüncelerine odaklandığımızda, tüketimin sürekli ve akıcı bir gerçeklik olduğunu ifade etmiştir. Gerçeklik ile simülasyon arasındaki sınırların giderek belirsizleştiğini, tüketicilerin artık suni olanı tercih etmeye başladığını öne sürmüştür. Baudrillard'ın düşünceleri, modern toplumun karmaşık ve çelişkili doğasını anlamak ve eleştirmek için önemli bir çerçeve sunar. Bu düşünceler, günümüzde hala tartışılan ve üzerinde düşünülen konular arasındadır, çünkü toplumların karşı karşıya olduğu teknolojik ve kültürel değişimlerle birlikte, Baudrillard'ın tespit ettiği suni gerçeklik ve simülasyon kavramları giderek daha önemli hale gelmektedir. Baudrillard, tüketim fenomenini açıklarken, geleneksel olarak zorunlu veya zorunlu olmayan ihtiyaçlarla sentetik veya gerçek dışı ihtiyaçlar arasındaki ayrımın giderek bulanıklaştığına dikkat çeker. Şekiller mantığı olarak adlandırdığı bir düşünce tarzının hâkim olduğu ve gösterişin büyük bir öneme sahip olduğu çağda, insanlara gerçek ihtiyaçlarıymış gibi sunulan pek çok şey aslında sahte ve gereksiz ihtiyaçlardır (Ürkek, 2019).

Baudrillard'a göre, tüketim toplumunda, reklamlar ve medya aracılığıyla yaratılan yapay bir talep ortamı oluşur. Bu yapay talep, tüketicilerin gerçek ihtiyaçlarından uzaklaşmasına ve sahte bir tatmin arayışına yönelmelerine neden olur. Sonuç olarak, tüketim toplumunda, insanlar medya ve reklamların dayattığı suni ihtiyaçlar üzerinden tatmin ararlar. Bu da tüketim alışkanlıklarını belirleyen temel bir dinamik haline gelir. Baudrillard'ın bu düşünceleri, modern toplumun tüketim kültürüne olan eleştirel yaklaşımını yansıtır. Ona göre, tüketiciler, gerçek ihtiyaçları yerine, suni ihtiyaçlar tarafından yönlendirilir ve bu da tüketim toplumunun sürekli büyümesini ve tüketim çılgınlığını destekler. Bu bağlamda, Baudrillard'ın analizleri, tüketim toplumunun karmaşıklığını ve çelişkilerini anlamak için önemli bir perspektif sunar (Baudrillard, 2013).

“Tüketim ve şekiller arasında örtülü bir iş birliği söz konusudur ayrıca ikisi de aynı mantıkla çalışmaktadır. Kapitalizm, bugün gelmiş olduğu aktüel zihniyet dâhilinde şekillere

anlam kazandırma konusunda eski ürün mantığından kurtularak yeni bir kural dizgesi var etmiştir. Var edilen bu dizgeyi Baudrillard 'kod' kavramıyla açıklamaktadır. Hayatın tüm yerlerinde sistemin dilediği kodlar vardır. İnsanlar hali hazırdaki kodlara karşı durmadan hayatlarını geçirerek sisteme hizmetini sürdürmelidir." (Zıraman 2011: 57). "Baudrillard, tüketim toplumunun kapitalizmin son aşaması olduğunu ve tüketim anlayışının tam olarak kapitalist görünümeler ortaya koyduğunu daima belirtmiştir." (Adanır 2011: 7-8).

Baudrillard'a göre, kapitalizmin son şekli, sadece ekonomik alandan sıyrılarak kültürel alana doğru genişlemiştir. Özellikle bu çağda, insanlar kültürel etkiler ve aktarımlar aracılığıyla yönlendirilebilmektedir. Bu yeni kapitalizm biçiminde, her şeyin sınırları yok sayılarak anlam değişime uğramıştır (Ürkek, 2019).

Artık sadece mal ve hizmetlerin satışıyla değil, aynı zamanda sembollerin, imajların, deneyimlerin ve yaşam tarzlarının pazarlanmasıyla da kapitalizm işler hale gelmiştir. Bu durumda, tüketim toplumu sadece maddi zenginlik üzerine değil, aynı zamanda sembolik ve kültürel değerler üzerine de kuruludur. Baudrillard'a göre, bu yeni kapitalizm biçimi, insanların algılarını ve düşünce sistemlerini etkileyerek, tüketici kültürünü güçlendirir ve toplumu daha da homojenleştirir (Baudrillard, 2013).

Baudrillard'a göre, tüketim eyleminde bulunan bireyler, sadece görünürdeki ürünleri tüketmekle kalmazlar, aynı zamanda bu ürünlerin arkasındaki gizlenmiş şekilleri, fikirleri, simgeleri ve hayalleri de tüketirler. Görünürdeki ürünlerin ötesinde, tüketicilerin asıl aradığı şey, bu ürünlerin sunumunda yatan sembolik değerlerdir (Karataş 2009: 10-11).

Bu bağlamda, tüketim eylemi sadece maddi ihtiyaçların karşılanmasıyla sınırlı değildir, aynı zamanda tüketici kültürünün içsel sembollerini ve anlamlarını da içerir. Baudrillard'a göre, tüketim sadece bir tüketim nesnesinin edinilmesi değil, aynı zamanda o nesnenin sunulan imajı ve sembolik değeriyle birlikte tüketilmesidir. Bu durum, tüketicilerin gerçeklik algısını şekillendirir ve tüketim toplumunun sembolik mantığını güçlendirir. Böylece, tüketim eylemi sadece bir maddenin edinilmesi değil, aynı zamanda bir kültürel ve sembolik pratiktir. Tüketiciler, satın aldıkları ürünlerle birlikte sunulan sembolik değerleri ve anlamları da tüketirler. Bu durum, tüketim toplumunda tüketici kimliğinin oluşmasına ve tüketici kültürünün güçlenmesine yol açabilir (Baudrillard, 2013).

Baudrillard'a göre, temelde bir çözümleme ilkesinden ziyade, özel ve kolektif tüketici zihniyetinin ön planda olduğu bir durum söz konusudur. Ancak, biraz daha derinlemesine

bakıldığında, tüketimi yönlendiren büyümlü bir düşünce ve günlük yaşamı yöneten mucizevi bir zihniyet arasında bir paralellik kurulabilir. Bu düşüncelerin temelinde, işaretlerin mutlak gücüne olan inanç yatar. Yani, tüketim toplumunda, insanlar sadece maddi nesneleri değil, aynı zamanda o nesnelerin taşıdığı sembolik anlamları da tüketirler. Bolluk ve refah kavramları da aslında sadece mutluluk işaretlerinin birikimidir ve tüketim kültürünün sağladığı sembolik tatminin bir yansımasıdır. Bu durum, tüketici zihniyetinin, işaretlerin mutlak gücüne olan inancın bir ifadesi olarak kabul edilebilir. Tüketim toplumunda, tüketicilerin sahip olduğu bu zihniyet, günlük yaşamın her alanını etkileyerek, tüketim odaklı bir kültürün oluşmasına katkıda bulunur. Tüketim toplumu, yalnızca bireysel harcamalardaki hızlı artışla sınırlı değildir; aynı zamanda kamu harcamalarının ve hizmetlerin çeşitliliği ve genişlemesiyle de şekillenir. Bu, özellikle yönetim ve diğer üçüncü taraflar tarafından yürütülen ve vatandaşların yararına olan harcamaların artışını içerir. Bu harcamalar, çeşitli alanlarda gerçekleşir ve genellikle kaynakların adil dağıtımını ve toplumun genel refahını artırmayı amaçlar. (Baudrillard, 2013: 15-28).

Bu şekilde, tüketim toplumu sadece bireylerin harcamalarına değil, aynı zamanda kamusal alanda yapılan harcamalara ve hizmetlere dayanır. Bu harcamalar, toplumun genel refahını artırmayı ve kaynakların daha adil bir şekilde dağıtılmasını sağlamak için yapılan yatırımları içerir. Bu da tüketim toplumunun sadece bireysel tüketimden ziyade toplumsal refahı ve adaleti de içeren geniş bir perspektiften ele alınması gerektiği anlamına gelir. Ancak bu noktada bu harcamaların handikapları da ortaya çıkmaktadır (Baudrillard, 2013: 15-28).

Bolluğun ve harcamaların artması, yani giderek artan bireysel ve kolektif mallara sahip olmanın beraberinde getirdiği "zararlar", endüstriyel gelişme ve teknik ilerlemenin yanı sıra, tüketimin doğal sonuçları olarak ortaya çıkar. Bu zararlar, ekonomik faaliyetlerin ve tüketimin çevresel etkileriyle ilgilidir. Gürültü kirliliği, hava ve su kirlenmesi, doğal alanların tahrip edilmesi gibi faktörler, endüstriyel faaliyetler ve teknik ilerlemenin yan ürünleridir. Örneğin, yeni donanımların (havayolları ve otoyollar gibi), kurulması yerleşim bölgelerinin bozulmasına ve doğal yaşam alanlarının zarar görmesine yol açabilir. Ayrıca, bu tür altyapı projeleri, trafik tıkanıklığı gibi devasa teknik, psikolojik ve insani sorunlara neden olabilir. Bu durumlar hem doğal çevrenin tahrip edilmesine hem de insanların yaşam kalitesinin düşmesine sebep olabilir. Baudrillard aynı zamanda, zengin toplumların savurganlıkla ilişkilendirilen "çöp sepeti uygarlığı" kavramının, tüketim alışkanlıklarının ve miktarlarının sosyal statü, ekonomik durum veya moda gibi dış etkenlerle nasıl şekillendiğini yansıdığına dikkat çekmiştir. Ancak ona göre; tüketim istatistikleri tek başına yeterli değildir, bu

istatistikler sadece tüketilen ve tüketilmeyen arasındaki farkı gösterdiğinde savurganlık anlaşılabilir. Geleneksel ahlaki görüş, savurganlığı sadece karakter bozukluğu olarak değerlendirirken, gerçek nedenlerini ortaya çıkarmak için sosyolojik bir analize ihtiyaç duyulur (Baudrillard, 2013: 34-38).

Çöp sepeti uygarlığına ilişkin tartışmalar, tüketim toplumunun karşı karşıya olduğu sorunları vurgulamaktadır. Bu sorunların başında, kaynakların israf edilmesi, çevre kirliliği ve ekosistemlerin zarar görmesi gelmektedir. Zengin toplumlar genellikle sınırsız tüketim alışkanlıklarını destekleyen bir kültüre sahiptirler. Ancak, bu tüketim alışkanlıkları sadece kişisel tatmin için değil, aynı zamanda toplumsal statü göstergesi olarak da kullanılmaktadır. Tüketim alışkanlıklarındaki bu savurganlık, doğal kaynakların tükenmesine, enerji israfına ve atık üretimine yol açmaktadır. Özellikle, tek kullanımlık ürünlerin yaygınlaşması ve plansız tüketim alışkanlıkları, çevresel sorunların derinleşmesine katkıda bulunur. Bu durum, sadece bireylerin değil, aynı zamanda toplumun ve gezegenin uzun vadeli sürdürülebilirliğini de tehdit etmektedir. Savurganlık sorununu anlamak ve çözmek için, sadece bireylerin değil, aynı zamanda toplumun ve kurumların da harekete geçmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarını teşvik etmek, kaynakların etkin kullanımını sağlamak ve atık üretimini azaltmak için politika ve düzenlemelerin yanı sıra bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri de önemlidir. Bu şekilde, çöp sepeti uygarlığına olan bağımlılığı azaltabilir ve daha sürdürülebilir bir gelecek için adımlar atılabilir (Baudrillard, 2013: 35).

Toplumlar her zaman zorunlu harcamaların ötesinde harcama yapmıştır ve tüketmiştir. Çünkü toplum ve bireyler, sadece var olduklarını değil, aynı zamanda yaşadıklarını da hissetmek isterler. Bu tüketim, sadece ihtiyaçlarını karşılamakla kalmaz, aynı zamanda statü göstergesi, ifade biçimi ve toplumsal ilişkilerin bir parçasıdır. Bu tüketim anlayışı “bitirme” ve “yok etmeye” kadar sürdürülmektedir (Baudrillard, 2013: 39).

Tüketim, sadece mal veya hizmet satın almakla sınırlı değildir; aynı zamanda toplumsal ilişkilerin bir aracıdır ve sosyal statüyü yansıtır. Belirli bir marka veya ürünün tercih edilmesi, kişinin aidiyet duygusunu ve toplumsal kabulü artırabilir. Ayrıca, tüketim alışkanlıkları, kişisel ve toplumsal kimliğin ifadesi olarak da görülebilir. Ancak, bu tüketim çoğu zaman aşırıya kaçabilir ve gereğinden fazla olabilir. Bazı durumlarda, insanlar sadece tüketmek için tüketirler ve bu da kaynakların israfına ve çevresel sorunlara yol açabilir. Bu nedenle, tüketim alışkanlıklarının bilinçli bir şekilde yönetilmesi ve sürdürülebilir bir şekilde dengeye oturtulması önemlidir. Tüketim sadece tüketmekle sınırlı kalmamalıdır; aynı

zamanda kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasını ve atık üretiminin azaltılmasını da içermelidir. Bu şekilde hem bireylerin hem de toplumun daha sürdürülebilir bir yaşam tarzı benimsemesi sağlanabilir (Baudrillard, 2013:15-28).

Baudrillard (2013)'a göre; Toplumun mantığı, yalnızca bolluğun sürekliliğini sağlamakla kalmaz; aynı zamanda sistematik olarak zararların ve eksikliklerin üretilmesine de yol açar. Kentleşme ve sanayileşmenin giderek artan etkisi, insanlık tarihinde yeni türden kıtlıkların ortaya çıkmasına neden olur. Modern dünyada artık yalnızca fiziksel ürünler değil, bir zamanlar doğal ve erişilebilir olan kaynaklar da lüks haline gelir. Mekân, zaman, temiz hava, yeşil alanlar, su ve sessizlik gibi eskiden kimsenin özel mülkiyetinde olmayan, herkesin rahatça faydalandığı değerler, günümüzde ayrıcalıklı bir azınlığın erişebileceği nadir kaynaklara dönüşmüştür. Bu süreç, modern kapitalist toplumların gelişimiyle doğrudan bağlantılıdır. Bir yandan kentlerin büyümesi, doğal alanların hızla yok edilmesine yol açarken, diğer yandan sanayi ve teknolojiye dayalı bir yaşam biçimi, insanların temel ihtiyaçlarını bile 'lüks' statüsüne sokar. Doğal olarak bol bulunan bu kaynaklar, şimdi ekonomik güce sahip olanlar tarafından kontrol edilir ve sınırlı sayıda insana ulaşır. Aynı zamanda, bu kaynakların yokluğu ya da sınırlılığı, başka türlü bir tüketim toplumunun şekillenmesine olanak tanır. Tüketim kültürü, insanlara gerçek anlamda ihtiyaç duymadıkları yapay malları ve hizmetleri sunarak bu boşluğu doldurur. Bu çelişki, modern toplumun en büyük paradokslarından birini oluşturur: Bir yanda, insanların gerçekten hayati olan şeylere ulaşmaları gittikçe zorlaşırken, diğer yanda endüstri, kitlelerin tüketime bağımlı hale getirilmesini sağlar. Bu nedenle, toplumsal refah ve gelişim adı altında sunulan üretim ve tüketim süreçleri, aslında doğanın zenginliklerinden mahrum bırakılan geniş halk kitlelerine yalnızca yüzeysel bir refah sunar. Esas itibarıyla doğanın cömertçe sunduğu kaynaklar yerine, yapay olarak üretilmiş ve pazarlanmış tüketim ürünleriyle insanlar tatmin edilmeye çalışılır. Böylece gerçek kıtlıklar örtbas edilirken, kitleler sahte bir bolluk yanılsaması içinde tutulur. Tüketime ve statünün değişken geometrisindeki rolünün, diğer ölçütler ve davranış türlerinin yararına göre giderek azalması mümkündür. Tüketim alışkanlıklarının ve statü göstergelerinin önemi, toplumun değişen değerleri ve öncelikleriyle birlikte değişebilir. Örneğin, sadece maddi varlıklara dayalı statü göstergelerinin yerini, kişisel gelişim, toplumsal katkı veya çevresel duyarlılık gibi daha içsel ve sürdürülebilir değerler alabilir. Bu durumda, tüketim alışkanlıkları ve statü göstergeleri, daha geniş bir perspektiften değerlendirilir ve bireylerin ve toplumun refahı için daha anlamlı bir şekilde kullanılır. En sonunda “Tüketim artık hiçbir anlama gelmediğinde herkese özgü bir şey haline gelecektir.” (Baudrillard, 2013: 57-58).

1.8.2 Tüketimin Mucizevi Statüsü

Malezyalı yerliler, gökyüzünden geçen uçaklara hayranlıkla bakıyorlardı; ancak bu nesneler asla onlara inmiyordu. Beyazlar ise bu nesneleri yakalamayı başarmışlardı. Bunun nedeni, onların bu uçakların dikkatini çekecek nesnelere ve yer işaretlerine sahip olmalarıydı. Bu gözlemi takiben, yerliler dallar ve sarmaşıklar kullanarak bir uçak simülasyonu inşa ettiler. Daha sonra bu alanı geceleri özenle aydınlattılar ve gerçek uçakların oraya inmesini sabırla beklemeye başladılar (Baudrillard, 2013).

Baudrillard (2013), bu basit görünen hikâyeden tüketim toplumuna dair önemli bir ders çıkarılabileceğini belirtir. Günümüz toplumunda, kentlerin karmaşasında dolaşan modern insanı “avcı-toplayıcı” ya da ilkel olarak suçlamak anlamsız görünse de bu öykü, tüketim kültürünü daha derinlemesine anlamamız için bir metafor sunar. Tüketim toplumunun bireyleri, simülakr nesneler ve mutluluk vaat eden göstergelerle çevrelenmiş bir dünyada yaşarlar. Onlar, mutluluğun bu nesnelerle geleceğine dair bir inançla hareket eder ve adeta bir tür mucizeyi beklerler. Bu bağlamda, tüketim, bireyin içsel tatmin arayışının dışavurumu olarak bir büyü ritüeline dönüşür (Baudrillard, 2013).

Baudrillard’a göre, burada önemli olan, tüketim sürecinin bir çözümleme ilkesi olarak görülmemesi gerektiğidir. Tüketim zihniyeti hem bireysel hem de kolektif düzeyde büyüsel bir düşünce biçimine dayanır. Bu zihniyet, tıpkı ilkel toplumların büyüye olan inancına benzer şekilde, göstergelerin mutlak gücüne duyulan inançla şekillenir. Günümüzde bolluk ve refahın, yalnızca mutluluk göstergelerinin birikimi olarak deneyimlendiğini savunan Baudrillard, nesnelerin kendilerinin sunduğu tatminin aslında sadece bir yanılsama olduğunu ileri sürer. Tıpkı Malezyalı yerlilerin uçak simülakrları gibi, tüketiciler de "Büyük Tatmin" ya da "Bütünsel Bolluk" umuduyla nesnelerin sembolik gücüne kapılırlar. Bu nesneler, potansiyel bir tatminin yansımasıdır ve bireylerin günlük yaşamında bir umut kaynağı olarak varlık gösterir (Baudrillard, 2013).

Tüketimin günlük hayattaki pratikleri, üretim sürecinin sonucu olarak değil, adeta bir mucize olarak deneyimlenir. Malezyalı yerlilerin uçakların mucizevi inişini beklemeleri ile televizyon karşısında düğmeye basıp dünyayı izleyen modern birey arasında benzer bir ilişki vardır. Ancak Baudrillard, teknik başarılar aracılığıyla imgelerin günümüzde genel olarak itaat ettiğini ve bu durumun televizyon izleyicisinin davranışını, yerlilerin büyüsel dünyasından ayırmadığını vurgular. Televizyon izleyicisi, imgelerin akışını mucizevi bir

şekilde gerçekleşmiş bir sahiplenme biçimi olarak yaşar. Bu noktada Baudrillard, teknolojinin yardımıyla toplumsal gerçekliğin silindiği ve yerini imgelerin tüketimine bıraktığı bir süreçten bahseder (Baudrillard, 2013: 22-23).

Sonuç olarak, Baudrillard'ın analizine göre hem ilkel toplumlar hem de modern tüketim toplumları, aynı ruhsal ekonomi ile hareket eder. İlkel toplumlarda büyüye olan güven, tüketim toplumunda teknolojik mucizelere olan inançla yer değiştirmiştir. Bu süreç, tüketicinin bilinç dünyasında toplumsal üretim sürecinin, imgelerin tüketimine dayalı bir gerçeklik algısına evrilmesiyle sonuçlanır.

1.8.2.1 Kargo Söyleni

Baudrillard'ın "kargo söyleni" kuramı, tüketim mallarının büyüsel bir nesne olarak algılanması üzerinde durulmaktadır. Tüketim toplumunda, mallar sanki emekle üretilmiş somut ürünler değil, adeta gökten inen mucizevi armağanlar gibi algılanır. Malezyalı yerlilerde olduğu gibi, modern toplumlar da bu malları bir doğa lütfu ya da Tanrısal bir armağan gibi görür. Malezyalıların beyazlarla temas ettiklerinde geliştirdikleri "Kargo Kültü", Batılıların bir tür büyü gücüne sahip olduğuna dair bir inançla şekillenir. Yerliler, beyazların atalarının onlara gönderdikleri bolluk dolu malları ele geçirmeyi bildiklerine inanır ve bir gün bu büyüün bozulacağına, atalarının mucizevi bir şekilde onlara da bu bolluğu getireceğine dair umut beslerler (Baudrillard, 2013).

Bu düşünce biçimi, Baudrillard'a göre, yalnızca ilkel toplumlara özgü değildir. Batı dünyasında da tüketim toplumu, kargo söyleminin modern bir versiyonunu yaşatır. Batılı tüketiciler, sürekli reklamlar ve pazarlama stratejileriyle, bolluğun ve tüketim mallarının kendilerine doğal olarak verileceğine inanır. Tüketiciler, bu bolluğun tarihsel, toplumsal ve ekonomik çabalar sonucu elde edildiğini unutup, onu adeta miras alınmış bir hak olarak görürler. Yani, tıpkı Malezyalıların beklediği "kargo" gibi, modern tüketim toplumları da malların kendilerine büyümlü bir şekilde sunulmasını bekler (Baudrillard, 2013).

Bu anlayışla, Batı toplumları, üretim sürecinin gerçekliğinden kopmuş ve tüketimin gösterge merkezli düzenine teslim olmuştur. Bolluk, tarihsel ve toplumsal bir çabanın sonucu olmaktan çıkarak, sanki doğanın bir lütfuymuş gibi yaşanır. Tüketim, bir inanç haline gelir ve yeni nesiller bu inancı miras alır. Baudrillard, bu durumun tüketim toplumunun ilkel toplumlarla paralellik taşıyan yönlerinden biri olduğunu vurgular; çünkü her iki toplumda da

insanlar, malların fiziksel üretiminden ziyade, göstergelerin ve sembollerin gücüne inanır (Baudrillard, 2013: 24-25).

Sonuç olarak, Baudrillard, modern Batı tüketim toplumunda, bolluğun ve tüketim mallarının büyüsel bir biçimde algılandığını ve bu algının, Malezyalıların "Kargo Kültü" ne benzer bir şekilde, Batı'da devam ettiğini savunur.

1.8.3 Tüketim Kuramı

Bu bölümde, Baudrillard'ın tüketimin toplumsal ve kültürel bir olgu olarak nasıl işlediği, modern kapitalist toplumlarda bireylerin kimlik ve sosyal ilişkilerini nasıl şekillendirdiği ele alınmaktadır.

Baudrillard'a göre, tüketim yalnızca maddi ihtiyaçların karşılanması değil, aynı zamanda toplumsal anlamlar taşıyan bir eylemdir. Tüketim nesneleri, bireylerin kimliğini belirleyen semboller olarak işlev görür. Her bir ürün, belirli bir statü, prestij ve sosyal aidiyet ifade eder. Örneğin, lüks markaların ürünleri, yalnızca fiziksel özellikleriyle değil, aynı zamanda sahiplerine attığı sosyal değerle de anlam kazanır (Baudrillard, 2013).

Baudrillard, ihtiyaçların genellikle yapay olarak üretildiğini belirtir. Reklam ve medya, bireylerin ihtiyaçlarını şekillendirirken, yeni tüketim kalıplarını da yaratır. Bu durum, bireylerin gerçek ihtiyaçlarının ötesinde, toplumsal normlar ve değerler tarafından belirlenen tüketim davranışlarına tabi olmasına yol açar. Böylece, bireyler sadece maddi nesneleri değil, bu nesnelerin taşıdığı anlamları da tüketir (Baudrillard, 2013).

Tüketim, bireylerin sosyal kimliklerini oluşturma sürecinde de merkezi bir rol oynar. İnsanlar, hangi ürünleri tükettikleriyle kendilerini tanımlar ve sosyal gruplara ait olma hissini güçlendirir. Farklı sosyal sınıflar, tüketim alışkanlıkları aracılığıyla birbirinden ayrılırken, bu farklılıklar sınıf statüsünü pekiştirir (Baudrillard, 2013: 44-47).

Sonuç olarak, Baudrillard'ın tüketim kuramı, modern toplumların dinamiklerini anlamak için önemli bir çerçeve sunar. Tüketim, yalnızca ekonomik bir faaliyet olmanın ötesinde, bireylerin kimliklerini, sosyal ilişkilerini ve gerçeklik algılarını şekillendiren karmaşık bir süreçtir.

1.8.3.1 Tüketimin Toplumsal Mantığı

Baudrillard (2013), modern tüketim toplumunda ihtiyaçlar üzerine yapılan söylemlerin, aslında derin bir yanılsama içerdiğini ve "mutluluğa doğal bir eğilim" gibi naif bir antropolojik varsayıma dayandığını savunur. Bu, tüketim toplumunun bireylere sunduğu ideolojik bir çerçevedir. Reklamlar ve medya, insanlara sürekli olarak "mutluluk" fikrini vaat eder. Bu mutluluk, bireylerin bir ürünü tükettiklerinde ulaşacakları nihai bir tatmin ve kurtuluş olarak sunulur (Baudrillard, 2013).

Baudrillard'a göre, mutluluk kavramı, tüketim toplumunun merkezinde yer alır ve bireylere sürekli olarak pazarlanır. Kanarya Adaları'na yapılan bir tatil veya lüks bir banyo ürününün reklamında sunulan mutluluk, bireylerin bu nesneleri tüketerek hayatlarını daha anlamlı ve tatmin edici hale getireceklerine dair bir illüzyon yaratır. Ancak Baudrillard, bu mutluluğun aslında yüzeysel ve sahte olduğunu savunur. Bu durum, tıpkı kurtuluş vaadi gibi, bireylerin hayatta anlam ve tatmin arayışlarını, tüketim yoluyla elde edebilecekleri bir yanılsama ile manipüle eder (Baudrillard, 2013).

Mutluluğun bu biçimi, tüketim toplumunun bireylerin üzerine ideolojik olarak yapıştığı bir kavramdır. Gerçek ihtiyaçların yerine, medya ve reklamlar aracılığıyla sürekli olarak üretilen yapay ihtiyaçlar geçirilir. Bireyler, bu mutluluk ve tatmin arayışı içinde, sürekli yeni ürünler tüketmek zorunda hissederler. Ancak bu, hiçbir zaman tamamlanmayacak bir döngüdür; çünkü tüketilen nesneler, gerçek mutluluğu getirmek yerine, sadece yeni arayışlar yaratır (Baudrillard, 2013: 47).

Sonuç olarak Baudrillard, bu ideolojik gücün modern toplum üzerinde çok güçlü bir etkisi olduğunu vurgular. Tüketim yoluyla elde edilecek mutluluk, bireylerin hayatlarına gerçek bir anlam kazandırmaz, aksine onları sürekli tatminsiz bırakarak yeni tüketim döngülerine sürükler.

1.8.3.1.1 Refahın Eşitlikçi İdeolojisi

Jean Baudrillard'ın *Tüketim Toplumu* kavramında ele alınan temel kavramlardan biri, modern toplumlarda mutluluğun nasıl bir ideolojik yapıya büründüğüdür. Mutluluk, özellikle Sanayi Devrimi'nden bu yana toplumsal eşitlik söylemiyle güçlü bir şekilde ilişkilendirilmiştir. 19. yüzyıl devrimlerinin etkisiyle, mutluluğun toplumsal bir hak olduğu ve bu hakkın nesnel göstergeler aracılığıyla ölçülebilir olması gerektiği anlayışı yaygınlaşmıştır. Tocqueville gibi düşünürlerin de belirttiği gibi, demokrasiye dayalı toplumlar, bireyler

arasında eşit refahı sağlamaya çalışırken mutluluğu toplumsal göstergeler aracılığıyla tanımlama eğilimindedir (Baudrillard,2013).

Tüketim toplumunda mutluluk, içsel hazdan ziyade dışsal göstergelerle ölçülür ve bu göstergeler tüketim nesneleriyle özdeşleşir. Baudrillard, mutluluğun insanlara açıkça tanınmış bir hak olarak kabul edilmesine rağmen, bu mutluluğun tüketim nesneleri üzerinden anlam kazandığını belirtir. Modern toplumlar, bireylerin mutluluğu ararken tüketim eylemini bir ihtiyaç haline getirdiklerini vurgular. Bu bağlamda, bireylerin eşitlik talepleri artık yalnızca toplumsal refahla değil, aynı zamanda tüketim nesnelerine ulaşmakla da tanımlanır (Baudrillard, 2013).

"Refah Devrimi" kavramı, Burjuva Devrimi'nin bir devamı olarak değerlendirilir. Bu devrim, eşitliği gerçekleştirmeyi hedeflerken, aslında toplumsal eşitsizlikleri örtbas eden bir sistem yaratmıştır. Baudrillard, toplumsal başarı ve mutluluğun göstergeleri olan tüketim nesneleriyle "biçimsel" bir demokrasi oluşturulduğunu savunur. Televizyon, araba ve diğer tüketim nesneleri üzerinden elde edilen görünüşteki eşitlik, aslında gerçek eşitsizlikleri gizler. Bu durum, tüketim toplumunun yüzeysel bir eşitlik anlayışını pekiştirir (Baudrillard, 2013).

Eşitlik ve refah kavramları, tüketim toplumunun ideolojik temelleri arasında yer alır. "İhtiyaçlar" kavramı, bu ideolojinin en temel bileşenlerinden biridir ve herkesin ihtiyaçlar karşısında eşit olduğu varsayımıyla toplumsal eşitsizliklerin üzeri örtülür. Ancak Baudrillard, bu eşitliğin yalnızca tüketim nesneleri üzerinden bir yanılsama olduğunu savunur. Toplumsal yapının tüketim aracılığıyla eşitlenmeye çalışılması, aslında derinleşen eşitsizliklerin bir ifadesidir (Baudrillard, 2013).

Baudrillard'a göre, tüketim toplumunun eşitlikçi mi yoksa eşitsiz mi olduğu sorusu yanıltıcıdır. Çünkü bu toplumda eşitlik, tüketici olma düzleminde tanımlanır. Büyüme ve refah söylemleri ise yalnızca toplumsal ayrıcalıkları yeniden üretir. Toplumsal yapının, refah ve tüketimle türdeşleştirildiği bir sistemde, yoksulluk tortul bir sorun olarak kalmaya devam eder. Toplumsal eşitsizlikler, büyüme ve refah söylemleriyle örtülse de aslında bu sistem eşitsizlikleri derinleştirir ve yeniden üretir (Baudrillard, 2013: 47-55).

1.8.3.1.2 Yeni Ayrımcılıklar

Jean Baudrillard (2013)'ın Tüketim toplumu kavramıyla ele aldığı yeni ayrımcılıklar kuramında, modern toplumlarda tüketimin toplumsal yapıdaki eşitsizlikleri nasıl yeniden ürettiğine dair kapsamlı bir analiz sunmaktadır. Baudrillard, özellikle tüketim nesneleri ve

mekânlar arasındaki ilişkinin toplumsal sınıf farklılıklarını nasıl görünür kıldığını tartışır. Zorunlu tüketim mallarının görece bir türdeşleşme sağlamasına rağmen, bu türleşmenin toplumsal eşitsizlikleri azaltmadığı, aksine, eşitsizliklerin mekân ve kültürel sermaye üzerinden yeniden örgütlendiğini savunur. Bu bağlamda Baudrillard, konut, doğa, temiz hava ve sessizlik gibi "ender bulunur" malların toplumsal hiyerarşilerde nasıl bir ayırım unsuru haline geldiğini vurgulamaktadır (Baudrillard, 2013).

Baudrillard, özellikle mekânın tüketim toplumundaki merkezi rolüne dikkat çekmektedir. Konut, yalnızca bir yaşam alanı değil, aynı zamanda sınıfsal ayrımın belirleyici bir göstergesi olarak işlev görmektedir. Şehir merkezleri ile banliyöler arasındaki mekânsal ayrışma, farklı sınıfların yaşam tarzlarını, statülerini ve tüketim biçimlerini şekillendirir. Bu durum, mekânın toplumsal olarak sınıflandırılması süreciyle bağlantılı olarak, toplumsal ayrışmayı derinleştirir. Şehirlerde, lüks gettolar ve daha az prestijli banliyöler arasındaki farklar, mekânsal eşitsizliklerin en belirgin göstergelerinden biridir. Baudrillard, bu ayrışmanın yalnızca mekânla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda doğaya, temiz havaya ve sessizliğe erişimin de sınıfsal ayrıcalık haline geldiğini belirtir. Doğa ve mekân, tüketim toplumunda ender bulunan mallar olarak meta statüsüne geçerken, bu unsurların toplumsal olarak yeniden dağıtımı, eşitsizlikleri derinleştirmektedir (Baudrillard, 2013).

“Sadece bolluk değil, aynı zamanda zararlar da toplumsal mantık tarafından sürdürülür. Kent ve sanayi ortamının etkisiyle yeni kıtlıklar ortaya çıkar: Mekân ve zaman, temiz hava, yeşillik, su, sessizlik... Eskiden bedava olan ve bol bol kullanılan mallar sadece ayrıcalıkların erişebildiği lüks mallar haline gelirken üretilmiş mallar ya da hizmetler kitlelere sunulur.” (Baudrillard, 2013: 57).

Tüketim toplumu içinde statünün, yalnızca maddi tüketim nesneleri üzerinden değil, aynı zamanda iş, sorumluluk türü, eğitim ve kültür düzeyi gibi daha soyut ve sembolik sermaye üzerinden de belirlendiğini ifade eder. Bu bağlamda, eğitim ve kültürel sermaye, yaygın tüketim nesnelerinden daha kıt hale gelmekte ve toplumsal hiyerarşinin inceltilmiş ölçütleri haline dönüşmektedir. Baudrillard, toplumsal hiyerarşinin belirleyicilerinin, maddi tüketimden sembolik sermayeye kaydığını öne sürer; bu durum, eğitim ve kültürel sermaye gibi unsurların statü belirleyici rolünü güçlendirmektedir (Baudrillard, 2013).

Baudrillard ayrıca, modern tüketim toplumunun "yeni toplumsal haklar" kavramını ele alır ve bu hakların, aslında toplumsal eşitsizliği gizleyen bir ideolojik işleve sahip olduğunu savunur. Sağlık, bilgi, kültür ve tatil gibi hakların sadece belirli bir kesimin ayrıcalığı haline geldiğini ve bu hakların toplumun geneline yayılmadığını vurgular. Bu haklar, kapitalist

sistemin bir parçası olarak metalaştırılır ve eşitsiz bir biçimde yeniden dağıtılır. Baudrillard, bu süreçleri, kapitalizmin doğal ve toplumsal değerleri meta haline getirdiği ve bu değerlerin toplumsal ilerleme gibi sunulmasına rağmen, gerçekte toplumsal ayrıcalıkların pekişmesine hizmet ettiğini savunur. Mekân ve doğa gibi unsurların meta haline gelmesi, bu değerlerin eşitsizlikçi bir biçimde yeniden dağıtılmasını beraberinde getirmektedir (Baudrillard, 2013).

Sonuç olarak, Baudrillard'ın tüketim toplumu analizi, modern kapitalist sistemin, eşitlik söylemi altında toplumsal ayrıcalıkları ve eşitsizlikleri nasıl yeniden ürettiğini gözler önüne sermektedir. Eşitlikçi bir tüketim söylemiyle meşrulaştırılan bu süreçler, aslında toplumsal hiyerarşiyi yeniden üretirken, sınıfsal farkların mekân, doğa ve sembolik sermaye aracılığıyla derinleştiğini ortaya koyar (Baudrillard, 2013: 57-59).

1.8.3.1.3 Hazzın Yadsınması

Jean Baudrillard (2013)'ın "hazzın yadsınması" kuramı, modern tüketim toplumunun haz kavramını nasıl dönüştürdüğünü ve bu dönüşümün toplumsal dinamikler üzerindeki etkisini açıklayan önemli bir eleştiri sunar. Baudrillard, hazzın modern kapitalist düzende sadece bir bireysel tatmin ya da doğal bir arayış olmaktan çıkıp, toplumsal ve ekonomik bir işlev kazandığını savunur. Haz artık bireyin özgür iradesiyle değil, sistemin ihtiyaçlarına göre şekillenen, yönetilen ve kontrol edilen bir fenomen haline gelmektedir (Baudrillard, 2013).

Baudrillard'a göre, tüketim toplumu hazzı bir hedef olarak sunarken, aslında bu hedefe asla tam anlamıyla ulaşılmasını istemez. Bu süreç, sonsuz bir arzu döngüsü yaratır. Bireyler hazzı ulaşmak amacıyla sürekli tüketmeye yönlendirilir, ancak haz hiçbir zaman tam anlamıyla elde edilemez. Bu noktada Baudrillard, hazzın sürekli ertelendiği ve hiçbir zaman tamamlanmadığı bir sistemin varlığını vurgular. Tüketim, bu bağlamda, tatminin kendisinden ziyade tatmini sürekli bir beklenti haline getirir. Bu, bireyleri sürekli daha fazla tüketmeye sevk eden bir mekanizmadır (Baudrillard, 2013).

Baudrillard'a göre, bu döngü, tüketim toplumunun en güçlü ideolojik araçlarından biridir. Bireyler, bu döngüye girdiklerinde, sistemin sunduğu tatmin araçlarıyla sürekli bir eksiklik ve arzu durumu içinde tutulurlar. Haz ve tatmin, bireylerin bireysel özgürlük alanlarından çıkarak, toplumsal ve ekonomik bir işlev görmeye başlar ve böylece bireyler kendilerini bu döngüden kurtaramaz hale gelir (Baudrillard, 2013).

Sonuç olarak, Baudrillard'ın "hazzın yadsınması" kuramı, tüketim toplumunun bireylerin haz arayışını nasıl kontrol altına aldığını ve bu süreci sistemin sürdürülebilirliği için

nasıl manipüle ettiğini gösterir. Haz, kapitalist düzenin bir aracı olarak kullanılır ve bireylerin sürekli tatmin arayışı içinde kalmaları sağlanarak, tüketim döngüsü devam ettirilir (Baudrillard, 2013: 83-84).

1.9 John Urry Mekanları Tüketmek Kavramı

1.9.1 Turizm Tüketimi

John Urry'nin "Turizm Tüketimi" kuramı, turizmin toplumsal ve ekonomik bağlamda nasıl şekillendiğini derinlemesine inceler. Bu kuram, modern toplumda turizmin sadece bir seyahat ve keşif etkinliği olmadığını, aynı zamanda bir tüketim biçimi olarak nasıl yapılandığını göstermektedir. Turizm, kapitalist toplumda giderek daha önemli bir yere sahiptir ve Urry, turizmi bir endüstri, bir kültürel üretim alanı ve bir tüketim pratiği olarak analiz eder (Urry, 2018). Bu bölümde, Urry'nin perspektifinin temeli genişletilerek ele alınacaktır.

1.9.1.1 Turist Bakışı (The Tourist Gaze)

Urry'nin geliştirdiği en temel kuramlardan biri olan "turist bakışı", turizmin tüketim boyutunu anlamak için kilit bir unsurdur. Bu kuram, turistlerin dünyayı nasıl gördüklerini ve deneyimlediklerini anlamamızı sağlar. Turist bakışı, turistik yerlerin nasıl "farklı" ve "egzotik" olarak algılandığını açıklar. Turist, günlük hayatındaki monotonluktan ve sıradanlıktan kaçmak için seyahat eder ve bu kaçış, turist bakışının özünde yatar. Urry'ye göre turist bakışı, büyük ölçüde medyanın, filmlerin, reklamların ve turizm rehberlerinin etkisi altındadır. Turistler, gittikleri yerleri "gerçek" deneyimler olarak görmek isterler, ancak bu deneyimler aslında önceden yapılandırılmış, pazarlanmış ve turistlerin bakışına göre şekillendirilmiş olabilir. Yani turist, aslında "gerçek" olanı değil, kendisine sunulan bir görsel ya da kültürel fanteziyi deneyimler. Turizm, bu bağlamda bir anlamda "yönetilen" bir deneyim haline gelir; turistlerin neyi göreceği ve nasıl hissedeceği, turizm endüstrisi tarafından belirlenir (Urry, 2018: 193- 209).

1.9.1.2 Yerlerin ve Mekanların Metalaşması

Urry'nin teorisinde, turistik mekanların metalaşması önemli bir yer tutar. Bir yerin turistik bir destinasyona dönüşmesi, oranın özgün kültürel veya doğal niteliklerinden ziyade, turistlerin beklentilerine hitap etmesiyle ilgilidir. Bu süreçte, kültürel ve doğal mekanlar, birer meta haline gelir; pazarlanabilir, satılabilir ve tüketilebilir unsurlara dönüşür. Örneğin, Paris'teki Eyfel Kulesi veya Londra'daki Big Ben, sadece tarihi ve kültürel semboller olmanın ötesinde, milyonlarca turistin fotoğraf çekip paylaştığı birer tüketim nesnesine dönüşmüştür. Metalaşma süreci, yerel halk ve kültürler üzerinde de derin etkiler yaratır. Urry, turistik

bölgelerin ekonomik baskılar altında, kendi kimliklerini ve özgünlüklerini koruyamayacak hale gelebileceğini savunur. Yerel halk, turistlerin beklentilerine ve isteklerine göre şekillenen bir kültürel kimlik sergilemek zorunda kalır. Bu da o bölgenin gerçek kimliğinin ve kültürel zenginliğinin kaybolmasına yol açabilir (Urry, 2018: 193-209).

1.9.1.3 Otantisite ve Otantikliğin Sahneye Konulması

Turistler, otantik deneyimlerin peşinde koşarken, genellikle bu otantikliği bulmayı umdukları yerlerde otantik olmayan, ticari olarak şekillendirilmiş deneyimlerle karşılaşır. Urry bu durumu "otantikliğin sahneye konulması" (staged authenticity) olarak adlandırır. Bu kuram, turistik mekanların ve deneyimlerin, turistlerin otantiklik arayışına hitap edecek şekilde kurgulandığını ifade eder. Örneğin, bir kültürel festival veya geleneksel bir tören, turistlerin ilgisini çekmek için yeniden düzenlenebilir. Gerçekten yerel halkın bir parçası olan bir etkinlik, turistlerin ilgisini çekmek amacıyla dönüştürülebilir ve bu durum otantik deneyimlerin ticarileşmesine yol açar. Bu süreçte turist, "otantik" bir deneyim yaşadığını düşünse de aslında turizm endüstrisinin yönlendirdiği, turistlerin beklentilerine göre tasarlanmış bir performansa tanıklık etmektedir. Böylece otantiklik, turizmin bir ürünü haline gelir (Urry, 2018: 193-209).

1.9.1.4 Turizm ve Küreselleşme: Mobilite Kuramı

John Urry, turizmin küreselleşme ile nasıl iç içe geçtiğini ve modern dünyanın mobiliteye dayalı bir topluma dönüştüğünü vurgular. Turizm, küresel çapta bir hareketlilik biçimi olarak ele alınır ve bireylerin daha önce hiç olmadığı kadar yer değiştirme imkanına sahip olduğu bir çağda yaşadığını vurgular. Ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler, özellikle uçak seyahatinin yaygınlaşması, insanların dünyanın en uzak köşelerine bile kolayca ulaşabilmelerine olanak tanır. Ancak bu mobilite, yerel mekanların ve kültürlerin küresel turist talepleri doğrultusunda yeniden biçimlenmesine neden olur. Kültürel çeşitlilik ve yerel özellikler, küresel turizm endüstrisinin bir parçası haline geldikçe, turistlerin beklentilerini karşılamak için yerel kültürlerde ve yaşam biçimlerinde önemli değişiklikler meydana gelir. Urry, bu bağlamda, küreselleşmenin turizmi hızlandırdığını, aynı zamanda yerel kimliklerin ve mekanların erozyonuna da katkıda bulunduğunu savunur (Urry, 2018: 193-209).

1.9.1.5 Görsellik ve İmge Tüketimi

Urry, turizmde görselliğin büyük bir rol oynadığını vurgular. Modern turist, çoğu zaman ziyaret ettiği yerleri birer görsel deneyim olarak yaşar. Fotoğraf makineleri, akıllı telefonlar ve sosyal medya, turistlerin deneyimlerini kaydedip paylaşımlarına olanak tanır. Böylece

turist, sadece bir mekânı ziyaret etmekle kalmaz, aynı zamanda bu mekânı bir görsel ürün olarak tüketir. Görsellik, turizmin hem deneyim hem de pazarlama boyutunun temel taşlarından biridir. Turistlerin çektiği fotoğraflar ve videolar, o mekanların yeniden üretilmesini ve daha fazla insanın o mekanları ziyaret etme isteği duymasını sağlar. Görsel tüketim, aynı zamanda turistlerin deneyimlerini daha "gerçek" hale getiren bir unsur haline gelir. Bir yeri ziyaret edip orada fotoğraf çekmek, o deneyimin doğruluğunu kanıtlayan bir araç gibi işlev görür (Urry, 2018: 193-209).

1.9.1.6 Boş Zamanın Tüketimi ve Hedonizm

Urry, turizmi boş zamanın tüketimi olarak ele alırken, turizmin modern tüketim kültüründeki yerini de sorgular. Turizm, sadece bir yerin fiziksel olarak ziyaret edilmesi değil, aynı zamanda zamanın, duyguların ve deneyimlerin tüketimi olarak görülür. Turistler, yeni deneyimler yaşamak, rahatlamak, eğlenmek ve sıradan hayatlarının dışına çıkmak için seyahat ederler. Bu süreçte, bireyler kendilerini özel hissetmek, farklı kültürleri ve mekanları deneyimlemek isterler. Ancak bu tür bir tüketim, genellikle kısa süreli, yüzeysel ve tüketici bir yapıya sahiptir (Urry, 2018: 193-209).

John Urry'nin, turizmin modern kapitalist toplumdaki yerini derinlemesine inceleyerek, turizmi sadece bir seyahat etkinliği değil, aynı zamanda çok katmanlı bir tüketim pratiği olarak ele alır. Turist bakışı, metalaşma, otantiklik arayışı ve küreselleşme gibi kuramlar üzerinden Urry, turizmin modern toplumun yapısındaki dönüşümlere nasıl katkıda bulunduğunu aktarmaktadır. Bu kuramlar, turizmin basit bir eğlence faaliyeti olmadığını, aksine toplumsal, ekonomik ve kültürel dinamiklerle şekillenen karmaşık bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır.

1.9.2 Turizm'in Sonu- Post- Fordist Tüketim

John Urry'nin en önemli kuramı olan "Postfordist Tüketim ve Turizmin Sonu" başlığı, turizm ve tüketim kültürünü, 20. yüzyıldan itibaren gelişen ekonomik ve toplumsal değişimlerle ilişkilendirir. Bu bölümde, fordist üretim sisteminden postfordist üretim sistemine geçişin, tüketim biçimlerini ve özellikle turizm anlayışını nasıl dönüştürdüğü Urry'nin bakış açısıyla ele alınacaktır.

Fordist model, toplumsal ve ekonomik yapılar üzerinde derin etkiler yaratarak 20. yüzyılın başlarından itibaren kitlesel üretim ve tüketim süreçlerini şekillendirmiştir. Henry Ford'un öncülüğünde bu model, standartlaştırılmış düşük maliyetle, yüksek hacimlerdeki işlevlerde sağlamış ve bu durum ekonomik büyümeyi hızlandırmıştır. Fordizm, kitlesel

Üretim yanı sıra, kitlesel tüketim de teşvik edilmiş ve geniş kapsamlı kesimlere sabit, öngörülebilir bir yaşam tarzı sunmuştur. Turizm sektörü de bu gelişmelere paralel olarak kitlesel seyahatlerin yaygınlaştığı, büyük otellerin, tatil köylerinin ve standart turistik destinasyonların şekillendiği bir yapı kazanmıştır. Özellikle 1950'ler ve 1960'lar boyunca turizm kitlesel bir endüstri haline geldi (Urry, 2018).

Ancak Fordizm sonrası dönem geçişle birlikte toplumsal ve ekonomik yapıların değişmesi, esneklik, bireysellik ve özgün deneyim arayışı ön plana çıkmıştır. Post-Fordist dönem, bereketli üretim veriminin devreye girmesiyle birlikte, bireysel tüketimin birikiminin farklılaşmasını ve tüketicilerin standartlatırılmı ürünler yerine özgün ve kişisel deneyimlere yönelmesini devam ettirmiştir. Bu değişim, turizm sektöründe de kendini göstermiş; bireyler daha çok kiiselletirilmi, farklı ve deneyim odaklı tatil yolculuklarına yönelmiştir. Kitlesel turizmin yeri, bireysel tercihlere dayalı turizm anlayışları benimsenmeye balanmıtır (Urry, 2018).

John Urry'nin "mekanları tüketmek" kavramsallaştırması da bu şekilde kullanılabilir. Urry, turizmi tüketim topluluğunun bir görünüm olarak ele alır ve özellikle post-fordist bölgelerde, tüketicilerin özgün ve kişisel deneyim arayışlarının arttığını vurgular. Turizm, bu bağlamda sadece bir yer değiştiren faaliyet değil, aynı zamanda tüketimin, toplumun temel dinamiklerinden biri haline gelmiştir. Post-Fordist dönemdeki patlamalar, turizmin daha esnek, bireysellemi ve deneyim odaklı bir yapıya evrilmesine yol açmıştır. (Urry, 2018: 218-220).

1.9.2.1 Postfordizm Nedir?

1970'lerden sonra küresel ekonomide ve toplumsal yapıda önemli değişimler yaanmıtır. Üretimde esneklik, kiiselletirilmi ürünler ve farklılamı tüketim talepleri, post fordist dönemin ayırt edici özellikleri haline gelmiştir. Bu dönemde, üretim süreçleri daha az merkezilemi ve daha esnek hale gelirken, tüketiciler de standart ürünler yerine kişisel tercihlere ve yaşam tarzlarına uygun deneyimler aramaya balamılardır. Eski fordist modelin getirdiği kitlesel üretim ve tüketim anlayışının yerini, post fordist sistemle birlikte bireysel tercihlere dayalı ve zelletirilmi ürünler almaya balanmıtır. Üretim, artık daha küçük ölçekli ve değişen taleplere hızla uyum sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Bu dönüşüm, aynı zamanda i dünyasında da büyük değişikliklere yol açarak; üretim süreçlerinin

daha esnek ve dinamik hale gelmesi, global tedarik zincirlerinin ve iş gücü mobilitesinin artması gibi gelişmeler bu dönüşümün bir parçası olmuştur (Urry, 2018: 220- 221).

Post fordist dönemin etkileri, sadece üretimle sınırlı kalmayarak, tüketim alışkanlıklarında da köklü değişikliklere neden olmuştur. Artık tüketiciler, bireysel deneyimlerine ve özel ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş ürün ve hizmetler aramaktadır. Bu yeni talep, turizm sektöründe de belirgin bir şekilde görülmüştür. Kitlesel turizm anlayışının yerini, daha özgün ve kişisel deneyimlere odaklanan turizm biçimleri almıştır. Turistler, standart tatil paketleri yerine, kendi ilgi alanlarına uygun, farklı kültürleri ve yaşam tarzlarını deneyimleme fırsatları aramaya başlamışlardır. Bu geçiş, turizmde köklü değişimlere yol açarak, destinasyonların ve hizmetlerin daha esnek ve kişiselleştirilmiş hale gelmesini sağlamıştır. Geleneksel tatil anlayışının ötesine geçilerek, daha özgün, yerel ve bireysel tercihlere hitap eden deneyimler sunulmaya başlanmıştır. Böylece, turizm sektörü de post fordist dönemin etkisiyle, daha çeşitli ve kişisel deneyimlerin öne çıktığı bir yapıya kavuşmuştur (Urry, 2018: 220- 221)

1.9.2.2 Post Fordist Tüketim ve Turizm

John Urry'ye göre, post fordist dönemde turizmdeki değişimler, tüketim kültüründeki genel dönüşümle yakından ilişkilidir. Post fordizm, üretim ve tüketim süreçlerinde büyük bir esneklik ve kişiselleştirme talebi getirirken, turizm sektörü de bu değişime uyum sağlamıştır. Turistler artık kitlesel turizm anlayışından uzaklaşarak, daha kişisel, esnek ve özgün deneyimlere yönelmiştir. Bu değişim, birkaç önemli eğilimi ve dönüşümü içermektedir. Kişisel deneyim arayışı, turistlerin sadece bir yere gitmek yerine, o yeri kişisel bir deneyime dönüştürme isteğini yansıtmaya başlamıştır. Seyahatler artık yalnızca dinlenme amacı taşımaktan çok, yeni kültürler keşfetme, yerel yaşamları deneyimleme ve kişisel tatmin arayışıyla şekillenmiştir. Esneklik, kitlesel turizmdeki sabit tatil paketleri ve standart programların yerini almış, turistler seyahat planlarını kişisel tercihlerine ve anlık değişikliklere göre düzenleyebilir hale gelmiştir. Bu durum, dinamik ve çeşitli tatil seçeneklerine erişimi kolaylaştırmıştır. Özgünlük, post fordist turizm anlayışında öne çıkan bir diğer önemli unsurdur. Turistler, geleneksel tatil köyleri veya standart destinasyonlar yerine, benzersiz, otantik ve kişisel deneyimler sunan yerleri tercih etmeye başlamışlardır. Yerel kültürlerle daha yakın temas, özel etkinlikler ve bireysel ilgi alanlarına uygun aktiviteler bu özgünlüğü sağlamaktadır. Sonuç olarak, post fordist dönemde turizm, kitlesel tüketim anlayışının ötesine geçerek, daha özel, kişisel ve özgün deneyimlerin öne çıktığı bir hale

gelmiştir. Bu değişim hem turistlerin beklentilerini hem de turizm endüstrisinin sunduğu hizmetleri köklü bir şekilde dönüştürmüştür (Lash & Urry, 1994: 6).

Tablo 2: Post- Fordist Tüketime Doğru Değişim

Post-Fordist Tüketim	Turist Örnekleri
Tüketiciler giderek egemen duruma gelir ve üreticiler çok daha fazla tüketici-yönelimli olmak zorundadır	Bazı kitle turizmi biçimlerinin (tatil kampları ve ucuz paket tatiller) reddedilmesi ve artan seçenek çeşitliliği
Tüketici seçimlerinin büyük değişkenliği	Daha az yinelenen ziyaretler ve alternatif görünüm ve çekiciliklerin çoğalması
Artan pazar bölünmesi	Tatil tiplerinin çoğalması ve yaşam-biçimi araştırmasına dayalı ziyaretçi çekme
Tüketici devininin artışı	İletişim araçlarında alternatif tatiller ve çekiciliklere ilişkin çok daha fazla enformasyon
Her biri daha kısa ömürlü olan pek çok yeni ürünün gelişimi	Modanın hızlı değişmesi nedeniyle turist yerlerinin ve deneyimlerinin hızlı dönüşümü
Kitlesel olmayan üretim/tüketim biçimleri lehine artan tercihler	"Yeşil turizm" ve tüketicilere göre bireysel olarak oluşturulan dinlenme ve kalacak yer biçimlerinin (kır evi otelleri gibi) artışı
Tüketime giderek daha az "işlevsel" olması ve giderek daha fazla estetize edilmesi	Turizmin boş zamandan, kültürden, perakende satıştan, eğitimden, spordan, hobilerden "ayrısızlaşması"

Kaynak: (Urry, 2018: 226).

Sonuç olarak, seyahat ve turizm, modern ve post modern özneyi köklü bir şekilde dönüştürmektedir. Bu dönüşüm, bir dizi faktörle ilişkilidir: yeni ulaşım teknolojileri, toplumsal olarak örgütlenen seyahatin yenilikçi biçimleri, estetik düşüncenin artışı, seyahat endüstrisinde yorumlamanın evrimi, tüketim alışkanlıklarındaki değişimler ve "turizmin sonu" olarak adlandırılan olgudur. Çağdaş birey, giderek daha fazla zamanını turist pratikleri olarak tanımladığımız faaliyetlerle geçirmektedir. Post modern çağda, toplumsal ve kültürel yaşamın pek çok alanı, sınırları belirsiz bir hale gelmektedir. Turizm, fiziksel olarak herhangi bir yerde var olabilse de aynı zamanda her yerdedir. Bu çelişki, turizmin küresel ve yerel dinamiklerini, kültürel, çevresel ve toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini anlamada önemli bir rol oynamaktadır (Urry, 2018: 225).

"Postmodernizm, ayrısızlaşmayı içerir. Her bir alanın ve onları yönlendiren ölçütlerin ayırt ediciliğinde bir dağılma yaşanır. İletişim araçlarının ve gündelik yaşamın estetikleşmesinin etkileri yaygınlaşırken bir iç patlama oluşur. Kültürel alanların yüceliği giderek azalır. Tüketim tefekküründen ya da "yüksek kültür" den (high culture) alışveriş mağazalarının olduğu "yüksek cadde" ye (high street) doğru bir kayma vardır. Kültürel nesneler ile onları izleyenler arasındaki kimi ayrımlar dağılır ve sonuçta postmodernizm temsiliyetler ile gerçeklik

arasındaki ilişkiyi sorunsallaştırır çünkü göstergeleri ya da imajları giderek daha fazla tüketiyoruz: Sonuçta bu tür temsiliyet biçimlerinden ayrı, yalın bir "gerçeklik" yoktur. Turizmde tüketilen, görsel göstergeler, kimi zaman simülakrumdur ve görünüşte turist olarak davranmasak bile, yine de bunları tüketiyoruz" (Urry, 2018: 223).

Urry' e göre; "Örgütsüzleşmiş kapitalizm; kültürün, tüketimin, küreselin, yerelin ve çevre kaygısının egemenliğini gerektirirken, aynı zamanda bunların hepsi çağdaş seyahat ve konukseverliği de nitelendirmektedir." (Urry, 2018: 221).

Örgütsüzleşmiş kapitalizm, turizmin toplumsal ve kültürel yaşantıyı şekillendirdiği bir çağ olarak görülmektedir. Klasik kapitalizmin merkezîyetçi yapılarından daha esnek ve dağınık bir modele geçişi ifade eden bu süreçte, turizm bireylerin zaman ve deneyimlerini yönlendiren bir güç haline gelir. Artık seyahat, sadece fiziksel değil, aynı zamanda elektronik imajlar aracılığıyla simüle edilen bir devinimdir. Görsel tüketim yalnızca turizmle sınırlı kalmamış, medyadan reklamlara kadar toplumun her alanına yayılmıştır. Böylece estetik değerler, modern yaşantının temel unsurlarından biri haline gelmiştir ve turizmle iç içe geçen bu estetikleşme, çağdaş toplumsal yapıyı şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır (Urry, 2018: 222).

1.9.3 Turizm ve Çevre İlişkisi

Kitlesel turizm hem fiziksel hem de inşa edilmiş çevreye olan ilgiyi artırmıştır. Turizm sayesinde daha geniş bir coğrafi alanı görme imkânı doğmuş, özellikle otomobil ve uçak ulaşımı sayesinde ziyaretçiler daha fazla alanı keşfetme fırsatı bulmuştur. Bu durum, insanların farklı peyzajları kıyaslayarak estetik değerlendirme yapabilecek kültürel sermaye geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Özgür hareket kabiliyeti, beklenmedik peyzajlarla karşılaşma olanağı sunarken, tüm ulaşım biçimlerinin çevresel etkiler yaratabilecek altyapılar gerektirdiği unutulmamalıdır. Ayrıca küreselleşmeyle turistlerin bakış açısı genişlemiş, uzak destinasyonlara seyahat, modern mekanlarda küresel deneyimler yaşama gibi farklı yollarla çevreler arasındaki karşılaştırma imkanları artmıştır. Turizmin gelişimi, çevreye yönelik ilginin görsel bir boyuta kaymasına yol açmıştır; turistler artık ziyaret ettikleri yerlerin fiziksel deneyimlerinin yanı sıra, görsel estetikle de ilgilenmekte, bu da modern turizmi daha çok görsel bir deneyim haline getirmektedir (Lash, 1990b, Akt. Urry, 2018: 266-267).

"Doğayı yücelten romantik bakışın artması, turizmin dünya çapında yayılmasına yardım ediyor ve bu nedenle de yaygın çevre bozulmasına katkıda bulunuyor." (Romeril, 1990, Akt. Urry, 2018: 273).

Urry'nin (2018) vurguladığı temel noktalardan biri, kitlesel turizmin çevreyi “görsel bir ürün” haline getirmesidir. Turistler, yalnızca bir yerin fiziksel özelliklerine değil, aynı zamanda estetik deneyimlerine de odaklanır. Bu durum, çevrenin bir tüketim nesnesi olarak görülmesine ve turizmin estetik yönünün öne çıkmasına neden olur. Özellikle otomobil kullanımı, turistlere planlanmamış peyzajlarla karşılaşma imkânı vererek daha esnek keşifler sunar. Böylece turizm, sadece fiziksel değil, aynı zamanda görsel hazların da öne çıktığı bir süreç haline gelir. Urry, turizmin küreselleşme ile daha da güçlendiğini, insanların dijital teknolojiler aracılığıyla uzak destinasyonları bile görsel olarak deneyimleyebildiklerini belirtir. Bu durum, mekânların estetik açıdan kıyaslanabilirliğini artırır; insanlar artık bir destinasyonu sadece doğal güzelliğine değil, estetik ve kültürel özelliklerine göre de değerlendirir (Urry, 2018: 266-273).

Urry (2018)'nin analizine göre küreselleşme, fiziksel çevrenin yanı sıra kültürel ve estetik değerlerin de tüketilmesini sağlar. Turizmin olumsuz etkilerine dikkat çeken Urry, kitlesel turizmin altyapı geliştirmeleri yoluyla doğal peyzajları bozabileceğini ifade eder. Ancak, turizmin çevreye olan ilgiyi ve çevre bilincini artırabileceğini, turistlerin çevreye daha duyarlı hale gelebileceğini de savunur (Urry, 2018: 266-273).

1.9.3.1 Turizm ve Çevresel Zararlar

John Urry (2018), turizmin çevre üzerindeki etkilerini üç ana boyutta inceler: doğrudan fiziksel etkiler, turizm altyapısının çevresel zararları ve doğal kaynakların aşırı tüketimi. İlk olarak, Urry, kitlesel turizmin doğal çevre üzerindeki doğrudan etkilerini ele alır. Artan turist sayısı, popüler destinasyonlarda ekosistemlerin bozulmasına, flora ve faunanın tahrip edilmesine neden olabilir. Özellikle sahil bölgelerinde otel, restoran ve diğer tesislerin yaygın inşası, kıyı ekosistemlerini zayıflatmakta, biyolojik çeşitliliği azaltmakta ve çevre kirliliğine katkıda bulunmaktadır. Bu durum, doğal çevrenin turistik çekiciliğini kaybetmesine yol açabilir (Urry, 2018: 273-278).

İkinci olarak, Urry, turizm için gerekli ulaşım ve altyapı yatırımlarının çevreye verdiği zararları vurgular. Turizm bölgelerine erişimi kolaylaştırmak adına inşa edilen havaalanları, otoyollar ve limanlar, doğal peyzajları ve estetik manzaraları tahrip etmektedir. Modern ulaşım sistemlerinin fosil yakıt tüketimi, küresel ölçekte çevresel bozulmalara, özellikle sera gazı salınımı ve iklim değişikliğine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, oteller, alışveriş merkezleri gibi turistik tesisler, yerel ekosistemler üzerinde büyük baskı oluşturarak su ve

enerji kaynaklarının aşırı tüketimine, atık sorunlarına neden olur. Bu durum, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, sürdürülebilir kaynak yönetimi eksikliğiyle daha ciddi hale gelebilir. Urry, aynı zamanda turizmin sosyal ve kültürel etkilerinin çevresel zararlarla ilişkisini de ortaya koyar. Turizmin yoğun olduğu bölgelerde, yerel halkın geleneksel yaşam biçimleri ve doğal kaynak kullanımları değişime uğrayarak bölgenin ekolojik dengesini bozabilir. Örneğin, artan su tüketimi ve atık yönetimi sorunları, yerel çevrenin tahribatına ve halkın yaşam kalitesinin düşmesine neden olabilir (Urry, 2018: 273-278).

Son olarak, Urry, sürdürülebilir turizm yaklaşımının önemini vurgular. Çevre dostu turizm uygulamalarının teşvik edilmesi, ekolojik dengeyi koruyan seyahat biçimlerinin yaygınlaştırılması ve turizm sektörünün çevresel sorumluluğunun artırılması gerektiğini savunur. Sürdürülebilir turizmin hem çevreyi koruyan hem de ekonomik ve sosyal faydalar sağlayan bir yaklaşım olarak ele alınması gerektiğini belirtir (Urry, 2018: 273-278).

1.9.3.2 Turizm ve Çevrenin Görsel Tüketimi

John Urry (2018)'nin "Turizm ve Çevrenin Görsel Tüketimi" kuramı, turizmin görsel odaklı doğasına odaklanır ve turistlerin mekânları estetik bir obje olarak nasıl tükettiklerini inceler. Urry'ye göre, turistler sadece ziyaret ettikleri yerleri görmekle kalmaz; aynı zamanda bu deneyimlerini fotoğraflar aracılığıyla belgeleyerek başkalarıyla paylaşmak ister. Bu görsel tüketim süreci, medya ve ulaşım araçlarının gelişmesiyle daha da hız kazanmıştır. Medya aracılığıyla insanlar, gitmedikleri yerleri bile önceden görsel olarak tanıyabilir, bu da seyahat ettiklerinde o görüntülerle birebir karşılaşma arzusu yaratır (Urry, 2018: 278-285).

Bu süreç, turistik yerlerin görselliğiyle değer kazanmasına neden olur; turistler genellikle tanınmış manzaraları görmek için seyahat eder. Urry, bu durumun turistik mekânların beklentilere uygun şekilde estetik olarak yeniden düzenlenmesine yol açtığını, böylece mekânların özgünlükten uzaklaşıp "görsel meta" hâline geldiğini vurgular. Görsel olarak çekici yerlerin yoğun ziyaretçi alması ise çevreye zarar verebilir; turistik talep, doğa üzerinde baskı yaratır ve estetik çekiciliği korumaya yönelik altyapı projeleri, çevresel tahribata yol açabilir (Urry, 2018: 278-285).

Görsel tüketim sosyal medya ile daha da pekişmiştir; turistler deneyimlerini yalnızca kendileri için değil, dijital ortamlarda paylaşarak toplumsal bir "görsel tüketim" sürecine katılırlar. Bu görsel paylaşım pratiği, Urry'nin "imaj ekonomisi" olarak tanımladığı toplumsal bir değere dönüşür. Turistik destinasyonlar, turistlerin görsel beklentilerine uygun şekilde

düzenlenerek pazarlanır; bu da onların yalnızca turistik birer “görsel meta” olarak sunulmasına neden olmaktadır (Urry, 2018: 278-285).

1.10 Voluntourism Kavramı

Voluntourism (Gönüllü Turizm), tatilin bir parçası olarak dünyanın dört bir yanındaki topluluklarda fark yaratmaya yardımcı olmak için zamanınızı, becerilerinizi ve enerjinizi bir organizasyon, sorun veya amaç için gönüllü olarak kullanmak anlamına gelmektedir (Today, 2023).

Bir başka tanıma göre; Voluntourism, çeşitli nedenlerle bir faaliyette gönüllü olan turistlerin, toplumdaki bazı grupların maddi yoksulluğuna yardım etmeyi veya hafifletmeyi, belirli ortamların restorasyonunu veya toplumun veya çevrenin çeşitli yönlerini araştırmayı içeren tatilleri organize etme yoludur. Voluntourism, son yıllarda turizm endüstrisinde önemli bir artış gösteren bir fenomen olarak tanımlanmaktadır. Akademik literatürde, küresel trendlerde ve popüler basında bu artış açıkça görülmektedir. Başlangıçta Britanya ve Avrupa'da ortaya çıkan gönüllü turizm, şimdi dünya çapında yayılmış durumdadır. Bu tür seyahatler, yerel topluluklara katkıda bulunma, çevresel sürdürülebilirlik projelerine destek verme ve kültürel değişim deneyimleme amacıyla tercih edilmektedir (Wearing, 2001: 120-130).

Brown (2005) ise Voluntourism kavramını "Bir tur operatörünün gezginlere gönüllülük bileşeni içeren isteğe bağlı bir geziye katılma fırsatının yanı sıra yerel halkla kültürel alışveriş yapma fırsatı sunduğu bir tür turizm deneyimi" olarak tanımlamaktadır. Voluntourism'in kavramsallaştırılması, literatürde gönüllü turizm veya kalkınma için gönüllülük gibi terimleri de içerecek şekilde daha da genişletilmiş ve bazen sürdürülebilir turizm şemsiyesi altına alınmıştır (Brown, 2005: 479-496).

David Clemmons, ana akım medyada gönüllü turizmi hem gönüllülüğe hem de seyahat deneyimine eşit derecede güven verecek şekilde "bir destinasyona yönelik gönüllü hizmet ile seyahatin en iyi, geleneksel unsurlarının bilinçli, kesintisiz bir şekilde entegre edilmiş birleşimi" olarak tanımlayan ilk kişilerden biridir (Voluntourism.org, 2008).

Voluntourism kavramının çeşitli tanımlarının yanı sıra, daha geniş turizm araştırmaları içinde gönüllü turizmin yeri ile ilgili çeşitli bağlamlar ve bakış açıları bulunmaktadır. Bazıları Voluntourism'i bir alternatif turizm biçimi olarak görürken (Britton ve Clarke, 1987; Cohen,

1987), bazıları bunu genel olarak ekoturizmin bir uzantısı olarak konumlandırır (Gray ve Campbell, 2007; Wearing ve Neil, 1997).

Bazı yazarlar Voluntourism kavramını hayırseverlik, adalet, yoksul yanlısı veya iyi niyet turizmi gibi etiketlerle konumlandırmaktadır (Butcher, 2003; Butcher ve Smith, 2010; Rogerson, 2011; Scheyvens, 2007; Stoddart ve Rogerson, 2004; Theerapappisit, 2009). Bu yaklaşım, Voluntourism kavramının, temel amacının toplumsal fayda sağlama ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunma olduğunu vurgulamaktadır.

Voluntourism, turizm endüstrisinde yeni bir fenomen olarak ortaya çıkmıştır. Bu tür turizm, bireylerin çalışma tatili yaparak emeklerini değerli amaçlar için gönüllü olarak sunma pratiğini ifade eder. Gönüllülük köklü bir faaliyet olmasına rağmen, turizmle birleşimi nispeten yeni bir olgudur. Gönüllü turizmin evrimi, basit yapıdan daha karmaşık ve çeşitli bir yapıya doğru ilerlemiştir. Özellikle gençler arasında gönüllü turizme olan ilginin artmasıyla bu turizm biçimi daha da yaygınlaşmıştır (Tomazos & Butler, 2009: 196-211).

International volunteering (Uluslararası gönüllülük), 'Gönüllü Seyahat Görüşleri 2009' raporu, 11 Eylül olayı ve Endonezya Tsunamisi gibi olayların ardından gezginlerin bu tür seyahatler hakkında düşünmeye başladığını ve pazarın gönüllülük içeren tatil fırsatlarının farkına daha fazla varmaya başladığını belirtmektedir. Bu olaylar, seyahat engellerinin azalması, gelişmekte olan ülkelerde orta sınıfın artması ve bu sınıfın daha sıra dışı seyahat deneyimleri arama isteği gibi tesadüfi bir uyumla birleşmiştir (Nestora, Yeung ve Calderon, 2009).

1950'lerde programlar başlatan ve başlangıçta Birleşik Krallık'ta projeler sunan kâr amacı gütmeyen British Trust Conservation Volunteers, gönüllü turistlere yönelik programlar geliştiren ilk kuruluşlardan biriydi. O dönemde çevre sorunlarına ilişkin endişelerin artması nedeniyle çevreye yapılan vurgu önemliydi (Holden, 2000; Russo, 1999).

Bu çevre odaklılık daha sonra seyahati insanları topluluklara, çevreye ve bilime yardımcı olan projelere dahil etmek için bir mekanizma olarak kullanan çok çeşitli kuruluşlara yayıldı. Voluntourism'in başarısı, pazara giren çok sayıda ticari kuruluş yaratmış ve bu alanda faaliyet gösteren kuruluşları kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan, metalaştırma süreci olarak öne sürdüğümüz bir süreç aracılığıyla ticari olana kaydirmiştir (Coren & Gray, 2012; Cousins, 2007).

Butcher (2011), Voluntourism'in yükselişı beraberinde bazı riskleri de doğurabileceğine, bu alanın bir tür 'Hayırseverlik' veya refah temelli turizm riskiyle karşı karşıya olduğunu öne sürmektedir. Bu tür turizmde, ziyaret edilen yerler ve topluluklar sıklıkla bir tür yardım alıcısı konumuna düşebilir ve turistlerin motivasyonu daha çok kendi vicdanlarını rahatlatmak veya egolarını tatmin etmek üzerine odaklanabilir. Ancak, ideal durumda, gönüllü turizmin bu risklerle mücadele etmesi ve daha kapsayıcı bir yaklaşım benimsemesi gerekmektedir. Voluntourism kavramının başarılı olması için, ziyaret edilen bölgenin hem sosyal hem de doğal çevresi için sürdürülebilir olması önemlidir. Bu, yerel toplulukların kültürel değerlerine, ekonomik kalkınmalarına ve çevrenin korunmasına odaklanan projelerin desteklenmesi anlamına gelir. Ayrıca, Voluntourism kavramının, sadece turistlerin yardım etme niyetiyle sınırlı kalmayıp, yerel toplulukların ihtiyaçlarına ve isteklerine saygı gösteren bir şekilde tasarlanması gerekmektedir. Bu bağlamda, Voluntourism sadece fedakâr niyetin metalaştırılmasına dayalı başka bir turizm biçimi haline gelmesini önlemek önemlidir (Butcher, 2011). "Gönüllü turizm deneyiminin bir parçası olarak, insanlar çeşitli etkileşimler yaşar ve bu etkileşimler sonucunda kişisel gelişimleri artar, kendilerini yenilerler veya güçlendirirler." (Wearing, 2001).

Gard McGehee (2002) ise, gönüllü turizmine katılımın öz yeterliliği artırdığını ve yeni ağların geliştirilmesini kolaylaştırarak gönüllülerin toplumsal hareketlere katılımını etkilediğini ileri sürmektedir (McGehee, 2002: 124-143). Gönüllü turizm literatüründe, kalkınma çalışmaları ve koruma alanında gönüllü çalışmalar yapan gönüllüler olarak geniş bir ayırım yapılmaktadır (Scheyvens, 2002). Koruma çalışmaları açısından gönüllü turizm, yağmur ormanları, bulut ormanları, koruma alanları ve biyolojik rezervler gibi çeşitli bölgelere seyahati içerir. Bu seyahatler genellikle Afrika, Asya, Orta ve Güney Amerika gibi yerlere yapılır (Wearing, 2001).

Bu turizm türü, doğal yaşamı koruma, habitat restorasyonu ve yerel toplulukların sürdürülebilirliğini desteklemek gibi amaçlar doğrultusunda gönüllü çalışmaları içerebilir. Örnek olarak, GREENFORCE 1996 yılında kurulmuş, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur ve dünya çapında gelişmekte olan ülkelerde çevre koruma gezileri yürütmektedir. Gönüllüler, bu tür hükümet kuruluşlarının nesli tükenmekte olan ekosistemleri korumaya veya yeniden inşa etmeye çalışan yönetim planları üretmelerine yardımcı olmak amacıyla veri toplama veya çevresel envanterler üstlenme gibi görevleri üstlenerek, ev sahibi ülkenin Ulusal Güvenlik veya Yaban Hayatı Komisyonu gibi kuruluşlarının çalışmalarını desteklerler (Swarbrooke vd, 2003: 299-300).

Genellikle koruma çalışmalarıyla bağlantılı projeler tropik yağmur ormanları, lagünler veya plajlar gibi ilgi çekici alanlarda yer alır; burada gönüllüler, örneğin yavru kaplumbağaları denize taşıyarak nesli tükenmekte olan türlerin desteklenmesine katılabilirler. Koruma çalışmalarını içeren turlar, giderek artan sayıda Batılı gezgin için farklı ve sorumlu bir tatil seçeneği sunmaktadır. Bu tür turlar, katılımcılara doğrudan yerel ekosistemlerin korunmasına katkıda bulunma fırsatı verirken aynı zamanda yerel topluluklara da destek olma şansı sunar. Bu şekilde, seyahat edenler sadece turistik deneyimlerin ötesine geçmekle kalmaz, aynı zamanda gezdikleri bölgelerin sürdürülebilirliğine de katkı sağlarlar Turistlerle yerel halk arasında ilişkiler kurulmasına olanak tanıyan gönüllü çalışma biçimleri oldukça etkili olabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, bu tür gönüllü çalışmalar adalet konularını vurgulamada önemli bir rol oynayabilir (Scheyvens, 2002: 115).

Gönüllü turizm literatürünün ikinci kolunu, turistlerin gönüllü kalkınma çalışmalarına ilişkin tartışmalar oluşturmaktadır. Bu, tıbbi yardım sağlamaktan, ekonomik ve sosyal kalkınmaya katılıma ve hatta miras ve kültürel restorasyona yönelik projelere kadar geniş bir yelpazeyi kapsar (Wearing, 2001). Scheyvens (2002), çalışmasına göre; korumayla bağlantılı gönüllü turizmin aksine, çeşitli kalkınma projelerinin yerleri her zaman manzaralı olmayabilir; ayrıca, boş zaman aktiviteleri için bazı zamanlar bulunabilir. Dahası, gönüllü turizmle ilişkilendirilen kalkınma çalışmalarına katılan kuruluşlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bazı kuruluşlar, belirli bir gelişmekte olan dünya bağlamında doğrudan yardım ihtiyacına yanıt olarak ortaya çıkar ve özgeci bir yönelime sahiptir. Diğer yandan, "sadece vicdan sahibi seyahat acenteleri olan, varlıklı Batılıların gözlerini küresel sorunlara açmaya çalışan ama aynı zamanda belki de idealist bir şekilde bu insanları bu sorunların çözümünün bir parçası haline getiren kuruluşlar" bulunmaktadır (Scheyvens, 2002: 111). Genel olarak, gönüllü turizm, bir alternatif turizm biçimi olarak kabul edilse de kitlesel, geleneksel turizm türlerinden etik ve ahlaki açıdan üstün görülmemesi gerektiği konusunda uyarılmaktadır (Mowforth ve Munt, 1998).

Bu kavram eleştiriye açık bir kavram olsa da iyimser bir bakış açısıyla değerlendirilmeli ve geliştirmeye açık bir potansiyel taşıdığı şeklinde ele alınmalıdır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için, turizm sektörü önemli bir gelir ve istihdam kaynağı olup, çevreye duyarlı bir yaklaşımla faaliyetlerini sürdürmelidir. Ancak, bu uyum ve adaptasyon sürecinin tamamen sorunsuz olması mümkün değildir. Turizm sektöründe çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk ilkelerini benimseme konusundaki ilerlemeler, sektördeki paydaşların ortak çabalarıyla mümkündür. Ancak, bu tür dönüşümler zaman

alabilir ve çeşitli zorluklarla karşılaşabilir. Bu noktada, yenilikçi ve çevre odaklı kavramların, eleştirilerek, sürekli olarak geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu, yerel toplulukların, turizm işletmelerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve devletin bir araya gelerek çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmesini de sağlayabilir. Ancak, bu süreçte tam bir uyum ve adaptasyonun sağlanması her zaman mümkün olmayabilir. Sonuç olarak, turizm sektöründeki çevresel ve sosyal sorumluluk anlayışının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için sürekli çaba gösterilmelidir. Voluntourism gibi yenilikçi ve çevre odaklı kavramlar eleştirilerek ve geliştirilerek, sektördeki iyileşme ve dönüşümün devam etmesini sağlanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

ENERJİ KAYNAKLARI: TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ MEVCUT DURUM İLE TURİZM FAALİYETLERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK YAKLAŞIMI

Bu bölümde, enerji kullanım alanları ve enerji türleri ele alınacaktır. Enerji türlerinin kullanım alanları, özellikle Dünya genelindeki ve Türkiye'deki gelişmeler ve örnekler ışığında değerlendirilecektir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının küresel düzeydeki durumları ve uygulanabilirliği incelenecektir. Ayrıca, turizm otel işletmeleri ile sürdürülebilirlik arasındaki ilişki değerlendirilerek çalışmanın çerçevesi netleştirilecektir.

İnsanlığın tarihsel gelişiminde, farklı enerji kaynaklarının kullanımı büyük bir rol oynamıştır. IPCC raporlarının ortaya koyduğu gibi, iklim değişikliği büyük ölçüde, insan faaliyetlerinin bir sonucudur ve bu nedenle, bu etkenler üzerinde yapılan araştırmalar hız kazanmıştır. Aşırı enerji tüketimi, özellikle fosil yakıtların (kömür, petrol, doğalgaz) kullanımı, sera gazı salınımını artırarak iklim değişikliğini derinleştiren temel faktörlerden biridir. BMİDÇS'nin esas amacı, iklim değişikliğine yol açan sera gazlarının azaltılmasıdır. Bu gazların ana kaynağı fosil yakıtlardır. Enerji türleri ve kullanım şekilleri düşünüldüğünde, çevreye verilen zararlar önemsiz boyutlara ulaşabilir. Bu olumsuz etkilerin azaltılmasında, özellikle sera gazı salınımına sebep olan enerji sektörü faaliyetleri ve enerji etkinliği giderek daha fazla tartışma konusu olmuştur. Küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık üçte ikisinden sorumlu olan enerji üretimi ve tüketimi, iklim değişikliği sorununun çözümünde kilit bir role sahiptir (Tuğaç, 2019).

1.11 Enerji Kaynakları ve Kullanım Alanları

İnsanların günlük yaşamlarını sürdürebilmek için enerji vazgeçilmez bir gerekliliktir. İnsanlığın geçmişten bugüne olan gelişimi ve evrimi büyük ölçüde enerji kaynaklarına bağlıdır. Gelecekteki ilerlemeler de aynı şekilde enerji kaynaklarının yeterliliğine bağlı olacaktır (Keleş& Hamamcı, 1998: 112).

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli taleplerinden biri enerjidir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, ürettikleri ve tükettikleri enerji miktarıyla genellikle ilişkilendirilir, ancak bu tam bir ölçüt değildir. Bazı ülkeler enerjiyi son derece verimli bir şekilde kullanırken, bazıları bu alanda yeterince başarılı olamamaktadır. Enerji kaynaklarının gelişmişlik seviyesini belirlemedeki etkisi, özellikle fosil yakıtlara dayalı olanların zamanla

azalacağı ve uzun vadede tükenme riski taşıdığı gerçeğiyle gelecekle ilgili ciddi endişelere yol açmaktadır. Sanayileşme ile buhar gücüne olan talep, kömür gibi fosil yakıtların kullanımını artırmıştır. Elektrik enerjisi ve içten yanmalı motorların devreye girmesi ise kömür ve petrol tüketimini daha da artırmış ve sonuç olarak modern yaşam için fosil yakıtların en kritik hammaddelerden biri haline gelmesine neden olmuştur (Kadiroğlu & Sökmen, 1994: 319).

Doğada yenilenemeyen bir enerji türü mevcut değildir. Ancak bazı enerji kaynaklarının oluşumu ve yenilenmesi çok uzun zaman alabilir. Sürdürülebilir kalkınma, bugünün ihtiyaçlarını karşılamadan yanı sıra gelecek nesillere aktarılması gereken ve enerji elde etmek ve hayatın devamlılığını sürdürmek için kullanılacak kaynakları içerir. Yenilenemeyen enerji kaynakları, uzun süre yeniden oluşum gerektiren kaynaklar olarak kabul edilirken, yenilenebilir enerji kaynakları ise daha kısa sürede yeniden oluşabilen kaynaklar olarak adlandırılır (Tuğaç, 2019).

1.12 Yenilenemeyen Enerji Kaynakları

Yenilenemeyen enerji kaynakları, tükendiklerinde yeniden üretilenemeyen veya üretimi uzun zaman alan doğal kaynaklardır. Bu kaynakların kısa süre içinde yeniden oluşturulması mümkün değildir (Tuğaç, 2019).

Yenilenemeyen enerji, dünya elektrik ihtiyacının yaklaşık %95'ini karşılamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Enerji Bakanlığı, 2030'a kadar bu enerji kaynaklarının kullanımında %35'lik bir artış öngörmektedir. Yenilenemeyen enerjinin kültürümüzde büyük bir rolü var ancak birçok avantajının yanı sıra pek çok dezavantajı da bulunmaktadır. Yenilenemeyen kaynakların 'yenilenemez' olmasının temel sebebi, dünyada sınırlı miktarda bulunmalarıdır. Özellikle fosil yakıtlar, en çok kullanılan kaynaklardan biri olmalarına rağmen sürekli tüketildiklerinde gezegenimizdeki bu kaynakların bir gün tükenme riskiyle karşı karşıya kalacağız. Bu da alternatif enerji kaynaklarına olan ihtiyacı vurgulamaktadır. Fosil yakıtların bir diğer büyük dezavantajı ise yanma işlemi sırasında karbondioksit salınımına yol açmasıdır. Bu durum, çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratarak, gezegenimizde zararlı tonlarca kirliliğe neden olabilmektedir (Sciencing.com, 2017).

Fosil yakıtlar, şu anda yeryüzündeki bol bulunmaları nedeniyle en ucuz enerji kaynaklarından biridir. Mevcut altyapı bu yakıtlara dayandığı için şirketler için alternatif teknolojilere yatırım yapmanın maliyeti, şu anda üretim, ithalat ve ihracattan daha ucuzdur. Alternatif enerji kaynakları, bireysel kullanıcılar için teknolojinin yetersizliği nedeniyle genellikle daha yüksek fiyatlara mal olmaktadır. Örneğin, hidrojenle çalışan araçları

kullananlar, genellikle geleneksel benzinle çalışan bir araç için ödenecek fiyattan daha fazla ödeme yapmaktadır (Sciencing.com, 2017).

Aşağıdaki başlıklarda yenilenemeyen enerji türlerinden sırasıyla bahsedilecektir.

Petrol: Latince “petro” (taş) ve “oleum” (yağ) kelimelerinden türeyen petrol, organik maddelerin bozularak basınç ve ısıya maruz kalmasıyla oluşur. Hidrojen ve karbonun yanı sıra az miktarda nitrojen, oksijen ve kükürt içerir. Rafine edilmemiş sıvı formu “ham petrol” olarak adlandırılırken, yarı katı veya katı haldeki türlerine asfalt, zift, katran denir. Petrol, enerji tüketiminde önemli bir paya sahiptir; kullanım oranları %64,5 ulaşım, %16,6 enerji dışı alanlar, %7,8 sanayi, %5,4 konutlar ve %5,7 diğer alanlar olarak dağılım gösterir (T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2023).

Doğal Gaz: Renksiz ve kokusuz olan doğal gaz, metan başta olmak üzere hafif hidrokarbonlardan oluşur ve petrol yataklarının yakınında bulunabilir. Yoğun olarak elektrik üretimi, konutlar, sanayi ve hizmet sektöründe kullanılır. 2021 itibarıyla dünya rezervi 188,1 trilyon metreküptür. Rusya rezervde liderken, ABD dünya üretiminin %23’ünü karşılar. Türkiye, 2022’de ihtiyacının %99’unu ithal etmiş, Karadeniz’deki Sakarya sahasının geliştirilmesiyle rezerv artışı beklenmektedir (T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2023).

Kömür: Karbon, hidrojen ve oksijen içeren kömür, milyonlarca yıllık süreçte oluşur. Dünya rezervlerinin çoğu ABD, Rusya ve Çin’dedir. Geniş rezervi, düşük maliyeti ve düşük sermaye gereksinimi kömürü avantajlı kılarken, CO2 salınımı ve çevreye zararlı etkileri nedeniyle dezavantajları da bulunmaktadır. Kömür, özellikle gelişmekte olan ülkelerde maliyet etkin bir enerji kaynağı olarak önem taşır ancak çevresel zararları ve iklim değişikliğine katkısı da göz ardı edilemez (T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2023; Sciencing.com, 2017).

Nükleer Enerji: Uranyumun keşfiyle başlayan nükleer enerji, elektrik üretimi için kullanılır. 1970’lerdeki petrol krizinin ardından yaygınlaşan nükleer santraller, fosil yakıt kaynaklarına sahip olmayan ülkelerin enerji bağımlılığını azaltmalarına yardımcı olmuştur. Nükleer santraller karbon salınımı yapmaz ve iklim kriziyle mücadelede önemlidir. Dünya genelinde inşa edilen reaktörler, temiz enerji üretimi sağlayarak çevresel etkileri azaltır. Türkiye de Paris İklim Anlaşması’nın hedefleri doğrultusunda nükleer enerjiyi tercih etmektedir (T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2023).

Kaya Gazı: Kaya gazı, ince taneli tortul kayaçların gözeneklerinde depolanan, petrol ve doğalgazdan farklı olarak ana kayadan ayrılmayan bir enerji kaynağıdır. Bu gazın serbest kalması, hidrolik çatlatma adı verilen bir işlemle sağlanır. Bu süreçte, kaya katmanlarına basınçlı su enjekte edilerek yatay kırılmalar üretilir. Kaya gazı, genellikle 4-5 bin metre derinlikteki kayaçlarda bulunur. Endüstriyel üretimi 1970'lerde başlamış olup, ilk kaya gazı üretimi 1821'de ABD'nin New York eyaletinde gerçekleşmiştir. Kayaçlar doğal olarak geçirgen olmadığından, gazın serbest kalabilmesi için özel işlemler gereklidir (Çalapkulu, 2023: 7-15).

1.13 Yenilenebilir Enerji Kaynakları

İklim değişikliği ve yenilenebilir enerji çalışmalarının kökeni oldukça eskiye dayanmaktadır. 1992'de Rio'da düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim ve Çevre Konferansı, BMİDÇS adıyla önemli bir sonuç ortaya koymuştur. 1994, iklim değişikliği ve yenilenebilir enerji sektörü için kritik bir dönemeçtir. Bu yılda hem BMİDÇS yürürlüğe girmiş hem de Almanya ve Japonya gibi günümüzün önde gelen güneş enerjisi pazarları, ilk çatı fotovoltaiik (PV) projelerine başlamıştır. Ayrıca, 1997'de imzaya açılan Kyoto Protokolü toplantısı da Japonya'da gerçekleşmiş ve Japonya, çatı PV (fotovoltaiik panel) uygulamalarının temel gelişimini o dönemde yaşamıştır (Cuthbertson, 2016).

Yenilenebilir enerji, kendi kendini yenileyebilen doğal kaynaklardan elde edilen enerjidir. Güneş ışığı, rüzgâr, yağmur, gelgitler, dalgalar, biyokütle ve yer altında depolanan termal enerji gibi kaynaklar, hemen hemen her yerde bulunabilmektedir. Bu kaynaklar, yenilenebilir hidrojen veya yeşil hidrojen gibi yenilenebilir elektrikle üretilen hidrojeni de içermektedir. Bu enerji kaynakları tükenmez ve çevreye minimal ya da hiç zarar vermemektedir. Fosil yakıtlar ise sınırlıdır ve doğal süreçlerle kendini yenilemezler. Petrol, kömür ve doğal gaz gibi bu yakıtların kullanımı, çevresel sorunlara ve sınırlı kaynakların tükenmesine yol açabilmektedir (REN21, 2019).

Yenilenebilir enerji kaynaklarına olan geçiş, iklim senaryolarının endişe verici olması, artan fosil yakıt fiyatları, makroekonomik istikrarsızlık ve acil enerji krizi gibi küresel krizlerden ilham almıştır. Neyse ki, zamanla yenilenebilir enerji kaynakları daha istikrarlı ve ekonomik hale gelmiştir. 2011'den bu yana yenilenebilir enerji, diğer enerji türlerinden daha hızlı büyümüştür. 2022, bu alanda rekor bir yıl olmuş ve kurulu güç kapasitesi, tarihindeki en büyük artış olan 348 gigawatt (GW) ile yükselmiştir. Şu anda elektriğimizin yaklaşık %30'u yenilenebilir enerjiden sağlanmakta ve bu oran giderek artmaktadır. Elektriğin toplam nihai

enerji tüketiminde artan payı, yenilenebilir enerji kaynaklarının daha geniş bir şekilde benimsenmesini sağlamıştır (REN21, 2019).

1.14 Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanım Alanları

Yenilenebilir enerji, enerji üretiminden bina konforuna, endüstri ve ulaşım kadar geniş bir alanda kullanılabilir. Binalarda güneş enerjili su ısıtıcıları, biyokütle kazanları ve ısı pompaları gibi uygulamalar öne çıkmaktadır. Enerji verimliliği, yenilenebilir enerji sistemlerine geçişin temelini oluşturur; bu nedenle bütünsel bir politika yaklaşımı önemlidir. Endüstriyel ve tarımsal süreçlerde, gıda işleme ve kâğıt üretimi gibi alanlarda da yenilenebilir enerji kullanılabilir. Yenilenebilir elektrikle üretilen hidrojen, demir-çelik ve kimya endüstrilerindeki yüksek ısı gereksinimleri için bir çözüm sunar. Taşımacılıkta ise sürdürülebilir biyoyakıtlar ve elektrikli araçlar için yenilenebilir elektrik kaynakları kullanılabilir. 2019 itibarıyla dünya genelinde elektriğin %29,9'u yenilenebilir kaynaklardan sağlanırken, ısıtma, soğutma ve ulaştırmada yenilenebilir enerji kullanımı daha düşüktür, bu sektörler karbondan arındırmada geride kalmaktadır (REN21, 2019). Bu bağlamda, takip edilen başlıklarda yenilenebilir enerji türleri hakkında bilgiler verilecektir.

Jeotermal Enerji: Jeotermal enerji, yerin iç kısımlarında depolanan ısıdan elde edilir ve doğrudan kullanım veya elektrik üretimi için kullanılabilir. Elektrik üretimi genellikle yüksek veya orta sıcaklıklı kaynakların bulunduğu yerlerde yapılır. İzlanda, El Salvador ve Filipinler gibi ülkeler jeotermal enerji ile elektrik ihtiyaçlarının büyük bir kısmını karşılamaktadır. Bu enerji kaynağı, hava koşullarından bağımsız olarak sürekli enerji üretimi sağlar, CO2 emisyonlarını azaltır ve su tüketimini azaltır (Semtrio.com, 2022).

Biyokütle: Biyokütle, yaşayan veya yakın zamanda yaşamış organizmalardan elde edilen bir yenilenebilir enerji kaynağıdır. Geleneksel biyokütle kullanımı, odun ve hayvan atıkları gibi malzemelerin yanmasıyla gerçekleştirilirken, modern biyoenerji teknolojileri sıvı biyoyakıtlar ve biyogaz üretimini kapsamaktadır. Biyokütle yakıldığında karbondioksit salmasına rağmen, fotosentez yoluyla aynı miktarda CO2 emen bitkilerle dengelenir, bu da sera gazı emisyonlarını azaltma potansiyeli taşır (Semtrio.com, 2022).

Rüzgâr Enerjisi: Rüzgâr enerjisi, hareket halindeki havadan elde edilen kinetik enerjiyi rüzgâr türbinleri aracılığıyla elektriğe dönüştürür. Offshore ve onshore olmak üzere iki ana türü bulunur. Offshore türbinler, daha iyi aerodinamik verim elde etmek için denizde kurulur, onshore türbinler ise yerleşim alanlarına yakın konumlandırılır (Semtrio.com, 2022).

Güneş Enerjisi: Güneş enerjisi, fotovoltaik paneller veya yoğunlaştırıcı aynalar aracılığıyla güneş ışığını ısı ve elektriğe dönüştürür. Fotovoltaikler doğrudan elektrik

üretirken, yoğunlaştırılmış güneş enerjisi (CSP) buhar oluşturarak elektrik üretir. Güneş enerjisi depolama sistemleriyle bu enerji depolanabilir (Semtrio.com, 2022).

Hidroelektrik Enerji: Hidroelektrik enerji, akan suyun potansiyel enerjisinden elde edilen kinetik enerji ile üretilir. Barajlarda toplanan su, türbinleri döndürerek elektrik enerjisi üretir. Hidroelektrik santraller, fosil yakıtlı santrallere göre düşük işletme maliyetleri ve yüksek verimlilik sunar. Norveç, elektrik ihtiyacının %99'unu hidro enerji santrallerinden karşılayarak önemli bir örnek teşkil etmektedir (Semtrio.com, 2022).

1.14.1 Yenilenebilir Enerjinin İnsanlar ve Gezegen İçin Temel Faydaları

Yenilenebilir enerji kaynakları, çevresel etkileri bakımından fosil yakıtlarla karşılaştırıldığında önemli avantajlar sunmaktadır. Her bir yenilenebilir enerji kaynağının kendine özgü faydaları ve zorlukları bulunmasına rağmen, genel olarak bu kaynakların çevresel etkileri daha olumlu yöndedir. Özellikle, az su ve arazi kullanımı, daha düşük hava ve su kirliliği, yaban hayatı kaybının azaltılması ve sera gazı emisyonlarının sıfıra yaklaştırılması veya azaltılması gibi özellikler, yenilenebilir enerjiyi öne çıkaran unsurlardır. Ayrıca, yerel ve dağıtık yapıları sayesinde bu kaynaklar, ekonomiye ve topluma önemli katkılarda bulunmakta ve sürekli olarak teknoloji geliştirme sürecine dahil olmaktadır.

Hava Kalitesi Üzerindeki Etkileri: Fosil yakıtların kullanımı, karayolu taşımacılığı, endüstriyel faaliyetler ve enerji üretimi gibi alanlarda hava kirliliğini artırmaktadır. Gelişmekte olan birçok ülkede iç mekanlarda odun kömürü ve yakacak odun kullanımı da hava kalitesini olumsuz yönde etkilemekte, bu da Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan araştırmalarda milyonlarca erken ölüme ve milyarlarca dolarlık sağlık ve ekonomik maliyetlere yol açmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları ise işletme sürecinde hava kalitesini etkilemez. Dolayısıyla, fosil yakıtlara dayalı enerji sistemlerinin yenilenebilir enerji ile değiştirilmesi, hava kirliliğiyle mücadelede en acil ve etkili çözüm yollarından biri olarak öne çıkmaktadır (REN21, 2019).

Sera Gazı Emisyonları: Fosil yakıtların yanması, küresel ısınmaya önemli ölçüde katkıda bulunarak sera gazı salınımını artırmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları ise, yaşam döngüsü boyunca düşük emisyonlarla veya hiç emisyon oluşturmadan enerji sağlayabilmektedir. Fosil yakıtların düşük maliyetli gibi görünmesi, genellikle bu kaynakların finansal olarak desteklenmesi veya sübvansiyonlarla teşvik edilmesiyle ilgilidir. Ancak birçok bölgede, yenilenebilir enerji teknolojileri, özellikle rüzgâr ve güneş enerjisi, fosil yakıtlarla karşılaştırıldığında daha uygun maliyetli hale gelmektedir. Ayrıca, yenilenebilir enerji

teknolojilerine yönelik elektrik maliyetleri, genellikle maliyet düşüşleri ile sürekli olarak azalmaya devam etmektedir (REN21, 2019).

Ekonomik ve Sosyal Faydaları: Yenilenebilir enerji kaynaklarının genişlemesi, iş yaratma potansiyeli taşımakta ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmaktadır. Yenilenebilir enerji alanında oluşturulacak işlerin, fosil yakıt sektöründeki kaybedilen işlerden daha fazla olması beklenmektedir. Bu durum, küresel ölçekte net bir istihdam artışına yol açabilir. Ayrıca, petrol ve gaz endüstrisinde kazanılan becerilerin yenilenebilir enerji sektörüne aktarılması, istihdamın desteklenmesine yardımcı olabilir. Yenilenebilir enerji kaynakları, kadınlara istihdam ve girişimcilik fırsatları sunarak cinsiyet eşitsizliğini azaltmada da önemli bir rol oynayabilir. Bu sektör, kadınların işgücüne katılımını ve girişimcilik faaliyetlerini destekleyerek toplumsal eşitliği artırma potansiyeline sahiptir (REN21, 2019).

1.14.2 Yenilenebilir Enerjinin Avantajları ve Dezavantajları

Yenilenebilir enerjinin avantajları şunlardır:

- Yenilenebilir enerji teknolojileri, imalat, kurulum, işletme ve bakımdan kaynaklanan dolaylı emisyonlar dışında doğrudan sera gazı salınımına sebep olmazlar. Bu durum, iklim değişikliğiyle mücadele için sürdürülebilir bir yol haritası çizilmesini sağlar.
- Kentsel alanlardaki hava kirliliği, rüzgâr, güneş ve hidroelektrik sistemleri tarafından oluşturulmaz. Jeotermal ve biyoenerji sistemlerinin emisyonları ise yenilenemeyen enerji kaynaklarına göre daha düşüktür. Bu nedenle, yenilenebilir enerji kaynakları aynı zamanda hava kirliliğini azaltabilir.
- Yenilenebilir enerji santrallerinin kurulumu sonrası işletme maliyetleri düşüktür ve genellikle güneş ve rüzgâr gibi kaynaklar ücretsizdir. Bu durum, yenilenebilir enerji fiyatlarının zaman içinde istikrarlı olma eğiliminde olduğu ve çevresel veya politik faktörlerden etkilenmediği anlamına gelir. Bu kaynaklar güvenilir güç kaynakları olarak kabul edilirler.
- Fosil enerji ithalatına olan bağımlılığı azaltarak, ülkelerin sınırlı enerji kaynaklarına olan bağımlılığını engellerler. Bu da toplumların enerji kaynaklarına bağımlılığını azaltarak daha bağımsız hale gelmesine katkı sağlar (Semtrio.com, 2022):

Dezavantajları ise:

- Fosil yakıtlarla karşılaştırıldığında, şu anda yenilenebilir enerji kaynaklarının aynı düzeyde enerji üretmesi zordur.
- Rüzgâr santralleri ve barajlar, kuruldukları bölgelerde doğal yaşamı ve göç yollarını olumsuz etkileyebilir, bu da çevresel zararlara yol açabilir.

- Güneş ve rüzgâr enerjisi, sadece belirli hava koşullarında maksimum verimle çalışabilir. Enerjinin depolanması için geliştirilen teknolojiler ise genellikle maliyetlidir.
- Biyoyakıt üretimi sırasında yapılan fermantasyon, enerji kullanımı, taşıma ve biyoenerji üretimi için kullanılan gübreler, sera gazı salınımına neden olabilir. Ayrıca, biyokütle yetiştirmek için kullanılan tarım arazileri, CO2 depolayan ormanların yerine geçerse, küresel ısınmaya katkıda bulunabilir (Semtrio.com, 2022).

1.14.3 Yenilenebilir Enerji Kaynağı ve Dünya'daki Yeri

Yenilenebilir enerji kaynakları, yüksek enflasyonun tetiklediği ve iklim değişikliğini derinleştiren eşi benzeri görülmemiş bir enerji krizi döneminde, güvenilir ve ekonomik alternatifler olarak dikkat çekmeye başlamıştır. Ülkeler, enerji arzında yaşanan sıkıntıları aşmak ve tüketicileri fiyat artışlarından korumak amacıyla fosil yakıtlara sübvansiyon sağlamış veya alternatif fosil yakıt kaynakları arayışına girmiştir. Ancak, 2022 yılı, küresel enerji krizi içerisinde yenilenebilir enerji kullanımının arttığı bir dönem olmuştur (REN21, 2023). Bu dönemde, yenilenebilir enerji kaynaklarının güvenilir, istikrarlı ve uygun fiyatlı seçenekler olarak öne çıkması, farklı sektörlerde önemli bir dönüşüm yaratmıştır.

Politika Gelişmeleri ve Yenilenebilir Enerji Stratejileri: 2022 yılında, Avrupa Komisyonu'nun REPowerEU planı ve ABD'deki Enflasyon Azaltma Yasası (IRA) gibi iki önemli politika paketi, artan enflasyon ve enerji maliyetlerine doğrudan yanıt olarak oluşturulmuştur. REPowerEU planı, Ukrayna'daki savaşın enerji piyasasında yarattığı bozulmayı azaltmayı hedeflemekte ve tüm son kullanım sektörlerinde enerji tasarrufunu artırırken, yenilenebilir enerji üretimini %40'tan %42.5'e çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu plan, ayrıca kamu binalarının 2025 yılına kadar güneş enerjisi sistemleriyle donatılmasını zorunlu hale getirerek, fosil gazın aşamalı olarak azaltılmasını ve uzun vadede yenilenebilir hidrojenin daha yaygın kullanılmasını öngörmektedir. IRA ise 370 milyar ABD dolarlık yeni harcama ve vergi kredileri ile enerji talebi sektörlerine destek vermekte ve elektrikli araçlar, enerji tasarruflu cihazlar gibi alanlara teşvikler sunmaktadır. Bununla birlikte, sanayi ve tarım sektörlerinde yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımlar için özel vergi teşvikleri sağlamaktadır. Öte yandan, 2022'de Çin, 14. Beş Yıllık Planını açıklayarak küresel yenilenebilir enerji kapasitesinin yarısına katkıda bulunmayı hedeflemiştir. Hindistan ise yenilenebilir hidrojen planlarını duyurarak, sanayi ve ulaşım alanlarında ucuz enerji fiyatlarından faydalanmayı amaçlamaktadır (REN21, 2023).

İklim Politikaları ve Emisyon Taahhütleri: 2022 yılı, iklim politikalarının daha iddialı hale geldiği ve enerji kullanımını karbonsuzlaştırma çabalarının arttığı bir dönem olmuştur. Ancak, bu ilerlemenin sektörler ve bölgeler arasında farklılıklar göstermesi dikkat çekmektedir. Yıl içinde, 10 ülke, Paris Anlaşması çerçevesinde emisyon azaltımını hedefleyen “Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkıları” (NDC) güncelleyerek hedeflerini yükseltmiştir. Bununla birlikte, anlaşmayı imzalayan 193 ülkeden yalnızca 25’i net sıfır emisyon hedeflerini belirlemiştir. Örneğin, Polonya, taşkömürü madenciliğini durdurmaya yönelik bir sosyal sözleşme planı açıklamıştır; ancak bu plan henüz yürürlüğe girmemiştir. Ülkeler, yenilenebilir enerji kaynaklarını desteklemek için ek mali teşvikler ve kamu finansmanı mekanizmaları uygulamaktadır. Binalarda yenilenebilir enerjiye yönelik politikalar genellikle enerji, ısıtma-soğutma veya ulaşım alanlarında geçerli olmakta; taşıma sektöründe ise biyoyakıt talimatlarını içermektedir. Bu bağlamda, fosil yakıtların kullanımını yasaklayan politikalar bu kapsamda değerlendirilmektedir (REN21, 2023).

1.14.4 Yenilenebilir Enerji ve Türkiye’deki Durum

2017-2023 Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı, Türkiye’nin birincil enerji tüketimini %14 azaltmayı hedeflemektedir. Bu amaçla bina/hizmetler, enerji, ulaştırma, sanayi/teknoloji, tarım ve yatay konular olmak üzere 6 kategoride 55 eylem belirlenmiştir. 2023’e kadar 23,9 MTEP tasarruf sağlanması ve bunun için 10,9 milyar ABD doları yatırım yapılması planlanmıştır. Bu tasarrufların etkisi 2040’a kadar devam edecektir. Bu kapsamda, 2022’de yapılan 1 milyar 10 milyon ABD doları yatırım sonucunda 743 bin TEP’lik birincil enerji tasarrufu elde edilmiştir. Bu tasarrufun parasal karşılığı ise 260 milyon dolar olduğu gözlemlenmiştir. UEVEP İzleme ve Yönlendirme Kurulu, ikinci toplantısında üç adet ve üçüncü toplantısında ise iki adet çalışma grubu olmak üzere toplamda beş çalışma grubu kurulmasına karar vermiştir (Bakanlığı T. E., T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2023).

Bu çalışma grupları şunlardır:

- Ulusal enerji verimliliği finansman mekanizması önerisinin geliştirilmesi
- Mevcut binalarda ısı yalıtımına yönelik etki analizi ve destek mekanizmalarının geliştirilmesi
- Havalimanları ve limanlarda yenilenebilir enerji sistemlerinin tesisine yönelik teknik ve ekonomik potansiyel tespiti ve tip projeler için ekonomik fizibilite çalışması
- Evsel katı atıktan türetilmiş yakıtların çimento tesislerinde kullanımı ve sanayi atık ısılarının değerlendirilmesi (Bakanlığı T. E., T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2023).

1.15 Turizm Faaliyetleri ve Sürdürülebilirlik Kavramı

Bu bölümde ele alınacak olan konu, turizm faaliyetleri ile iklim değişikliği arasındaki ilişkinin sürdürülebilirlik kavramı üzerinden incelenmesidir. Sürdürülebilirlik, özellikle turizm sektöründe önem kazanan bir kavram haline gelmiştir. Bu kavramın kökeni ve evrimi, turizmin doğası ve çevresel etkileri üzerindeki farkındalığın artmasıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Turizm, çeşitli alanlarda önemli bir ekonomik faaliyet olsa da doğal kaynakların aşırı kullanımı, yerel kültürlerin etkilenmesi ve çevresel bozulma gibi olumsuz etkileri de beraberinde getirebilir. Sürdürülebilirlik kavramı, turizm faaliyetlerinin bu olumsuz etkilerini minimize etmeyi ve gelecek nesiller için doğal kaynakların korunmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir turizm ilkeleri ve uygulamaları, seyahat endüstrisinde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramının turizmdeki evrimi, sektörün genişlemesiyle birlikte çevre duyarlılığının artması, toplumun bu konudaki bilinçlenmesi ve çeşitli uluslararası anlaşmaların etkisiyle şekillenmiştir. Bu bölümde, sürdürülebilir turizm kavramının doğuşu ve gelişimi, turizmin çevresel etkileri, uluslararası düzeydeki turizm politikaları ve bu politikaların iklim değişikliğiyle olan ilişkisi gibi konular ele alınarak, iklim değişikliği ve turizm faaliyetleri ilişkilendirilecektir. Aynı zamanda, sürdürülebilir turizm kavramının nasıl daha geniş bir bakış açısıyla ele alındığı ve bu kavramın gelecekteki turizm trendlerini nasıl şekillendirebileceği de incelenecektir.

1.15.1 Sürdürülebilirlik Kavramı, Ortaya Çıkışı ve Tarihi

Sürdürülebilirlik, bir ekosistemin veya herhangi bir sistemin temel kaynaklara aşırı yüklenmeden ve aşırı tüketilmeden, bozulmadan, kesintisiz bir şekilde devam edebilme yeteneği olarak kabul edilmektedir (Karaman, 1996: 102). "Sürdürülebilirlik" kavramıyla olan ilişkimiz, Birleşmiş Milletler 'in 1987'de yayınladığı Ortak Geleceğimiz (Brundtland) raporu ile önemli bir dönüm noktasıdır. Bu rapor, sürdürülebilirlik kavramını dünya genelinde tanıttı "sürdürülebilir kalkınma" terimini popüler hale getirerek insanların gelecek kuşaklar için kaynakları daha iyi yönetme ihtiyacını vurgulamıştır. Bu rapor, sürdürülebilirlik düşüncesinin küresel çapta benimsenmesine ve uygulanmasına önemli bir ivme kazandırmıştır (Higgins-Desbiolles, 2018: 157-160).

Sürdürülebilir kalkınma, günümüz ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da karşılayabilme yeteneğini kaybetmeden gerçekleştirilen kalkınmadır. Sürdürülebilir kalkınma aynı zamanda, adalet, eşitlik ve çevresel sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyerek, kalkınmayı sadece ekonomik büyümeyle değil, toplumsal refahın ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğiyle bütünleştirmektedir (Özer vd.,1996).

Sürdürülebilirlik kavramı, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987'de yayınladığı Ortak Geleceğimiz raporunda netleştirilmiştir. Bu kavram, günümüz ihtiyaçlarını karşılayanın yanı sıra gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını da karşılayabilme yeteneğini koruyarak bu dengeyi sürdürme fikrini öne çıkartmaktadır. Sürdürülebilirlik; çevre ve doğal kaynakların israf edilmeden, akılcı ve dengeli bir şekilde kullanılmasıyla ekonomik büyümenin devamını sağlamayı, aynı zamanda gelecek nesillerin haklarını ve refahını gözetmeyi hedefleyen çevreci bir anlayışı ifade etmektedir. Bu perspektif, sadece bugünün değil, gelecek nesillerin de yaşam kalitesini ve doğal kaynaklara erişimini koruma amacını taşımaktadır (Keleş, 1998:112).

Sürdürülebilirlik kavramı, Brutland Raporu'nun ardından dünya çapında kabul gören ve yaşamın her alanında uygulanması gereken bir değerler sistemi olarak algılanmaya başlamıştır. Brutland Raporu'nda vurgulanan önemli bir nokta, dünya genelindeki tüm ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyal açılardan birbirine bağlı olduğu ve sürdürülebilir gelişmenin ancak bu bütünsel anlayışın tüm ülkeler tarafından benimsenmesiyle gerçekleştirilebileceğidir. Rapor, sürdürülebilir gelişmenin sağlanabilmesi için gerekli şartları şu şekilde sıralamıştır (Güneş 2004: 41):

- Vatandaşların etkin katılımını sağlayacak bir siyasal sistem, şeffaf politik süreçlerle ve halkın doğrudan katılımını teşvik eden yöntemlerle oluşturulabilir. Bu sistem, karar alma süreçlerinde vatandaşların fikirlerini ve taleplerini dikkate alırken, yerel ve ulusal düzeyde katılımı teşvik etmelidir.
- Sürdürülebilir bir ekonomik sistem, üretim fazlasını ve teknik bilgiyi insanların kendi çabalarıyla elde etmelerini teşvik ederken, kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlamalıdır. Bu sistem, üretim ve tüketim arasındaki dengeleri korurken, sosyal refahı ve adaleti gözetken bir yapıya sahip olmalıdır.
- Uyumsuz gelişmeden doğan gerilimlere çözüm bulabilen bir sosyal sistem, toplumsal farklılıkları anlayarak, çatışmaları çözecek ve adaleti sağlayacak bir yapı oluşturmalıdır. Eşitlik, adalet ve toplumsal uyumun temelini oluşturarak, sosyal refahı artırmalıdır.
- Gelişme için gerekli ekolojik tabanı korumaya saygı gösteren bir üretim sistemi, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını ve çevresel etkilerin en aza indirilmesini hedefler. Bu sistem, ekonomik büyümeyi çevresel sürdürülebilirlikle dengelemeli ve doğal ekosistemleri korumalıdır.

- Durmadan yeni çözümler arayabilecek bir teknolojik sistem, sürekli olarak araştırma ve inovasyona teşvik edici bir ortam oluşturmalıdır. Bilimsel ve teknolojik ilerlemeyle birlikte, insanların yaşam kalitesini artıracak ve sorunlara çözüm getirecek yeni teknolojilere odaklanmalıdır (Güneş 2004: 41).

Sürdürülebilirlik kavramının yaygın olarak benimsenmesi 1980'lerde gerçekleşmiştir. Ancak, bu kavramın tam anlaşılabilmesi için köklerine inmek önemlidir. Çoğu zaman, sürdürülebilirlikle ilgili çalışmalar ve fikirler, "sürdürülebilirlik" terimi kullanılmadan önce yapılmıştır. Bu, kavramın olgunlaşma sürecinde, kaynakları koruma, ekolojik dengeyi sürdürme ve toplumsal refahı artırma gibi temel ilkelerin üzerinde çalışıldığına işaret etmektedir. Bu çalışmalar, sürdürülebilirlik kavramının şekillenmesine katkıda bulunmuş ve bugünkü anlayışımızın temelini oluşturmuştur (Purvis vd., 2018: 681-695). Kavramın kökenlerine indiğimizde, kaynak kullanımı ve bu kaynakların korunmasıyla ilgili endişelerin, insanlık tarihinin neredeyse en eski yazılarına kadar uzandığını görülmektedir (Middleton ve Hawkins, 1998).

Eski Mısır, Mezopotamya, Yunan ve Roma uygarlıklarında günümüzdeki sürdürülebilirlik sorunlarının öncüllerinden olan ormansızlaşma, toprağın tuzlanması ve verimliliğinin kaybı gibi çevre sorunları yaşanmıştır. Bu dönemlerde, doğal kaynakların dengesiz kullanımıyla ortaya çıkan çevresel tahribatlar, o zamanların önemli meselelerindendi. Tarımın yoğun olarak yapıldığı alanlarda toprak verimliliğinin azalması ve orman tahribatı gibi sorunlar, o dönemlerde dikkat çeken konular arasındaydı. Carlowitz'in önerisiyle birlikte orman kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı konusundaki farkındalık artmıştır. Ancak 18. yüzyılda, nüfus artışıyla birlikte doğal kaynakların aşırı kullanımı giderek büyüyen bir endişe kaynağı olmuştur. Özellikle odun tüketiminin yoğunluğu bu endişeleri artırmıştır. Bu dönemde, ormanların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi konusundaki çabalar önem kazanmıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise enerji kaynaklarındaki değişim, kömürün önemini artırmıştır. Kömür, o dönemin en belirgin enerji kaynağı olarak öne çıkmıştır. Ancak kömürün yoğun kullanımıyla birlikte, kömür yataklarının tükenme riski ve bu durumun getirebileceği sonuçlar konusunda endişeler artmıştır. Dolayısıyla, enerji kaynaklarının sürdürülebilirliği ve alternatif kaynak arayışları 19. yüzyılın önemli konularından biri haline gelmiştir. Alfred Russell Wallace, doğal kaynakların plansızca tüketilmesinin doğaya verdiği zararları ele almıştır. Özellikle kömür, petrol, gaz gibi enerji kaynaklarının ve çeşitli minerallerin denetimsiz çıkarılmasını ve yağmur ormanlarının yok edilmesini, "gelecek nesillere yapılan bir zarar" olarak tanımlamıştır (Pisani, 2006: 83-96).

Wallace, doğanın bu kaynakları kontrolsüzce kullanmanın, gelecek kuşaklara ciddi zararlar vereceği konusunda uyarılarda bulunmuştur. Bu durum, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekliliği üzerine önemli bir vurgu yapmaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısı, çevreyle ilgili endişelerin giderek daha belirgin bir toplumsal mesele haline geldiği bir dönemi simgeler (Tulloch, 2013: 100-114). İlk ekolojistlerden Alexander von Humboldt ve ekolojinin kurucusu olarak bilinen Ernst Haeckel, günümüz sürdürülebilirlik söyleminin öncüleri olmuştardır (Grober, 2012: 156).

Son yıllarda ise gezegenimizin kaynakları ve yaşam süresiyle ilgili artan endişeler, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir uygulamaların popülerliğini büyük ölçüde artırmıştır (Tasci vd., 2022). Sürdürülebilirlik kavramı, uzun bir tarihsel süreç ve çeşitli faktörlerin etkisi altında günümüzdeki anlamına evrilmiştir. Çevre sorunları, ekonomik krizler ve sosyal eşitsizlikler gibi zorluklar, sürdürülebilirlik algısının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır (Sartori vd., 2014: 1-22).

Günümüzde sürdürülebilirlik, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları içeren bütüncül bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Bu kavram, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması, ekonomik faaliyetlerin insan ve çevre sağlığına zarar vermeden yürütülmesi ve toplumsal eşitsizliklerin azaltılması gibi farklı alanları kapsamaktadır. Bu anlamıyla sürdürülebilirlik, çeşitli tarihsel deneyimlerin ve günümüzdeki bilinçlenmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmış ve sürekli olarak gelişen bir kavram olmuştur. Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir kalkınma kavramları literatürde sıklıkla birbirinin yerine kullanılan ve birbiriyle iç içe geçmiş köklü terimlerdir (Liu, 2003: 459-475).

Sürdürülebilirlik gündemi, dünya genelinde kaynakların aşırı kullanımının ve eşitsizliğin büyümesine yol açan kapitalizm anlayışına karşı bir tepki olarak zaman içinde daha belirgin hale gelmiştir. UNWTO (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü), WTTC (Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi) gibi uluslararası kuruluşlar ile birçok hükümet ve önde gelen turizm örgütleri, sürdürülebilirlik konusunu ön plana çıkarmışlardır (Becken & Kaur, 2022: 52-68). Tüketim, turizm ve konaklama gibi alanlarda belirginleşen sürdürülebilirlik, geniş bir yelpazede etkili olsa da özellikle bu sektörlerde öne çıkan bir konu haline gelmiştir (Han, 2021: 1021-1042).

1.15.2 Sürdürülebilir Kalkınma

Kalkınma, bir ülkede herkesin refah seviyesinin artması ve tarım, sanayi ve hizmetler alanlarında dengeli bir verim artışının sağlanması olarak tanımlanabilir. Kalkınma

terimi kullanıldığında, genellikle iktisadi kalkınma (bireysel verimlilik ve gelir artışı) ile sosyal kalkınma (herkesin tüm hizmetlerden eşit şekilde faydalanabilmesi ve gelirin adil bir şekilde dağılımı) akla gelir. Kalkınmanın temel önceliği, herkesin gelirini ve refah düzeyini artırmaktır (Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, 1993). Kalkınmanın özünde, herkesin gelirini ve refah düzeyini yükseltmek, yaşam standartlarını artırmak ve insanların yaşamlarını daha iyi hale getirmek yatar. Bu, sadece ekonomik büyümeyle değil, aynı zamanda sosyal politikaların etkili bir şekilde uygulanması ve toplumsal adaletin sağlanmasıyla da mümkündür.

Kalkınmanın amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- Yaşamı devam ettirmenin temelinde yatan malların elde edilebilirliğinin artırılması ve yaygınlaştırılması.
- Yaşam seviyesinin sürekli olarak yükseltilmesi.
- Sosyal ve ekonomik yapının alt ve üst sınırlarının genişlemesi.

Bu amaçlara ek olarak:

- Sürdürülebilir çevresel kaynakların korunması ve kullanımının yönetilmesi.
- Eğitim ve öğrenim imkanlarının genişletilmesi ve kalitesinin artırılması.
- Sağlık hizmetlerine erişimin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesi.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve adaletin sağlanması.
- Kültürel ve tarihi mirasın korunması ve değerlendirilmesi.
- Demokratik süreçlerin güçlendirilmesi ve katılımcılığın teşvik edilmesi.
- Maddeleri eklenerek kalkınma amaçları detaylandırılabilir (Sinemillioğlu, 2009: 245-268).

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, turizmin doğal, kültürel ve diğer kaynaklarının korunmasını, mevcut topluma sağladığı faydaların sürdürülebilir biçimde devam ettirilmesini ve gelecek kuşakların da bu kaynaklardan yararlanabilmesi için korunmasını ifade etmektedir. Bu yaklaşım, turizm faaliyetlerinin sadece bugünkü toplum için değil, aynı zamanda gelecek nesiller için de sürdürülebilir olmasını amaçlamaktadır. Sürdürülebilir turizm, doğal kaynakların akıllıca kullanılmasını, yerel kültürel değerlerin korunmasını ve toplumun ekonomik refahının artırılmasını hedeflemektedir. Doğal alanların korunması, çevresel etkilerin en aza indirilmesi ve sosyal dengenin sağlanması, sürdürülebilir turizmin önemli unsurları arasındadır. Aynı zamanda, yerel toplulukların turizm faaliyetlerinden adil bir şekilde faydalanması ve gelirin adil bir şekilde dağıtılması da bu yaklaşımın temel prensipleri arasındadır (WTO, 1994).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışı, turizmin sadece ekonomik getirilerini değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkilerini de göz önünde bulundurur. Bu şekilde, turizm sektörü hem bugünün hem de yarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir perspektifle geliştirilebilir. Sürdürülebilir kalkınma anlayışı, çevreye duyarlı ve sürekli olan her türlü gelişme politikasını kapsamaktadır. Bu politikalar, ekonomik büyüme ile kültürel ve toplumsal değerlerin korunmasını da içermektedir. Toplumların kültürel çeşitliliğini desteklemek, onların sürdürülebilirliklerine katkı sağlar ve bu çeşitlilikler, gelecek kuşaklar için zenginlik kaynağı olabilir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, sadece çevresel sürdürülebilirlikle değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal açıdan da sürdürülebilirlikle ilgilidir. Bu anlayış, çeşitliliğin korunması ve toplumların sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi arasında denge kurarak, herkesin yaşam kalitesini artırmayı amaçlamaktadır (Ahn, Lee ve Shafer, 2001: 1-15).

Sürdürülebilir kalkınma, kaynakların korunması ve gelişimi ile sosyal eşitliği de hedefleyen bir süreçtir. Özellikle turizm destinasyonları, bu dengeyi sağlamak adına önemli bir rol oynamaktadır. Destinasyonlar, turizmin gelişim aşamasına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu nedenle, sürdürülebilirliklerini değerlendirmek için tek bir basit ölçüt her destinasyon için geçerli olmayabilir. Ayrıca, bazı destinasyonlar kapsamlı gösterge verilerini sunmayabilir (Tsaur ve Lin, 2004: 640-653).

Sürdürülebilir turizm destinasyonları, çevresel, sosyal ve ekonomik faktörleri dengeleyerek, doğal kaynakları korurken aynı zamanda yerel toplulukların sosyal ve ekonomik refahına da katkıda bulunmaktadır. Bu dengeyi sağlamak, sürdürülebilir turizm yönetiminin temel prensiplerindendir. Her destinasyonun kendi özellikleri ve ihtiyaçları göz önüne alınarak, sürdürülebilir turizm politikaları ve uygulamaları geliştirilmelidir.

Sürdürülebilir kalkınmayı değerlendirirken dikkate alınması gereken temel konular, şunlardır (Hunter, 1997: 851-867):

- **Ekonomik büyümenin insan refahındaki rolü:** İnsanların yaşam kalitesini artırmak için ekonomik büyümenin önemi ve sınırları,
- **Nüfus artışının etkisi ve önemi:** Nüfusun kalkınma üzerindeki etkisi, nüfus artışının kaynaklar üzerindeki baskısı,
- **Çevresel sınırların büyümeye etkisi:** Doğal kaynakların sınırlı oluşunun ekonomik büyümeye etkisi ve sürdürülebilirlik açısından önemi,
- **Yerine konulabilir doğal ve insan yapımı kaynaklar:** Doğal kaynakların yerine konulabilirliği ve kullanılan kaynakların sürdürülebilirliği,

- **Teknolojilerin çevresel etki değerlendirmesi ve çevresel denetimi içeren uygulanabilirliği:** Teknolojinin istenmeyen çevresel etkileri azaltmada kullanılabilirliği ve çevresel etki değerlendirmesi,
- **Doğal yaşamın değeri ve türlerin hakları:** Doğal yaşamın korunmasının önemi ve insan dışındaki türlerin hakları,
- **Ekosistem yaklaşımının önemi:** Ekosistem yaklaşımının kabul edilmesi ve işlevsel bütünlüğün korunmasının önemi (Hunter, 1997: 851-867).

Sürdürülebilir turizm kalkınmasını etkileyen üç temel durum, şunlardır (Helmy, 2004: 478-501):

- **Gelişmekte olan ülkelerin turizme yönelik baskıları:** Gelişmekte olan ülkelerdeki turizm endüstrisinin artan talebi ve bu talebin yarattığı baskılar, çevresel ve sosyal açıdan sürdürülebilir turizm uygulamalarını zorlaştırabilir.
- **Gelişmekte olan ülkelerdeki gelişme ve planlama süreçleriyle ilgili sorunlar:** Planlama eksiklikleri, altyapı yetersizlikleri ve turizmin diğer sektörlerle entegrasyonunda yaşanan zorluklar gibi faktörler sürdürülebilir turizm kalkınmasını etkileyebilir.
- **Turizmin kendisinden kaynaklanan faktörler:** Turizm endüstrisinin yoğun kullanımı, doğal kaynakların aşırı tüketimi, kültürel değerlerin aşırı ticarileşmesi gibi durumlar sürdürülebilir turizm açısından sorunlar oluşturabilir (Helmy, 2004: 478-501).

Birçok kuruluş, sürdürülebilir kalkınma alanında faaliyet göstermektedir. Bu kuruluşlar arasında Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Dünya Bankası gibi önde gelen kuruluşlar yer almaktadır. Bu kuruluşlar, sürdürülebilir kalkınma konusunda politika oluşturma, araştırma yapma, projeler geliştirme ve sürdürülebilirlikle ilgili küresel çabaları destekleme gibi alanlarda çalışmalar yürütmektedirler (Choi ve Sirakaya, 2006: 1274-1289).

Sürdürülebilir kalkınma konusunda karşılaşılan zorluklar, şu şekildedir (Priskin, 2003: 270-286):

- **Doğal çekiciliklerin aşırı gelişmeye maruz kalması:** Turistik bölgelerde doğal güzelliklerin aşırı turizm faaliyetleriyle zarar görmesi ve bu bölgelerin sürdürülebilirliğine yönelik tehditler.

- **Yetersiz altyapı olanakları:** Birçok turistik bölgede altyapı eksiklikleri (ulaşım, su, elektrik gibi temel ihtiyaçları karşılayacak altyapıların yetersizliği) sürdürülebilir turizm uygulamalarını zorlaştırabilir.
- **Bölgesel planların eksikliği:** Turizmin bölgesel planlamasında eksikliklerin bulunması, etkin planların oluşturulmasını ve uygulanmasını engelleyebilir.
- **Kamu ve özel sektör iş birliğinin yetersizliği:** Sürdürülebilir turizmin sağlanması için kamu ve özel sektör arasında yeterli iş birliğinin olmaması, sürdürülebilirlik açısından engel oluşturabilir.
- **Doğal kaynakların ve turizmin yönetimi konusundaki artan bölge yönetimi sorumlulukları:** Bölge yönetimlerinin doğal kaynakların ve turizmin sürdürülebilir yönetimi konusunda artan sorumlulukları ve bu konudaki zorluklar.
- **Sınırlı finansman olanakları:** Sürdürülebilir turizm projeleri için gereken finansmanın yetersiz olması ve bu sektöre yönelik kaynak sıkıntısı (Priskin, 2003: 270-286).

1.16 Sürdürülebilir Turizm

1980'lerin sonlarına doğru, çevresel konuların artan önemiyle birlikte, sürdürülebilir gelişme kavramı turizm alanında da belirgin bir konu haline gelmiştir. Bu dönemde, turizm araştırmalarında sıkça vurgulanan sürdürülebilir gelişme, turizmin etkilerini sadece ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve çevresel boyutlarıyla da değerlendirmeyi gerektirdiğini ortaya koymuştur. Küreselleşmenin etkisiyle, turizm giderek daha fazla bölgesel kalkınma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum özellikle ana turistik destinasyon bölgelerinde sürdürülebilir turizm uygulamalarına olan ilgiyi artırmıştır (Gezici, 2006: 442-255).

Sürdürülebilir turizm kavramı, bir destinasyonun gelecekteki gelişmelere duyarlı olabilmesini ve olumsuz etkilerinden korunmasını sağlamak için çeşitli ilke, politika, yönerge ve yönetim metotlarını içerir (Hunter, 1997: 852).

Sürdürülebilir turizm, turistlerle hizmet sağlayıcılar arasındaki etkileşimi korurken çevre ve ev sahibi toplumun korunmasını temel alır. Bu yaklaşım, turizm faaliyetlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini dengelemeyi amaçlar. Çevresel açıdan bakıldığında, doğal kaynakların korunması ve çevrenin tahrip edilmeden kullanılması hedeflenir (Gezici, 2006). Sürdürülebilir turizm, kaynakları tüketmeden, turistleri aldatmadan veya yerel toplumu sömürmeden gerçekleşen bir turizm türüdür. Bu yaklaşım, turistler, ev sahibi toplum ve

turistik yer arasında daha verimli ve uyumlu ilişkilerin araştırılmasını gerektirir (Garrod ve Fyall, 1998: 192-212).

Sürdürülebilir turizmin temelinde, turizmle ilgili işletmelerin faaliyetleri, özellikle ulaşım, enerji ve su kullanımı, atık yönetimi, satın alma stratejileri gibi unsurların yanı sıra yerel toplumlarla etkileşimi de içermektedir. Bu kavramın odak noktası, turist yoğunluğunun çevresel etkilerini en aza indirme ve yerel toplumlar üzerinde olumsuz etkileri azaltma amacını taşır. Dolayısıyla, sürdürülebilir turizmin etkili bir biçimde hayata geçirilebilmesi için özel sektörün, konaklama işletmelerinin, ulaşım şirketlerinin, yeme-içme sektörünün, turistik destinasyonların, yerel toplumların ve turistlerin katılımı gerekmektedir. Bu geniş paydaş grubu, kendi sektörlerinde sürdürülebilir uygulamaları teşvik ederek, çevresel etkileri azaltmaya yönelik adımlar atarak ve yerel toplumlarla uyum içinde çalışarak sürdürülebilir bir turizm modeli oluşturmayı hedeflemelidir (Vernon vd, 2005: 325-345).

Sürdürülebilir turizmin başarılı olabilmesi için iki temel faktör bulunmaktadır. İlk olarak, sürdürülebilir turizmin donanımı oldukça kritiktir. Burada kullanılan teknoloji, altyapı ve çevresel koruma önlemleri, turizm faaliyetlerinin doğaya ve topluma olan etkilerini belirleyebilir. İkinci olarak, planlama modelinin doğruluğu ve sürdürülebilirlik ölçütleri oldukça önemlidir. Bu ölçütler, çevresel etkileri azaltma, yerel ekonomiyi destekleme ve toplumsal uyumun sağlanması gibi turizm kalkınmasının hedeflerini ölçmede kullanılır. Bu göstergeler, sürdürülebilir turizmin etkilerini ölçmek ve yönetmek için kritik bir rol oynar. Turizmin sürdürülebilirliği için uygun göstergelerin belirlenmesi ve doğru bir şekilde kullanılması, sektörün uzun vadeli sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir. Dolayısıyla, turizm planlama ve uygulamalarında doğru göstergelerin kullanılması, sektörün sürdürülebilir bir şekilde gelişmesini sağlamak için temel bir adımdır (Helmy, 2003: 478-501).

Özellikle, doğal ve sosyo-kültürel çevrenin korunması burada öncelikli bir yaklaşımdır. Bunun yanı sıra, turistik destinasyonların gelişim aşamaları, planlamacıların belirlediği turizm türlerini ve ölçeklerini etkileyebilir. Ayrıca, kültürel ve politik yapı da destinasyonların planlanması sürecini etkiler. Eğer yerel toplum, bu süreci benimser ve desteklerse, geniş katılım sağlanabilir. Ancak, toplum süreci benimsemiyorsa, bu sürece karşı çıkabilir ve süreci engellemeye çalışabilir. Bu nedenle, yerel toplumun turizm planlamasına ve uygulamasına katılımı ve desteği, sürdürülebilir turizmin başarısı için kritik öneme sahiptir (Bramwell ve Sharman, 2006: 17-35).

Sürdürülebilir kalkınmanın turizm açısından önemi aşağıdaki başlıklarda toplanabilir:

- Turizmde doğal kaynaklar ve sosyo-kültürel değerler kritik önem taşır. Bu kaynak ve değerlerin zarar görmesi, turizmi olumsuz etkileyebilir. Dolayısıyla, kalkınma ile çevre arasında uyum ve denge sağlanmalıdır.
- Günümüzdeki hizmet anlayışı, gelecek kuşakların da faydalanabilmesi için dengeli olmalıdır. Turizm hizmetlerinden fayda sağlarken, gelecek nesillerin de bu kaynaklardan yararlanabilmesi göz önünde bulundurulmalıdır.
- Turizm imar planlarının hazırlanmasında sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak önemlidir. Planlar, çevreyi koruyacak ve hatta geliştirecek şekilde oluşturulmalıdır toplanabilir (Yavuz ve Yığındere, 2000: 322-336).

1.16.1 Sürdürülebilir Turizmin Gelişimi ve Tarihi

Sürdürülebilir turizm kavramı, özellikle 1990'lı yıllarda turizm endüstrisinin gelişimiyle ve Brundtland Raporu'nda sürdürülebilir kalkınma kavramının vurgulanmasıyla daha fazla önem kazanmıştır (Çavuş ve Tanrısevdi, 2000: 159-159). Sürdürülebilir gelişme alanında doğal çevrenin korunmasının önemi, turizm yatırımcılarının bu konuya daha fazla önem vermelerine ve turizm gelişim stratejilerine yeni yaklaşımlar getirmelerine yol açmıştır. Bu kapsamda, uluslararası kurumlar (Birleşmiş Milletler Çevre Programı- UNEP ve Dünya Turizm Örgütü- UNWTO gibi) yeni kavramlar ve yaklaşımlar (sürdürülebilir turizm, ekoturizm) geliştirerek turizm endüstrisine rehberlik sağlamıştır (Tunçer, 2005). Sürdürülebilir turizmin büyümesi, doğal alanların ve çevrenin korunması ve geliştirilmesine bağlıdır. Eğer turizmin temel kaynakları olan bu değerler korunmaz veya yeterince geliştirilmezse, turizm yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde olumsuz etkilenebilir (Çakılcıoğlu, 2002).

Sürdürülebilir turizmin gelişiminin önemi şu şekilde sıralanmaktadır:

- Sürdürülebilir turizm, yerel turistik destinasyonlardaki temel gereksinimlerin göz ardı edilmesine son vererek gelişmelidir.
- Eşitsizlikleri ve fakirliği azaltarak, sürdürülebilir turizm yerel turistik yerlerde olumlu sosyal etkiler yaratmalıdır.
- Yerel halkın turistik destinasyonlarda saygınlık kazanmasını ve rahat hissetmesini sağlayacak şartların oluşumuna katkıda bulunmalıdır.
- Sürdürülebilir turizm ulusal, bölgesel ve yerel ekonomik kalkınmayı desteklemelidir, sadece ulusal düzeyde değil.
- Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken, sürdürülebilir turizm belirtilen amaçları taviz vermeden yerine getirmelidir (Tosun, 2001: 289-303).

Sürdürülebilir turizmin temel hedefleri şunlardır:

- Yaşam kalitesini arttırmak için, sürdürülebilir turizm yerel halkın refahını ve sosyal koşullarını iyileştirmeye odaklanır. Eğitim, sağlık hizmetleri ve altyapı gibi temel ihtiyaçlara erişimi artırır, kültürel etkileşimi teşvik eder ve toplumun genel mutluluğunu artırır.
- Kuşaklar arası eşitliği sağlamak ve korumak, sürdürülebilir turizmin temel hedeflerindendir. Bu yaklaşım, mevcut ve gelecek nesiller arasında adaletli bir denge oluşturarak kültürel mirası, doğal kaynakları ve ekonomik fırsatları sürdürülebilir bir şekilde yönetmeyi amaçlar.
- Çevrenin kalitesini koruyup geliştirmek, sürdürülebilir turizmin temel prensiplerindendir. Doğal kaynakları korumak, çevresel etkileri minimize etmek ve biyoçeşitliliği desteklemek amacıyla doğa dostu uygulamaları teşvik eder.
- Toplumun birlikte bütünleşmesini sağlamak, sürdürülebilir turizm sayesinde yerel topluluklar arasında iş birliği ve dayanışmayı artırarak sosyal bağları güçlendirir. Kültürel etkileşimi destekleyerek farklılıkları bir zenginlik olarak kabul eder.
- Turistlere üst düzey deneyim sunmak, sürdürülebilir turizmde önemli bir hedeftir. Yerel kültürlerin ve doğal alanların korunmasıyla birlikte turistlere, özgün deneyimler sunarak onların tatil deneyimlerini zenginleştirir (Demir, Çevirgen: 2006).

1.17 Turizm Faaliyetleri ve İklim Değişikliği

UNWTO'ya göre, turizm "Kişilerin ziyaret edilen yer içinde ücretlendirilen bir faaliyetin icrasıyla ilgili olmayan eğlence, iş ve diğer amaçlarla bir yıldan fazla olmamak üzere olağan çevrelerinin dışındaki yerlere seyahat etmeleri ve burada kalmalarıdır" şeklinde tanımlanmaktadır (UNWTO, UNEP, & WMO, Climate Change and Tourism; Responding to Global Challenges, 2007).

Turizm ve iklim arasında karmaşık bir ilişki bulunmaktadır. İlk olarak, iklim turizmin temel bir kaynağıdır ve turizm ürünleri ile deneyimlerinin temel unsurunu oluşturur. Ancak, iklim değişikliği turizm için bir risk de taşımaktadır. Örneğin, iklim değişikliği nedeniyle belirli bir yerde ve zamanda hava koşulları, turistlerin planladıkları faaliyetlere katılımlarını engelleyebilir. Bu durum, kayak turizminde kar eksikliği veya yaz aylarında mevsim dışı soğuk hava koşulları gibi, plaj destinasyonlarını ciddi şekilde etkileyebilir. Ayrıca, iklim aşırı olayları, kasırga, sel veya orman yangınları gibi, bölgeleri risk altına sokabilir (Bechen& Hey, 2007: 8).

İklim ve turizm arasındaki etkileşim, sektörün sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Turizm faaliyetleri iklim değişikliğine katkıda bulunurken, iklim değişikliği de turizmi doğrudan etkiler; hava koşullarındaki değişiklikler turist tercihlerini belirler. Özellikle doğa turizmi ve açık hava etkinlikleri iklimden büyük ölçüde etkilenir. Ulaşım ve konaklama sektörünün enerji tüketimi ise sera gazı emisyonlarını artırır. Deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olayları gibi iklim değişikliği etkileri, kıyı bölgelerindeki turistik alanları tehdit eder. Sürdürülebilir turizm ve iklim uyum stratejileri, turizmin geleceği için kritik öneme sahiptir (UNWTO, UNEP, & WMO, Climate Change and Tourism; Responding to Global Challenges, 2007).

1.17.1 İklim Değişikliğinin Turizm Faaliyetlerine Etkisi

Turizm endüstrisi, iklim değişikliğine oldukça hassas bir şekilde tepki vermektedir. İklim, turizm sezonlarının uzunluğunu ve kalitesini belirlerken, destinasyon seçimi ve turist harcamalarında kilit bir rol oynamaktadır. Doğal çevreyle sıkı bir bağa sahip birçok destinasyonda, iklim faktörleri turizmi etkileyen kritik çevresel kaynakları geniş bir yelpazede etkilemektedir. Kar koşulları, yaban hayatı verimliliği, mevsim normalleri, biyoçeşitlilik, su seviyeleri ve kalitesi gibi unsurlar turizmin başarısını belirleyen önemli faktörler arasındadır. Ayrıca iklim krizi, bulaşıcı hastalıklar, yangınlar, böcek istilaları ve tropikal kasırgalar gibi aşırı olaylarla da turizmi olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, turizm endüstrisinin iklim değişikliğine uyum sağlaması ve sürdürülebilir pratiklere odaklanması önemlidir (UNWTO, UNEP, & WMO, Climate Change and Tourism; Responding to Global Challenges, 2007).

Turizm faaliyetleri, genellikle açık alanlarda gerçekleştiği için çeşitli iklim olayları sektörü etkilemektedir. İklim, turizm sektörünün büyümesinde belirleyici bir faktör olarak hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratır. Turistlerin destinasyon seçiminde bölgelerin iklim özellikleri önemli bir rol oynar. Örneğin, aynı anda yüksek sıcaklık ve nemin hüküm sürdüğü bölgelerde turizm faaliyetleri kısıtlanabilir. Bu durum, dünya genelinde turizm gelişimini sınırlayan bir faktördür. İklim koşullarının dikkate alınması, turizm endüstrisinin sürdürülebilir bir şekilde planlanması ve yönetilmesi açısından kritiktir (Burton, 1995).

Turizm sektörü, iklim olaylarıyla iç içe geçmiş bir karmaşıklığa sahiptir. İklimin, turistik destinasyonlarda belirleyici bir faktör olması, uygun koşulların varlığının sektörün büyümesine önemli bir katkı sağlamasından kaynaklanmaktadır. Bu koşullar, sadece turist çekiciliğini artırmakla kalmaz, aynı zamanda sektördeki faaliyetleri şekillendirmektedir.

Turistik bölgelerdeki iklim değışiklikleri, yalnızca turizm sezonunun uzunluğunu etkilemekle kalmaz, aynı zamanda turizm deneyiminin kalitesini de derinden etkilemektedir (Scott, vd., 2004: 236-257).

İklim değışikliği ile ilgili yapılan araştırmalarda, turizm sektörünün bu değışikliklerden kaynaklanan olumsuz etkilere odaklandığı görölmektedir. Genellikle, turizm sektörünün diğeri sektörlere göre daha fazla etkileneceğı ve bu etkilerin özellikle ekonomik açıdan büyük öneme sahip olacağı konusunda ortak bir kanaat bulunmaktadır. Araştırmalar, iklim değışikliğinin turizmi nasıl ve ne denli etkileyeceğı sorusuna odaklanarak sektördeki potansiyel zorlukları ele almaktadır (Berritella vd., 2006: 913-924).

2007 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütünün yayınlamış olduğı Turizm Gelişimi ve İklim Değışikliği Raporunda, iklim değışikliğinin turizm faaliyetlerine etkisi şu maddelerle sıralanmıştır:

- İklim değışikliğinin seyahat tercihlerini etkilemesi kaçınılmazdır. Yani, değışen iklim koşulları turistlerin destinasyon seçimlerini etkileyerek, belirli bölgelere olan talepte değışikliklere neden olabilir. Ayrıca, ekstrem hava olayları, deniz seviyesindeki artış ve diğeri iklim değışikliği belirtileri, turistik destinasyonlardaki altyapıyı olumsuz yönde etkileyebilir.
- Raporda ayrıca, doğal ve kültürel kaynakların iklim değışikliğinden olumsuz etkileneceğı ve bu durumun turistik çekicilikleri azaltabileceğı vurgulanmaktadır. Sıcaklık değışiklikleri, deniz suyu seviyelerindeki artış, yağış düzenindeki değışiklikler gibi faktörler, biyoçeşitliliğı ve doğal ekosistemleri tehdit edebilir, bu da turistik bölgelerin çekiciliğini azaltabilir.
- Son olarak, ekonomik etkiler de raporun odak noktalarından biridir. Turizm sektörü, iklim değışikliğinin neden olduğı sorunlardan dolayı olarak etkilenecek ve bu durum ekonomik kayıplara neden olabilecektir. Bu kayıplar, turizme dayalı işletmelerin gelir kaybına, istihdam sorunlarına ve bölgesel ekonomik dengesizliklere yol açabilir. İklim değışikliği, turistlerin destinasyon seçimlerine büyük oranda etki etmektedir (Francisco 2007: 12-14).

Güzel hava koşulları, doğal güzellikler ve mevsim etkinlikleri gibi unsurlar turistlerin tercihlerini belirlemektedir. Turistler, iklim durumunu dikkate alarak seyahat planlarını gerçekleştirip, destinasyonlar arasında esnek değışiklikler yapma eğilimindedirler. İklim değışikliğinin yarattığı etki incelendiğinde, turistlerin seyahat alışkanlıklarını iptal

etmeleri yerine, tatil deneyimlerini sürdürmek adına bölgesel değişiklik yaptıkları gözlemlenmiştir (Higham& Hall, 2005: 15-17).

İklim değişikliğinin turizm destinasyonları, rekabet gücü ve sürdürülebilirlik üzerindeki etkileri dört ana kategoride incelenmektedir. Bunlar, aşağıdaki başlıklarda şu şekilde ele alınmaktadır (UNWTO, UNEP, & WMO, Climate Change and Tourism; Responding to Global Challenges, 2007):

Doğrudan iklim etkileri: Turistik faaliyetlerin yer seçimini ve işletme maliyetlerini içermektedir. İklim değişikliği, tatil bölgeleri arasındaki rekabeti etkileyebilir, özellikle popüler destinasyonların konumlarında değişikliklere neden olabilir. Ayrıca, kış sporu destinasyonlarındaki doğal kar yağışındaki düşüşler, kayak sektöründe daralmaya yol açabilir. Bu değişiklikler, turist tercihleri ve destinasyon sadakati üzerinde belirsizliklere neden olabilir, bu da turizm sektörünün stratejik planlamasını etkileyebilir. Bazı popüler tatil bölgelerinin rekabetçi konumunun azalması beklenirken (yaz aylarında Akdeniz), diğerlerinin ise rekabet gücünün azalması beklenmektedir. Bazı bölgelerin (Güney İngiltere veya Güney Kanada) iyileşmesi beklenmektedir. Ziyaretçi akışlarının coğrafi ve mevsimsel yeniden dağıtımına ilişkin sonuçlar öngörülebilecekse, turist iklimi tercihi ve destinasyon sadakati ile ilgili belirsizliklere dikkat edilmesi gerekmektedir (UNWTO, UNEP, & WMO, Climate Change and Tourism; Responding to Global Challenges, 2007).

Dolaylı çevresel değişim etkileri: İklim kaynaklı değişiklikler, geniş bir yelpazede turizm üzerinde derin etkilere neden olabilecek çevresel koşulları etkilemesiyle ortaya çıkar. Bu etkiler arasında su mevcudiyetindeki değişiklikler, biyolojik çeşitlilik kaybı, peyzaj estetiğinde azalma, tarımsal üretimde değişiklikler (örneğin şarap turizmi), doğal tehlikelerin artışı, kıyı erozyonu, su baskınları, altyapı zararları ve vektör kaynaklı hastalıkların artışı yer almaktadır. Özellikle dağ, ada ve kıyı destinasyonları gibi doğaya dayalı turizm pazarı segmentleri, iklim kaynaklı çevresel değişime karşı özellikle hassas kabul edilmektedir. UNESCO, kritik turistik destinasyonlar olan bazı Dünya Mirası Alanlarını iklim kaynaklı çevresel değişikliklere karşı savunmasız olarak tanımlamıştır. Ancak, iklim değişikliğinin turizm üzerindeki etkilerine ilişkin anlayış, bölgesel farklılıklar ve belirsizliklerle karşı karşıyadır. Özellikle Afrika, Karayipler, Güney Amerika ve Orta Doğu gibi bölgelerdeki iklim değişikliğinin turizm kaynakları üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır (UNWTO, UNEP, & WMO, Climate Change and Tourism; Responding to Global Challenges, 2007).

Azaltma politikalarının turist hareketliliği üzerindeki etkileri: Sera gazı emisyonlarını azaltmayı amaçlayan ulusal veya uluslararası politikaların, turist akışları üzerinde muhtemel etkilere neden olması öngörülmektedir. Bu tür politikalar, ulaşım maliyetlerinde artışa yol açabilir ve turistleri çevresel tutumlarına daha duyarlı bir şekilde seyahat modellerini değiştirmeye yönlendirebilir. Özellikle hava yolculuğu ile ilgili olarak, bu tür politikaların medyada geniş bir şekilde tartışıldığı görülmüştür. Uzun mesafeli destinasyonlar, özellikle azaltma politikalarının ulusal turizm ekonomilerini olumsuz etkileyebileceği endişelerini dile getirmişlerdir. Ancak, emisyon senaryoları tahminleri, düşük karbon emisyonlu ulaşım modlarına yönelik fırsatların ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Bu durum, otobüs ve demiryolu gibi çevre dostu ulaşım seçeneklerinin desteklenmesinin, turizmi etkileyen olumsuz etkileri azaltabileceğini ve daha yakın pazarlara sahip destinasyonların yeniden canlandırılmasına yardımcı olabileceğini göstermektedir (UNWTO, UNEP, & WMO, Climate Change and Tourism; Responding to Global Challenges, 2007).

Dolaylı toplumsal değişim etkileri: İklim değişikliğinin gelecekteki ekonomik büyüme ve uluslararası siyasi istikrar için risk oluşturabileceği düşünülmektedir. Örneğin, iklim değişikliğinin küresel ölçekte ekonomik büyümeye zarar verebileceği ve kişi başına düşen tüketimde %20'lik bir azalmaya neden olabileceği öngörülmüştür. Bu tür ekonomik etkiler, turizm sektöründe de olumsuz sonuçlar doğurabilir. Özellikle ulusal ve uluslararası güvenlik riskleri, iklim değişikliği ile ilişkilendirilmiştir. Turizm, siyasi istikrarsızlık ve sosyal huzursuzluktan olumsuz etkilenebilir. Turistler, bu tür güvenlik risklerinden hoşlanmazlar ve turizm talebinde düşüşe neden olabilirler. Stern Raporu'na göre, iklim değişikliğinin güvenlik riskleri, turizmin yerel ve ulusal ekonomiler için önemli olduğu bölgelerde belirgin hale gelebilir. Turizmdeki güvenlikle ilgili bir düşüş, bu destinasyonlardaki ekonomik performansı olumsuz etkileyebilir ve potansiyel olarak bazı az gelişmiş ülkelerdeki kalkınma hedeflerine zarar verebilir (UNWTO, UNEP, & WMO, Climate Change and Tourism; Responding to Global Challenges, 2007).

IPCC Beşinci Değerlendirme Raporu'nda iklim değişikliğinin turizm sektörüne geniş perspektiften nasıl etki edebileceğini değerlendiren altı başlıkları şunlardır (IPCC, 2014):

- **Deniz ve Kıyı Turizmi:** İklim değişikliği, deniz seviyesindeki yükselme, kıyı erozyonu, tropikal fırtınalar ve su sıcaklıklarındaki değişikliklerin, plaj tatilleri, su sporları ve deniz turizmi üzerinde oldukça etkilidir. Özellikle koruma alanları ve deniz ekosistemleri açısından da önemlidir.

- **Dağ Turizmi:** Yüksek dağ bölgelerindeki kar örtüsündeki azalma, buzul erimeleri ve daha sıcak hava koşullarının dağ turizmi aktivitelerine, özellikle de kayak turizmine etkisi oldukça önemlidir. Bu aynı zamanda ekosistemlere yönelik riskleri de içermektedir.
- **Kırsal ve Doğal Alan Turizmi:** İklim değişikliği, biyoçeşitlilik kaybı, kuraklık ve orman yangınları gibi faktörlerin, doğal alan turizmi, safari turları ve ekoturizm gibi aktiviteler üzerinde önemli etkindir.
- **Şehir Turizmi:** Sıcaklık artışları, şehirselleşme adası etkisi, su kaynaklarındaki azalma ve şehirselleşme, çevresel değişikliklerin, şehir turizmi ve kültür turizmi üzerindeki etkisi bulunmaktadır. Bu, şehirlerin turizm altyapısı ve cazibe gücü üzerindeki olası etkilerini de içermektedir.
- **Kültürel Miras ve Turizmi:** Deniz seviyesindeki yükselme, aşırı hava olayları ve diğer iklim değişikliği etkilerinin, kültürel miras bölgelerine, tarihi sitelere ve turizme etkisi oldukça önemlidir. Kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizm açısından değerlendirildiğinde ise iklim değişikliğine en duyarlı alanları kapsamaktadır.
- **Küçük Adalar ve Kıyı Turizmi:** Deniz seviyesindeki artışın, tropikal adaların kıyı turizmi ve ekonomisi üzerindeki etkileri önemlidir. Sürdürülebilir turizm stratejileri ve adaptasyon önlemleri bu tür destinasyonlar için kritik öneme sahiptir (IPCC, 2014).

1.17.2 Turizm Faaliyetlerinin İklim Değişikliğine Etkisi

Küresel ısınma ve iklim değişikliği hem doğal faktörlerin etkisiyle hem de insan kaynaklı aktivitelerin katkısıyla ortaya çıkan bir küresel sorundur. Turizm sektörü, turistlerin seyahat etmeleri için kullandığı ulaşım araçlarından kaynaklanan karbon salınımı nedeniyle doğrudan iklim değişikliğine katkıda bulunan sektörlerden biridir. Yapılan çalışmalar, turizm sektörünün küresel sera gazı emisyonlarının %5 ile %14 arasında bir paya sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, turizmin çevresel etkisinin önemini vurgular. Turizm sektörünün hızla büyümesiyle birlikte, bu sektörden kaynaklanan sera gazı salınımı da doğru orantılı olarak artmaktadır. Bu gerçek, turizm endüstrisinin sürdürülebilirlik çabalarının önemini ve karbon ayak izini azaltma konusundaki çözümlerin sektör genelinde uygulanmasının ne kadar kritik olduğunu göstermektedir. İklim değişikliği ile mücadelede turizm sektörünün sorumluluk alması, çevre dostu uygulamaların teşvik edilmesi ve sürdürülebilir turizm politikalarının benimsenmesi önemlidir (Chapman, 2007: 354-367).

Ekonomist Mishan, çağdaş turizmin ölçeğiyle ilgili temel kısıtlamaları ele aldığı tezinde, bu kısıtlamaların en anlaşılır açıklamalarından birini sunar (Mishan, 1969). Ona göre, turizmin getirdiği tıkanıklık ve aşırı kalabalıklaşma, büyük ekonomik ve çevresel maliyetlere yol açmaktadır. Mishan (1969), turizmin teşvik edilmesini amaçlayan politikalar dışında bırakıldığında, turistler, seyahat acenteleri, ulaşım endüstrisi ve turizme bağlı hizmetlerle; doğal güzellikleri ve çevreyi koruma kaygısı taşıyan gruplar arasında belirgin bir çıkar çatışmasının yaşandığını vurgular (Mishan, 1969: 140).

Bu çıkar çatışması, turizmin çevresel etkilerine dair somut örneklerde kendini gösterir. Örneğin, Tahoe Gölü'ne inşa edilen sahil otellerinin arıtılmamış atık suları, bölgedeki bitki örtüsünü ve hayvan yaşamını tahrip etmiştir. Benzer bir şekilde, Barbados gibi turistik adalarda, sahildeki otellerin denize arıtmadan pompaladığı atık su ve yerel halkın turistlere satmak için mercanlar arasındaki bitki ve balıkları toplaması, 1980'lere gelindiğinde mercan resiflerinin büyük ölçüde yok olmasına neden olmuştur. Bu tür örnekler, turizmin kısa vadeli ekonomik getirileri ile uzun vadeli çevresel kayıplar arasındaki dengesizliği açık bir şekilde gözler önüne serer (Urry, 2018).

Mishan (1969)'ın perspektifi, turizmin doğaya ve kültürel mirasa verdiği geri dönülmez zararların derin bir eleştirisini ortaya koymaktadır. Onun şu sözleri, bu durumu en çarpıcı şekilde özetler:

“Bir zamanlar sessizlik, huzur, doğa güzellikleri ve tarihsel önem taşıyan yerler, bugün turizm sektörünün kâr hırsıyla kalabalıklara açılarak rekabetçi bir itiş kakışın kurbanı oluyor. Böylelikle bu alanlar, paranın kışkırttığı kitlelerin akınına uğrayarak geri dönülemez biçimde yok ediliyor” (Mishan, 1969: 141).

Bu ifadeyle Mishan (1969), turizmin ekonomik kazanç uğruna doğal ve kültürel kaynakları nasıl tükettiğini, kısa vadeli kazançların uzun vadeli kayıplarla sonuçlandığını güçlü bir biçimde vurgular. Turizm endüstrisinin yalnızca ekonomik bir faaliyet değil, aynı zamanda çevresel ve kültürel tahribatın da kaynağı olduğunu gözler önüne sermektedir.

Mishan (1969), turizmin ve kitlesel tüketimin doğası gereği yarattığı yıkıma daha da açıklık kazandırarak şu ifadeleri kullanır:

“Birkaç kişinin özgürce ve huzur içinde keyfini çıkarabileceği bir şeyi, kalabalık mutlaka kendisi için tahrip eder” (Mishan, 1969: 142).

Bu sözlerle Mishan (1969), kitlelerin bir bölgeye akın etmesinin, o bölgenin doğal veya kültürel değerlerini kaçınılmaz olarak yok ettiğini vurgular. Azınlığın sessizce ve saygı içinde deneyimlediği alanlar, kitle turizminin talepleri karşısında tahrip olur ve öz değerlerinden koparılır. Bu görüş, turizmin yalnızca mekânsal bir yoğunlaşma yaratmadığını,

aynı zamanda doğrudan kültürel ve çevresel bozulmaya neden olduğunu gösterir. Yani, turistik yerlerin çekiciliği, tam da bu çekiciliği arayan kalabalıklar tarafından yok edilir. Mishan (1969)'ın bu tespiti, toplumsal ve ekonomik sistemlerin kısa vadeli kazanç hırsı uğruna, uzun vadeli sürdürülebilirliği feda ettiğini eleştirir. Bu süreçte hem doğanın hem de insan deneyiminin özgünlüğü geri dönülmez şekilde kaybedilir.

Turizm, iş fırsatları ve ekonomik kalkınma sağlamakla birlikte, çevresel etkileri nedeniyle artık 'bacasız sanayi' olarak görülmemektedir. Fosil yakıtlara dayalı enerji tüketimi ve doğal kaynakların kullanımı, çevresel kirlilik ve tahribata yol açarak sektörü sürdürülebilirlik açısından zorlamaktadır. Birçok insan faaliyeti olan alanlarda olduğu gibi turizm sektöründe de fosil yakıtlara dayalı enerji tüketimi, su, toprak, hava gibi birçok kaynaklar üzerinde kirlilik ve tahribata yol açtığı tartışmaları başlamıştır (Bayazit, 2018: 223).

Turizm sektörü, iklim değişikliği ile mücadele bağlamında genellikle doğrudan bir taahhüt altında bulunmamakla birlikte, çeşitli biyolojik, coğrafi ve ekolojik faktörlere bağlı olarak bu değişiklikten etkilenen ve etki eden bir sektördür. Ayrıca, biyolojik çeşitlilik, kıyı alanları, su kalitesi, ormanlar gibi pek çok unsuru negatif yönden etkileyen önemli bir alandır (UNWTO, Climate Change and Tourism – Responding to Global Challenges, 2007).

Turizm sektörü, ulaşım, konaklama ve çeşitli faaliyetlerinden kaynaklanan emisyonlarla önemli ölçüde sera gazı salınımına katkıda bulunmaktadır. 2005 yılında turizm sektörünün sera gazı emisyonuna katkısının %5 olduğu belirtilen Davos İklim Değişikliği ve Turizm Deklarasyonu, sektörün bu konudaki etkisine dikkat çekmektedir. Deklarasyonun vurguladığı en önemli nokta şudur. “Turizm sektörü sürdürülebilir bir şekilde büyümek istiyorsa, iklim değişikliğine hızla yanıt verip sera gazı emisyonlarını azaltmaya odaklanmalıdır.” Bu noktada, Birleşmiş Milletler çerçevesinde gelişen politika ve yönergeler doğrultusunda hareket etmek, sektörün çevresel etkilerini en aza indirmek için önemlidir (UNEP, 2008).

Turizm faaliyetleri, destinasyon seçimleri ve hava yolu sirkülasyonu, iklim değişikliği bağlamında önemli bir etkiye sahiptir. Hava yoluna olan artan talep, sürdürülebilir turizmin önündeki önemli bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Hava yoluyla yapılan yolculuklar sırasında salınan sera gazları, iklim değişikliği üzerinde önemli bir etkiye neden olmaktadır. Özellikle havacılığın neden olduğu sirüs bulutlarının, iklim değişikliğine ciddi şekilde katkı sağladığı ve tahmin edilenden çok daha etkilediğini söylemek mümkündür. Bu durum, hava yolculuğunun çevresel etkilerini daha iyi anlamak, sürdürülebilir ulaşım alternatiflerini teşvik etmek ve havacılık sektörünün karbon ayak izini azaltma yollarını keşfetmesi için önemli bir konudur (Becken & Hay, 2007).

Toplam karbondioksit emisyonunun %75'ini oluşturan ulaşım sektöründe, özellikle hava taşımacılığının payının %82 ila %90 arasında olması dikkat çekicidir. Bu durum, hava taşımacılığının, turizmin karbon ayak izi üzerindeki belirgin etkisini vurgulamaktadır. Ayrıca, turizm sektöründeki ve bireysel taşımacılıkta (örneğin, otobüs veya demiryolu ile yapılan aktiviteler) gerçekleşen faaliyetlerin, karbondioksit emisyonlarının %13'ünü oluşturması, diğer taşıma yöntemlerinin de iklim değişikliğinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir (UNEP, 2008).

Dünya Turizm Örgütü'nün tahminlerine göre, turizm sektörünün 2035 yılına kadar hızla büyümeye devam etmesi durumunda, karbondioksit emisyonlarının %150 oranında artabileceği öngörülmektedir. Hızla büyüyen turizm sektörünün bu şekilde artan sera gazı salınımına karşı gerekli önlemlerin alınmaması, küresel ısınma üzerinde doğrudan bir etkiye yol açabilir. Bu durum, iklim değişikliğinin yanı sıra doğal dengeyi bozarak birçok turizm türünün tehlikesini artırabilir. Sıcaklık artışları ve hava olayları, özellikle kış turizmini tehdit ederken, gelecekte turizmin çeşitli türlerini olumsuz etkileyebilir. Bu bağlamda, enerjinin etkin ve tasarruflu kullanımı, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim, aşırı tüketimin önlenmesi, atık maddelerin azaltılması ve çevresel zararların önüne geçilmesi gibi geniş kapsamlı önlemler alınmalıdır. Bu, turizm sektörünün sürdürülebilirliğini artırmak ve çevresel etkilerini minimize etmek için önemli bir adımdır (Gönençgil, 2008: 12-15).

1.17.3 Turizm Faaliyetlerinde İklim Değişikliğine Karşı Uygulanacak Stratejiler

Küresel iklim değişikliği sorunuyla başa çıkmada en kritik nokta, bu süreyi uyum sağlayarak, çözüm odaklı stratejilerle geliştirmektir. Bu, iklim koşullarının hafifletilmesi ve toplumsal yapıların bu etkilerle başa çıkmasının arttırılması amacıyla uygulanan politikalar "uyum stratejisi" olarak adlandırılmıştır (UNDP, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 2022).

Uyum stratejileri, iklim değişikliğinin neden olduğu etkilere karşı toplumların ve ekosistemlerin daha dirençli hale gelmesini sağlamaya odaklanan geniş kapsamlı planlar ve politikaları içermektedir. Bu stratejiler, değişen iklim koşullarına uyum sağlama, olumsuz etkileri en aza indirme ve sürdürülebilir bir gelecek için önlemler almayı amaçlamaktadır. Uyum stratejileri arasında su kaynaklarının etkin kullanımı, tarım uygulamalarının ayarlanması, kıyı bölgelerindeki risklere karşı önlemler, enerji ve altyapı projelerinde iklim değişikliği göz önüne alınarak planlamalar gibi çeşitli alanlarda uygulanabilecek önlemler bulunmaktadır. Bu stratejiler, iklim değişikliğinin getirdiği zorluklara karşı toplumların ve ekosistemlerin daha esnek ve dayanıklı hale gelmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Bu noktada uyum stratejileri, iklim krizi ile ilgili en etkili çözüm yoludur (UNWTO, UNEP 2008).

Gelecekte tüm toplumlar ve ekonomik sektörler, iklim değişikliğine uyum sağlamak zorunda kalacaklarını kabul etmek önemlidir. Şu anda, iklim değişikliğine adaptasyon süreci birçok sektörde, turizm dahil, aktif olarak yaşanmaktadır. Coğrafi özellikler, bir bölgenin iklim değişikliği etkilerine maruz kalma düzeyini belirlerken, aynı zamanda bu etkilere karşı duyarlılığını ve uyum kapasitesini de belirlemektedir. Bu nedenle, bölgesel özelliklerin dikkate alınması, sürdürülebilir uyum stratejileri geliştirmek için önemlidir. Bu süreç, iklim değişikliğiyle başa çıkma ve toplumları daha dayanıklı hale getirme amacını taşımaktadır (IPCC, 2007).

İklim değişikliğine uyum, doğal veya iklim sistemlerindeki değişikliklere yanıt olarak zararı hafifleten veya faydalı fırsatları değerlendiren bir dizi önlem ve ayarlama pratiğini ifade etmektedir. Bu uyarlamalar, beklenen iklimsel etkilere karşı toplumların, ekosistemlerin ve ekonomilerin direncini artırmayı amaçlamaktadır (IPCC, 2007).

Uyum çabaları, toplumlar, kurumlar, bireyler ve hükümetler tarafından kabul edilebilir ve uygulanabilir olmalıdır. Bu, uyum stratejilerinin güvenilir bilimsel verilere dayanması, katılımcı bir süreçle oluşturulması ve toplumun geniş kesimlerinin desteğini kazanması gerektiği anlamına gelmektedir. Ayrıca, ekonomik, sosyal ve çevresel itici güçler, uyum çabalarını destekleyebilir ve motive edebilirler (UNEP, 2008).

İklim değişikliğinin etkilerinden kaçma veya seyahat zamanını değiştirme konusunda insanlar artık daha fazla özgürlüğe sahiptir. Ancak, bu durum, belirli destinasyonlardaki turizm işletmeleri için uyum sağlama sürecini zorlaştırabilir. İşletmeler, genellikle para, bilgi ve zaman gibi sınırlı kaynaklara sahip olduklarından, uyum sağlama kapasiteleri azalabilir. Bu da rekabet avantajlarını etkileyebilir. Bu nedenle, turizm sektöründeki işletmelerin uyum sağlama stratejilerini güçlendirmek için kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmaları önemlidir (UNDP, 2005).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP 2005), turizm sektöründeki uyum için şu maddeleri sunmuştur (UNDP, 2005):

- İklim değişikliği; bir ülkenin sürdürülebilir kalkınmasını, su kaynaklarını, enerji, sağlık, tarım ve biyolojik çeşitlilik gibi alanlarda olumsuz etkileyebilir. Örneğin, artan sıcaklıklar tarım verimliliğini düşürebilir, kuraklık su kaynaklarını azaltabilir ve

ekosistemlerde değişikliklere neden olabilir. Bu etkiler, turizm sektörü üzerinde de önemli bir etkiye sahip olabilir.

- Turizm sektörü, iklim değişikliği ile başa çıkma konusunda muazzam bir deneyime sahiptir. Örneğin, doğal afetlerin ve iklim olaylarının turizm üzerindeki etkilerini deneyimlemiş ve buna uyum sağlamıştır. Bu deneyimler, gelecekteki sorunları çözmek için değerli bir kaynak olabilir ve tüm paydaşların katılımıyla bu sürecin yönetilmesi önemlidir.
- İklim değişikliği sadece hükümetlerin değil, aynı zamanda turizm sektörünün de katılımı gereken bir mücadele konusudur. Turizm sektörü, karbon ayak izini azaltmak, doğal kaynakları korumak ve toplulukları iklim değişikliği ile başa çıkmaya hazırlamak gibi önlemler alarak bu mücadeleye katkıda bulunabilir.
- İklim değişikliği devam ettiği sürece, uyum stratejilerinin sürekli olarak yeniden değerlendirilmesi önemlidir. Değişen iklim koşullarına uyum sağlamak için turizm sektörü, esnek ve yenilikçi yaklaşımlar geliştirmelidir. Bu, sektörün sürdürülebilirliğini ve dayanıklılığını arttıracaktır (UNDP, 2005).

Turizm sektöründe iklim değişikliğiyle başa çıkma stratejilerine uyum sağlama düzeyleri oldukça çeşitlidir. Genellikle, turistler bu konuda daha yüksek bir uyum seviyesine sahiptir. İklim değişikliğinin etkilerini göz önünde bulundurarak, turistler destinasyon seçimlerinde en az etkilenen bölgeleri tercih edebilirler veya turizm faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri uygun koşullara sahip bölgeleri tercih edebilirler. Turistlerin yanı sıra, tur operatörleri ve seyahat acenteleri de uyum sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Orta düzeyde uyum süreci gösteren bu kuruluşlar, müşterilerine talepleri doğrultusunda bilgilendirme sağlayarak, iklim değişikliğiyle ilgili riskleri azaltmaya çalışırlar. Örneğin, iklim dostu turlar düzenleyerek, çevreye duyarlı konaklama ve ulaşım seçenekleri sunarak veya seyahat rotalarını yeniden düzenleyerek bu sürece katkıda bulunabilirler. Ancak, turizm işletmeleri ve işletmecileri genellikle daha düşük bir uyum seviyesine sahiptir. Bu durum, bölgesel yatırımların ve altyapının iklim değişikliğiyle uyumlu hale getirilememesine ve dolayısıyla turistlerin bölgeyi tercih etmemelerine neden olabilir. İklim değişikliğiyle başa çıkmak için, turizm sektöründeki tüm paydaşların uyum stratejilerini güçlendirmek ve sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik etmek önemlidir. Bu hem sektörün dayanıklılığını artırırken hem de doğal ve kültürel kaynakların korunmasına katkıda bulunur (UNWTO, UNEP 2008).

Turizm sektöründen kaynaklanan sera gazı emisyonlarının artışı önlemek ve azaltmak için UNWTO (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü) ve UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) tarafından dört ana azaltım stratejisi belirlenmiştir. Bu stratejiler hem uyum sürecine destek olmayı hem de sera gazı emisyonlarını azaltmayı amaçlamaktadır. Bu stratejiler şunlardır (UNWTO, UNEP 2008):

- **Enerji Kullanımının Azaltılması:** Bireysel araç kullanımındaki artış, fosil yakıtların kullanımını ve dolayısıyla sera gazı emisyonlarını artırarak çevreye önemli zararlar vermektedir. Bu nedenle, toplumların daha sürdürülebilir bir ulaşım modeline geçişi teşvik edilmelidir. Bireylerin toplu taşıma araçlarını tercih etmeleri, sadece gereksiz trafik sıkışıklığını azaltmakla kalmaz, aynı zamanda sera gazı emisyonlarının azalmasına da katkı sağlar. Hükümetler, toplu taşıma ağlarını genişleterek ve teşvik edici politikaları benimseyerek bu geçişi desteklemelidir.
- **Enerji Verimliliğinin Arttırılması:** Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, elektrikli araçlar ve diğer yenilenebilir enerji kaynakları giderek daha popüler hale gelmektedir. Elektrikli araçlar, fosil yakıtlara kıyasla daha temiz bir enerji kaynağı sağlar ve dolayısıyla sera gazı emisyonlarını azaltır. Ayrıca, enerji verimliliğini artırmak için binaların ve altyapının yeniden düzenlenmesi, enerji tüketimini azaltabilir ve çevresel etkileri minimize edebilir.
- **Yenilenebilir veya Nötr Karbon İçeren Enerji Kullanımının Arttırılması:** Fosil yakıtların yerini yenilenebilir enerji kaynakları almalıdır. Rüzgâr, güneş, hidroelektrik ve biyoyakıtlar gibi yenilenebilir enerji kaynakları, düşük karbon emisyonu ile çevre dostu bir alternatif sunmaktadır. Ayrıca, karbon nötr enerji üretimine odaklanmak, karbon salınımını sıfıra indirmek için etkili bir strateji olabilir. Bu, karbon yakalama ve depolama teknolojileri gibi yöntemlerle desteklenebilir.
- **Karbon Alıcılar Tarafından Karbon Tutumu:** Karbondioksit gazlarının yer altı su kaynaklarında depolanması, karbon tutumunu artırabilir ve sera gazı emisyonlarının atmosfere salınmasını engelleyebilir. Bu, karbon yakalama ve depolama (CCS) teknolojisi kullanılarak gerçekleştirilebilir. Ayrıca, karbon alıcılar tarafından karbon tutumu, çevresel etkileri azaltmak için ormanların ve diğer ekosistemlerin restorasyonu da desteklenebilir (UNWTO, UNEP 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE SONUÇLARI

Bu bölümde, turizm otel işletmelerinin iklim krizi üzerindeki olumsuz etkileri ve bu etkilerin farkındalığı kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır. Araştırmanın temel problemini çözümlmek, bu bölümün temel amacını oluşturacaktır. Bu çerçevede, araştırmanın kapsamı, hedefleri, kullanılan materyaller, yöntem ve bulgular ayrıntılı olarak açıklanacak; veri toplama araçları ve katılımcıların belirlenme süreçleri detaylandırılacaktır. İlk olarak, araştırmanın konusu ve amacı çerçevesinde, seçilen yöntem ve kullanılan materyallerin kapsamı belirlenerek açıklanacaktır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, örneğin; görüşme formları ve gözlem notları, bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Katılımcıların seçilme kriterleri ve süreçleri, katılımcıların temsili ve araştırmanın kapsamını nasıl etkilediği üzerinde durulacaktır. Ayrıca, veri toplama sürecinde karşılaşılan zorluklar ve bu zorlukların nasıl aşıldığı detaylandırılacaktır. Araştırma sürecinde elde edilen deneyimler, verilerin analizi ile nasıl entegre edildiği ve bulguların yorumlanması sürecinde bu deneyimlerin rolü tartışılacaktır. Bu bağlamda, veri analiz tekniği, kullanılan yazılım programı ve analiz stratejileri açıklanacak ve bu süreçlerin bulguların güvenilirliğine katkısı değerlendirilecektir. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği, kullanılan yöntemin ve analizlerin ne derece etkili olduğu üzerinden değerlendirilecektir. Bölümün bir diğer önemli kısmı, katılımcıların demografik özelliklerinin detaylı bir şekilde analiz edilmesidir. Bu analizde, katılımcıların bulundukları coğrafi konumlar, otel müdürlerinin seçim süreçleri, bölgelerde kaç yıldır faaliyet gösterdikleri gibi faktörler ele alınacaktır. Katılımcıların çevresel etkiler ve etkinlikler bağlamında yıllara göre değişen uygulamaları incelenecek, otellerin iklim kriziyle mücadele stratejileri ve çevresel sorumlulukları değerlendirilerek, sürdürülebilirlik çabaları ve bu çabaların etkinliği analiz edilecektir. Bu bölüm, turizm otel işletmelerinin iklim krizi bağlamında çevresel negatif etkilerini derinlemesine inceleyerek, bu işletmelerin eylemlerini ve stratejilerini ayrıntılı bir şekilde ele alacaktır. İşletmelerin çevresel sorumlulukları, yerel halkla olan ilişkileri ve sürdürülebilirlik uygulamaları kapsamlı bir şekilde değerlendirilecektir. Çevresel etkilerin yanı sıra, bu etkileri azaltmak için uygulanan stratejiler ve karşılaşılan zorluklar da analiz sürecine dahil edilecektir. Bu kapsamlı yaklaşım, hem turizm otel işletmelerinin çevresel etkilerini hem de bu etkilerle mücadeledeki stratejilerini anlamayı hedeflemektedir. Bölüm, elde edilen bulgularla gelecekteki araştırmalara ve

uygulamalara yön verecek nitelikte bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Bu sayede hem akademik alanda hem de sektörel uygulamalarda değerli içgörüler sağlanacaktır.

1.18 Araştırmanın Konusu, Kapsamı ve Amacı

Bu araştırmanın temel konusu, Antalya'daki turizm otel işletmelerinin iklim krizine doğrudan veya dolaylı etkilerini incelemek, farkındalıklarını görünür kılmaktır. İklim krizi, turizm ve diğer sektörler üzerinde önemli etkiler yaratabilir. Özellikle turizm otelleri, mevcut iklim krizinden hem etkilenen hem de etkileyen konumdadır. Bu tez çalışması, Antalya'daki 5 yıldızlı otellerin iklim krizine olan etkilerini ve bu konuda ne derece farkındalık taşıdıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. İklim değişikliği kavramı artık iklim krizi olarak tanımlanmaktadır ve bu krizin antropojenik etkileri bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Özellikle Akdeniz Bölgesi'nde iklim krizinin etkileri, bölgedeki turizm otelleri ve diğer sektörler için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Antalya, Türkiye'nin turizm merkezi olarak, bu krizden oldukça fazla etkilenme riski taşımaktadır. İklim krizi, turizm otel işletmelerine doğrudan etki edebileceği gibi otellerde yürütülen faaliyetler iklim krizine negatif etki eden de bir konumda da olabilir. Antalya'daki turizm sektörü, bölgeye ekonomik olarak büyük katkı sağlasa da iklim kriziyle başa çıkma konusunda ciddi bir farkındalığa ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, Antalya'daki turizm otellerinin iklim krizine karşı duyarlılıklarını artırmaları, sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda enerji ve kaynak tüketimini azaltmaları gerekmektedir. Bu tez çalışması, bölgedeki otellerin iklim krizine nasıl etki ettiği ve bu krizle ilgili farkındalık seviyelerini değerlendirerek literatüre katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Turizm sektörü, enerji, arazi kullanımı, su kaynakları, toprak ve orman arazileri gibi daha birçok konularda iklim krizini azaltma politikalarında önemli bir rol üstlenebilir. Özellikle, turizm amaçlı ulaşım, kitlesel turist hareketleri ve sektörel faaliyetler sırasında ortaya çıkan çevresel sorunların belirginleştirilip, farkındalıkların artması, sektördeki çevresel negatif etkilerin minimize edilmesinde kritik öneme sahiptir. Turizm sektörü, ulaşım, konaklama ve diğer faaliyetleri nedeniyle sera gazı emisyonlarına büyük katkıda bulunmaktadır. Bu çalışma, Antalya'daki otellerin iklim krizi konusundaki farkındalıklarını ve bu farkındalığın eylemlerine nasıl yansıdığını da analiz edecektir. Ayrıca, bölgedeki otellerin, iklim krizi ile ilgili mevcut politikaları ve uygulamaları değerlendirilecektir.

Araştırma, aşağıdaki sorular çerçevesinde tasarlanmıştır:

- Oteller, iklim krizine doğrudan veya dolaylı olarak nasıl bir katkı sağlamakta ve bu katkılar hangi alanlarda daha belirgin şekilde gözlemlenmektedir?

- Otellerin çevresel sorumluluklarına dair farkındalıkları nasıl şekillenmektedir ve bu farkındalıkları somut olarak nasıl eylemlerle hayata geçirmektedirler?
- Oteller, çevresel etkilerini azaltmak amacıyla hangi somut adımları ve stratejileri uygulamakta ve bu stratejilerin etkinliği nasıl değerlendirilmektedir?

Bu tez çalışması, yukarıda belirtilen sorular doğrultusunda otellerin iklim krizi farkındalığını ve çevresel negatif etkilerini değerlendirerek, mevcut krizle mücadelede hangi stratejilerin uygulandığını da ortaya koymayı ve bu konuda literatüre katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

1.18.1 Yöntem

Bu tez çalışmasının temel amacı, Antalya Bölgesinde faaliyet gösteren turizm otel işletmelerinin iklim krizine doğrudan veya dolaylı olarak sağladığı negatif katkıları belirlemek ve bu işletmelerin iklim krizine karşı farkındalıklarını görünür kılmaktır. Ayrıca, bu işletmelerin uyguladıkları çevresel faaliyetler ve stratejiler de analiz edilerek, sürdürülebilirlik çabalarının etkinliği değerlendirilecektir. Bu doğrultuda, araştırma sorularını yanıtlamak için nitel teknik tercih edilmiş ve anlamacı yorumlamacı teknik benimsenmiştir.

Nitel araştırmalarda önemli olan konuların detaylı bir şekilde ele alınması ve göz ardı edilen noktaların ortaya çıkarılmasıdır. Bu bağlamda, nitel araştırma gerekliliklerine uygun olarak tasarlanan bu çalışmada, derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, araştırmacının katılımcılarla birebir etkileşim içinde olmasını sağlayarak konunun farklı yönlerini ve katılımcıların deneyimlerini derinlemesine anlamasına olanak tanır. Ayrıca, araştırmacı görüşmenin amacına uygun bir şekilde ilerlemesini sağlamak için genellikle dinleyici rolünü üstlenir. Araştırmacının bu rolü, katılımcının görüşlerini ve deneyimlerini ayrıntılı bir şekilde ifade edebilmesi için gerekli ortamı sağlar. Bu süreçte, araştırmacı dikkatlice dinler, anlamaya çalışır ve sorular sorarak derinlemesine bilgi toplar (Babbie, 2010: 346).

Bu, katılımcının özgürce düşüncelerini ve duygularını paylaşabilmesini destekler ve bu sayede daha kapsamlı ve zengin veriler elde edilir. Bu sayede, turizm otel işletmelerinin iklim krizine olan katkıları ve bu konudaki farkındalık düzeyleri daha kapsamlı bir şekilde analiz edilebilecektir. Derinlemesine görüşmelerin sağlayacağı verilerle, turizm otel işletmelerinin faaliyetlerinin iklim krizi üzerindeki negatif etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, işletmelerin aldığı çevresel önlemleri, bu önlemlerin etkinliğinin nasıl olduğu, iklim krizi hakkındaki bilinç düzeylerini ve geçmiş

yıllardan bugüne kadar çevresel sorunlara olan negatif katkıları ele alınmıştır. Bu derinlemesine görüşme tekniği, işletmelerin çevresel sürdürülebilirlik stratejilerinin ne kadar etkili olduğunu ve iklim değişikliğiyle mücadelede ne kadar etkili olduklarını belirlememize de yardımcı olacaktır. Ayrıca, turizm sektörünün daha geniş çevresel ve sosyal etkilerini göz önünde bulundurarak, sektördeki iyileştirme potansiyellerini ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma yöntemleri değerlendirilecektir. Bu çalışma, turizm sektöründeki çevresel etkileri daha iyi anlamamıza ve daha sürdürülebilir bir gelecek için uygun stratejiler geliştirmemize yardımcı olacaktır.

Nitel teknik, sosyal bilimlerde sıkça kullanılan bir metodolojidir. Gözlem, görüşme, odak grupları ve belge analizi gibi tekniklerle derinlemesine bilgi elde edilir. Araştırmacılar, katılımcıların doğal ortamlarında çalışarak davranışlarını, tutumlarını ve deneyimlerini anlamaya çalışır. Bu teknik, karmaşık sosyal olguları açıklamak için önemli bir araçtır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Nitel teknik, farklı disiplinler arasında kesişimler göz önünde bulundurarak, araştırma problemlerini yorumlama odaklı bir yaklaşımla inceler. Bu teknikte, araştırma konusu olan fenomenler kapsamlı bir şekilde ele alınır ve bu fenomenlerin içinde bulunduğu bağlamlar göz önünde bulundurularak insanların bu fenomenlere atfettikleri anlamlar derinlemesine incelenir. Bu yaklaşım, araştırmacılara katılımcıların düşünce süreçlerini, motivasyonlarını ve deneyimlerini anlamak için derinlemesine içgörüler sağlar (Altunışık vd, 2010: 302). Nitel araştırmalarda determinist bir yaklaşım öncelikli değildir ve olaylar arasında neden-sonuç ilişkileri kurulmaz. Sayısal verilere ve istatistiklere daha az vurgu yapılırken, sözlü ve nitel analizlere daha fazla önem verilir. Nitel teknik kullanan araştırmacılar, olayların ve bağlamların diliyle etkileşir ve olayları kapsamlı bir bağlam içinde inceler. Problemleri, değerler sisteminin bir parçası olarak ele alır ve durumları etkileyen ilişki ağını doğal ortamında yorumlamaya veya anlamlarını ortaya çıkarmaya çalışır (Neuman, 2006: 224). Nitel araştırma tekniği, araştırmacıya esneklik sağlayarak araştırmanın tasarımı ve gerçekleştirilmesinde uyum sağlama olanağı sunar. Araştırmanın her aşamasında, ihtiyaca göre yeni teknikler geliştirme ve kurguda değişiklikler yapma esası nitel tekniğin temel özelliğidir. Bu tekniğin keşfedici niteliği, az çalışılmış konuların aydınlatılmasında önemli bir rol oynar ve araştırmacılara yeni bakış açıları sunar (Neuman, 2006: 228). Saha araştırmacısı, rutin, özel ve beklenmedik olayları gözlemleyerek toplumsal dinamikleri anlamaya çalışır. Rutin olaylar, günlük hayatta sürekli tekrarlanan ve bu nedenle dikkate alınması gereken durumlardır. Özel olaylar, genellikle önceden planlanan etkinlikler olup, sosyal yaşamın derinlemesine gözlemlenmesine ve görünmeyen yönlerinin açığa çıkmasına olanak tanır.

Beklenmedik olaylar ise öngörülemeyen, aniden ortaya çıkan ve araştırmacıya nadir veya alışılmadık durumları gözlemlene fırsatı sunan durumlardır. Bu tür olaylar, saha araştırmalarında sıra dışı içgörüler sağlayabilir (Neuman, 2007: 296). Neuman'a göre (2006): Nitel teknik önemli kavramlar sunarak, araştırma yönteminin doğasını ve süreçlerini anlamaya yardımcı olur. Nitel teknik, veriyi derinlemesine anlama ve yorumlama amacı taşıyan bir süreçtir ve çoğunlukla sosyal bilimlerde kullanılır. Nicel teknikten farklı olarak, nitel teknik sosyal gerçekliğin öznel ve bağlamsal yönlerini anlamaya çalışır. Bu süreçte sayısal veriler yerine metinler, görüşmeler, söylemler ve gözlemler gibi sözel ve görsel veriler kullanılır. Neuman, insanların deneyimlerini, algılarını ve duygularını anlamının nitel tekniğin temel amacı olduğunu vurgular. Nitel teknikte, genellikle yapılandırılmamış veri ile çalışılır. Yapılandırılmamış veriler doğal bir süreçle toplanır ve bağlam içinde anlam kazanır. Bu nedenle nitel tekniğin analizi esnek bir yaklaşıma dayanır ve araştırmacı, verilerin toplandığı sosyal ve kültürel bağlama dikkat eder. Verinin analiz edilmesi sırasında araştırmacı, sadece betimleyici olmakla kalmaz, aynı zamanda verilerin altında yatan anlamları çözümlemeye çalışır. Bu yorumlayıcı yaklaşım, "ne" olduğunun ötesinde, "neden" ve "nasıl" sorularına da yanıt arar. Katılımcıların dünyasını anlama çabası, verilerin bağlamını dikkate almayı gerektirir. Analiz sürecinde, belirli temalar ve kategoriler oluşturmak kritik bir adımdır. Araştırmacı, verileri inceler, sınıflandırır ve veriler arasındaki ilişkileri belirler. Bu temalar, verilerin daha geniş anlamlarını açığa çıkarmaya yardımcı olur ve araştırma sorularına yönelik daha derin içgörüler sağlar. Neuman, bu tematik yapıların nitel teknikteki önemini vurgular. Bağlamın nitel teknikteki rolü de oldukça büyüktür. Verilerin sosyal, kültürel ve tarihsel bağlamları göz önünde bulundurularak analiz edilmesi, sonuçların daha derin ve doğru olmasına katkıda bulunur. Ayrıca, nitel teknik süreci genellikle döngüseldir. Araştırmacı, verileri toplar, analiz eder ve gerektiğinde analizini derinleştirmek için yeniden veri toplar. Bu döngü, daha kapsamlı ve sağlam sonuçlara ulaşılmasını sağlar. Araştırmacının rolü de bu süreçte oldukça önemlidir. Nitel araştırmalarda, araştırmacı hem gözlemci hem de yorumlayıcıdır. Kendi öznelliğini ve varsayımlarını farkında olarak sürece dahil etmesi, tarafsızlığı koruma açısından önemlidir. Son olarak, nitel teknik kullanılan araştırmaların analizi sırasında çıkan sonuçların yalnızca betimleyici olmaması, derinlemesine ve anlamlı çıkarımlar sağlaması beklenir. Bu süreç, sosyal bilimlerde yeni teoriler geliştirmeye de katkıda bulunur (Neuman, 2006: 296-298).

Bu tez çalışması, tematik analiz ve ardından betimsel analiz tekniği kullanılarak ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

Tematik analiz, nitel verilerdeki temaların ve desenlerin belirlenmesini ve analiz edilmesini içerir. Bu analiz türünde veriler okunur ve analiz edilir, tekrarlanan temalar, kavramlar ve kategoriler tanımlanır. Kodlama süreci, verileri anlamlı kategorilere ayırma ve etiketleme işlemidir ve bu süreç temaların oluşturulmasına zemin hazırlar. Temalar, verilerin anlamını ve önemli noktalarını belirleyen üst düzey kavramlar olarak ortaya çıkar. Tematik analiz, temalar arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin verinin genel anlamını nasıl etkilediğini inceler. Yorumlama ve raporlama aşamasında temalar açıklanır ve verinin anlamı ortaya konur (Babbie, 2010: 390).

Betimsel analiz, verilerin sistematik bir şekilde özetlenmesi ve tanımlanmasını içerir. Bu tür bir analiz, verilerin genel özelliklerini ve önemli noktalarını belirlemek için çeşitli teknikler kullanır. Betimsel analizde veriler özetlenir ve açıklayıcı bir şekilde sunulur, böylece okuyucular verilerin temel eğilimlerini ve özelliklerini anlayabilirler. Bu süreçte frekans dağılımları, ortalamalar, medyanlar ve modlar gibi deskriptif istatistikler kullanılır ve verilerin anlaşılmasını kolaylaştırmak için tablolar, grafikler ve diyagramlar gibi görsel araçlar kullanılır (Babbie, 2010: 390).

Betimsel analiz, görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin titizlikle düzenlenmesini ve yorumlanmasını içerir, böylece okuyucuya kapsamlı bir analiz sunulur. Veriler, önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır ve bu temalar altında özetlenir ve ayrıntılı bir şekilde yorumlanır. Ayrıca, bulgular arasında neden-sonuç ilişkileri kurulur ve bu ilişkilerin derinlemesine incelenmesi için gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılır. Betimsel analiz genellikle dört aşamadan oluşur: verilerin organize edilmesi, desenlerin tanımlanması, verilerin yorumlanması ve son olarak sonuçların çıkarılması. Bu aşamalar, analiz sürecinin sağlam ve yönlendirici bir temelini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

Betimsel analiz, katılımcıların deneyimlerini, görüşlerini, düşüncelerini ve algılarını derinlemesine anlamak için kullanılan bir tekniktir. Bu tür araştırmalarda, araştırmacılar genellikle katılımcıların doğal ortamlarında veya gerçek yaşam bağlamlarında veri toplarlar, bu da katılımcıların davranışlarını ve etkileşimlerini daha doğal bir şekilde gözleme ve anlama olanağı sağlar. Betimsel analiz, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine keşfetmek için genellikle açık uçlu sorular, derinlemesine görüşmeler ve gözlem gibi teknikler kullanır. Bu teknik, katılımcıların duygularını, düşüncelerini ve motivasyonlarını daha iyi anlamak için esneklik sağlar. Araştırmacılar genellikle katılımcılarla yakın ilişki kurarlar ve katılımcıların

deneyimlerini daha iyi anlamak için analitik ve yorumlayıcı bir yaklaşım benimserler (Babbie, 2010: 390-396).

Tümevarım ve tümdengelim, nitel araştırmalarda bir problemin yorumlanmasını bütüncül bir çerçevede ele alan iki temel yaklaşımdır.

Babbie'ye (2010), göre tümevarım, nitel araştırmalarda kullanılan temel bir yaklaşımdır. Tümevarım, gözlemlerden hareketle genellemeler ve teoriler geliştirme sürecidir. Ayrıca tümevarım, belirli vakalardan, olaylardan veya durumlardan yola çıkarak daha geniş teorilere veya sonuçlara ulaşmayı amaçlar. Araştırmacı, topladığı verileri inceleyerek, bu verilerden anlamlı kalıplar, temalar ya da teoriler çıkarır. Bu süreçte, başlangıçta belirli bir hipotez ya da teori ortaya konmaz; aksine, veriler toplandıktan sonra analiz edilir ve bu verilerden yola çıkarak yeni hipotezler geliştirilir. Tümevarım sürecinde, araştırmacı gözlemlediği olayların detaylarına dikkat eder, bu olaylar arasındaki ilişkileri ve bağlamları analiz eder. Örneğin, belirli bir sosyal grup üzerine yapılan gözlemlerden, grup davranışlarıyla ilgili daha geniş genellemeler ve teorik sonuçlar çıkartılır. Babbie'ye göre bu süreç, sosyal gerçeklik hakkında derinlemesine bilgi sağlayarak, araştırmacının özgün ve bağlama özgü teoriler geliştirmesine olanak tanır. Tümevarım, nitel araştırmaların esnek ve keşfedici doğasına uygun bir yöntemdir, çünkü araştırmacılar önceden belirlenmiş varsayımlar olmadan verileri analiz ederek, veri setinden anlam çıkarırlar (Babbie, 2010: 22).

Öte yandan, tümdengelim yaklaşımı, belirli bir teoriden yola çıkarak bu teoriyi test etmek amacıyla veri toplamayı içerir. Tümdengelimde araştırmacı, var olan teorik bilgiyi kullanarak hipotezler oluşturur ve bu hipotezleri verilerle doğrulamaya veya çürütmeye çalışır. Nitel araştırmalar bu bağlamda yalnızca bir duruma özgü detayları değil, aynı zamanda teorik bir çerçeve sunarak geniş bir perspektif geliştirmeyi amaçlar (Babbie, 2010: 22).

Nitel araştırmalarda bu iki yaklaşımın birlikte kullanılması, bir problemin hem detaylı hem de kapsamlı bir biçimde ele alınmasını sağlar. Tümevarım, araştırmacıya veri temelli keşifler sunarken, tümdengelim daha yapılandırılmış bir çerçeve içinde problem çözümüne rehberlik eder. Bu sayede, problemin yorumlanması ve analizi genel bir resim içinde bütüncül bir perspektif kazanır. Bu araştırmada, tümevarım yaklaşımı tercih edilmiştir.

1.18.2 Araştırma Deneyimi

Bu araştırma sürecinde, yarı yapılandırılmış sorular ile görüşme-mülakat tekniği kullanılarak detaylı veri toplanmıştır. Katılımcılara, araştırmanın odaklandığı konulara uygun olarak hazırlanan 20 soru yöneltilmiştir. Bu sorular, araştırmanın amacı ve hedefleriyle uyum içinde oluşturulmuş ve katılımcıların deneyimlerini ve düşüncelerini tam olarak yansıtmasına olanak sağlamıştır. Görüşmeler sırasında, katılımcıların cevaplarına göre konunun daha derinlemesine incelenmesi için ilave sorular da sorulmuştur. Görüşmeler, katılımcıların onayı alınarak belirlenen otellerde yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler öncesinde, katılımcılara araştırmanın amacı detaylı bir şekilde açıklanmış ve gönüllü katılımları sağlanmıştır. Ayrıca, katılımcıların onayı ile görüşmelerin ses kayıt cihazıyla kaydedilmesi, katılımcıların ifadelerinin doğru bir şekilde belgelenmesi ve sonradan analiz edilmesi sağlanmıştır. Bu yöntem, katılımcıların etkin katılımını teşvik etmek ve araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla tercih edilmiştir.

1.18.3 Veri Toplama Araçları ve Katılımcıların Belirlenmesi

Araştırmada katılımcı seçimi, Antalya Bölgesi'nde bulunan çeşitli turistik bölgelerdeki 5 yıldızlı şehir otelleri ve resort otelleridir. Bu bölgeler arasında Konyaaltı ilçesi, Serik ilçesi, Belek ilçesi, Muratpaşa ilçesi, Lara bölgesi ve Kundu bölgesi bulunmaktadır. Saha çalışmasına, başlangıçta Konyaaltı ilçesindeki 5 yıldızlı şehir otelleriyle başlanmıştır. Ardından, Lara bölgesindeki şehir oteliyle yapılan görüşmeler tamamlandıktan sonra, Serik, Kundu ve Belek bölgelerindeki resort otellerle görüşmelere devam edilmiştir. Son olarak Muratpaşa ilçesinde yer alan şehir oteliyle görüşmeler tamamlanmıştır. Bu sayede, farklı bölgelerdeki çeşitli konaklama tesislerini katılımcı olarak seçerek, geniş bir katılımcı profiline ulaşmak hedeflenmiştir. Toplamda 5 şehir oteli ve 5 resort otel olmak üzere 10 farklı otel ile yapılan görüşmeler ile saha süreci tamamlanmıştır. Bu görüşmeler, araştırmanın kapsamını genişleterek farklı konaklama tesislerinden çeşitli bakış açılarını ve deneyimleri elde etmeyi amaçlamıştır. Bu durum, katılımcı otellerin seçiminin sağladığı çeşitlilik, araştırmanın analizini daha kapsamlı sunmayı hedeflerken, bulguların yorumlanmasını etkili kılmaktadır.

1.18.4 Verilerin Analiz Süreci

Görüşmeler tamamlandıktan sonra katılımcılardan elde edilen ses kayıtları deşifre edilerek, süreç sonucunda kapsamlı bir belge dosyası oluşturulmuştur. Veriler, MAXQDA yazılımına aktararak analiz için hazır hale getirilerek, bu yazılım üzerinde bir proje dosyası oluşturulmuştur. Strauss & Corbin'in nitel araştırma teknikleri kodlama paradigması temel alınarak, öncelikle açık kodlama (open code) aşamasıyla verilerin kodlanması

gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, elde edilen kodlamaları eksen kodlama (exen code) ile birleştirip, daha derinlemesine analiz sürecine geçilerek, kodlanan veriler alt temalara ayrılmıştır. Oluşturulan alt temalar, araştırmanın ana başlıklarıyla uyumlu hale getirilerek verilerin organize edilmesi sağlanmıştır. Son olarak, seçici kodlama (selective code) kullanılarak araştırmanın temellendirilmesi ve verilerin anlamlı bir şekilde gruplandırılması sağlanmıştır. Bu analiz yöntemiyle, veriler için kapsamlı bir örnek kod kitabı oluşturularak araştırma analiz edilmiştir (Strauss & Corbin, 1998, s. 123-163).

Katılımcılardan elde edilen deşifre dosyalarının yazılım programına aktarılmasıyla birlikte, araştırma analizi gerçekleştirilerek sistemde belge dosyaları oluşturulmuştur. Bu süreçte, veriler "kod alt kod modeli" ile işaretlenerek, bu işaretlemelerin yapıldığı verilerin daha anlaşılır hale gelmesi için görselleştirilmesi sağlanmıştır. Her kod modelinin yanında, belge temelli kodlama ve kod temelli kodlama frekansları bulunmaktadır. Belge temelli kodlama, bir kodun kaç farklı görüşme belgesinde yer aldığını gösterirken, kod temelli kodlama ise her kodun belgeler içinde kaç defa tekrar ettiğini ifade etmektedir. Araştırma analizi sırasında, "kod temelli kodlama" ile kodlamalar yapılmıştır. Bu kodlama, araştırmacının hangi konuların veya kodların daha sık ortaya çıktığını anlamasını sağlayarak, analizini derinleştirmesine yardımcı olmaktadır. Bu şekilde, analiz sırasında önemli bulguları belirlemek ve araştırmanın ana temalarını vurgulamak daha kolay hale gelmiştir. Bu işaretlemelerin ardından, yaratıcı kodlama bölümünde, verilerin işaretlenen kısımları tasnif edilerek alt temalar belirlenmiştir. Böylelikle araştırmanın teması elde edilerek, alt temalar ile en sık kodlanan bölümler tablosu elde edilmiştir. Bu analiz süreci ile araştırmacının bulguları manipüle etmesinin önüne geçilmektedir (Ulu, 2023: 23-24). Bu ilerleyiş ile elde edilen "Araştırma Kod Kitabı" Tablo 4'te, "Katılımcı Demografik Bilgileri" tablo 3'de yer almaktadır.

1.18.5 Araştırmanın Güven Duyulabilirliği ve Etik Boyutu

Sosyal bilimlerde nitel teknik kullanılan araştırmalar, derinlemesine bilgi ve anlayış elde etmek için kritik bir araçtır. Ancak bu tür araştırmaların güvenilirliği ve etik boyutları, elde edilen sonuçların geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşır. Bu bağlamda, araştırmanın metodolojisi ve uygulama süreci, bu standartlara uyum sağlamak adına titizlikle planlanmalıdır. Bu çalışma, Antalya'da faaliyet gösteren turizm otel işletmelerinin, iklim krizine olan doğrudan/ dolaylı negatif etkisi ve yıllara yayılan çevresel negatif birikimleri ortaya çıkartmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın temel soruları, amacı ve kapsamı gereği, nitel araştırma tekniği tercih edilmiştir. Katılımcılardan derinlemesine bilgi toplamak ve bu

bilgileri analiz etmek için çeşitli yöntemler uygulanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini ve etik boyutunu sağlamak amacıyla bir dizi önemli adım atılmıştır.

1. Güvenilirlik ve Tutarlılık: Araştırma sürecinde iç ve dış güvenilirliği sağlamak adına veri toplama ve analiz yöntemlerinde tutarlılık gözetilmiştir. Veriler, bağımsız olarak iki farklı araştırmacı tarafından analiz edilmiş ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durum, bulguların tutarlılığını ve geçerliliğini desteklemektedir. Ayrıca, araştırmanın benzer koşullar altında tekrarlanabilirliği sağlanmış; çeşitli ortamlarda yapılan pilot çalışmalarda benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu da bulguların genellenebilirliğini artırmaktadır.

2. Araştırma Tasarımı ve Geçerlilik: Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için dikkatli bir araştırma tasarımı oluşturulmuştur. Verilerin toplanması ve analiz edilmesi sürecinde, ölçme araçlarının geçerliliği sürekli olarak kontrol edilmiş; bulguların farklı bağlamlarda uygulanabilirliği araştırılmış ve elde edilen verilerin genel geçerliliği değerlendirilmiştir. Bu, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmaktadır.

3. Katılımcı Geri Bildirimi ve Uzman İncelemesi: Araştırma bulguları, katılımcılarla paylaşılmış ve onların geri bildirimleri alınmıştır. Katılımcıların onayladığı bulgular, araştırmanın doğruluğunu ve geçerliliğini desteklemektedir. Ayrıca, bulgular alanında uzman kişiler tarafından incelenmiş ve geri bildirimler doğrultusunda güncellenmiştir. Farklı veri kaynakları kullanılarak çapraz kontrol yapılmış, böylece verilerin doğruluğu ve güvenilirliği artırılmıştır.

4. Etik İlkeler ve Katılımcı Hakları: Araştırmaya katılan tüm katılımcılar, araştırmanın amacı, yöntemi, olası riskleri ve yararları hakkında detaylı bir şekilde bilgilendirilmiş ve gönüllü olarak katılım sağlamışlardır. Katılımcılara, istedikleri zaman araştırmadan ayrılma hakkı tanınmış, kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve toplanan veriler anonimleştirilmiştir. Verilerin yalnızca araştırma amaçları için kullanılacağı garanti edilmiştir. Araştırma sürecinde ve sonrasında katılımcı otellerin marka değerleri, görüşmeye katılan kalite müdürlerinin ise fiziksel, psikolojik ve sosyal refahı korunmuştur. Herhangi bir zarar riskine karşı gerekli önlemler alınmış, katılımcılar adil bir şekilde seçilmiş ve eşit muamele görmüştür.

5. Şeffaflık ve Verilerin Manipülasyonundan Kaçınma: Araştırma bulguları olduğu gibi raporlanmış ve veriler manipüle edilmemiştir. MAXQDA yazılımı gibi araçlar kullanılarak bulguların olası manipülasyonunun önüne geçilmiştir. Bu, araştırmanın şeffaflığını ve bilimsel bütünlüğünü korumaktadır. Bu araştırma, nitel teknik kullanılan araştırmanın, güvenilirliği ve etik boyutunu ön planda tutarak, titizlikle çalışılmış ve katılımcıların haklarına saygı gösterilmiştir. Elde edilen sonuçlar, bilimsel ve ahlaki

bütünlüğe sahip olup, alan literatürüne değerli katkılar sağlamaktadır. Araştırmanın titiz metodolojik yaklaşımları, elde edilen bulguların güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmış, bu da sonuçların bilimsel topluluk ve uygulayıcılar için değerli olmasını sağlamıştır.

1.18.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu tez çalışması, sınırlı sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Nitel teknik kullanılan araştırmalar genellikle daha küçük katılımcı grupları kullanarak derinlemesine bilgi toplar; ancak, bu yaklaşım bulguların genellenebilirliğini sınırlayabilir. Bu çalışmada, Antalya'nın belirli turistik bölgelerinde yapılan araştırma, coğrafi ve ekonomik nedenlerden ötürü sınırlı kalmıştır. Gelecekte, daha geniş ve çeşitli katılımcı grupları kullanılması, bulguların genellenebilirliğini artırabilir ve elde edilen sonuçların farklı bölgelerle karşılaştırılmasını mümkün kılabilir. Veri toplama tekniği olarak nitel araştırma desenine uygun olan katılımcı görüşmeleri ve gözlemler kullanılmıştır. Bu, katılımcıların kişisel deneyimlerini ve görüşlerini detaylı bir şekilde anlamamıza olanak sağlar. Ancak, katılımcıların verdikleri yanıtlar, anlık duygulara, sosyal baskılara veya araştırmacıya duyulan güvene bağlı olarak değişebilir. Ayrıca, büyük ölçekli konular, örneğin; turizm otel işletmeleri ve iklim krizi hakkında mevcut önyargılar, katılımcıların eleştirilerini sınırlayabilir. Araştırmacının önyargıları da veri toplama ve analiz sürecinde etkili olabilir. Bu önyargıları minimize etmek amacıyla, çapraz kontrol ve katılımcı doğrulaması (member checking) yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmacı olarak, uzun yıllardır iklim kriziyle mücadelede aktif bir rol oynamış olmam, belirli bir bakış açısının öne çıkmasına neden olmuş olabilir. Ancak, bu çalışmanın amacı, bu yaşam tarzını da araştırmanın içine katarak, turizm otellerinin iklim krizine negatif etkilerini objektif bir şekilde inceleyerek, araştırmanın amacı doğrultusunda tanıklık etmektir. Zaman sınırlamaları, veri toplama ve analiz süreçlerini etkileyebilir, bu da bazı önemli detayların gözden kaçmasına yol açabilir. Ayrıca, nitel araştırmaların bulguları genellikle belirli bir sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamla sınırlıdır, bu nedenle başka bağlamlara genellenebilirliği sınırlı olabilir. Bu sınırlılıkların farkında olarak, gelecekteki araştırmalarda daha geniş katılımcılara, çeşitli veri toplama teknikleriyle ve uzun süreli çalışmalar önerilmektedir. Bu yaklaşım, elde edilen bulguların doğruluğunu ve geçerliliğini artırarak daha kapsamlı ve güvenilir sonuçlar elde edilmesine yardımcı olabilir.

1.19 BULGULAR

Bu başlık altında öncelikle, görüşme yapılan otellerin demografik özelliklerine ve bu otellerin seçimlerinin nedenlerine, gözlemlere ve tezdeki amaçlarına odaklanılarak, bu özelliklerin araştırmanın ana temasına nasıl katkı sağladığı ele alınacaktır. Ayrıca, otellerin

neden seçildiği, hangi kriterlere göre belirlendiği, araştırmacının gözlemleri ve bu seçimlerin tezdeki amaca nasıl uyduğu açıklanacaktır. Ardından, verilerin analizi sonucunda elde edilen nitel bulgular değerlendirilecektir. Bu kısımda, görüşmelerden elde edilen verilerin derinlemesine incelenmesi ve yorumlanması da yapılacaktır. Bulgular, çalışmanın temel sorularına ve çalışmanın teorik çerçevesine nasıl cevap verdiği, hangi yeni perspektiflerin ortaya çıktığı ve literatürle nasıl ilişkilendirilebileceği üzerine değerlendirilecektir. Bu süreçler, araştırmanın ana argümanlarını güçlendirmek ve sonuçlarının genel anlamda nasıl değerlendirilebileceğine ışık tutmak için kritik bir rol oynayacaktır.

1.19.1 Demografik Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılar, Antalya’da bulunan 5 yıldızlı resort oteller ve şehir otelleri olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda seçilen otellerin özellikleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 3: Katılımcı otellerin demografik özellikleri

Otel No	Faaliyet Süresi	Otel Türü	Pozisyon	Bölge	Görüşülen Tarih
K1	35 yıl	Şehir	Kalite Müdürü	Konyaaltı	05.02.2024
K2	35 yıl	Şehir	Kalite Müdürü	Konyaaltı	06.02.2024
K3	50 yıl	Şehir	Kalite Müdürü	Lara	08.02.2024
K4	21 yıl	Şehir	Kalite Müdürü	Konyaaltı	16.02.2024
K5	30 yıl	Resort	Kalite Müdürü	Belek	19.02.2024
K6	10 yıl	Resort	Kalite Müdürü	Belek	19.02.2024
K7	11 yıl	Resort	Kalite Müdürü	Serik	20.02.2024
K8	21 yıl	Resort	Kalite Müdürü	Kundu	27.02.2024
K9	31 yıl	Resort	Kalite Müdürü	Kundu	27.02.2024
K10	5 yıl	Şehir	Kalite Müdürü	Muratpaşa	04.03.2024

Saha görüşmeleri, 05.02.2024- 04.03.2024 tarihleri arasında yapılmıştır. Katılımcı oteller, araştırma sürecinde “K” şeklinde kodlanmıştır. Araştırmanın katılımcı profilini oluşturan oteller, Antalya'nın turizm bölgeleri olarak bilinen alanlarında yer alan 5 yıldızlı otellerden seçilmiştir. Bu seçimde hem şehir otelleri hem de resort otelleri temsil etmek adına 5'er tane olmak üzere toplamda 10 otel belirlenmiştir. Bu yaklaşım, farklı konseptlerde hizmet veren otellerin çevresel etkilerini ve farkındalık seviyelerini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Katılımcılara dahil edilen oteller arasında Konyaaltı ilçesi, Muratpaşa ilçesi, Lara bölgesi, Kundu bölgesi, Belek ilçesi ve Serik ilçesi gibi Antalya'nın önemli turizm merkezlerinde yer

alan oteller bulunmaktadır. Otellerin seçimi yapılırken, konumları, büyüklükleri ve marka değerleri dikkate alınmıştır. Otellerin faaliyet yılları, araştırmanın odak noktası olan çevresel etkilerin incelenmesi bağlamında belirleyici bir unsurdur. Antalya'da uzun süredir hizmet veren ve köklü otellerin katılımı, bölgenin turizm endüstrisindeki evrimini ve çevresel etkilerinin, etkinliklerinin, negatif birikimlerin zaman içinde nasıl değiştiğini anlamamıza yardımcı olabilir. Tablodaki verilere göre, bölgedeki en eski otelin 50 yıldan fazla bir süredir faaliyette olduğu görülmektedir. Diğer katılımcı otellerin de uzun yıllara yayılan bir geçmişi bulunmaktadır. Bu durum, araştırmanın temel problemi olan otellerin çevresel etkilerini, birikimlerini belirlemek ve değerlendirmek açısından önemli bir veri sağlamaktadır. Bu bulgular, araştırmanın sonuçlarını ve önerilerini daha derinlemesine analiz etmek için kullanılacaktır. Araştırma sorularının belirlenmesinden sonra gerçekleştirilen 2 pilot otel görüşmesi, hangi otel birimlerinin araştırma sorularına, araştırmanın amacına uygun olduğunu ve bu birimlerin hangi departmanlar olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Pilot görüşmeler sonucunda, otellerde yer alan kalite departmanının, bu araştırma için en uygun ve yetkili merci olduğu belirlenmiştir. Bu departman, otelin faaliyetlerine genel bir bakış açısı sunabilecek ve çevresel etkiler ile ilgili detaylı bilgi verebilecek niteliktedir. Bu kapsamda, katılımcı otellerin kalite müdürleri ile yapılan görüşmeler, araştırmanın amacına uygun veri toplama sürecinin başlangıcını oluşturmuştur. 2 pilot görüşme verilere eklenmemiştir, ancak ana veri toplama sürecine değerli bir katkı sağlamıştır.

Katılımcı otellerin demografik yapısını değerlendirdiğimizde, tercih edilen otellerin öncelikle marka değeri olan ve Antalya'da uzun süredir faaliyet göstermiş olduğunu görüyoruz. Bir otelin marka değeri, kaliteleri ve sürdürülebilirlikleriyle doğrudan ilişkilidir. Uzun vadeli başarıları için oteller, geniş bir hizmet yelpazesi sunarak ve daimî müşteri kitlesi oluşturarak marka değerlerini korurlar. Ayrıca, bu otellerin yıllık gelirlerinin artması, bulundukları konumun avantajlı olmasına da bağlıdır. Antalya'da uzun yıllardır faaliyet gösteren ve markalaşmış otellerin çevreye olan etkilerinin geçmişten günümüze incelenmesi ve değerlendirilmesi, araştırmanın amacına uygun bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu markalaşmış otellerin seçimi, sürdürülebilirlik stratejilerini anlamak, gelişim sürecinde olan otellere örnek oluşturmak ve gelecekteki kararları şekillendirmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bir marka oluşturulurken, özellikle oteller için misafir odaklı olmanın önemi büyüktür. Bu noktada, otellerin memnuniyet odaklı olmaları ve daha fazla müşteri memnuniyeti sağlamak için nasıl adımlar atabilecekleri önemlidir. Ancak, sadece memnuniyet odaklı ilerlemenin aşırı tüketim ve çevresel negatif birikime neden olabileceği de göz ardı

edilmemelidir. Marka değeri olan otellerin kazancının en temel nedeni Antalya'nın iklimi ve eşsiz doğal güzelliklere sahip olmasıdır. Bu sebeple, yıllardır faaliyet gösterdikleri bu bölgedeki çevresel olumlu veya olumsuz etkilerini, farkındalık düzeylerini, çevreye yönelik hizmetlerini ve bu doğrultuda nasıl bir strateji oluşturdıklarını anlamak için araştırmanın problemine yönelik bir düşünce gerçekleştirilerek, katılımcılar bu yönde seçilmiştir.

1.20 Nitel Bulgular ve Verilerin Analizi

Yazılım programına aktarılan ardından tematik analiz ve betimsel analiz tekniği ile elde edilen nitel bulgular doğrultusunda, araştırmanın ana teması "Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizine Etkisi" olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, araştırmanın ana temasını oluşturan bu konu çerçevesinde çeşitli alt temalar, kodlamalar ve frekanslar ortaya konmuştur. Bu detaylar Tablo 3'te ayrıntılı bir şekilde sunulmaktadır. Araştırmanın temel problemi ve iddiası, turizm otel işletmelerinin iklim krizine doğrudan veya dolaylı negatif katkıları ve bu katkılar konusundaki farkındalık düzeylerini incelemektir. Bu bağlamda, araştırmanın alt temaları, ana temanın etrafında şekillendirilmiştir. Bu alt temalar, katılımcılardan elde edilen verilerin doğru ve etkili bir şekilde analiz edilmesini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Nitel bulgular yorumlanırken bu alt temalar ile sırasıyla yorumlanacaktır. Özellikle, turizm otel işletmelerinin enerji tüketimi, atık yönetimi, su kullanımı, çevresel sürdürülebilirlik ve diğer çeşitli etkenler gibi konularda iklim krizine olan etkileri ayrıntılı olarak incelenecektir. Katılımcılardan elde edilen veriler, bu alt temalar doğrultusunda analiz edilerek yorumlanacaktır. Ayrıca, işletmelerin iklim krizine olan negatif katkıları konusunda ne kadar bilinçli oldukları ve bu farkındalığın işletme uygulamalarına nasıl yansıdığı da değerlendirilecektir.

Sonuç olarak, bu araştırma, turizm otel işletmelerinin iklim krizine olan negatif etkilerini ve bu etkilerin yönetimi konusundaki farkındalık düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, araştırmadan elde edilen bulgular, turizm otel işletmelerinin çevresel negatif etkilerini ve birikimlerini belirginleştirerek, iklim krizi konusunda daha bilinçli eylemler geliştirilmesine yönelik önemli çıkarımlar sunmayı hedeflemektedir. Bu bulgular doğrultusunda, literatüre değerli katkılarda bulunarak, sektörün sağlamış olduğu çevresel sorunların daha görünür hale gelmesi amaçlamaktadır.

Tablo 4: Araştırma Kod Kitabı

TEMA	ALT TEMA	KODLAMALAR
Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizine Etkisi	Antalya'nın Turizm Otelleri İçin Avantajı	• Doğal Güzellikleri • Tarihi Yerlerin Cazibesi • İklim Avantajı • İstihdam Avantajı ve Sürekliliği
	Sürdürülebilirlik	• Atık Miktarı ve Sıfır Atık • Atıl Yemekler • Ayırışmlar • Dönüştürülebilir Ürünler • Enerji Tüketimi • Kimyasal Atıklar • Sertifika ve Raporlar • Yenilenebilir Enerji
	Turizm Otel Faaliyetlerinin İklim Krizine Etkisi	• Aşırı Tüketim ve İsraf • Turist Bilinci ve Eylemleri • Aktivitelerin Sürekliliği • Ceza Almamak Adına Göstermelik Yapılan Eylemler • Maliyet Odaklı Olmaları • Memnuniyet Odaklı Olma Zorunluluğu • Misafir Talepleri ve İstekleri • Otel Faaliyetleri ve Departmanları • Patron ve Yönetimin İnisiyatifinde Kalması • Tesisin Çevreye Salınımı ve Zararları • Çevre Yatırımlarının Maliyetleri Fazla Bulunması
	Turizm İşletmelerinin İklim Krizi Farkındalığı	• Anormal Hava Olayları ve Felaketler • Doğal Kaynakların Azalması • Kirliliğin Artışı • Mevsimin Kayması • Sıcaklık Artışları
	İklim Krizinin Turizm Otel Faaliyetlerine Etkisi	• Aşırı Hava Olayları Yüzünden Sektörün Kaybolması • Doğal Afetler Sonucu Tercih Edilmeme • Mevsim Değişkenliği ve Turist Sirkülasyonu • Turist Lokasyonunun Değişmesi
	Otellerin İklim Krizi Mücadelesi İçin Alması Gereken Önlemler ve Önerileri	• Bilinçlenme ve Eğitim • Denetimler • Teşvikler • Yapıtlar

Şekil 2: Hiyerarşik kod- alt kod modeli. Alt temalar, kodlamalar ve frekanslar

1.20.1 Antalya'nın Turizm Otelleri İçin Avantajı

Antalya gerek iklimi gerekse doğal güzellikleri açısından turizm cenneti olarak anılmaktadır. Sahip olduğu bu eşsiz güzellikler, bölgedeki turizmin gelişmesinde en büyük etkindir. Deniz, güneş, kum, tarihi ve kültürel zenginlikler gibi faktörler, Antalya'nın dünya çapında tanınan bir turizm destinasyonu olmasını sağlamıştır. Turizm sektörü, bu doğal ve kültürel zenginlikleri avantaja çevirerek her geçen gün büyümekte ve gelişmektedir. Katılımcılardan elde edilen veriler neticesinde, bu alt temanın öne çıkması, turizm sektörünün Antalya'nın güzelliklerine ne denli bağımlı olduğunu ve bu güzelliklerin sektörün oluşumuna doğrudan etki ettiğini göstermektedir. Uzun yıllardır turizm sektörünün her anlamda kalkınmasının temelinde bu doğal güzellikler yatmaktadır. Dolayısıyla, turizm otel işletmelerinin bölge için önemi büyük olup, Antalya ve çevresindeki doğal güzellikleri koruma amacıyla uzun vadede iklim krizi ve doğal güzelliklerin yok olmaması açısından ne tür eylemlerde bulunduklarını belirlemek büyük önem taşımaktadır. Bölgenin güzellikleri sayesinde varlığını sürdüren turizm otel işletmeleri, olası mevsim kaymaları, doğal felaketler ve afetler gibi iklim krizi etkilerine karşı nasıl bir yol izlediklerini, bu konuda

farkındalıklarının ne düzeyde olduğunu ve bölgenin güzelliklerine karşılık olarak ne tür aksiyonlar aldıklarını belirlemek bu başlık kapsamında başlayarak, diğer alt temalardaki bulguların temelini oluşturacaktır.

Sektör, bölgenin önemini kavramış ve bu güzellikler sayesinde varlığını sürdürebilmiştir. Ancak bu noktada, geri dönüş olarak çevreye olumlu katkılar sağlamaları ve ekstra duyarlı olmaları gerekmektedir. Bu farkındalığı artırmak ve sürdürülebilir bir turizm anlayışını yerleştirmek amacıyla bu alt tema oluşturulmuştur. Turizm otel işletmelerinin enerji tüketimi, atık yönetimi, su kullanımı ve çevresel sürdürülebilirlik gibi konularda iklim krizine olan etkileri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler, bu alt temalar doğrultusunda analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Antalya'nın doğal güzelliklerini korumak ve bu güzelliklerin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgenin turizm potansiyelini geleceğe taşımak adına büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, işletmelerin çevresel duyarlılıkları ve iklim krizine karşı aldıkları önlemler titizlikle analiz edilmiştir. Antalya'nın turizm potansiyelini sürdürebilmek için çevresel faktörlere duyarlı bir turizm politikası izlenmesi gerektiği açıktır. Turizm otel işletmeleri, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını artırmak, atık yönetiminde geri dönüşüme daha fazla önem vermek, su kaynaklarının etkin ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak gibi çeşitli önlemler alarak çevreye duyarlı politikalar geliştirebilirler. Ayrıca, ekolojik ayak izini azaltmaya yönelik sürdürülebilir uygulamaları benimseyerek iklim krizinin olumsuz etkilerini en aza indirmeyi hedeflemelidirler.

Bu noktada, bölgenin turizm sektörü için önemini sorduğumuz katılımcılarımız, bölgenin sektöre doğrudan olumlu bir katkısı olduğu ve bölgenin güzellikleri sayesinde var olduklarını dile getirmişlerdir.

K2'ye göre:

“Hani baktığımız zaman en güzel sahillerin olduğu ilimiz Antalya. Belki de keşfedilecek başka yerler de var. Akdeniz'de özellikle Mersin bölgesi olduğunu düşünüyorum ama hani Ege'ye kıyasla denizi deniz, kum, güneş üçlüsünü en iyi veren ilimiz Antalya.” (Katılımcı 2, şehir oteli).

Antalya'nın turizme katkısını ve önemini sorduğumuz K5, bölgenin önemini şu şekilde ifade etmiştir:

“Olmaz mı bütün her şey turizme bağlı Antalya'da, yerel tedarikçilerimizden tutun her şey yani turizm ayağında önemli bir bölge. Bence sürekli avantaj halinde Antalya bölgesi, özellikle ikliminin harika ve elverişli olması önemli çünkü insanlar zaten bu tür iklim bölgelerine

gelmek istiyorlar. Havasından dolayı bölgede sürekli aktif bir şekilde devam ediyor turizm.”
(Katılımcı 5, Resort otel).

Antalya, sahip olduğu iklimsel avantajlarla diğer turizm bölgelerinden farklı ve özel bir konuma sahiptir. Bölgenin sıcak denizlere ve ılıman iklime sahip olması, otellerin yıl boyunca faaliyet göstermesine olanak tanır. Bu durum, özellikle Ege Bölgesi ile kıyaslandığında daha belirgin hale gelir. Ege’de sezonluk hizmet veren oteller, Ekim ve Kasım aylarında soğuk hava etkisiyle faaliyetlerini durdururken, Antalya’daki oteller 12 ay boyunca turist ağırlayabilir. Bu süreklilik hem turist sayısında artışa hem de otellerin doluluk oranlarının yüksek olmasına yol açar, ekonomik istikrarı pekiştirir. Antalya’daki bu avantaj, yalnızca turizm gelirlerine değil, aynı zamanda sektörde çalışanlara da büyük katkılar sağlar. Yıl boyu süren faaliyetler, mevsimsel işlerin getirdiği belirsizlikleri ortadan kaldırarak çalışanlara sürekli istihdam ve güvence sunar. Bu durum, turizm sektöründe iş güvencesi sağlarken, bölgenin ekonomik kalkınmasına da destek olur. İklimsel avantajın yarattığı süreklilik, Antalya’yı sadece turizmde değil, festivaller ve etkinlikler açısından da cazip kılar. Yıl boyunca düzenlenen çeşitli organizasyonlar hem turist sayısını artırır hem de bölgeye ekonomik çeşitlilik getirir. Antalya’nın tarihi ve kültürel zenginlikleri ile birleşen bu iklimsel avantaj, bölgenin dünya çapındaki çekiciliğini artırır. Ancak, turizmin bu devamlılığı çevresel etkiler doğurabilir. Bölgedeki otel işletmelerinin çevresel sorumlulukları ve iklim krizine yaklaşımları, bu bağlamda ilerleyen bölümlerde ele alınacaktır. Antalya’nın turizmdeki sürekliliği ve çevresel sürdürülebilirliği, bölgenin gelecekte de güçlü kalmasını sağlayacak kritik unsurlardır.

K6’ya göre:

“Antalya lokomotif bir şehir tabi deniz, kum, güneşi dışında burada 12 ay çalışan oteller mevcut, bu durumun sürekli olması hem çalışan tarafından süreklilik sağlıyor hem de müşterilerin burada sürekli hizmet alabilecek bir alan oluşuyor.” (Katılımcı 6, Resort otel).

K4’e göre:

“Antalya’nın önemi bence çok var. Yani tabii ki Antalya’dan işte denizi alın bir şey kalmıyor geriye. Sıcak denizin olması, sahillerinin çok fazla olması her zaman Antalya’yı çok cazip hale getiriyor. Deniz suyunun sıcaklığının yüksek olması sezonu da arttırıyor. Mesela işte Ege bölgesinde daha kısa sezon, mesela bizim grubun Ege bölgesinde bir oteli var ve geç açılıp, erken kapanıyor ve dolayısıyla evet çok güzel bir doğası var Ege’nin ama sezon bu nedenden dolayı biraz kısa geçiyor. Hem hava olayı hem iklim şartları hem de dayanıklılık gibi. Su

sıcakları çok fazla değişiyor bir de Ege’de. Antalya’nın hem doğal güzellikleri hem antik şehirleri hem de aynı zamanda en önemlisi de çok uzun sahilleri olması ve sıcaklıkları çok etkiliyor. Yaşanabilir bir şehir olması da kişisel ve personel açısından da göze çarpıyor açıkçası. Ancak tabi artık yavaş yavaş benim bu şahsi görüşüm, özellikle yaz sıcaklıkları aşırı yüksek olması, ilerde turizmi olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum. Aslında olumlu olan şey ileride biraz daha olumsuz hale geleceği görüşündeyim. Çünkü ben yazın kendi balkonumda 50- 60 derece ölçüyorum ve artık yani bu çok fazla.” (Katılımcı 4, Şehir oteli).

K4, Antalya’nın hem sektör hem çalışanlar hem de turistler açısından çok cazip bir şehir olduğunu ve bu şehrin doğal dokusu sayesinde her açıdan gelişmekte olduğunu dile getirmiştir. Antalya, sahip olduğu eşsiz doğal güzellikler, iklimi ve kültürel zenginlikleri ile sadece Türkiye’nin değil, dünyanın da önemli turizm merkezlerinden biridir. Bu faktörler, bölgedeki turizmin gelişmesine büyük katkı sağlamış ve Antalya’yı bir cazibe merkezi haline getirmiştir. Ancak K4, son yıllarda gözlemlenen kontrolsüz hava olaylarının endişe yarattığını belirtmiştir. Küresel iklim değişikliğinin bir sonucu olarak meydana gelen bu mevsimsel değişiklikler ve ekstrem hava koşulları, turizm sektörü üzerinde doğrudan etkiler yaratmaktadır. K4, bu değişikliklerin sektör üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerin altını çizmiştir. Özellikle, sıcaklık dalgalanmaları, aşırı yağışlar, fırtınalar ve kuraklık gibi hava olaylarının, turizm sezonlarının süresini kısaltabileceği ve turistlerin tercihlerini olumsuz yönde etkileyebileceğini dile getirilmiştir. K4, Konyaaltı ilçesinde uzun yıllardır faaliyet gösteren en önemli otellerden birinin temsilcisidir. Konyaaltı, Antalya’nın en popüler ve turistik bölgelerinden biridir ve burada faaliyet gösteren oteller, bölgenin turizm potansiyelinin önemli bir parçasını oluşturur. K4, bölgedeki dengesiz hava şartlarının turizm faaliyetlerini sektöre uğratabileceğini ve bu durumun sadece turizm sektörü için değil, aynı zamanda tüm bölge halkı için de ciddi tehlikeler oluşturabileceğini vurgulamıştır. Turizm sektörü, bölge ekonomisinin bel kemiğidir ve bu sektörde yaşanacak olumsuz gelişmeler, yerel ekonomiyi de olumsuz etkileyecektir.

K7, Antalya’nın diğer bölgelere kıyasla öneminin çok daha değerli olduğunu vurgulayanlardan ona göre:

“Buranın iklimi zaten çok güzel biliyorsunuz ki yani yazları sıcak oluyor. Kışları da çok soğuk olmuyor. Çok hafif yağışlı oluyor. Gelen misafirlerinde genellikle soğuk bölgelerden geliyor. Rusya, Ukrayna tarafından o nedenle Antalya’nın denizini tercih ediyorlar. Turistler genelde işte Antalya bölgesi ve Bodrum bölgesini daha çok tercih ediyor. Bence denizden ve sıcaklığının yüksek olmasından kaynaklı.” (Katılımcı 7, Resort otel).

K8, Antalya'nın özellikle yaz turizmi açısından Türkiye'nin önde gelen şehirlerinden biri olduğunu vurgulamıştır. Şehrin iklim özelliklerinin büyük bir avantaj sunduğunu belirten K8, Antalya'da her mevsim boyunca deniz, kum ve güneşten kesintisiz olarak yararlanılabildiğini dile getirmiştir. Bu durumun, Antalya'yı turizm açısından cazip kılan en önemli faktörlerden biri olduğunu ifade etmiştir. Şehrin hem yerli hem de yabancı turistler tarafından yoğun ilgi gördüğünü ve bu ilginin Antalya'nın turizm potansiyelini sürekli olarak artırdığını da eklemiştir.

K8'e göre:

“Ya yabancılar genellikle sıcak iklim sevdiği için İngilizler özellikle bizim misafirimiz örneğin % 50'den fazlası İngiliz. Güneş görmek istiyorlar, deniz görmek istiyorlar. E bu arada da sezon erken açıldığı için hani şey de şubatta denize giren misafir var yani o yüzden tercih ediliyor. Daha çok ekonomik anlamda da bir avantaj var yani Antalya'nın.” (Katılımcı 8, Resort otel).

Turizm otel işletmelerinin hizmet ve pazarlama odaklı yapısı, Urry (2018) 'nin ele aldığı turizmin mekanlarla olan ilişkisiyle doğrudan bağlantılıdır. Urry (2018), turizmi bir tüketim faaliyeti olarak değerlendirirken, turistlerin belirli bir mekânı estetik, kültürel ve iklimsel özelliklerinden dolayı seçtiklerini vurgular. Bu açıdan, turizm otel işletmelerinin pazarlama stratejilerinde iklimin ve doğal güzelliklerin önemi, Urry (2018)'nin mekânların turistik tüketim nesnelerine dönüştürülmesi yaklaşımıyla örtüşmektedir. Antalya gibi bir destinasyon, sahip olduğu güneşli hava ve doğal güzelliklerle turistlerin dikkatini çekmekte, turizmin cazibe merkezlerinden biri haline gelmektedir. Urry (2018)'nin bahsettiği üzere, bu tür mekânlar, turistlerin “görsel zevk” arayışları doğrultusunda tüketilmektedir. Oteller, bu görsel ve doğal avantajları pazarlama faaliyetlerinde öne çıkararak, turistik deneyimi bir tüketim nesnesine dönüştürürler. Ancak Urry (2018), bu tür mekânsal tüketimlerin sürdürülemezliğine de dikkat çeker. İklim değişikliği ve çevresel tahribatın yaratabileceği belirsizlikler, turizmin temel dayanaklarını zayıflatabilir ve mekânların turistik cazibesini yok edebilir. Antalya'nın iklim özellikleri, turizmin devamlılığı açısından hayati önem taşıırken, Urry(2018)' nin turizmin kırılganlığına dair vurguları, iklim değişikliğinin yaratacağı olumsuz sonuçların sektörde zorluklar yaratabileceğini göstermektedir. Örneğin, ani hava değişiklikleri ya da aşırı sıcaklıklar, turistlerin mekânla olan ilişkisini ve dolayısıyla turistik tüketimi olumsuz etkileyebilir. Bu bağlamda, Urry (2018)'nin "Mekanları Tüketmek" kuramında öne sürdüğü, turizmin mekânsal ve çevresel değişimlerle nasıl şekillendiği ve bu değişimlerin sektör üzerindeki etkileri, turizm otel işletmelerinin iklim değişikliğine karşı geliştirmesi gereken stratejilerin temelini oluşturur. Sonuç olarak, turizm otel işletmeleri, Urry (2018)'nin

ortaya koyduğu mekânların tüketimi ve çevresel değişimlerin etkisi bağlamında, sürdürülebilirlik ve esneklik üzerine kurulu yeni stratejiler geliştirmek zorundadır. Mekânın ve doğal güzelliklerin pazarlanması, aynı zamanda bu mekânların korunması ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının benimsenmesi ile dengelenmelidir.

K9, bu konuyu şu şekilde ifade etmiştir:

“Şahsi fikrimi söylüyorum kesinlikle. Aslında biz hizmet satıyoruz. Evet ama insanlar deniz ve hava için geliyor. Tamamı ile Antalya'nın da artısı bu yönde. Özellikle turizme bu güzelliklerin çok katkısı bulunmakta. Antalya, tamamıyla avantaj zaten turizm üzerine kurulu her şey, dezavantajı olduğunu düşünmüyorum çünkü zaten insanlar sıcağa ve denize geliyorlar. İklim böyle olduğu için turizm var diyelim.” (Katılımcı 9, Resort otel).

K10, Antalya'nın iklim özellikleri sayesinde turizm sektörünün varlığını sürdürdüğüne değinmiştir. Ona göre:

“Ya bana göre şu an turizmde yani sahil turizmi işte yaz turizmi için en önemli bölge Antalya şu anda ve ilçeleri, şehir otelciliğinde de genellikle insanlar Antalya'yı tercih ediyor. Hem deniz hem güneş deyince ilk akla Antalya geliyor. Kışın da yazında da böyle, o yüzden hem tatil hem iş amaçlı çok önemli bölgelerden biri olduğunu söyleyebiliriz.” (Katılımcı 10, Şehir oteli).

Urry (2018), turizmi ve turist deneyimini tüketim toplumunun bir parçası olarak ele alır. Turistler, mekanları ve manzaraları birer meta gibi tüketirler. Antalya'nın doğal güzellikleri ve iklim avantajı da bu bağlamda turistler için birer görsel obje olarak öne çıkmaktadır. Turistik mekanların bu şekilde tüketilmesi, Antalya'daki otel işletmelerinin doğaya ve çevreye bağımlı olduğunu göstermektedir. Otellerin varlıklarını sürdürebilmeleri, bölgenin doğal ve kültürel zenginliklerine dayanır, bu da Urry (2018)'nin turist bakışı ve mekânın turistik obje haline gelmesi kavramıyla örtüşmektedir. Ancak bu tüketim, ekonomik faydalar sağlasa da çevresel ve sosyal maliyetler doğurmaktadır. Antalya'da turizmin 12 ay boyunca sürmesi, doğal kaynakların sürekli kullanımına yol açmaktadır. Urry (2018)'nin belirttiği gibi, mekanların sürekli turistik tüketimi, çevresel tahribatı hızlandırmaktadır. Urry (2018)'nin gözlemlerine göre, aşırı turistik tüketim, doğal kaynakların hızla tükenmesine neden olabilir ve bu da mekanların uzun vadeli sürdürülebilirliğini zora sokabilir. Turist taleplerinin mekanları nasıl dönüştürdüğü de Urry (2018)'nin ele aldığı konulardan biridir. Antalya'daki oteller, turistlerin memnuniyetini karşılamaya yönelik politikalar izlerken, bu taleplerin aşırı tüketime ve israfa yol açtığı görülmektedir. Otel faaliyetlerinin müşteri memnuniyetine odaklanması, çevresel sürdürülebilirlikten ödün verilmesine neden

olmaktadır. Bu durum, Urry (2018)'nin kısa vadeli kazançlar uğruna çevresel etkilerin göz ardı edildiği eleştirisini destekler.

Bu alt temanın esas vurgulamak istediği ve merak ettiği konu üzerine değerlendirme yaptığımızda, tüm katılımcı otellerin aynı paralellikte yorumlarda bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu alt temanın asıl amacı ise, ilerleyen bölümlerde de dikkat çekileceği üzere, bulunduğu kentin avantajını uzun yıllardır kullanan turizm otel işletmelerinin iklim krizi ve çevresel tahribata ne kadar duyarlı olduklarını ve bu kente iklim krizi kapsamında nasıl olumlu katkılar sağladıklarını belirlemek açısından büyük önem taşımaktadır. Hem şehir otelleri hem de resort otellerle yapılan görüşmeler, Antalya'nın doğal güzellikleri ve iklim özellikleri sayesinde turizm otellerinin varlıklarını sürdürebildiklerinde hemfikirdir. Ancak, iklim krizi ve çevresel tahribata karşı ne kadar duyarlı olduklarını belirlemede bu alt tema özel bir öneme sahiptir. İklim krizine ve çevresel tahribata duyarlılık, otellerin sürdürülebilir turizm uygulamaları geliştirme ve bu konuda somut adımlar atma potansiyellerini değerlendirmek açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu sadece otellerin sürdürülebilirliğini artırmakla kalmaz, aynı zamanda Antalya'nın çevresel güzelliklerini ve uzun vadeli turizm potansiyelini de korur ve geliştirir. Bu alt tema, bu açıdan otellerin çevreye olan olumlu/ olumsuz her katkılarını ve sorumluluklarını belirlemede anahtar rol oynamaktadır. Bu bağlamda, otellerin çevresel sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirdikleri, iklim krizi ile ilgili bakış açıları, krizin getireceği çarpıcı sonuçları nasıl ele alacakları, farkındalıkları, diğer alt temalarda incelenecektir.

1.20.2 Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, bu çalışmanın en önemli alt temalarından biridir ve katılımcılar tarafından vurgulanan, çalışmaya büyük katkı sağlayan bir konudur. Çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları olan bu çok yönlü kavram, turizm otel işletmeleri için kritik bir öneme sahiptir. Oteller, iklim krizine katkı sağlamamak adına sürdürülebilirlik hedeflerini acilen benimsemeli ve uygulamaya geçmelidir. Bu hedefler, enerji verimliliği, atık yönetimi, su tasarrufu ve yerel ürün kullanımını içeren geniş bir yelpazeyi kapsar. Oteller, müşteri memnuniyetine öncelik verirken, aşırı tüketim, yiyecek israfı, yüksek enerji kullanımı, organik atıklar ve kimyasal atıkların artması gibi sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Her gün binlerce litre su ve yüksek miktarda elektrik harcanırken, açık büfe sistemlerinde büyük miktarda yiyecek israfı yaşanmakta; bu da ekonomik ve çevresel açıdan kayıplara yol açmaktadır. Bu noktada, otellerin sürdürülebilir bir anlayış benimseyerek faaliyetlerini yeniden şekillendirmesi zorunludur. Sürdürülebilir turizm, enerji tasarrufu sağlayan

teknolojiler kullanmayı, atık yönetimine duyarlılık göstermeyi ve yerel ekonomiyi destekleyen organik ürünler kullanmayı gerektirir. Ayrıca, personel, misafir ve yerel halkın sürdürülebilirlik konusunda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi, bu sürece katkılarını artıracaktır. Sonuç olarak, otel işletmelerinin sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemeleri hem işletmeler hem de çevre için uzun vadeli olumlu etkiler yaratacaktır. Bu değişim, iklim krizine karşı alınacak önlemler arasında kritik bir yer tutmakta olup, gelecekte daha yaşanabilir bir dünya için önemlidir. Çalışmanın bu alt teması, otellerin enerji, su ve atık yönetimi gibi alanlarda sürdürülebilirlik hedeflerine nasıl ulaştığını ve bu uygulamaların etkinliğini değerlendirerek, örnek teşkil edecek iyi uygulamaları belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bu noktada, “Oteller sürdürülebilir odaklı mı?” Sorusuna K1 şu şekilde cevap vermiştir:

“Büfemiz var, vegan büfemiz var. Misafirin isteğine göre vegan menüsü daha da detaylı hale geliyor. Yani memnuniyet odaklı olduğumuz için, daha detaylı bir şey istediklerinde bizde daha detaylı sunumlar yapıyoruz ama vegan büfemiz mevcut.” (Katılımcı 1, Şehir oteli).

K1’in sürdürülebilirliği yalnızca vegan büfe açmakla indirgemesi, bu kavramın geniş kapsamını ve potansiyelini tam olarak yansıtmamaktadır. Sürdürülebilirlik, sadece yeme-içme alanında değil, işletmelerin tüm faaliyetlerine ve stratejik kararlarına entegre edilmesi gereken çok yönlü bir ilkedir. Vegan büfe açmak, doğal kaynakları daha az tüketen ve çevresel etkileri azaltan bir adım olmakla birlikte, sürdürülebilirlik yalnızca bununla sınırlı değildir. Sürdürülebilirlik; enerji verimliliği, atık yönetimi, tedarik zinciri uygulamaları ve yerel topluluklarla kurulan ilişkiler gibi çok daha geniş alanları kapsar. Bir otel, vegan menü sunmanın ötesine geçerek enerji tüketimini azaltabilir, geri dönüşüm programları uygulayabilir ve yerel halkla iş birliği yaparak daha sürdürülebilir bir işletme modeline geçebilir. Bu nedenle sürdürülebilirlik, sadece tek bir sektöre ya da uygulamaya odaklanmak yerine, işletmenin bütün stratejik kararlarını etkileyen, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları olan kapsamlı bir yaklaşımdır.

Bu noktada, sürdürülebilirlik ile iklim adaleti bağlamında tarihsel sorumluk kavramı arasındaki bağlantı da önemlidir. İklim adaleti, çevresel sorunların etkilerinin adil bir şekilde paylaşılmasını ve bu sorunların çözümünde tarihsel sorumlulukların göz önünde bulundurulmasını gerektirir. Antalya ve çevresindeki oteller, bölgenin doğal güzelliklerinden yararlanarak büyük bir ekonomik kazanç elde etmişlerdir; ancak bu bölgede yaşayan halk, otellerin çevreye verdiği zararları aynı oranda paylaşmamaktadır. Oteller, faaliyet

gösterdikleri bölgenin sadece ekonomik faydasını değil, doğal kaynaklarını, bölgede yaşayan yerel halkı da dikkate alarak sorumluluk üstlenmelidirler. Bu sorumluluklar arasında, doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılması, çevresel zararın azaltılması ve bölge halkının refahına katkı sağlanması yer alır. Otellerin, hizmet verdikleri bölgenin doğal ekosistemine zarar vermeden faaliyet göstermeleri, çevreye duyarlı ve sürdürülebilir bir işletme modeli benimsemeleri gerekmektedir. Bu sadece çevresel değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik yapıya saygı göstermeyi de içerir. Oteller, yerel halkın yaşam kalitesini artıracak projelere destek olmalı ve çevre bilincini yaygınlaştıracak eğitimler düzenlemelidir. Sürdürülebilir turizm anlayışı doğrultusunda yenilenebilir enerji kullanımı, atık yönetimi, su tasarrufu ve biyoçeşitliliğin korunması gibi konulara öncelik verilmelidir. Ayrıca, yerel ekonomiyi desteklemek amacıyla yerel ürün ve hizmetlerin tercih edilmesi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynar. Sonuç olarak, otellerin çevreye ve topluma karşı duyarlı ve sorumlu bir yaklaşım benimsemeleri, yalnızca yasal bir zorunluluk değil, aynı zamanda etik bir gerekliliktir. Bu adımlar hem iklim adaleti hem de sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kilit bir rol oynamaktadır.

Turizm otel işletmelerinin en önemli tüketimi enerjidir. Bu noktada otel içindeki enerji kullanımı çok önemli olmakla birlikte yenilenebilir olması elzemdir. Öncelikle tüm katılımcı otellerin yenilenebilir enerji ile ilgili düşünceleri ve otel içinde kullandıkları enerji kaynaklarına bakıldığında henüz yenilenebilir enerji ile ilgili bir aksiyon almadıkları gözlemlenmiştir.

K1 otel içindeki enerji kullanımını şu şekilde açıklamıştır:

“Tüm aydınlatmalarımız %100 led. Onun dışında, klima kullanılıyor bir de doğalgaz var.”
(Katılımcı 1, Şehir oteli).

K3, otel içindeki enerji kullanımını şu şekilde ifade etmiştir:

“Elektrik ve doğalgaz kullanıyoruz.” (Katılımcı 3, Şehir oteli).

K4, otel içindeki enerji kullanımını ise şu şekilde ifade etmiştir:

“Enerji kaynağı olarak elektrik, lng, motorin, kömür, repo yakıtları kullanıyoruz. En bariz bunlar zaten bunların hepsini kullanıyoruz. Yenilenebilir enerji şöyle var bizde, zaten de birçok cihazımız zaten A sınıf ve enerji çalışması kesinlikle öyle oluyor. Yeni alınan tüm cihazlarımız enerji tasarruflu. Bir de biz 2 yıl oldu bir tane sistem kurduk, bu sistem güneş enerjisini alıyor

ve suyu belli sıcaklığa getiriyor. Sonra kazan dairesine veriyor. Dolayısıyla lng tüketimini bayağı bir azaltmış olduk. Birebir sıcak su sağlamıyor ama sıcak suya ciddi bir katkısı var böyle.” (Katılımcı 4, Şehir oteli).

K6 ise:

“Burada 3 farklı enerji kaynağımız var. Elektrik, doğalgaz ve yakıt kullanıyoruz. Yakıtı çok fazla kullanmıyoruz. Yakıt daha çok işte jeneratörlerde var hemen hemen birçok aracımızda elektrikli araçlara döndük. Hatta şimdi transfer araçlarımızda bile yavaş yavaş yeni alınanlarda özellikle elektrikliye dönüyoruz ama yine de dediğim gibi belli miktarlarda kullanıyoruz. En büyük buradaki tüketimimiz doğalgaz. Burada trijenerasyon sistemimiz var. Kendi elektriğimizi üretebiliyoruz. Aynı zamanda Ges projemiz var 2 tane oradan da elektrik üretimi, güneş enerjisini elektrik olarak üretimi yapıyoruz. Direkt yakında olmadığı için mahsuplaşma var aslında tam olarak hani içeride bir güneş enerjisi santralimiz var diyemiyorum çünkü Isparta'da olduğu için ancak mahsuplaşma oluyor. Bir tanesi de Muğla tarafından. Ama sonuçta böyle şirket içinde böyle yatırımlar var.” (Katılımcı 6, Resort otel).

K10, otel içerisindeki enerji kullanımını şu şekilde ifade etmiştir:

“Elektrik enerjisi kullanıyoruz. Klima daha ön planda yani ısınma içinde diğer işler içinde. Bu kadar aslında doğalgaz ile elektrik enerjisini kullanıyoruz.” (Katılımcı10, Şehir oteli).

K7 ise:

“Ya burada lng de var, güneş enerji sistemi de var, ikisi de kullanılıyor. İşte dönemsel değişiyor.” (Katılımcı 7, Resort otel).

Enerji kullanımı hem resort oteller hem de şehir oteller için büyük önem taşıyan bir konudur ve ne yazık ki, katılımcı oteller henüz yenilenebilir enerji kullanımına geçmemiştir. Bu durumun birkaç nedeni vardır. Öncelikle, birçok otelin yenilenebilir enerji kavramıyla yeni tanışması, bakanlıkların teşvikleri ve yönergeleriyle gerçekleşmiştir. Yenilenebilir enerjinin önemi ve avantajları konusunda farkındalık arttıkça, birçok ülke hükümeti bu alana yönelik teşvik ve zorunluluklar getirmiştir. Ancak, katılımcı oteller bu konuda yeterince bilinçlenmemiş ve yenilenebilir enerjiye geçiş konusunda gereken adımları atmamış oldukları söylenebilir.

Bunun yanı sıra, yenilenebilir enerji sistemlerinin kurulumu ve işletilmesi maliyetlidir. Katılımcı oteller, mevcut enerji altyapısını değiştirmenin veya yenilenebilir enerji sistemlerini entegre etmenin maliyetinin yüksek olduğunu düşünmektedir. Bu da yenilenebilir enerjiye geçişi geciktirmekte ve engellemektedir. Ancak, sürdürülebilirlik ve çevresel bilinç arttıkça bakanlıkların bu sisteme geçiş için teşvikler sunması ve zorunda tutması ile oteller yenilenebilir enerji kullanımına yönelik adımlar atmaya başlamıştır. Buradaki en çarpıcı nokta ise katılımcı otellerin, bakanlıkların zorunda tutması ve gerekli yaptırımlar sunması nedeniyle aksiyon almalarıdır. Çünkü katılımcı oteller Antalya’da yıllardır faaliyet gösteren otellerdir. Bu noktada yıllardır tüketilen enerjinin doğaya salınımı negatif yönde bir birikime sebebiyet vermiş olabilir. Bunun yanı sıra, enerji tüketimi otel işletmelerinin çevresel etkileri üzerinde önemli bir faktördür. Beş yıldızlı oteller, genellikle yüksek enerji tüketimi gerektiren tesislerdir ve bu durum fosil yakıtların kullanımına ve dolayısıyla sera gazı salınımına yol açmaktadır. Bu nedenle, enerji verimliliğini artırmak ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş yapmak, otel işletmelerinin çevresel etkilerini azaltmada önemli bir adımdır. Yenilenebilir enerji kaynakları arasında güneş enerji panelleri, rüzgâr enerjisi tesisleri ve jeotermal enerji sistemleri gibi çeşitli enerji kaynakları bulunmaktadır. Bu kaynaklar, otellerin çevresel etkilerini azaltmalarına ve enerji maliyetlerini düşürmelerine yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, otellerin yenilenebilir enerji kullanımı konusunda ilerlemeler kaydetmeleri önemlidir ve bu süreci teşvik etmek için devletin rolü büyüktür. Gelecekte, daha fazla otelin yenilenebilir enerjiye geçmesi beklenmektedir, bu da çevresel sürdürülebilirlik ve enerji verimliliği açısından olumlu bir gelişmedir. Bu noktada katılımcılara enerji tüketimi konusunda alınan önlemler ve projelerle ilgili sorulan sorularda, genellikle GES (Güneş Enerjisi Santralleri) projelerine odaklanıldığı gözlemlenmektedir. Bu projeler, uzun vadeli ve maliyetli olmalarına rağmen, gelecek dönem için önemli bir adımdır. Ancak henüz faaliyete geçirmemeleri ve proje olarak kalmaları çarpıcıdır.

Bu noktada K1’in ifadesi şu şekildedir:

“GES Projemiz olacak, GES projesinde tüm tesislerimiz bu proje kapsamında çıkacak olan enerjiyi kullanabilir durumda olacak. Bağımsız olacağız.” (Katılımcı 1, Şehir oteli).

K2 ise gelecek projeleri olarak Ges’i örnekleyenlerden:

“Güneş enerjisi var ama yenilebilir enerjiyle ilgili tüm şehirlerdeki otellerimizin bir projesi var. Otelimizin sahibi Burdur’da yer satın aldı, tamamen güneş panellerinden elektriği üretilip kendi testlerinde kullanmayı hedefliyor. Geçen sene yazışmalar ilgili elektrik firmasıyla vesaireyle

yapıldı fakat tam aktif hale geçmedi. Böyle bir planlama var, yenilebilir enerjiyi aslında bütün şubelerinde kullanma anlamında. Projeler yaptık.” (Katılımcı 2, Şehir oteli).

Turizm otel işletmeleri, günümüzde iklim krizi ve çevresel sorunlarla mücadelede önemli bir role sahiptir. Bu işletmelerin çevreye karşı sorumlulukları, sadece kendi faaliyetleriyle sınırlı değildir; aynı zamanda tedarik zincirinden başlayarak, yerel toplumlarla etkileşimlerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. Otel işletmelerinin çevresel etkileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olan faktörlerden biri, kimyasal atıkların yönetimidir. Temizlik malzemeleri, havuz bakımı için kullanılan kimyasallar ve diğer otel faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan atıklar, doğrudan çevre üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir. Bu nedenle, otel işletmeleri doğa dostu ve çevreye zarar vermeyen alternatif ürünlerin kullanımına yönelmelidir.

K3, kimyasal atıklarla ilgili otel içindeki faaliyetlerini şu şekilde aktarmıştır:

“Kimyasallarda daha çok şimdi çevreci kimyasallara dönüş yapmaya çalışıyoruz ki bazı kimyasallarımızla geçişleri yaptık, organik gübreler kullanılıyor. Konsantre kimyasallar kullanıyoruz.” (Katılımcı 3, Şehir oteli).

K8 ise otel içindeki kimyasal atıkların ayrışmalarını şu şekilde dile getirmiştir:

“Bizim kimyasal madde atıklarını alan anlaşmalı firmalarımız oluyor. Ayrıca tehlikeli atık odamız var, bölüm bölüm işte floresanlar ayrı, atık piller ayrı, kimyasal bidonlara ayrı, boya tenekeleri ayrı onları doldurdukça firmayı çağırıyoruz, onlar geliyorlar. Onların yeri Ankara'daydı, iyi ayrışım bölgeleri var, orada yapıyorlar her şeyi.” (Katılımcı 8, Resort otel).

Katılımcı otellerin kimyasal atık yönetimi konusundaki tutumu, dikkat çekici bir titizlik ve sorumluluk anlayışıyla öne çıkmaktadır. Kimyasal atıkların ayrıştırılması büyük bir özenle yapılmakta; ancak bertaraf işlemi, genellikle anlaşmalı firmalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ne var ki, bu sürece yerel yönetimlerin yeterli katkı sağlamaması, otellerin kendi bütçelerinden önemli maliyetler üstlenmelerine neden olmaktadır. Bu durum, özellikle küçük ölçekli oteller için ciddi finansal sıkıntılar doğurmakta, yeterli bütçeye sahip olmayan işletmelerin atık yönetimi süreçlerinde başarısız olmasına ve çevresel risklerin artmasına yol açmaktadır. Bu risk, kimyasal atıkların uygunsuz bir şekilde doğaya salınması ve uzun vadede bölgenin ekosistemine ciddi zararlar vermesi anlamına gelir.

Bunun yanı sıra, anlaşmalı firmalar tarafından yürütülen bertaraf işlemleri, sektörde şeffaflık ve adil rekabet konusunda bazı önemli soru işaretleri doğurmaktadır. Bu firmaların

kim oldukları, çevre koruma sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirdikleri ve süreçlerin ne kadar şeffaf bir şekilde yönetildiği konusunda belirsizlikler bulunmaktadır. Ayrıca, yalnızca belirli firmaların bu süreci yönetmesi, sektörde tekeli bir yapının oluşmasına zemin hazırlayabilir. Tekelleşmenin artması halinde, maliyetler yükselebilir ve hizmet kalitesi düşebilir; bu da otellerin çevresel yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanmalarına neden olabilir.

Bu bağlamda, yerel yönetimlerin kimyasal atık yönetimi konusunda daha aktif bir rol üstlenmesi büyük bir zorunluluk haline gelmiştir. Otellerle daha sıkı bir iş birliği sağlayarak maliyetlerin düşürülmesi ve çevre dostu bir modelin hayata geçirilmesi mümkündür. Özellikle küçük çaplı ve butik otellerin bu yükün altından kalkabilmesi için, yerel yönetimlerin sadece mali destek sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda teknik destek ve rehberlik sunmaları da gerekmektedir.

Yerel yönetimler, atık yönetimi konusunda düzenli eğitim programları ve teşvik mekanizmaları oluşturarak, otellerin bu alandaki bilgi düzeyini artırabilir. Bu sayede, kimyasal atıkların güvenli bir şekilde bertaraf edilmesi ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması adına daha kapsamlı bir strateji geliştirilebilir. Örneğin, bölgesel düzeyde organize edilecek atık yönetimi programları, yalnızca otellerin değil, tüm toplumun çevreye karşı daha bilinçli olmasını teşvik edebilir. Böylelikle, halk sağlığı, ekosistem korunması ve çevresel sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda uzun vadeli çözümler üretilebilir.

Diğer taraftan, katılımcı otellerde personelin ve misafirlerin atık yönetimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları da dikkat çekmektedir. Bu bilinç eksikliği, atık yönetimi süreçlerinde verimsizliğe neden olmakta, otellerin çevresel performansını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sorunun çözümü için otel yönetimlerinin personel eğitimine ve misafir bilgilendirme süreçlerine daha fazla kaynak ayırmaları büyük önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin ve çevreye duyarlı firmaların desteğiyle, bu bilinçlendirme çabaları genişletilebilir ve otellerin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmaları hızlandırılabilir.

Sonuç olarak, kimyasal atık yönetimi sadece otellerin değil, yerel yönetimlerin, anlaşmalı firmaların ve diğer tüm paydaşların ortak sorumluluğudur. Bu konuda geliştirilecek kapsamlı ve iş birliğine dayalı bir strateji, çevresel zararları minimize edecek, halk sağlığını koruyacak ve bölgedeki doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına katkı sağlayacaktır. Oteller, çevresel sorumluluklarını yerine getirirken daha fazla desteklenmeli, yerel yönetimler

ise sektörü sürdürülebilirlik yönünde teşvik ederek, geleceğe daha yaşanabilir bir çevre bırakılmasına öncülük etmelidir.

Bu noktada, katılımcı otellerin atık yönetimi ile ilgili düşüncelerine gelecek olursak, katılımcı otellerin atık yönetimi faaliyetlerindeki en belirgin görüşler şu şekildedir:

K3, bu konuda şunları ifade etmiştir:

“Atık yönetimine geldiğimiz zaman sadece bizim otelimizde değil yani Türkiye genelinde bir sınıfta kalmışlık söz konusu hala daha yani 15 -20 senedir aynı şeyleri tartışıyoruz. Biz işte atıkları niye ayrıştırıyoruz? Belediye geliyor, ortaklar alıyor. Çalışanlara atıkları ayrıştırmasına dair bir teşvik edici hiçbir şey yok, toplum olarak da yok. Bir atık otomatımız yok, onun karşılığında bir şeyler istiyor çünkü insanlar. Camı niye ayırayım? Plastiği niye ayırayım ki? Mantığı var, çöp cenneti Türkiye yani ama bir taraftan da atık ithalatında da oldukça yüksek seviyelerdeydi. Kendimiz kullanabilseydik bu atıkları, birçok şey farklı olabilirdi.” (Katılımcı 3, Şehir oteli).

K9, otellerin çevreye verdiği en büyük sorunun ve en acil çözümün arayışının atık yönetimi olduğunu dile getirerek hem kimyasal hem de organik atıkların dönüşümü konusunda şunları ifade etmiştir:

“Kompost makinelerinin artırılması gerekiyor bir kere her şey atıktan gidiyor çünkü gerçekten çok ciddi bir israf ve atık mevcut otellerde yani belki başkaları enerji tüketimi diyecek ama dediğim gibi yine hep aynı şeye çıkıyoruz. Enerji tüketimi tamamıyla güneş üzerinden gitmeli Ges projeleriyle birlikte. Atıklar da kompost makinesiyle birlikte gübreye dönüşmesi gerekiyor. Şu an en mantıklı, en kısa dönemdeki yapabileceğimiz o görünüyor. Benim aklımda olan yani.” (Katılımcı 9, Resort otel).

Otel işletmelerinin çevresel sorumlulukları, israf ve atıl maddelerin yönetimini de kapsar. Yiyecek ve içecek hizmetlerinde yaşanan artan atık miktarı, çevresel ve toplumsal etkileri açısından kritik bir sorun teşkil etmektedir. Bu bağlamda, otel işletmeleri etkin atık yönetimi programları geliştirmeli, geri dönüşümü teşvik etmeli ve israfı minimize etmek için kapsamlı stratejiler uygulamalıdır. Özellikle büyük arazilere sahip otellerin çevresel etkileri daha belirgindir. Bu oteller, doğal yaşam alanlarına zarar verebilir ve yerel su kaynaklarını tüketebilir. Dolayısıyla, bu tür otellerin çevresel etkilerini azaltmak için sürdürülebilir planlama ve yönetim stratejileri benimsemeleri kaçınılmazdır.

Antalya'daki lüks resort otellerde gözlemlenen aşırı tüketim ve israf, misafir memnuniyetini artırma amacıyla oluşturulmuş bir stratejinin parçası olarak

değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, Jean Baudrillard (2013)'ın "Tüketim Toplumu" kuramı, otellerin sunduğu hizmetlerin toplumsal ve kültürel boyutunu anlamada önemli bir çerçeve sunmaktadır. Baudrillard'a göre, modern toplumlar tüketimi sadece ekonomik bir faaliyet olarak değil, aynı zamanda sosyal kimlik ve statü belirleyicisi olarak da görür. Tüketim toplumu, bireylerin kimliklerini, toplumsal konumlarını ve statülerini göstermek için tüketim nesneleri ve deneyimlerini bir araç olarak kullanır. Lüks otellerde sunulan sınırsız hizmetler, misafirlere özel ve değerli olduklarını hissettirmek amacıyla tasarlanmıştır ve bu da Baudrillard'ın tüketim toplumu kavramını doğrudan yansıtır. Bu tür oteller, misafirlerin kendilerini toplumun üst sınıfından biri olarak hissetmelerini sağlamak için bol miktarda yiyecek ve içecek sunar. Baudrillard'a göre, bu tür tüketim alışkanlıkları, bireylerin toplumsal statülerini pekiştirmekte ve kişisel tatminin ötesinde bir toplumsal onay sağlama işlevi görmektedir. Lüks otellerin sunduğu sürekli taze yemek ve sınırsız hizmetler, aslında bu toplumsal onay arayışının bir parçasıdır. Ancak, bu tüketim stratejilerinin en belirgin sonucu, kontrolsüz ve aşırı tüketim alışkanlıklarının çevresel etkileridir. Özellikle lüks oteller, bu sınırsız tüketim anlayışını benimseyerek büyük miktarda yiyecek israfına neden olur. Gün sonunda artan yiyeceklerin israfı, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik açısından ciddi sorunlar doğurmaktadır. Bu israf, doğal kaynakların aşırı tüketimini, enerji israflarını ve büyük miktarlarda atık üretimini teşvik eder. Baudrillard'ın tüketim toplumu kuramı, otellerin misafir memnuniyeti adına uyguladıkları bu aşırı tüketim stratejilerini anlamada anahtar bir perspektif sunmaktadır. Lüks otellerin sunduğu sınırsız hizmetlerin, yalnızca misafir memnuniyetini değil, aynı zamanda toplumsal statü arayışını da pekiştirdiği görülmektedir. Bu tüketim alışkanlıklarının çevresel etkilerini azaltmak ve sürdürülebilirlik sağlamak için otellerin daha bilinçli stratejiler geliştirmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, Baudrillard (2013)'ın "Tüketim Toplumu" kuramı, otel işletmelerinin israf ve atık yönetimi konusundaki yaklaşımlarını anlamada önemli bir çerçeve sunar. Bu çerçeve, otellerin hem toplumsal hem de çevresel sorumluluklarını dengeleyerek daha sürdürülebilir bir operasyon yürütmelerine katkıda bulunabilir. Bu bağlamda, otellerin yeme-içme faaliyetlerini değerlendirmek, sürdürülebilirlik açısından kritik bir noktadır.

K6, Antalya'da hizmet veren en önemli otellerden birisi ve otel içindeki yeme-içme hizmeti ile ilgili yorumu şu şekildedir:

"Otelimizde 24 saat yemek imkânı var. Her şey dahil sistemdeyiz. Yani bütün alakartlar 24 saat açık değil ama erişim sağlayabilecekleri alanlar var. Örneğin ana restoranımızda 3 öğün yemek hizmeti var. Artı brunch hizmeti var ama onun dışında her taraf 24 saat açık. Yani daha

doğrusu şöyle söyleyeyim, orası kapandığında, hemen açılan ekstra hizmet veren bir restoranımız var. Alakartlarımız var burada. En son sayıyı hatırlayabilirsem 14 tane alakartımız olması lazım. Değişiyor tabi. Geçen yıl 2 tane eklendi, 14 oldu. Çok fazla bar sayımız var sayısını hatırlamıyorum. Mesela barların bazılarında farklı hizmetlerimiz var, işte orada yemek yiyemiyorsa bile gidip barlarda işte hamburger, patates kızartması yiyebiliyor. Birçok alanda aslında yemek içmek hizmeti veriyoruz.” (Katılımcı 6, Resort Otel).

K7’ye göre:

“24 saat yemek var bizim tesisimizde son 2 yıldır konseptimiz bu şekilde, bu sene üçüncü sene olacak. 24 saat sürekli yemeğimiz var. 4 tane alakart var. 24 saat boyunca belli saatlerde ana restoranda, belli saatlerde de dışarıda yani günün her saatinde gece gündüz fark etmeksizin yeme- içme hizmeti mevcut. Misafirin broşürleri oluyor. Hangi saatte, nerede yemek olduğunu orada görebiliyor, şurası açık diye, 24 saat boyunca yemek bulabiliyorsunuz tesiste.” (Katılımcı 7, Resort Otel).

K6 ve K7 resort otelleri, 24 saat kesintisiz yemek hizmeti sunarak misafir memnuniyetini ön planda tutmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, misafirlere günün her saati yiyecek ve içecek erişimi sağlama amacı taşır. Ancak, bu hizmetin sürdürülebilirlik açısından ciddi sorunlar yarattığı gözden kaçırılmaktadır. Sürekli taze ve çeşitli yiyecekler sunma stratejisi, otellerin rekabet avantajı sağlamasını ve misafir memnuniyetini artırmasını amaçlasa da bu yaklaşımın çevresel ve ekonomik boyutlarda ciddi etkileri bulunmaktadır. 24 saat yemek hizmeti, misafirlere sürekli yiyecek seçeneği sunarak onları memnun etmeyi hedeflerken, talep edilmeyen yiyeceklerin büyük miktarlarda israfına yol açmaktadır. Bu durum, büyük miktarda gıdanın israf edilmesine neden olur ve hem otelin maliyetlerini artırır hem de çevresel sürdürülebilirliği olumsuz yönde etkiler.

Ekonomik açıdan, gıda israfı otelin maliyetlerini artırır ve bu durum özellikle büyük ölçekli oteller için bütçeleme sorunlarına yol açabilir. İsraf edilen yiyeceklerin maliyeti, otelin operasyonel giderlerini yükseltir ve finansal sürdürülebilirliği tehdit eder.

Çevresel açıdan ise, gıda israfı doğal kaynakların aşırı tüketimi, enerji israfları ve atık üretimini artırır. İsraf edilen yiyecekler, çöp sahalarına gönderilmekte ve bu durum bölgesel çevre kirliliğine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, yiyeceklerin taşınması ve depolanması süreçlerinde enerji tüketimi ve karbon salınımı artar, bu da iklim değişikliğiyle mücadele çabalarını zayıflatır.

Sonuç olarak, 24 saat yemek hizmeti sunma stratejisi, misafir memnuniyetini artırma amacıyla benimsenmiş olsa da beraberinde önemli çevresel ve ekonomik sorunlar getirir. Bu

sorunların ele alınması ve daha sürdürülebilir uygulamaların benimsenmesi hem otellerin mali sürdürülebilirliği hem de çevresel sorumlulukları açısından kritik bir önem taşımaktadır.

K9, resort otel ve 24 saat yeme-içme hizmeti olduğunu vurgulayan otellerden:

“7- 24 hizmetimiz var ama kaç öğün dersek 4 öğün diyebiliriz.” (Katılımcı 9, Resort Otel).

Bu bağlamda, resort oteller ile şehir otelleri arasındaki temel farkları ve bu farkların çevresel etkilerini anlamak, sürdürülebilirlik stratejilerinin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için kritik öneme sahiptir.

Resort oteller, genellikle tatil amaçlı konaklamalar için tercih edilir ve misafir memnuniyetini en üst düzeye çıkarmak için geniş bir hizmet yelpazesi sunar. Bu tür oteller, misafirlerine daha fazla konfor ve seçenek sunarak rekabet avantajı elde etmeye çalışır. 24 saat kesintisiz yemek hizmeti gibi geniş kapsamlı hizmetler, bu otellerin kendilerini sektörde öne çıkarmak için kullandıkları bir stratejidir. Ancak, bu yaklaşımın ciddi çevresel ve ekonomik maliyetleri vardır. Sürekli taze ve çeşitli yiyecekler sunmak amacıyla hazırlanan büyük miktarda yiyecek, genellikle israf edilir. Bu israf hem otelin maliyetlerini artırır hem de çevresel sürdürülebilirliği olumsuz yönde etkiler. Gıda israfı, doğal kaynakların aşırı tüketilmesine, enerji israflarına ve büyük miktarda atık üretimine yol açar. Resort oteller, misafir memnuniyetini artırmak amacıyla bu tür geniş kapsamlı hizmetleri sunarken, çevresel etkilerini ve israfı göz ardı etme eğilimindedir.

Öte yandan, şehir otelleri, genellikle iş amaçlı konaklamalar ve kısa süreli ziyaretler için tercih edilir. Bu oteller, konumları ve hedef kitleleri nedeniyle daha planlı ve dikkatli bir yeme-içme hizmeti sunar. Şehir otellerinde genellikle daha sınırlı hizmet seçenekleri sunulur ve porsiyonlar daha küçük tutulur, bu da israfı azaltmaya yardımcı olur. Şehir otellerinin müşteri profili, genellikle belirli bir düzen ve talebe dayalı olarak hizmet sunmayı gerektirir. Bu nedenle, bu oteller, gıda israfını minimize etmek için daha bilinçli ve stratejik adımlar atma eğilimindedir.

Sürdürülebilirlik açısından, resort otellerin gıda israfını azaltmak için daha bilinçli ve stratejik adımlar atmaları gerekmektedir. Bu adımlar şunları içerebilir:

- **Talebe Dayalı Hizmet Sunumu:** Yiyeceklerin hazırlanmasında misafirlerin talep ve tercihlerini göz önünde bulundurarak fazla üretimin önlenmesi.

- **Küçük Porsiyonlar:** Daha küçük porsiyonlar sunarak israfı azaltmak ve misafirlerin ihtiyacına göre yiyecek sunmak.
- **Artık Yiyeceklerin Değerlendirilmesi:** Artık yiyeceklerin geri dönüşümü veya sosyal yardımlaşma projelerine aktarılması gibi yöntemlerle israfın azaltılması.
- **Misafir Farkındalığı Artırma:** Misafirlere gıda israfının çevresel etkileri hakkında bilgi vermek ve onları sürdürülebilir alışkanlıklar konusunda bilinçlendirmek.

Bu yöntemler, resort otellerin hem ekonomik sürdürülebilirliklerini hem de çevresel sorumluluklarını artırabilir. Şehir otellerinin uyguladığı daha sınırlı ve talebe dayalı hizmet stratejileri, resort oteller için bir model oluşturabilir ve gıda israfının azaltılması konusunda pratik çözümler sunabilir.

Tablo 5: Resort otel ve şehir otellerinin temel farkları

Özellik	Resort Otel	Şehir Oteli
Kullanım Amacı	Tatil ve dinlenme	İş ve kısa süreli konaklama
Hizmet Çeşitliliği	Geniş kapsamlı, 24 saat yeme-içme, eğlence, spor aktiviteleri	Daha sınırlı hizmet seçenekleri, genellikle sadece kahvaltı
Yeme-içme Stratejisi	Sürekli taze ve çeşitli yiyecekler, 24 saat hizmet	Talebe dayalı, genellikle belirli saatlerde sunulan yemek
Gıda İsrafı	Yüksek, sürekli yiyecek sunumu nedeniyle büyük miktarda israf	Daha düşük, talebe göre yemek sunumu sayesinde israf azalır
Hedef Kitle	Tatilciler, aileler, grup etkinlikleri	İş seyahati yapanlar, şehir gezgini
Müşteri Memnuniyeti	Yüksek, çeşitli hizmetlerle misafir konforu ön planda	Orta seviyede, işlevsel hizmetlerle müşteri memnuniyeti
Çevresel Etkiler	Yüksek, büyük ölçekli enerji ve su tüketimi, atık üretimi	Orta, genellikle daha düşük enerji ve su tüketimi
Sürdürülebilirlik Stratejileri	Daha az yaygın, bazı oteller çevre dostu uygulamalar benimser	Genellikle daha sıkı, atık yönetimi ve enerji verimliliği
Finansal Durum	Yüksek maliyetler, genellikle büyük ölçekli oteller	Orta maliyetler, genellikle daha küçük ve fonksiyonel oteller
Hizmet Süresi	Uzun süreli konaklama, genellikle haftalık tatil	Kısa süreli konaklama, genellikle birkaç gün
Yerli Kaynak Kullanımı	Yüksek, genellikle bölgesel ürünler kullanılır	Orta, genellikle daha standart ürünler kullanılır

K10, şehir otellerinin yeme-içme konusunda daha dikkatli olduklarını, bu noktada misafir talebine göre menü ayarladıklarını belirterek, oda- kahvaltı sistemi ile çalıştıklarını böylece atıl yemeklerin neredeyse hiç olmadığını belirtmiştir. Ona göre:

“Biz oda kahvaltı çalışıyoruz. Kahvaltı büfemiz var. Öğle ve akşam yemeği alakart restoranımız var yukarıda o şekilde, bu arada yani hani insanlar sadece oda kahvaltıya para ödemekte istemiyor. Bu fiyatı giderim her şey dahil otelde kalırım diyor. Yani bizde çöpe giden çok ürün olmuyor açıkçası. Çünkü zaten kahvaltı büfesi kişi sayısına göre çıktığı için ha dönen oluyor mudur? Atıyorum pasta, börek gibi onu biz personel yemekhanesinde değerlendiririz, çöpe atmıyoruz artık birçok şeyi. Dediğim gibi çok atıl yemek çıkmıyor. Yani hani eskiden büfe olduğu zamanlarda öğle ve akşam yemekleri olduğu zamanlarda bir hayvan barınağına bağışlanıyordu. Şimdi öğlen ve akşam büfesi olmadığı için kalan yemekte olmuyor fazla açıkçası.” (Katılımcı 10, Şehir Oteli).

Bir başka şehir oteli olan K3, misafir talebine göre menü hazırladıklarını ve misafirlerin ekstra istediği menülerin ücret karşılığında sunulduğunu belirtmiştir. Bu yaklaşım, kişiye özel hizmet sunarak gıda israfını önlemeyi amaçlayan bir strateji olarak değerlendirilebilir. K3 otelinin bu uygulaması, her şeyin sunulduğu ve tüketilmesi belli olmayan büfelere kıyasla israfi önleme açısından daha doğru bir strateji olabilir.

“O misafirin talebine göre değişiyor. Dediğim gibi hem yarım pansiyon hem de tam pansiyon satışlarımız var. Bazen sadece oda- kahvaltı satışlarımız oluyor. Eğer 20 kişinin altında bir misafir talebi varsa, öğlen büfesinde, hiç açılmıyor ama şey hani rutinde 3 aşamalı yemek veriliyor. Bunlar ücretinin mukabilinde ama her şey dahil değil.” (Katılımcı 3, Şehir Oteli).

K3 otelinin misafir talebine dayalı menü hazırlama ve ekstra menüleri ücret karşılığında sunma stratejisi, gıda israfını önleme açısından oldukça etkili bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Bu model, geleneksel büfelere olduğu gibi geniş yelpazede ve sınırsız yiyecek sunma yerine, daha planlı ve kontrollü bir hizmet sunarak israfı en aza indirir. Ayrıca, kişiselleştirilmiş hizmet sayesinde misafir memnuniyetini artırırken, otelin maliyetlerini daha etkin bir şekilde yönetmesine olanak tanır. Bu strateji, gıda israfını azaltma noktasında sektörde örnek teşkil edebilecek niteliktedir.

Resort otellerin atıl durumdaki yemekleri değerlendirme yöntemleri arasında kompost uygulamalarını tercih etmek istedikleri gözlemlenmiştir. Ancak bu sürecin pahalı ve uzun bir süreç gerektirmesi nedeniyle katılımcı oteller tarafından yaygın olarak desteklenmediği tespit edilmiştir. Otellerin yıllık ciroları incelendiğinde, kompost makinelerinin kurulumu ve

yönetimi gibi maliyetlerin bu tür işletmeler için büyük bir yük oluşturmayacağı aşıkardır. Buna rağmen, katılımcı otellerin çevre bilinci açısından bu tür ileri düzey uygulamalara gereken önemi vermediği ve süreci teşvik eden girişimlerden uzak durduğu gözlemlenmiştir. Bu noktada, otellerde kompost makinelerinin kurulumu gibi çevresel uygulamaların yaygınlaştırılması için yaptırım ve düzenlemelerle yönlendirme yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İlk başta yüksek maliyetli görünen bu tür yatırımların uzun vadede hem çevresel hem de ekonomik faydalar sağlayacağı unutulmamalıdır.

Organik atıkların değerlendirilmesinde bir diğer önemli strateji ise kompostlama mümkün olmadığında bu atıkları enerji üretim tesislerine göndermektir. Bu tesislerde organik atıklar yakılarak enerji üretilir ve atık yönetim sürecine katkı sağlanır. Böylece, organik atıkların geri dönüştürülmesiyle çevresel bir döngü yaratmak mümkün olur. Ancak, organik atıkların değerlendirilmesinden önce, yemeklerin hâlâ tüketilebilir olup olmadığı mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle, bu yiyeceklerin yerel hayır kurumlarına veya son zamanlarda yaygınlaşan gıda bankalarına bağışlanması hem gıda israfını azaltmak hem de sosyal fayda sağlamak açısından son derece etkili olabilir. Ne var ki, katılımcı oteller bu tür girişimlere pek sıcak bakmamaktadır. Bunun sebebi, bu uygulamaların ekstra zaman, emek ve bütçe gerektirmesi olarak gösterilmekte; ayrıca, bu tür bağışların bazı riskler taşıdığı düşüncesi de otellerin bu adımlardan kaçınmasına yol açmaktadır. Sonuç olarak, otellerin gıda israfını minimize etmek için benimseyeceği stratejiler, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda ekonomik açıdan da uzun vadede olumlu sonuçlar doğurabilir. Otellerin çevresel sorumluluklarını daha bilinçli bir şekilde ele alarak hem sürdürülebilirlik hem de sosyal fayda sağlayacak girişimlerde bulunmaları gerekmektedir.

K9, minimum israf anlayışına son 1 yılda geçtiklerini dile getiren resort otel, ona göre:

“Şu an için minimum israf kısmındayız. Minimum servis edilme kısmında, daha doğrusu minimum demeyelim ama misafir portföyüne göre ve miktarında porsiyonlama kısmı çok önemli. Onun haricinde ekstra maalesef atıkları başka bir yere göndermiyoruz. Kompozit makinemiz de yok daha doğrusu alma isteğimiz var. Hayvan barınağına gönderme isteğimiz var ama bu biraz riskli gelir.” (Katılımcı 9, Resort otel).

K5 ise atıl yiyeceklerin organik atık olarak değerlendirdiklerini dile getirmiştir:

“Şöyle geri dönüşümü mümkün olan şeyler zaten değerlendiriliyor. Geri dönüşümü mümkün olmayanları organik atıklarla birlikte veriyoruz. Şu anda herhangi bir posa gibi bir kompost

çalışmalarımız yok. Fakat organiklerimiz de belediyeye gittiği zaman onlardan da siz ne yapıyorsunuz diye bir geri dönüşüm istiyoruz.” (Katılımcı 5, Resort oteli).

K3 ise artan yemeklerin, kompost yapılmasını masraflı bulan şehir oteli, ona göre:

“Direkt organik atığa gidiyor, kompost da yapamıyoruz onu da hani belki soracaksınız çünkü bizce kompost çok masraflı ve karışık bir şey ve alanımız yok bizim, küçük baya. O yüzden de kompost yapamıyoruz.” (Katılımcı 3, Şehir oteli).

Resort otellerin son dönemde hızlıca benimsedikleri minimum israf anlayışı, çevresel sorumluluklarının bir parçası olarak olumlu bir gelişme olsa da bu geçişin uzun yıllardır hizmet veren köklü işletmeler tarafından ancak son 1-2 yılda uygulanmaya başlaması dikkat çekicidir. Bu durum, geç kalınmış bir aksiyon olarak değerlendirilebilir. Özellikle Antalya’daki köklü otellerin, minimum israf anlayışını geç benimsemeleri, bu sürecin otellerin operasyonel süreçlerine ne kadar etkin bir şekilde entegre edildiği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.

Minimum israf anlayışının otel operasyonlarına etkili bir şekilde entegre edilebilmesi için sadece hızlı bir geçiş değil, aynı zamanda bu anlayışın sürdürülebilir ve kalıcı olmasını sağlayacak kapsamlı bir planlama ve uygulama gerekmektedir. Bu süreçte resort otellerin şeffaf olmaları ve yaptıkları değişikliklerin gerçek etkilerini düzenli olarak sürdürülebilirlik raporlarıyla paylaşmaları önem arz etmektedir. Bu tür raporlar hem hesap verebilirliği artıracak hem de otellerin çevresel performansını objektif bir şekilde değerlendirmeyi mümkün kılacaktır.

Otellerin organik atıkları değerlendirmek adına yerel belediyelerle iş birliği yapma talepleri de önemlidir. Özellikle yenilebilir yemeklerin hayvan barınaklarına ya da ihtiyaç sahiplerine dağıtılması konusunda belediyelerle anlaşma yapmak isteyen otellerin karşılaştıkları engeller bulunmaktadır. Her iki taraf da bu tür iş birliklerinin lojistik, iş gücü ve bütçe açısından önemli masraflar gerektirdiğini belirtmektedir. Yemeklerin toplanması, ayrıştırılması ve dağıtılması süreçleri, ciddi operasyonel zorluklar doğurabilir. Örneğin, atıl yemeklerin karışması sonucunda oluşabilecek kimyasal tepkimeler hem insan hem de hayvan sağlığını tehdit edebilecek riskler taşıyabilir. Bu riskler, yerel yönetimlerin ve otellerin iş birliğinden kaçınmalarına yol açmaktadır.

Katılımcı otellerin, belediyelerle yapılan iş birliği denemelerinde memnuniyetsizlik ve anlaşmaların bozulması gibi durumlar da yaşandığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, otellerin

gıda atıklarını yönetme noktasında alternatif çözümler aramaları gerekmektedir. Kompostlama, geri dönüşüm ve biyogaz üretimi gibi yöntemler, resort otellerin sürdürülebilirlik politikaları çerçevesinde gıda israfını azaltmalarını sağlayabilecek etkili alternatifler arasında yer almaktadır. Bu yöntemler, sadece çevresel fayda sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda otellerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarında da kilit rol oynayacaktır. Otellerin çevresel sorumluluklarını daha geniş bir perspektifle ele alarak, gıda israfını önlemek için sistematik ve kalıcı çözümler geliştirmeleri gerekmektedir. Bu hem çevresel sürdürülebilirliği artıracak hem de otellerin itibarını olumlu yönde etkileyecektir.

K9'un belediyeler ve otellerin atık ayrıştırma konusundaki iş birliği hakkındaki yorumu şu şekildedir:

“Otelerde ciddi bir tüketim var. Atıklarımız çok fazla çıkıyor. Evet, ayrışımı kendimizce yapıyoruz ama burada belediyelerinde destek vermesi gerekiyor en başta veriyor mu diye sorsanız asla vermiyor. Biz ne yaparsak yapalım burada atık ayrışımıyla alakalı, diğer otellerin hepsinden de duymuşsunuzdur muhakkak, burada kendimiz çeşitlendirebiliyoruz atıklarımızı ama belediyeler atıkları aynı araçta toplanıp kendileri orada ayrışım yapamıyorlar. Muhakkak yapamıyorlar.” (Katılımcı 9, Resort otel).

K7, otellerin atıklarını belediyeler alsa bile nitelikli bir ayrışımın olmadığını dile getirmiştir:

“Yani şöyle tehlikeli atıklar çok çıkıyor bizim tesislerimizde, bu pandemi döneminde tıbbi atıklarımız da çok çıkmıştı. O atıkların bertarafıyla ilgili işte bu bölge evet hassas ama diğer bölgeler dediğiniz gibi bu kadar hassas değil ya da mesela bazı bölgelerde duyuyorum. Atıklar tesislerden alınıyor ama belediyenin bir atık alanı yok. Hani oraya götürüp hepsini karışık attığına dair duyumlar var. Bu tarz şeyler olmaması gerekiyor. Yani hep beraber hareket etmek gerekiyor. Ben buradan tamam ayırıp verebilirim. Atıklar üzerinden yine konuşayım, ayırıp verebilirim. Belediyenin de bu konuda devam etmesi gerekiyor buna, orda da ayrışımın devam etmesi gerekiyor ve bunun sadece bu Serik Belediyesi için değil bütün büyük şehir belediyesine uygulanması gerekiyor.” (Katılımcı 7, Resort otel).

K8, özellikle atık ayrışımında, belediyeler desteklese bile bu konuda aksiyon aldıklarında çeşitli sıkıntılar ile yüzleştiklerini belirtmiştir:

“Bu konuda devletinde desteklemesi lazım. Belediyelerin de desteklemesi lazım. Mesela köpekler için işte kediler için belli barınakları çoğaltmaları lazım. Bizim de onlara destek olabilmemiz için, onun dışında bu atık yönetim kısmında çok zayıfız. Özellikle bu Muratpaşa Belediyesi gerçekten o konuda çok kötü. Hani biz burada ayrışım yapıyoruz ama adamlar gelip hepsini bir kerede alıyorlar, götürüyorlar. Ne çeşit ayırdılar bilmiyoruz. Hani o konuda da

şeffaf olmaları gerekiyor ama aldıklarından sonra bilmiyorsun ne yaptıklarını. Hani o atık kısmında evet Antalya yine diğer illere göre daha gelişmiş ama bence oteller çok fazla olduğu için çok fazla atık çıktığı için daha çok üstüne düşünülmesi gerekiyor.” (Katılımcı 8, Resort otel).

Sürdürülebilirlik, modern otelcilik sektöründe giderek daha fazla önem kazanan bir kavramdır. Sürdürülebilirliğin temel ilkelerinden biri, doğal kaynakların verimli bir şekilde kullanılarak döngüsel ekonomiye katkı sağlanması ve atık miktarının azaltılmasıdır. Özellikle lüks otel işletmelerinde sürekli tüketim alışkanlıklarının hâkim olduğu düşünüldüğünde, sürdürülebilirlik uygulamalarının yalnızca belgelendirme sürecini tamamlamaktan ibaret olmaması, aksine bu uygulamaların işletmenin tüm operasyonlarına entegre edilmesi gerektiği açıktır. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik sadece ilgili sertifikalarla sınırlı kalmamalı, işletmelerin uzun vadeli stratejik planlarının merkezinde yer almalıdır.

Otel işletmelerinde sürekli artan tüketim, geri dönüştürülebilir ürünlerin kullanımını zorunlu hale getirmektedir. Tek kullanımlık plastik ürünlerin biyobozunur ya da yeniden kullanılabilir malzemelerle değiştirilmesi gibi uygulamalar, sürdürülebilir otelcilik açısından önemli adımlar arasında yer alır. Bununla birlikte, sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi de bu süreçte kritik bir rol oynamaktadır. Otellerin, çevre dostu ve sürdürülebilir kaynaklar sunan tedarikçilerle iş birliği yapmaları, çevresel etkiyi minimize etmek ve otelin ekolojik ayak izini azaltmak açısından elzemdir.

Sürdürülebilirlik uygulamalarının otel operasyonlarının her alanına nüfuz etmesi gereklidir. Mutfak, temizlik, teknik ve eğlence gibi farklı departmanlar, kendi sorumluluk alanlarında sürdürülebilirlik politikalarını hayata geçirmelidir. Örneğin, mutfaklarda organik atıkların kompostlama yoluyla değerlendirilmesi, temizlik biriminde kimyasal atıkların ayrıştırılması ve enerji tasarrufuna yönelik teknik çözümlerin benimsenmesi gibi uygulamalar, otel genelinde sürdürülebilirliği güçlendiren adımlardır. Bu süreçlerde yalnızca çalışanların değil, misafirlerin de sürdürülebilirlik bilincine katılması, otelin çevresel sorumluluklarını yerine getirmesi açısından büyük önem taşır.

Otellerin sürdürülebilirlik stratejileri sadece çevresel bir duyarlılık göstergesi olmaktan öte, uzun vadede hem çevresel hem de ekonomik faydalar sağlamaktadır. Doğal kaynakların verimli kullanılması ve atık yönetiminin optimize edilmesi, işletmelere maliyet avantajı sağlar ve çevresel etkiyi azaltır. Bu bağlamda, otel işletmeleri sürdürülebilirlik stratejilerini

oluştururken, tüm paydaşların; misafirler, çalışanlar, tedarikçiler ve yerel toplumun görüşlerini ve ihtiyaçlarını dikkate almalı, daha kapsayıcı ve sürdürülebilir çözümler geliştirmelidir.

K1, özellikle geri dönüştürülebilir ürünlerle alakalı otel içindeki uygulamalarını şu şekilde ifade etmiştir:

“Çöp paylaşım kovalarımızla geri dönüşümü destekliyoruz. Her alanda panolarımız var. Sürdürülebilir panolarımız var. Sürdürülebilirlik panomuz da atıkların ya da iklimin ısınması nelere sebep olacağını, bir plastik atığın denize atıldığında deniz kirliliğini ya da ne bileyim bir kâğıdın geri dönüşümünün doğaya katkısı, bir metalin geri dönüşürse nereye katkı sağlayacağını belirten yazılarımız mevcut. Mavi kapak mesela bizim için çok önemlidir. Mavi kapakları toplarız teslim ederiz. Bunlar bizim için önemli. Biz misafirimizi bu yönde eğilmesi için ürettiği herhangi bir atığın nasıl ayrıştırması gerektiğine kadar gerek uyarılarımızla gerek ayrışım kovalarımızla gerekse bilgilendirici panolarımızla bu yönlendirmeyi yapıyoruz.”
(Katılımcı1, Şehir oteli).

K2, otel içindeki sürdürülebilirlik gelişimlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sürdürülebilirlik ile ilgili neler var; bisiklet dolaşım sağlayan alanlar var, personellere bakım hizmeti var ve mesela eskiyen bisikletlerimizi çok cüzi bir ücrette personelimize verdik. Yani hem bisiklet kullanımına teşvik etmek amaçlı. Onun dışında nelerimiz var? Yine geçen seneden bu seneye ambalaj atıklarını azaltmak anlamında tek kullanımlık olan işte reçel vb açık büfede kullanılan o ambalajlı ürünleri kaldırdık, dökmelere geçtik. Onun dışında şu an odalarda tam geçmedi ama dispanser şampuanlık işte duş jeli ve benzeri yani tek kullanımlıkları olabildiğince azaltmaya yönelik çalışmalarımız var. Aynı zamanda birçok atığa sebep olabilecek buklet malzemelerini de “iste gelsin” şeklinde yapmaya başladık. Çünkü bizim birçok misafir hani gözünün önünde olduğu şeye dayanamaz, paketini açar, canı ister yırtar kullansa da kullanmasa da o şekilde bir hizmeti geçtik. Bu şekilde azaltmalar yaptık.”
(Katılımcı 2, Şehir oteli).

Katılımcı otellerde gözlemlenen sürdürülebilirlik uygulamaları, geri dönüşüm konusunda belirli adımların atıldığını göstermektedir. Bu uygulamalar arasında misafir bilinçlendirme afişleri, geri dönüşüm çöp kutuları, tekrar kullanılabilir ürünlerden elde edilen aksesuarlar, bilinçlendirme videoları, elektrikli araç teşviki, personel eğitimleri ve enerji tasarrufu ile ilgili projeler yer almaktadır. Ancak bu adımların niteliği ve etkinliği konusunda bazı soru işaretleri mevcuttur. Otellerin büyük bir kısmı, çevreye yönelik uygulamalara asıl olarak ilgili bakanlık tarafından zorunlu tutulan belgelendirme süreçleri doğrultusunda

yönelmektedir. Bu bağlamda, birçok otelin temel motivasyonu, gerekli sertifikaları alabilmek ve denetimlerden geçebilmek için bu eylemleri hayata geçirmektir.

Bakanlık tarafından belirlenen sürdürülebilirlik ve geri dönüşümle ilgili zorunluluklar genellikle katı olmayan, belirli standartları içeren maddelerden oluşmaktadır. Bu maddelere uyulması, otellerin sertifika alabilmesi için bir zorunluluk teşkil etmektedir. Örneğin, geri dönüşüm çöp kutularının yerleştirilmesi, enerji tasarrufu konusunda bilgilendirme yapılması ve misafirlerin geri dönüşümle ilgili farkındalıklarının artırılması gibi adımlar, otellerin sertifikalandırma süreçlerine dâhil edilmiştir. Ancak bu tür uygulamaların oteller tarafından büyük ölçüde zorunluluk nedeniyle gerçekleştirildiği, gerçek anlamda bir çevre bilincinin henüz yaygın olmadığı gözlemlenmektedir. Denetimlerden geçmek ve sertifika almak amacıyla yapılan bu uygulamalar, çevresel sorumluluk bilinciyle değil, daha çok yasal uyumluluk kaygısıyla gerçekleştirilmektedir.

Bu bağlamda, otellerin çevresel farkındalığı sorgulanabilir bir durumdadır. Zorunlu adımları atmak, sürdürülebilirlik açısından önemli bir başlangıç olsa da gerçek bir çevresel bilincin ve sorumluluğun göstergesi değildir. Otellerin sürdürülebilirlik konusundaki yaklaşımları, uzun vadede kalıcı bir etki yaratıp yaratmayacaklarına dair belirsizlik taşımaktadır. Çevreye verdikleri zararların farkında olan birçok otel, bu zararları azaltmak için yalnızca bakanlık zorunlulukları çerçevesinde hareket etmekte ve gönüllü çabalardan kaçınmaktadır. Oysa gerçek bir sürdürülebilirlik anlayışı, sadece yasal zorunlulukları yerine getirmekten ibaret olmamalı; çevreye yönelik proaktif, gönüllü ve daha kapsamlı bir yaklaşımı benimsemelidir. Gerçek bir çevresel sürdürülebilirlik anlayışı, otellerin tüm operasyonlarına entegre edilmelidir. Çalışanların ve misafirlerin bu süreçte aktif olarak bilinçlendirilmesi ve otelin tüm departmanlarının bu sorumluluğu paylaşması, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynar.

Sonuç olarak, otellerin sürdürülebilirlik konusundaki çabaları yalnızca yasal zorunlulukları yerine getirmekle sınırlı kalmamalıdır. Daha geniş bir perspektiften bakıldığında, otellerin gerçek anlamda çevreye duyarlı uygulamalar geliştirmesi, bu uygulamaları otelin genel stratejilerine entegre etmesi ve bu konuda topluma örnek olması gerekmektedir. Çevresel sorumluluk bilinciyle hareket eden oteller, yalnızca yasal uyumluluğu sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda misafirlerine ve topluma olumlu bir etki bırakacaktır.

K9, sürdürülebilirlik kavramının otellere gelmesinin, bakanlıkların zorunluluğu doğrultusunda olduğunu ve bu zorunluluğun son 1 yılda uygulamaya geçtiğini dile getirmiştir. Ona göre:

“Neyse ki şu anda bakanlığın bir Gstc uygulaması var, muhakkak duymuşsunuzdur. Onunla ilgili sürdürülebilirlik daha çok otellere girdi. Çünkü zorunluluk kapsamına girdi ama en başta yönetim kurulları olmak üzere az önce de konuştuğumuz gibi onların bilinçlenmesi gerekmekte aslında farkındalar hepsi farkındalar sadece ilk olarak cebine giren para değil, uzun vadede yatırım yaptığında cebine girecek parayı düşünmeleri gerekiyor. Turizmde işte şöyle bir durum var, uzun vadeli düşünmeden önce ilk olarak kısa vadeli yatırımlara odaklanılıyor tabi ki uzun vadede muhakkak önemli ama bilinçlendirmek çok önemli.” (Katılımcı 9, Resort otel).

K7 ise zorunlu olan belgelendirmeler ile otellerin sürdürülebilirlik ile ilgili aksiyon almaya başladığını dile getirmiştir:

“Bakanlık birçok maddenin olduğu zorunlu belgelendirmelere ve sertifikasyon sürecine başladı. Bu belgeler 2023’ün sonuna kadar alınması zorunlu haldeydi. Yani 2021 de çıktı bu yasa 23’ün sonuna kadar belli kapasitenin üzerindeki oteller bunu alsın dediler. Otellerde örnek veriyorum, ben kendim de gıda mühendisiyim, otellerde gıda mühendisliği zorunlu değildi daha önceden daha sonra bir zorunluluk geldi. 300 yatak ve üzeri kapasite tüm oteller gıda mühendisi alacak dendi.” (Katılımcı 7, Resort otel).

Otellerin sürdürülebilirlik kavramını benimsemeleri, genellikle bakanlıkların zorunlu tuttuğu belgelendirme ve denetleme süreçlerinden kaynaklanan bir motivasyona dayanmaktadır. Ancak, özellikle Avrupa pazarına hizmet veren ve kalıcı bir misafir portföyü oluşturmak isteyen otellerin, Avrupa’dan gelen bilinçli misafir taleplerine yanıt olarak bu tür uygulamaları hızla hayata geçirdiği de dikkat çekmektedir. Avrupa’dan gelen misafirlerin, konaklayacakları oteli seçerken sürdürülebilirlik uygulamalarını temel bir kriter olarak görmesi, otelleri bu alanda adım atmaya zorlamaktadır. Bu durum, sürdürülebilirlik faaliyetlerinin yalnızca çevresel bir sorumluluk değil, aynı zamanda stratejik bir rekabet avantajı olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Avrupalı misafirler, otel seçimlerinde sürdürülebilirlik kriterlerini doğrudan sormakta, acente ve otellerden bu konuda şeffaf bilgi talep etmektedir. Bu bilinçli tercih, turizm sektöründe sürdürülebilirlik uygulamalarının hızla yaygınlaşmasına yol açmış, oteller için çevre dostu faaliyetler rekabetin yoğun olduğu bu sektörde hayati bir strateji haline gelmiştir. Ancak burada dikkat çeken nokta, otellerin bu faaliyetlere çevresel sorumluluk anlayışından çok, pazarlama stratejisi olarak yaklaşmalarıdır. Misafir memnuniyetini artırmak ve prestij

kazanmak amacıyla sürdürülebilirlik belgeleri alan oteller, rakiplerine üstünlük sağlamak için çevreci bir imaj sergilemektedir.

Sonuç olarak, otellerin sürdürülebilirlik adımlarını atarken temel motivasyonlarının çevreyi koruma bilincinden ziyade, rekabet avantajı sağlama ve misafirlerin tercihlerinde öncelikli hale gelme amacı güttüğü açıkça görülmektedir. Sürdürülebilirlik, bu bağlamda bir pazarlama aracı olarak öne çıkarken, gerçek bir çevre bilinci ve sorumluluk anlayışının arka planında kalması, bu çabaların samimiyetini sorgulanabilir hale getirmektedir.

K4, sürdürülebilirlik faaliyetlerinin otel için prestiji arttırdığını dile getirmiştir. Ona göre:

“Şöyle aslında baktığın zaman reklamlara göre baktığımız da özellikle çok büyük markalar var. Yeşil çevreye dönüşüm işte atıkların değerlendirilmesi gibi şeyler gündemde. Bunlarla ilgili bir şeyler yapıyorlar işte, aslında bu da marka ve imaj açısından artık çok önemli. Hani ben hiçbir şey yapmıyorum, çevreyle alakam yok diyemiyorsun zaten. Yani bu zaten böyle başlarsa ve artarak devam ederse birkaç yıl sonra zaten hani sürdürülebilirlik faaliyetleri oteller için olmazsa olmaz bir şey haline gelecek bence hani o kadar zorunlu olacak çünkü ben mesela şu an kalite müdürüyüm aslında gıda mühendisiyim ama işimin yarısı şu anda bu, belki daha fazlası enerji, atık, atıkların değerlendirilmesi, çevre, az enerji tüketim sürekli bunlarla haşır neşiriz ve sürekli eğitimleri aldırıyoruz personelimize.” (Katılımcı 4, Şehir oteli).

K6, sürdürülebilirlik faaliyetlerinin otellerde artması gerektiğini bu durumun uzun vadede ziyade çok yakın zamanda özellikle marka değeri olan oteller açısından prestijli olacağını düşünenlerden. Ona göre:

“Şu an değil belki ama uzun vadede çok uzun da değil aslında yakın gelecek dersek prestijli olacağız. Avrupa pazarı buna çok daha şey bakıyor bilinçli bakıyor ama dediğim gibi bu çevresel felaketler maalesef olmaya devam ettikçe oteller olarak ön planda olmaya başladık, bu tür belgeler, faaliyetler evet prestij sağlayacak, hatta belki de maddi anlamda da şey olumlu olarak getiri sağlayacak.” (Katılımcı 6, Resort otel).

K10, otel içerisindeki sürdürülebilirlik faaliyetlerinden misafir memnuniyetini ve talebini temel alarak bahseden katılımcı otel, ona göre:

“Gelen misafirler şöyle mesela bizim işte odalara koyduğumuz eko sertifika ürünler, atıyorum tek kullanımlık ürünlerin azaltılması işte vesaire bu klima sistemi ondan sonra hani israf önlemi anlamında işte hava kirliliğini önlemek için aldığımız önlemler misafirin hoşlarına gidiyor. Mesela geri dönüştürülebilir ürünler kullanıyoruz genelde odalarda, tekrar

doldurulabilir bukletler kullanıyoruz ki plastikleri azaltmak için, onu görünce tabii insanlar hani diyorlar, Aa bak düşünülmüş ne güzel bir uygulama, Avrupa standardında bir otel burası diyebiliyor misafir ve en azından burada diyebiliyorlar yani en azından burası için söylüyorum bilmiyorum diğer oteller nasıl yapıyor? Ama burada hani en üst seviyede hizmet vermeye çalışıyoruz. Onu yaparken de hani misafire de hissettirmeye çalışıyoruz. Bakın biz sizi her anlamda düşünüyoruz hem işte tatil anlamında, kalite anlamında hem ekonomik olarak hem işte ekolojik olarak her anlamda sizi düşünüyoruz diye gösteriyoruz, onların da tabi hoşlarına giden de var direkt söyleyen de var. Teşekkür eden de var. Bizim internet sitesinde eko sertifikamız işte sürdürülebilir turizm sertifikamızı görüp öyle gelen de var veya işte hani onu görmeyip soran da var işte nasıl işliyor? şöyle mi? böyle mi? Şeklinde ve acentelere soruyorlar mesela daha çok böyle uzak doğudan ve Avrupa'dan gelen misafirler özellikle soruyor. Otelinizde sürdürülebilirlik belgeleriniz, uygulamalarınız var mı? işte şöyle mi, böyle mi atıyorum işte yani şunu bile soruyorlar, hani o konudan bağımsız işte yangın merdiveniniz var mı? varsa ne kadar var işte duman dedektörünüz çalışıyor mu? en son yangın testinizi ne zaman yaptınız? Gibi soruları bile soran var, hani onu da soran oluyor illaki.” (Katılımcı10, Şehir oteli).

K4 ise sürdürülebilirlik faaliyetlerini büyük ölçüde misafirlerin talepleri ve sorularına indirgemıştır. Aldıkları belgelerin şeffaflığını vurgulayarak, bu belgeleri misafirlerin görebileceği web sitelerine koyduklarını ifade ederek çevre bilinci ve sorumluluğunu geri planda tutmuştur. Ona göre:

“Bu sene ilk defa bununla ilgili geri bildirimleri aldım. Hatta beni arayıp işte sürdürülebilirlik belgeniz var mı? Nerede? diye soran misafirlerimiz oldu. Şaşırdım ben de, sertifikalarımızı internet sitemizde biz yayınlıyoruz. Türkçe ve İngilizce halini ve biz her sene bir de sürdürülebilir raporu oluşturuyoruz daha doğrusu bir kere oluşturduk, bu sene tekrar oluşturacağız. Bunu da biz internet sitemizde yayınlıyoruz. Karbon ayak izleri, suyun ayak izleri, bunların hepsini yapıyoruz. Belli bir hedeflerimiz var bunlarla ilgili de işte elektrik tüketimi, su tüketimi, LNG tüketimi kişi başına hesaplayıp hedefler koyuyoruz. Ardından bunları da bütün misafirlerimizle özellikle lobide bir alanımız var, orada paylaşıyoruz.” (Katılımcı 4, Şehir oteli).

K4 otelinin sürdürülebilirlik belgelerini web sitesine koyarak şeffaflık sağladığını iddia etmesi, bir dizi eleştiriyi beraberinde getirmektedir. İlk olarak, bu tür belgelerin yalnızca yüzeysel bir şeffaflık izlenimi yarattığı, ancak derin bir çevresel bilincin oluşmasına katkı sağlamadığı açıktır. Gerçek şeffaflık, yalnızca belgelendirmelerle değil, uzun yıllara yayılan ayrıntılı sürdürülebilirlik raporları, somut ölçümler ve sürekli güncellemelerle sağlanabilir. Ancak, K4 otelinin yalnızca son bir yıl içinde raporlama yapmaya başladığını vurgulaması, bu sürecin ne kadar yüzeysel ve geçici olabileceğini ortaya koymaktadır.

Otelin çevresel sorumluluklarını yerine getirdiğine dair bu belgelendirme girişimi, sürdürülebilirlik kavramının içselleştirilmediğini ve esasen misafirlerin dikkatini çekmek ve tercih edilirliliği artırmak amacıyla yapıldığını göstermektedir. Bu yaklaşım, sürdürülebilirlik anlayışının ticari çıkarlar doğrultusunda geri plana itildiğini, çevre bilincinin ise yalnızca bir pazarlama aracı olarak kullanıldığını işaret eder.

Gerçek sürdürülebilirlik, otelin yalnızca raporlamalarla sınırlı kalmaması, günlük operasyonlarından tedarik zincirine kadar tüm süreçlerinde çevresel hassasiyeti gözetmesini gerektirir. K4'ün sürdürülebilirlik belgelerini web sitesinde paylaşması, yüzeydeki bir çaba olarak değerlendirilirken, bu durumun altında yatan asıl motivasyonun tercih edilebilirliği artırmak ve müşteri taleplerini karşılamak olduğu açıkça görülmektedir.

Bu yaklaşım, "yeşil yıkama" (greenwashing) olarak adlandırılan, şirketlerin çevre dostu bir imaj sergileyerek gerçekte çok az çevresel katkıda bulunmalarını ifade eden bir stratejinin örneği olabilir. Böyle bir durum, otelin güvenilirliğini zedeler ve çevresel sorumluluklarını yerine getirdiği yönündeki iddialarını sorgulanabilir hale getirir. Gerçek şeffaflık ve sürdürülebilirlik anlayışı, yalnızca görünürde değil, tüm süreçlerde köklü bir çevre bilinci ve sorumluluğu gerektirir.

K3 ise sürdürülebilirlik ile ilgili misafir taleplerinin arttığını, bunun satıştaki talebi de artırdığını ve bundan ötürü eyleme geçtiklerini belirtmiştir. Ona göre:

“Şöyle acenteler, misafirin sürdürülebilirlik ile ilgili taleplerini iletiyorlar bize. Misafirin artık çok bilinçli olduklarını düşünüyorum ama tabii misafir portföyüne göre de değişiyor. Bizim otelde nereden baksanız 30-40 milliyetten insan oluyor. Ama hani bizim satıştan gelen taleplere baktığımızda acentelerden sürekli olarak sürdürülebilirlikle alakalı çalışmalarımızı bizden istiyorlar. Biz de bu konuda hassasiyet duyduklarını düşünüyoruz.” (Katılımcı 3, Şehir oteli).

K1 ise sürdürülebilirlik faaliyetlerini misafirin mutlu olması için ve göstererek yaptıklarını vurgulaması, çevre bilincinden çok uzak bir yaklaşımı ortaya sermektedir. K1'e göre:

“Misafirler bu raporları ve belgeleri gördüğünde mutlu oluyor, görmediğinde soruyor nasıl yapıyorsunuz diye. Bir şeyi göstererek yaptığımızda özellikle ayrışımın nasıl yapıldığını gördüğünde mutlu oluyorlar. Görmediğin de soruyorlar yani merak ediyorlar çünkü. En çok yaşadığımız durum ise yemek artıklarını ne yapıyorsunuz? Direkt anlık şahit olması için bizde göstererek yapıyoruz ve rahatlıyorlar. Ayrışım kovalarımız, bilinçlendirme konularımızla ilgili her şeyimiz var. Özellikle misafirler artık daha bilinçli ve buna göre otel seçiyorlar. Özellikle

tesisin sosyal medyaları veya sitelerindeki faaliyetleri inceleyip seçiyorlar. Bizim sürdürülebilirlik raporumuz var. Mesela tüm web sitesinde herkese açık sürdürülebilirlik raporumuzda biz kimyasal tüketimimize kadar tüm departmanlardaki tüketim analizimize kadar grafiksel sürdürülebilirlik raporumuzda belirtiyoruz. Biz bu kadar tükettik bakın işte diye.” (Katılımcı 1, Şehir oteli).

Jean Baudrillard (2013)’ın "çöp sepeti uygarlığı" kavramı, modern tüketim toplumunun doğasını ve israfın sistemik bir yapı olarak nasıl ortaya çıktığını ele alır. Bu kavram, sadece bireysel israfın ya da maddi tüketimin bir sonucu olarak görülmez; aksine, tüketim davranışlarının arkasındaki kültürel, sosyal ve ekonomik dinamiklere dayanır. Çevresel sürdürülebilirlik ve otel sektöründeki durum, bu çerçevede Baudrillard’ın teorileriyle güçlü bir bağ kurar.

Baudrillard, modern toplumda gerçekliğin yerini simülasyonların aldığını savunur. Otellerin çevresel sürdürülebilirlik politikaları, çoğu zaman yüzeysel ve göstermeliktir. Bu durum, gerçek çevresel sorumluluklar yerine, sadece imaj yaratmaya yönelik bir simülasyon olarak değerlendirilebilir. Örneğin, otellerin çevre dostu belgeleri veya yeşil uygulamaları, tüketicilerin dikkatini çekmek amacıyla oluşturulan bir "gerçeklik" olarak algılanabilir; ancak bu gerçekliğin arkasında derinlemesine bir çevre bilinci eksikliği bulunmaktadır.

Baudrillard (2013)’ın çöp sepeti kavramı, tüketim toplumunun geçici ve yüzeysel doğasını vurgular. Otel sektöründeki çevresel uygulamalar, genellikle geçici ve yüzeysel çözümlerle sınırlıdır. Oteller, çevresel sorumluluklarını yerine getirmek yerine, bu sorumlulukları yalnızca geçici bir çözüm olarak ele almakta ve uzun vadeli etkilere odaklanmamaktadır. Bu durum, çevresel kaygıları bir kenara iten bir tüketim kültürü yaratmaktadır. Baudrillard’a göre, kapitalizm sadece ekonomik bir yapı değil, aynı zamanda bir imaj yönetimi sistemidir. Otel patronları, çevresel sorunları göz ardı ederken, bu durum kapitalizmin kâr odaklı yapısının bir yansımasıdır. Çevresel sürdürülebilirlik uygulamaları, genellikle işletmenin ekonomik faydasını artırma amacı taşımakta ve bu da otellerin çevresel sorumluluklarını bir "pazarlama aracı" olarak kullanmalarına neden olmaktadır.

Baudrillard (2013)’ın "çöp sepeti" metaforu, modern toplumun tüketim alışkanlıklarını ve bu alışkanlıkların yarattığı anlam kaybını eleştirir. Bu kavramı otel sektöründeki çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarıyla ilişkilendirmek, sektörün yüzeysel ve geçici doğasını daha derin bir eleştiriye tabi tutar. Baudrillard, tüketim toplumunun artık gerçek bir ihtiyaçtan ziyade, sembollerin ve imajların tüketimine dayandığını öne sürer. Otel sektöründe çevresel

sürdürülebilirlik adı altında gerçekleştirilen birçok uygulama da gerçekte sürdürülebilirliği sağlamaktan ziyade, yalnızca sembolik bir değer taşır. "Çevre dostu" etiketler ve sertifikalar, otellerin bu konuda gerçek bir sorumluluk üstlenmelerinden çok, tüketicilere sundukları bir imajdır. Bu, Baudrillard'ın çöp sepeti metaforuna paralel olarak, toplumun tüketiminden arta kalan atıkların (yani yüzeysel ve anlamsız uygulamaların) çevresel sürdürülebilirlik gibi büyük bir meseleye yansıdığı bir durumdur.

Denetimlerin yetersizliği ve belirsizliği, bu süreçte daha da büyük bir sorun yaratır. Çöp sepeti metaforu burada, işlevsel olmayan bu denetimlerin aslında otel sektöründeki çevresel eylemlerin büyük bir kısmını "atık" haline getirdiğini gösterir. Yani, bu denetimler, kâğıt üzerinde var olan ama gerçek bir etki yaratmayan uygulamalar üretir. Bu şekilde, çevreye duyarlı eylemler yerine, yalnızca tüketicinin görmek istediği "yeşil" bir imaj yaratılır ve bu imaj, tıpkı Baudrillard'ın "çöp sepeti" gibi, gerçek anlamından uzak, anlamsız bir birikime dönüşür.

Bu çerçevede, otel sektöründeki çevresel sorunlar ve uygulamalar, Baudrillard'ın çöp sepeti kavramıyla tam anlamıyla örtüşmektedir. Çevresel sorumluluk adına yapılan birçok eylem, gerçek bir çözümden çok, sadece tüketim toplumunun taleplerini karşılamaya yönelik yüzeysel, geçici ve anlamını yitirmiş semboller haline gelmektedir. Sonuç olarak, çevresel sürdürülebilirlik adına atılacak adımların bu anlamsız döngüden çıkarılması, derin ve köklü değişimlere ihtiyaç duyulduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bu alt tema, araştırmanın merkezinde yer alan en önemli başlıklardan biridir. Özellikle otellerdeki aşırı tüketim, kimyasal ve organik atıkların varlığı ile bu atıkların değerlendirilmesine yönelik bilinçsizlik, bölgede yıllara dayanan ve güçlü bir marka değeri taşıyan katılımcı otellerin çevre dostu bir yaklaşım sergilemediğini açıkça göstermektedir. Bu bağlamda, katılımcı otellerin çevresel etkilerinin ve bu konudaki eksikliklerinin marka değeri oluşturma süreçlerinde göz ardı edilmesi, ciddi bir sorun olarak öne çıkmaktadır.

Sürdürülebilirlik kavramını rekabet avantajı olarak benimseyen otellerin, bu kavramı yalnızca bir pazarlama stratejisi olarak kullanmaları ve temelinde gerçek bir çevre bilinci olmaksızın harekete geçmeleri son derece dikkat çekicidir. Bu otellerin çevresel etkileri azaltma konusunda henüz yeterli adım atmamış olmaları, sektördeki sürdürülebilirlik anlayışının yüzeyselliğini gözler önüne sermektedir.

Otellerin sürdürülebilirlik konusundaki eylemleri veya eylemsizlikleri, çok çeşitli açılardan eleştirilebilir. Bu başlık altında, katılımcılardan elde edilen veriler ve araştırmacının gözlemleri doğrultusunda dikkat çekilebilecek özet eleştiri noktaları aşağıda sıralanmaktadır:

Yüzeysel Uygulamalar: Birçok otel, sürdürülebilirlik konusunda sadece yüzeyde kalan adımlar atmaktadır. Örneğin, bilgilendirme afişleri asmak, geri dönüşüm kutuları koymak veya enerji tasarrufu sağlayan cihazlar kullanmak gibi. Ancak bu tür uygulamalar, otellerin sürdürülebilirlik anlayışının derinliğini yansıtmamaktadır. Çoğu zaman bu adımların, sertifikalarını almak, bilinçli misafirleri daimî kılmak ve otel prestiji için minimum gereklilikleri karşılamak amacıyla atıldığı gözlemlenmiştir.

Zorunluluk Temelli Yaklaşım: Birçok otel, sürdürülebilirlik uygulamalarını sadece yasal zorunluluklar ve denetimler nedeniyle benimsemektedir. Bu durum, otellerin çevresel sorumluluk konusunda gerçek bir taahhüt içinde olmadıklarını, sadece mevzuat gerekliliklerini yerine getirdiklerini göstermektedir. Bu zorunluluklar olmadığında, otellerin bu çabaları sürdürüp sürdürmeyecekleri belirsizdir. Zorunluluk esasına dayanan bir eylem hem çevresel sorumluluğu hem de yerel halka karşı olan sorumluluklarını geri plana itme eğiliminde olmalarına sebep olmaktadır.

Misafir Talebine Dayalı Motivasyon: Oteller, sürdürülebilirlik uygulamalarını genellikle Avrupa'dan gelen misafirlerin talepleri doğrultusunda hayata geçirmektedir. Ancak bu durum, otellerin gerçekten çevreye duyarlı bir yaklaşım sergilediği anlamına gelmez. Bu tür uygulamaların arkasında ticari kaygılar ve pazarlama stratejileri vardır.

Sertifikasyonun Yetersizliği ve Amaç Dışı Kullanımı: Sürdürülebilirlik sertifikaları almak, otellerin çevresel sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirdikleri anlamına gelmez. Sertifikasyon süreçleri, bazı temel gereklilikleri karşılamak üzerine kuruludur ve otellerin daha kapsamlı sürdürülebilirlik stratejileri geliştirmesini teşvik etmemektedir.

Eğitim ve Bilinçlendirme Eksikliği: Otellerde çalışanların ve misafirlerin sürdürülebilirlik konusundaki bilinç düzeyi genellikle yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bilgilendirme afişleri asmak veya broşürler dağıtmak gibi basit yöntemler, derinlemesine bir farkındalık yaratmak için yeterli olmayabilir. Çalışanların düzenli eğitimden geçirilmesi ve misafirlerin aktif olarak sürece dahil edilmesi önemlidir.

Gerçek Etkinin Ölçülmesi: Otellerin sürdürülebilirlik çabalarının gerçek çevresel etkisi hakkında yeterli veri ve ölçümleme bulunmamaktadır. Sürdürülebilirlik uygulamalarının somut sonuçları ve uzun vadeli etkileri konusunda daha fazla şeffaflık ve hesap verebilirlik gereklidir.

Yeşil Yıkama (Greenwashing): Katılımcı oteller, sürdürülebilirlik uygulamalarını sadece pazarlama amacıyla kullanarak, gerçekte olduklarından daha çevreci görünmeye çalışmaktadır. Bu tür "yeşil yıkama" faaliyetleri, otellerin güvenilirliğini zedeleyebilir ve misafirler ile çevresel kuruluşlar arasında güvensizlik yaratabilir.

Sonuç olarak, katılımcı otellerin sürdürülebilirlik konusundaki çabaları eleştiriye açık birçok yön barındırmaktadır. Otellerin gerçekten çevreye duyarlı ve sürdürülebilirlik odaklı bir yaklaşım benimseyip benimsemediği, uygulamalarının derinliği ve etkisi ile ölçülebilir. Bu eleştiriler, otellerin sürdürülebilirlik stratejilerini gözden geçirmeleri ve daha gerçekçi, kapsamlı ve etkili çözümler geliştirmeleri için bir fırsat sunabilir.

1.20.3 Turizm Otel Faaliyetlerinin İklim Krizine Etkisi

Bu çalışmanın ana teması, turizm otel işletmelerinin iklim krizine olan olumsuz katkılarını incelemek ve bu katkılarını azaltma veya yönetme amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetleri anlamaktır. Verilerin analizi sürecinde en sık kodlanan başlık olarak öne çıkan bu alt tema, araştırmanın odak noktalarından biri haline gelmiştir. Araştırma sürecinde, bu alt tema, katılımcılara yöneltilen yarı yapılandırılmış soruların araştırmanın ana problemiyle doğrudan bağlantılı olması nedeniyle merkezi bir rol üstlenmiştir.

Araştırmanın amacını destekleyen en etkili bulgu olarak ortaya çıkan bu alt tema, katılımcıların görüşleri ve araştırmacının gözlemleri aracılığıyla elde edilen sonuçları pekiştirmiştir. Aynı zamanda, turizm otel işletmelerinin iklim krizine doğrudan olumsuz katkı sağladığını belirleyen en önemli başlık olarak dikkat çekmektedir. Araştırma bulguları, bu olumsuz katkının önemli ve birikimli etkiler taşıdığını ortaya koymuştur.

Bu bağlamda, bu alt temayı oluşturan bulgular, sırasıyla yorumlanarak analiz edilecektir. Öncelikle, otel işletmelerinin enerji tüketimi, su kullanımı ve atık yönetimi gibi temel alanlardaki uygulamaları incelenecek; ardından, bu uygulamaların iklim krizi üzerindeki etkileri değerlendirilecektir. Katılımcıların bu konudaki bilinç düzeyleri ve sürdürülebilirlik stratejilerinin etkinliği de tartışılacaktır. Sonuç olarak, bu alt tema üzerinden

elde edilen bulgular, sektördeki çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarının geliştirilmesi için yol gösterici nitelikte olacaktır.

Turizm otel faaliyetleri, gelişmekte olan ülkeler için stratejik bir öneme sahip olup, bu faaliyetler ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamakta ve geniş kapsamlı istihdam olanakları yaratmaktadır. Özellikle Antalya, turizm otel işletmeleri ve genel turizm sektörü açısından merkezi bir konumda bulunmaktadır. Bölgenin bu önemi, katılımcıların görüşleri doğrultusunda ilk başlıkta ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Ancak, burada vurgulanması gereken kritik bir nokta, Antalya'nın turizm potansiyelinin yanı sıra, çevresel açıdan yıllardır maruz kaldığı negatif birikimlerin de göz ardı edilmemesidir.

Turizm otel işletmeleri, geniş bir faaliyet yelpazesine sahip olup, birer sanayi olarak değerlendirilmelidir. Bu işletmeler, tedarik zincirlerinden personel hareketliliğine, misafir sirkülasyonundan iç operasyonlara kadar pek çok alanda etkili olmaktadır. Otel sayısının artmasıyla birlikte, bu faaliyetlerin doğada yarattığı olumsuz etkilerin de dikkate alınması gerekmektedir. Antalya'daki turizm sektörü, adeta tekel konumundadır; bu durum, otel sayısının sürekli artmasına yol açmaktadır. Mevcut yatak kapasitesinin dolmuş olmasına rağmen yeni otellerin açılması, dikkat çekici bir gelişmedir.

Arazilerin imara açılması, yatırımcı otel sahiplerinin mevcut alanlarını genişletme veya yeni arazi satın alma arzularını artırmaktadır. Bu dinamik, bölge halkı açısından çeşitli zorluklara neden olurken, çevresel negatif etkilerin de artmasına yol açmaktadır. “Sürdürülebilirlik” alt başlığındaki bulgular, otellerin çevre odaklı bir yaklaşımı henüz tam anlamıyla benimsemediğini ortaya koymaktadır. Ancak buna rağmen, bu otellerin sayısı ve çevre üzerindeki etkileri hızla artmaktadır.

Turizm otel faaliyetleri, bölgedeki negatif birikimlerin yanı sıra, iklim krizine doğrudan etki eden çevresel sorunları da beraberinde getirmektedir. Katılımcılara yöneltilen "Turizm otel faaliyetleri iklim krizine nasıl etki etmektedir? Negatif bir birikime sebebiyet vermekte midir?" sorularına tüm katılımcı otellerin samimi ve net yanıtlar vermesi, durumu daha da belirgin hale getirmiştir. Bu yanıtlar, turizm sektörünün çevresel sürdürülebilirlik konusundaki eksikliklerini ve bu eksikliklerin iklim krizine olan katkılarını açıkça gözler önüne sermektedir.

Sonuç olarak, otel işletmelerinin çevresel etkileri ve bu etkilere karşı geliştirilecek çözümler, Antalya gibi turizm odaklı bölgelerde sürdürülebilir turizmin geleceği açısından

kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, çevresel etkileri minimize etmek için acil ve etkili stratejilerin uygulanması gerekmektedir. Turizm otel işletmelerinin, yalnızca ekonomik kazançları değil, aynı zamanda çevresel sorumlulukları da gözeterek hareket etmeleri, gelecekteki sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmaları açısından elzemdir.

K4, Turizm otel işletmelerinin iklim krizine negatif katkısı olduğunu düşünenlerden. Ona göre:

“Tabi ki vardır ve iklim krizine doğrudan etki ediyordur. Aslında yani dolaylı olarak da vardır. İllaki hepimizin de var yani ki aslında şöyle düşünelim. Burası yani bu otel için söylemiyorum ama bir sürü otel var. Yani Manavgat'ta 500 tane otel var diye hatırlıyorum, en son Antalya genelini tam sayıyı bilmiyorum. Şöyle aslında oteller çevre şehircilik bakanlığının mevzuatlarını uyguluyorlar, onu da söyleyebilirim. Hep vardı, atık ayrıştırma atık sahaları, atıkların lisans firmaları, tehlikeli atıkların lisanslı firmalara verilmesi, plastik cam metal olarak ayrıştırıp firmalara verilmesi ve mümkünse de plastik atıkların azaltılması. Yani bunun yerine ikame ürünlerin kullanılması, bunlarla ilgili gerçekten ciddi faaliyetler yürütüyorlar. Ben bu anlamda da hani daha da çok geliştirilecek konular var ama iyi olduğunu düşünüyorum. Ancak tabi ki çok fazla atık çıkıyor. Evet işte ÇED gerekli değildir raporu alıyoruz. Çok fazla yönetmelik var çevre ile alakalı ve hepsine uyum sağlamaya çalışıyoruz. Toprak kontrol yönetmeliği var, hava kontrol yönetmeliği var, gürültü kontrol var yani bir sürü şey var, bunların hepsi biz tabiyiz ve bunlar ne istiyorsa otelden bunu birebir uyguluyorlar, bunu söyleyebilirim, çevre ayrı bir proje ama yani o atıklar olsun işte hani salınımlar olsun mutlaka iklim krizine etkisi vardır yani yok diyemeyiz.” (Katılımcı 4, Şehir oteli).

K6, Turizm otel faaliyetlerinin iklim krizi bağlamında çevreye doğrudan etki ettiğini dile getirmiştir. Ona göre:

“Tabi ki doğrudan etkiliyor. Bir kere tek başımıza zaten faaliyet göstermiyoruz. Bizim tedarikçilerimiz var, çalışanlarımız var. Evet turizm sektöründe baktığında direkt etkileri var ama dolaylı etkileri de çok fazla. Az önce söylemiştim, her şey dahil sistemin getirdiği aslında çok ciddi bir tüketim var ve bu tüketimin üretimi de aslında karbon salınımı işte su ayak izin çok ciddi arttırıyor. O yüzden işte bizim burada mesela 52 tane havuzumuz var ve yeni otel projesi de var dolayısıyla bu havuz sayısı da artıyor olacak. Çok ciddi bir su tüketimimiz var. Misafir tarafında mesela biz şimdi belli aylarda çevre ile ilgili toplantılar yapıyoruz. Sürdürülebilirlik toplantıları yapıyoruz. Tüketimlerimize bakıyoruz ama bunlarla ilgili çok fazla aksiyon alamıyoruz. Yani siz misafire verdiğiniz hizmet tarafında ne kadar kısıtlayabilirsiniz, kısıtlayamıyorsunuz. Ne yapıyorsunuz? Dönüp burada artık o süreçle ilgili alternatif yöntemler deniyorsunuz. Sadece Belek bölgesinde belki yüzden fazla otel var. 5 yıldızlı otel var. Küçükleri saymıyorum. Yani çok küçük adımlar atılmaya başlandı, çok daha büyük adımların atılması gereken zamanlar olacak. Çünkü iklim krizi dediğimiz gerçeği

görmezden gelebileceğimiz ya da ben şu önlemleri alıp bunu hani yan otele atacağım o yaşasın ne yaşarsa diyeceğimiz bir durum değil buradaki. Hareketlerin tamamının bütünsel olması gerekiyor. Hatta bu sadece bölgede değil, şehrin belki ülkenin atacağı adımlar olması gerekiyor. Maalesef turizmde şu an öyle çok büyük adımlar yok.” (Katılımcı 6, Resort otel).

K8, bölgedeki otel sayısındaki kontrolsüz artışa ve bunun çevreye ve doğal kaynaklara verdiği zarara değinerek, otellerin çevresel negatif etkisinin var olduğunu dile getirmiştir. Ona göre:

“Tabii ki direkt etki ediyor, şu an hala hiç doğru düzgün yer kalmamasına rağmen otel dikiliyor hani doğal kaynaklarımız azalıyor, sürekli ve daha kontrolsüz bir hal almaya başladı. Zaten bu kontrolsüz halden sonra işte belgeleri falan zorunlu tutmaya başladılar. Seneler ilerledikçe daha çok tüketim artıyor daha çok atıklar artıyor hani o konuda büyük bir etkisi var turizm otellerinin ve kontrolsüzlük hızla devam etmekte, özellikle tüketim anlamında büyük bir kontrolsüzlük var. Kısacası turizm faaliyetlerinin en fazla olduğu şehir olan Antalya’nın turizm otel faaliyetlerinden fazlaca etkilendiğini, bir birikime yol açtığını, doğal kaynakları, güzellikleri yok ettiğini söylemek mümkün.” (Katılımcı 8, Resort otel).

K10, otel işletmelerinin fabrikaya benzetmesi, işletmelerin para odaklı olarak hareket ettiğini, çevre bilincinden uzak olduğunu ve otellerin çevresel negatif etkisine değinmiştir. Ona göre:

“Ya ben otellerin bilinçli olduğunu düşünmüyorum hani bilinçli olursa belki bu noktaya kadar gelmezdi. Sadece otel değil aslında oteller de bir fabrika aslında baktığımızda. Çevreye zarar verirken onların tek düşündüğü öncelik olarak işte para odaklı olduğu için diğer kısmı sonra düşünüyorlar. Sonra işte yangın çıkıyor, ne olacak, biz ne olacağız? Hani bizim burası için demiyorum biz ortadayız, evet, şu bizim 2 sokak öteyi de sel bastı ama hani o selde de tabi bizde zarar gördük işte çatıdan şeyden vesaire, onun sebebi kimiz? yine biziz aslında baktığımızda bizim de yani kırmızı noktada olmamız çok normal çünkü dediğim gibi çok uçlarda yaşanıyor her şey, yazın oluyor, yangın kışın oluyor, sel basıyor, hani sürekli bir doğal afet artık hani insanların da uyanması lazım ya hani biz ne yapıyoruz demesi lazım çünkü yangın çıkıyor herkesin aklına ilk gelen şey otel yapılacak mantığı oluşuyor. Bu turizm üzerine yapılmış bir kara leke gibi bir şey bence bu yani hani yangın otel mi yapacak? Hani insanlar onu düşünüyor! Kimse şey düşünmüyor ya işte ne güzel istihdam sağlanıyor falan o artık geçti yani zaten, turizm cenneti kısmı tamamen geçti. Turizm nasıl diyeyim size fabrika yani hani ticari bir şey oldu artık evet ticaret hane doğru insanlar para kazanıyor işte bir sürü kişi istihdam ediyor, onlar da para kazanıyor bunun üzerinden ama şimdi baktığında yani yangın da çıkıyor, ağaçta kesiliyor, orman da tahrip oluyor. Yani her şeyi yapıyor oteller açıkçası.” (Katılımcı 10, şehir oteli).

Turizm otelleri, günümüzde büyük zincirler halinde organize olmuş ve adeta bir sanayi kuruluşu gibi geniş çapta faaliyet gösteren dev yapılar haline gelmiştir. Bu oteller, küresel ekonomiye önemli katkılar sağlamakta ve yıllar içinde birikimlerini artırarak büyümeye devam etmektedir. Ancak, bu büyümenin arkasında ciddi sorunlar yatmaktadır. Özellikle çevreye yönelik bilinçsiz ve sorumsuz tutumlar, sektörü eleştirilerin merkezine yerleştirmiştir.

Turizm otelleri, genellikle büyük miktarlarda enerji tüketimi, su kullanımı ve atık üretimi ile tanınır. Bu durum, iklim krizi bağlamında kaygı verici bir tablo çizmektedir. Otellerin karbon ayak izi, doğal kaynakların aşırı kullanımı ve etkili atık yönetimindeki yetersizlikler, sektördeki sürdürülebilirlik eksikliğini gözler önüne sermektedir. Bu olumsuz etkenler hem çevresel hem de sosyal sorumlulukların göz ardı edilmesine neden olmakta, dolayısıyla yerel topluluklar üzerinde de olumsuz etkilere yol açmaktadır.

Sektörün mevcut durumu, sürdürülebilirlik ve çevre dostu uygulamalara yönelik acil bir dönüşüm ihtiyacını açıkça işaret etmektedir. Ancak, birçok otelin kar odaklı yapısı ve kısa vadeli kazanç beklentileri, uzun vadeli çevresel sorumlulukların arka plana itilmesine sebep olmaktadır. Bu durum, yalnızca doğal kaynakların tükenmesine değil, aynı zamanda otellerin uzun vadeli rekabet gücünün azalmasına da yol açabilir.

Turizm otellerinin hem yerel hem de küresel düzeyde daha sorumlu ve sürdürülebilir politikalar benimsemesi artık bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu dönüşüm, sektördeki aktörlerin çevresel etkilerini azaltmalarının yanı sıra, misafirlerin de çevre bilincini artırmalarına olanak tanıyacaktır. Sonuç olarak, turizm otellerinin sürdürülebilirlik anlayışını benimsemeleri, yalnızca çevresel sorumluluklarını yerine getirmekle kalmayacak, aynı zamanda ekonomik sürdürülebilirliklerini de güvence altına alacaktır. Bu dönüşüm hem sektördeki aktörler hem de toplum için faydalı sonuçlar doğuracak, çevresel etkileri azaltarak iklim krizine karşı önemli bir katkı sağlayacaktır. Gerçek bir sürdürülebilirlik anlayışı, otellerin hem günümüzde hem de gelecekte rekabetçi bir konumda kalmasını sağlarken, aynı zamanda gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakma sorumluluğunu da üstlenecektir.

K2'ye göre:

“Otellerin her türlü negatif atığı oluyor. Aslında bilinip, görülmeyen arka tarafında çok büyük bir sanayisi var. 55 sektörü de birebir etkiliyor. Yani 55 sektör turizmden besleniyor.”
(Katılımcı 2, Şehir oteli).

Katılımcı otellerden elde edilen veriler ve araştırmacının gözlemleri, otellerin çevresel olumsuz etkilerinin belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, bu olumsuz etkiler sektör genelinde yaygın bir şekilde göz ardı edilmekte ve üstü kapatılmaktadır. Özellikle turizm otellerinin ekonomik katkıları, çevresel sorunların gözlemlenmesine rağmen sıklıkla göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Son dönemdeki sertifika zorunlulukları ve denetimlerin artması, bu süreçlerden otellerin eksikliklerine rağmen kolayca geçebildiklerini ve bu durumu manipüle ettiklerini göstermektedir. Bu durum, mevcut denetimlerin yetersizliğini ve otellerin bu süreçlerden sorunsuz bir şekilde geçmelerini sağlamak için yapılan anlaşmaları gözler önüne sermektedir.

Denetimlerin yetersizliği ve sertifika çabaları, otellerin kâğıt üzerinde çevreye duyarlı politikalar benimsemelerine yol açarken, pratikte bu politikaların uygulanmaması sonucunu doğurmaktadır. Bu, sektörün çevresel sorumluluklarını yerine getirmekten çok, imajlarını korumaya odaklandıklarını açıkça göstermektedir. Örneğin, K10'un turizm otellerini "ülkenin şımarık çocuğu" olarak tanımlaması, bu otellerin ekonomik ve istihdam yararlarını kullanarak çevresel sorumluluklarından kaçınmalarını eleştiren bir bakış açısını yansıtmaktadır. Bu metafor, otellerin ülke ekonomisine olan katkılarını bir kalkan olarak kullanarak çevresel yükümlülüklerini yerine getirmemelerini oldukça çarpıcı bir şekilde ifade etmektedir.

Sonuç olarak, turizm otellerinin çevresel sorumluluklarını yerine getirmekte ciddi eksiklikler olduğu ve bu eksikliklerin sektör genelinde yaygın bir şekilde göz ardı edildiği açıktır. Bu durum, daha sıkı ve nitelikli denetimlerin gerekliliğini ortaya koymakta, otellerin de gerçek anlamda çevreye duyarlı politikalar benimsemeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Aksi takdirde, çevresel tahribatın artarak devam etmesi ve otellerin bu konudaki yeterli olmayan eylemleri sonucunda topluma hesap vermesi kaçınılmaz olacaktır. Dolayısıyla, sektörde sürdürülebilirlik anlayışının yerleştirilmesi ve çevresel etkilerin azaltılması adına köklü değişiklikler ve etkili stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çabalar, yalnızca sektöre değil, aynı zamanda genel toplum sağlığına ve iklim krizine karşı mücadeleye de önemli katkılar sağlayacaktır.

K10, özellikle iklim krizine duyarlı, bireysel olarak çaba sarf eden katılımcı otel müdürü. Ona göre:

“Oteller şımarık çocuk, iklim krizi ile ilgili aksiyon falan almaz hatta kötü anlamda aksiyon alırlar yani açıkça söyleyeyim. Aksiyon almış halimiz de işte sertifika almak, bununla çok bir aksiyon alınmıyor aslında. Hani otelde ben led kullanıyorum falan filan bunlarla olmaz.

Tamam ben yapayım işte ne bileyim atık ayrıştırayım, tek başıma ne yapabilirim ki burası 200 yataklı bir otel, atıyorum yani hani bir resort otelin yaydığı kirle işte ortama saldığı atıkla benimki bir değil biraz da resort otellere hani böyle dikkat edilmeli, onların çünkü hani bacasından çıkan gaz, karbon oranı ondan sonra o tükettiği yakıt o tükettiği her şey o yıktığı ağaçlar etrafında ağaç var adam doymuyor ki bir 300 daha yatak yapayım diyor. Ağaçlar full kesiliyor veya yangın falan çıkıyor bir şey oluyor hemen oraya da hop bir otel. Onun da tekrar saldığı atık işte yaptığı şey yanındaki diyor ki, aa bu yaptı ben de yapayım yani oraya gidin işte güya turizm cenneti falan filan ama kıyı şeridi berbat otellerin ve kıyıya verdikleri zarar felaket, her yer beton oldu ve pislik zaten denize de girilmiyor artık. Oteller hani bir önlem alacağına daha da kötüleşiyor size söyleyeyim vay efendim ben mavi bayraklıyım işte sahilim harika durumu artık hikâye oldu. Yani kimse kusura bakmasın ben gidip denize gidemiyorum mesela kendi işte şehrimde her yer poşet her yer çöp her yer insan atığı her yer işte turistlerin bıraktığı atıklar bakmayın siz turistler de artık umursamıyor. Otel yönetimleri de hani o yüzden çok da bir önlem alınacağını düşünmüyorum. Yani hani yaptırım yok çünkü yaptırımı olsa hani der ya en azından doğayı düşünmüyorum da hani bari yaptırımı düşüneyim, cebimi düşüneyim o da yok ki cüzi miktarda cezalar yani 1.000- 5.000 Tl ceza kesiyorsun, kimse ölmüyor otelin kazandığı paraya bakıyorsun yani o para patronların hiç gözünde değil.” (Katılımcı 10, Şehir oteli).

K8, Otellerin göstermelik bazı aksiyonlara geçtiğini düşünenlerden. Ona göre:

“Yani açıkçası sektördeki uzun senelik tecrübemle söyleyeyim. Şu an biz her şeyi göstermelik yapıyoruz gibi geliyor çünkü belgeyi almak için. Tamam insanları bilinçlendiriyoruz. Bazılarında güzel örnekler de görebiliyorum ama bu azınlık bir şey, onu tüm sisteme yedirmek lazım. Çok önce yapılması gerekiyordu bunların, sistem sonuçta ekipmanlar eskiyor. Daha çok enerji harcıyorlar. Yani orada sürekli bir yenileme gerekiyor. Sürekli bir satın alma gerekiyor. E bunu da kolay kolay yapacak halleri yok. Hani oteller daha çok satışa odaklı gittikleri için buna zaman ve para harcamıyoruz. Yani çok göstermelik yapılıyor şu an.” (Katılımcı 8, Resort otel).

K6, iklim krizi bağlamında otellerin ciddi yaptırımlarla denetlenmesi ve politika değişimine ihtiyaç duyduğunu dile getirenlerden. Ona göre:

“Evet bazı belgelendirmelerle alakalı eylemler başladı ama yeterli mi? Bir aksiyon alınıyor mu? Derseniz, hayır. Bu çok ciddi bir politika değişikliği aslında. Yani siz bununla ilgili sınırları net koyup denetlemezseniz çok fazla etkisini göremezseniz yani turizmde mesela bir yandan bir şeyi destekleyip mesela yatak kapasitesini hala artmasını destekliyor bakanlık, hala yeni oteller açılıyor buraya bir yandan da diyorsun ki işte Gstc ile gelip tüketimimi sorguluyorsun. Çok inandırıcı bir değil, bu politika değil.” (Katılımcı 6, Resort otel).

K6, bireysel olarak çevre gönüllüsü olarak tanınan ve çevreye duyarlı yaklaşımıyla öne çıkan bir otel müdürüdür. Ancak, otellerin mevcut durumu ve sektördeki genel yaklaşım karşısında ciddi bir rahatsızlık duymaktadır. K6'ya göre, otellerin iklim krizi farkındalığına yönelik çabaları, yalnızca bireysel girişimlerle sınırlı kaldığı sürece yetersiz kalacaktır. Tek başına bir otel müdürü ya da çalışanların çevre bilincini artırma çabaları, sektördeki genel politikaların ve yapısal değişimlerin sağlanmadığı bir ortamda sınırlı bir etki yaratacaktır.

Bu bağlamda, K6, otellerin çevresel sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için daha ciddi yaptırımlar ve politikaların geliştirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Ona göre, yalnızca bireysel gönüllülük ve farkındalık girişimleri yeterli olmayacaktır; otel zincirlerinin ve yöneticilerinin daha geniş kapsamda çevresel politika değişikliklerine uyum sağlamaları zorunludur. K6, politika geliştiricilerinin ve regülasyon otoritelerin, sektörde gerçek bir değişim yaratmak için daha sıkı denetimler ve yaptırımlar uygulaması gerektiğini savunmaktadır. Bu, otellerin çevreye duyarlı uygulamaları benimsemesi ve iklim kriziyle mücadelede daha aktif bir rol alması için kaçınılmaz bir gereklilik olarak görülmektedir. K6'nın görüşleri, sektörün sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşması için gereken kolektif çabaların önemini vurgulamaktadır.

K6'nın devam eden ifadeleri şu şekildedir:

“Şöyle söyleyeyim, çevresel anlamda sadece iklim krizi yok burada şimdi deniz, kum, güneş diyorsunuz. Maalesef hâlâ atık suyunu denize deşarj eden işletmeler var ya da burada işte Acı su deresi var, Beş göz deresi var. Deşarj ettiği atık suyun kendi yanındaki dereye verdiği zararın turizmle olan etkisine işletmeci düşünmüyor olabilir mi? Düşünüyor tabii ki. Yani yakın zamanda kendisi belki mavi bayrağını kaybetti, belki denizi kirlendiği için müşteri şikâyeti aldı. Yine de yapıyor. Yani bazı şeylerin nedenini ben çok algılayamıyorum işletmeci açısından ama bunun bakanlık tarafında hem Çevre bakanlığı tarafından hem Turizm Bakanlığı tarafından çok sıkı denetleniyor ve çok ciddi cezalarla da yaptırım uygulanıyor olması lazım. Çünkü oradaki o deşarj eden arkadaş işte belki vergiden kaçırdı ama bana etki etti yanındaki otele etki etti hatta belki de yıllarca etki etti. Buradaki balıkçı teknelerine etki etti. Her şeye etki etti. Bir birikime sebebiyet vermiş olabilir, çünkü buradaki oteller çok eski oteller. Fazla şey var, istilacı türler var. Avlanma yasağı döneminde avlanan tedarikçiler var. Balıkçılar var. Yani neresinden tutsanız bir yerde bir şey çıkıyor karşınıza, uygunsuzluk çıkıyor. O yüzden hani sadece iklim krizi mi değil ama çevresel faktörlerin tamamında işte bunun içerisinde belki gıdayı da katabilirsiniz. Hepsi de sıkıntılıyız. Yani ben gıda mühendisi olarak gıdadaki yaptırımlarını da benzer şekillerde yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bir çevre gönüllüsü olarak da çevrede maalesef bırakın denetimi olmasını, yaptırım olmasını, aksine göz yumulduğunu işte hatta bazen bile bile izin verildiğini görüyorum” (Katılımcı 6, Resort otel).

K6'nın görüşleri, otel sektöründe bireysel çabaların ötesinde, sistem değişikliğinin gerektiğini ve kurumsal politikaların önemini vurgulamaktadır. Bu durum, otellerin sürdürülebilirlik politikalarını ciddi şekilde ele almaları ve çevresel sorumluluklarını yerine getirmeleri gerektiğine dair güçlü bir çağrıdır. K6'nın eleştirisi, otellerin çevre gönüllülüğü ve iklim krizi konularında daha güçlü adımlar atması gerektiğine dair bir uyarıdır ve sektördeki diğer aktörler için de önemli bir yol gösterici olabilir.

K9 ise:

“Hayır her şey göstermelik. Çok fazla otelci arkadaşlarımda var, onlardan da duyuyorum. Ya biraz yönetim kurulunun desteği lazım biz o konuda şanssız ama dediğimiz gibi patron sadece cebine bakıyor maalesef.” (Katılımcı 9, Resort otel).

K9, otel sektöründe iklim krizi farkındalığının genellikle yüzeysel ve göstermelik olduğunu vurgulayan, bu bağlamda eleştirilerini patron inisiyatifine dayandıran güçlü bir ses olarak öne çıkmaktadır. Ona göre, otellerin çevresel sorumluluklarını yerine getirme çabaları çoğunlukla kâğıt üzerinde kalmakta ve somut bir etki yaratmamaktadır. Bu durum, otellerin bağımsız bir şekilde hareket ettiğini ve sektördeki denetimlerin yetersiz ve niteliksiz olduğunu açıkça göstermektedir.

K9, Antalya gibi turistik bölgelerde otellerin uzun yıllara dayanan varlıklarının, çevresel olumsuz etkilerin birikmesine ve yoğunlaşmasına yol açtığını belirtmektedir. Bu oteller, aşırı su tüketimi, enerji kullanımı ve atık üretimi gibi faaliyetlerle bölgedeki doğal kaynakların tükenmesine ve ekosistemlerin bozulmasına neden olmaktadır. K9, bu tür çevresel sorunlara katkıda bulunmanın, sektördeki düzenleme eksiklikleri ve yetersiz denetimler nedeniyle mümkün olduğunu ifade etmektedir. Mevcut denetim mekanizmalarının otellerin çevresel etkilerini kontrol altına almakta başarısız kaldığını vurgulamakta ve bu durumun, otellerin daha fazla çevresel zarar vermesine olanak tanıdığını belirtmektedir.

K9, otellerin çevresel duyarlılığını artırmak için daha sıkı ve etkili denetimlerin gerekliliğini savunmaktadır. Mevcut denetimlerin yetersizliği, otellerin gerçek anlamda sorumluluk almaktan kaçınmalarına ve sürdürülebilirlik konusundaki eksikliklerini örtbas etmelerine neden olmaktadır. Ekonomik faydalarını maksimize etme çabası içinde olan oteller, çevresel sorumluluklarını göz ardı etmekte ve bu durum, sektörün iklim krizine doğrudan negatif katkıda bulunmasına sebep olmaktadır. K9'a göre, bu sorunların çözümü için daha katı düzenlemeler ve yaptırımlar uygulanmalı, otellerin çevresel politikalarının yalnızca göstermelik olmaktan çıkarılarak somut adımlar atılması sağlanmalıdır.

Bu bağlamda, denetimlerin niteliksizliği, otel patronlarını sektördeki çevresel kararların tekeline ve tamamen kendi inisiyatiflerine bağlı hale getirmektedir. Katılımcılardan elde edilen veriler ve gözlemler, otel sahiplerinin iklim kriziyle mücadele ve çevresel etkinin azaltılması konusunda gerçek karar verici konumunda olduklarını açıkça ortaya koymaktadır. Bu durum, otel patronlarının çevresel sorumluluklarını yerine getirmede yalnızca kişisel tercih ve ekonomik stratejilere dayanmak zorunda kaldıklarını göstermektedir. Denetimlerin ve yaptırımların yetersizliği, çevresel etkileri yüksek olan otellerin yönetimlerinin bu sorumlulukları göz ardı etmesine olanak tanımaktadır.

Mevcut düzenlemeler ve denetimler, otellerin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini kontrol altına alacak şekilde tasarlanmamıştır. Bu eksiklik, otel sahiplerinin çevresel sürdürülebilirlik önlemlerini uygulama konusunda isteksiz davranmalarına ve bu önlemleri hayata geçirmek için bütçe ayırmakta gönülsüz olmalarına yol açmaktadır. Sonuç olarak, otel patronlarının çevresel etkilerin azaltılması konusundaki sorumluluklarını ciddiye almalarını engelleyen bir durum ortaya çıkmaktadır.

Politika geliştiricilerin ve denetim otoritelerinin, çevresel etkileri açıkça tanımlanmış olan otellere yönelik etkili ve bağlayıcı düzenlemeler getirmemesi, sektör genelinde ciddi bir denetim boşluğu yaratmaktadır. Yetersiz yaptırımlar ve zayıf denetim mekanizmaları, otellerin çevresel etkilerini minimuma indirmek için gereken somut adımları atmaktan kaçınmalarına neden olmaktadır. Bu durum, çevresel sürdürülebilirlik çabalarının yüzeysel kalmasına ve iklim kriziyle mücadelede etkisiz hale gelmesine yol açmaktadır.

Ayrıca, çevresel sorumlulukların yalnızca otel sahiplerinin gönüllü girişimlerine bırakılması, yapısal ve sistematik bir değişim sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Otel sektörünün geniş ölçekli çevresel etkilerini göz önüne aldığımızda, bu sorunların üstesinden gelmek için yalnızca bireysel çabalar değil, aynı zamanda güçlü ve etkili düzenlemelere de ihtiyaç vardır. Otel sahiplerinin çevresel politikaları sadece göstermelik olarak benimsemeleri yerine, bu politikaların gerçek anlamda uygulanabilir ve etkili olmasını sağlamak için kapsamlı denetimlerin gerçekleştirilmesi şarttır.

Sonuç olarak, otel sektöründe çevresel sürdürülebilirlik ve iklim kriziyle mücadelede önemli bir reform gerekmektedir. Daha sıkı, kapsamlı ve nitelikli denetimlerin yanı sıra etkili yaptırımlar ve bağlayıcı düzenlemeler getirilmelidir. Bu düzenlemeler, otel sahiplerinin çevresel sorumluluklarını ciddiye almalarını ve iklim krizine karşı somut adımlar atmalarını

sağlamalıdır. Aksi takdirde, mevcut sorunlar derinleşmeye devam edecek ve sektörün çevresel etkileri daha da artacaktır.

K3, patron inisiyatifine değinen katılımcı otel. Ona göre:

“Birazda finansman işi bu, şimdi biz kimyasallarımızı biraz daha çevreci kimyasallara dönüştürelim dedik, patrona sunduk. Bizim onu almaya maddi gücümüz var tabi. Şimdi o finansman olmasa bir zararlı kimyasal almak var, bir de biyolojik kimyasal almak var, o daha maliyetli. Şimdi daha ucuzu varken niye maliyetlisini alsın ki? Adam diyor ki, ben işime bakarım ki temizliğimi yaparım, çevre kirlenmiş, kirlenmemiş çok da önemli. Sezonu kurtarayım, misafır memnun olsun diyor. Patronlarda da öyle bir mental yok siz odayı temizleyin, müşteriye doldurup boşaltın bitti gitti. (...). Muhakkak bir talebimiz oluyor ama yönetim tarafından da bu talepler karşılanmıyorsa biz ne yapabiliriz. (...).” (Katılımcı 3, Şehir oteli).

K1, otellerin çevre bilinci için ekstra bütçe ayırmasını ve bunun için patronun, yönetimin rızası olması gerektiğini dile getirmiştir. Ona göre:

“Bu çevre bilinçli eylemler bizim otel için tamamen bireysel tercih. Daha sağlam olabilmesi için destek çok önemli özellikle yönetimin ve patronun desteği ile olması gerekiyor. Yani yönetim anlamında çok şanslı olması gerekiyor bir otelin. Yani tamamen iş orada yani patronda bitiyor açıkçası.” (Katılımcı 1, Şehir oteli).

K8, bazı belgelendirme süreçlerinin zorunluluğundan kaynaklı “göstermelik” olsa da adımlar atıldığına değinerek, tam olarak çevresel eylemlere geçmek için patronun rızası olması gerektiğine değinen bir başka katılımcı otel. Ona göre:

“Yani gerçekçi olmak gerekirse bazı eylemleri, bir şeyleri göstermelik yapıyoruz o belgeyi almak için işte bakın belgelerimiz var sürdürülebilirlikle ilgili diyebilmek için. Onun dışında satın alma konusu mesela bizim kanayan yaramız yani biz ne kadar tekrar kullanabilir ürünler almak istesek de onların maliyeti fazla olduğu için yine atıyorum plastik ürünler kullanıyoruz mesela. Biraz iş üst yönetime kaldığı için onlara sözümüzü geçiremiyoruz.” (Katılımcı 8, Resort otel).

İklim kriziyle mücadelede, yalnızca patronların kararlarına dayalı bir çevresel eylem çerçevesi yeterli değildir. Bu mücadelede başarılı olabilmek için, denetimlerin etkinliği kadar kalitesi de kritik bir rol oynamaktadır. Araştırmacının gözlemleri ve katılımcılardan elde edilen veriler, denetimlerin yetersizliğine dair benzer sonuçlara işaret etmektedir. Özellikle, denetimlerin önceden haber verilmesi ve uygulamaların belirsiz ifadelerle tanımlanması, otel patronlarının çevresel eylemlerini sınırlandırmakta ve bu süreçlerin etkinliğini azaltmaktadır.

Denetim süreçlerinde yer alan belirsiz ifadeler, bütçe üzerinde ayırım yapma yetkisini elinde bulunduran patronlar için bir kolaylık sağlamakta, böylece çevresel sorumluluğu zayıf olan ve maliyet odaklı düşünen yöneticilerin gerçek anlamda sürdürülebilir uygulamalara yönelmeleri yerine maliyetlerini düşürmeyi önceliklendirmelerine neden olmaktadır. Örneğin, "bu plastik kullanılabilir" gibi muğlak ifadeler, çevresel bilince erişememiş olan patronların kısa vadeli kazançlar uğruna çevreye zarar veren pratikleri tercih etmelerine yol açmaktadır.

Baudrillard (2013)'ın tüketim toplumu kavramı, bireylerin davranışlarını ve kararlarını yönlendiren mekanizmaların, maddi ihtiyaçlardan çok semboller ve imgeler etrafında şekillendiğini ileri sürer. Bu bağlamda, otel sektöründeki denetim mekanizmalarının yetersizliği, çevresel sürdürülebilirlik adına yapılan eylemlerin çoğunun, tıpkı Baudrillard'ın vurguladığı gibi, yüzeysel ve sembolik kaldığını gösterir.

Denetimlerin yetersizliği, otellerin çevreye yönelik sorumluluklarını kâğıt üzerinde yerine getirmelerine ve gerçekte bu sorumluluklardan kaçınmalarına olanak tanır. Baudrillard'ın bakış açısına göre, bu durum, tüketim toplumunun genel bir özelliğidir: Görüntü ya da imaj, gerçeğin yerine geçer. Otellerin çevresel duyarlılık göstermeleri, aslında bu tüketim toplumunun taleplerine bir yanıt olarak ortaya çıkar; gerçekte çevreye katkı sağlamak değil, yalnızca çevre dostu bir imaj sunmak amaçlanır. Bu, Baudrillard'ın "gösterge" ve "gösterilen" arasındaki kopukluğu ifade eden simülasyon teorisine de atıfta bulunur. Otellerin çevresel sürdürülebilirlik uygulamaları, gerçek bir değişimden ziyade, yalnızca imaj yaratmaya yönelik simülasyonlar haline gelir.

Baudrillard (2013)'ın bakış açısıyla denetim mekanizmalarına yaklaştığımızda, bu denetimlerin yetersizliği ve belirsizliği, otellerin gerçek çevresel sorumluluklarından kaçmalarını mümkün kılar. Bu da toplumsal dinamiklerin bir yansımasıdır: Oteller ekonomik kazançlarını sürdürebilmek adına, çevreye duyarlı görünmeyi seçerler, ancak bu yalnızca bir tüketim göstergesidir, gerçek bir eylem ya da sorumluluk değil.

Dolayısıyla, Baudrillard (2013)'ın tüketim toplumu kuramı, otellerin çevresel sürdürülebilirlik adına attıkları adımların yalnızca yüzeyde kaldığını, kültürel ve toplumsal dinamiklerin bir parçası olarak ekonomik çıkarların önceliklendirildiğini ortaya koyar. Bu nedenle, yalnızca imaj yaratmaya dayalı değil, derinlemesine ve yapısal değişikliklere dayanan çevresel politikalar gereklidir. Baudrillard'ın eleştirisiyle örtüşen bu perspektif, sürdürülebilirlik adına atılacak adımların yalnızca sembolik değil, gerçek anlamda dönüşüm yaratmaya yönelik olması gerektiğini vurgular.

Bu nedenle, etkili bir çevresel eylem çerçevesi oluşturmak için net ve bağlayıcı düzenlemelere ihtiyaç vardır. Net yaptırımlar, çevresel sorumluluğu olmayan uygulamaların önüne geçerek, işletmeleri sürdürülebilirlik konusunda daha duyarlı hale getirebilir. Ayrıca, denetimlerin bağımsız ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi, denetimlerin kalitesini ve güvenilirliğini artırarak, çevresel politikaların etkinliğini yükseltebilir. Bu da iklim krizine karşı verilen mücadelede daha olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır. Sonuç olarak, çevresel sürdürülebilirlik alanında atılacak her adım, yalnızca bireysel çabalara değil, aynı zamanda sağlam bir denetim çerçevesine ve bağlayıcı düzenlemelere de dayanmalıdır. Aksi takdirde, mevcut sorunlar derinleşmeye devam edecek ve sektörün iklim krizi üzerindeki olumsuz etkileri artacaktır.

K2, İklim kriziyle mücadelede, otellere yönelik denetimlerdeki belirsiz ve muğlak maddelerin varlığı nedeniyle, çevresel etkinlikler ve düzenlemelerin, otel patronlarının kararlarına bırakıldığını düşünmektedir. Bu durumun, maliyet odaklı yönetimlerin çevresel sorumlulukları ihmal etmesine neden olduğunu, devlet otoritelerinin, daha net ve katı yaptırımlar uygulayarak otellerin çevresel sürdürülebilirlik performansını artırabileceğini dile getirerek, net standartlar ve bağımsız denetimler, çevreye duyarlı bir otel kültürü oluşturulmasına katkıda bulunabileceğini savunmuştur. Ona göre:

“Denetimler ve denetim maddelerinde ucu açık maddeler var hep. Yani 5 ürünün sürdürebilir olması şart ama “da” “diye” “olabilir” gibi muğlak maddeler de var. Yani daha net olmalı. Sadece bu bir örnekti. Birçok konuda işte bu hidral sistemi kurmak, karbon ayak izi gibi. Kurumun inisiyatifine bırakmayacak yani aslında devlet. Daha spesifik ve net olmalı maddeler. O zaman mecburen yapacaklar çünkü hep ucu açık oldu mu belki tesis gönülden bu işi yapmak istiyor, zaten en güzelini en mükemmel yapmaya çalışıyor ama ucu açık olunca da benim bütçem bunu karşılamıyor, şunu da yapsam olurmuş diyor, öyle olmasın. Aslında para kazanan bundan da çok güzel ekmek yiyen bir sektörüz yani Antalya’nın iklim sayesinde. Kesinlikle net bir yaptırım olması gerektiğini düşünüyorum yani ve şey bir de yöneticilerin, otelin inisiyatifine kalmaması gerekiyor aslında. Çünkü yani dediğimiz gibi “bütçe ayıramam kardeşim, bana bunu da söylüyor bakanlık, bunu da kullanırım” der.” (Katılımcı 2, Şehir oteli).

Turizm otel işletmeleri, bölgedeki tekel konumları ve ekonomik güçleri sayesinde iklim kriziyle mücadelede kritik bir rol oynamaktadır. Bu sektörün sahip olduğu güç, çevresel sorunlara karşı alınacak önlemlerin başlangıcında belirleyici olabilir. Turizm otellerinin ekonomik katkıları, bu işletmelerin sadece bölge ekonomisine değil, aynı zamanda çevreye karşı da bir sorumluluğa sahip olduklarını gösterir. Bölgenin elverişli yapısı ve turizm potansiyeli, otellerin gelirlerini artırarak sürekli bir misafir portföyü oluşturmalarına olanak

tanır. Ancak, bu ekonomik büyüme, zamanla bölgeyi tahakküm altına almayı da beraberinde getirebilir. Otel işletmecileri, arazilerini genişletmek, yeni otel inşaatları gerçekleştirmek ve misafirler için yeni aktivite alanları yaratmak gibi adımlar atarak çevresel sorumluluklarından uzaklaşabilirler. Bu durum, turizm sektöründe yaygın bir sorundur ve çevresel sürdürülebilirlik açısından büyük riskler taşır.

Şöyle ki; Serik bölgesinde gerçekleştirilen saha gözlemleri, bölgenin ekosistem dengesinin ve turizm faaliyetlerinin doğrudan etkileşimini anlamak açısından kritik öneme sahiptir. Bu gözlemler, caretta caretta yavrularının belirli dönemlerde Serik sahilinde üreme ve yumurtlama süreçlerinin varlığını ortaya koymuştur. Ve bölgedeki bu alanların koruma altına alındığı öğrenilmiştir. Bu durum, yalnızca biyolojik çeşitlilik açısından değil, aynı zamanda bölgenin turizm potansiyeli açısından da önemli bir yer tutmaktadır. Caretta caretta ların sahile çıkışı ve yumurtlama süreçleri, yıllara dayanan bir gelenek haline gelmiş ve bölgedeki turizm faaliyetlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Örneğin, bu olaylar turistik etkinlikler ve kutlamalar olarak düzenlenmekte, yerel halk ve turistler arasında farkındalık yaratılmaktadır. Ancak, mevcut koşullar ve ortaya çıkan veriler, durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir.

Katılımcı resort otellerden elde edilen bilgiler, son üç yıl içerisinde caretta caretta ların sahile gelmediğini, yumurtlasalar bile çıkan yavruların kıyıya ulaşmadan öldüğünü ortaya koymaktadır. Bu durumun ekosistem üzerindeki olumsuz etkileri, deniz kaplumbağalarının korunması açısından sürdürülebilir bir geleceği tehdit etmektedir. Bu bilginin teyidi amacıyla Serik Belediyesi yetkilileriyle yürütülen görüşmeler, bu durumu daha da çarpıcı hale getirmiştir. Yetkililer, kıyı şeridinin aşırı kirliliği ve deniz suyundaki kimyasal birikimlerin, caretta caretta ların hayatta kalma mücadelesini zorlaştırdığını belirtmişlerdir.

Bunun nedenine gelirsek; Pandemi döneminde ilgili bakanlıklar, otellerde su aktivitelerini yasaklamış ve bu yasaklar halen devam etmektedir. Yasakların getirilmiş olduğu dönemden bugüne kadar ki süreçte, otellerin su aktivitelerini kendilerine tahsis edilen kıyılarda sürdürdükleri ve hala kıyı şeritlerinde parti etkinliklerinin düzenlendiği bilgisi elde edilmiştir. Burada, turizm otel işletmelerinin çevresel yönetim yaklaşımlarının gözden geçirilmesi gereklidir. Kıyıdaki etkinlikler sırasında bırakılan atıklar ve kimyasallar, deniz ekosisteminde ciddi hasarlara yol açmakta, bu da doğal yaşam alanlarının tahribatına neden olmaktadır. Bu tür çevresel karışıklık, hem yerel halkın yaşam alanlarını etkilerken, hem de ekolojik dengeyi tehdit etmektedir. Belediye yetkilileri, bu durumun temel nedeninin, resort

otellerin kontrolsüz eylemleri ve kıyı şeridini doğrudan kirletmelerinden kaynaklı olduğunu dile getirmişlerdir.

Bu bulgular ışığında birkaç çıkarsama yapmak mümkündür. Öncelikle, turizm otel işletmelerinin çevresel etkilerinin titizlikle incelenmesi, sürdürülebilir turizm uygulamalarının benimsenmesi adına elzemdir. İkinci olarak, yerel yönetim ve otel işletmeleri arasında iş birliğinin artırılması, bölge için koruma stratejileri geliştirilerek doğal alanların korunmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca, çevresel farkındalık kampanyalarının düzenlenmesi hem yerel halkın hem de turistlerin bu önemli türün korunması adına daha bilinçli adımlar atmasını sağlayabilir. Son olarak, Serik bölgesindeki turizm faaliyetlerinin doğa ile uyum içinde yürütülmesi için ek otoritelerin ve yerel yönetimlerin devreye girmesi gerekmektedir. Caretta caretta koruması, sadece bir türün değil, aynı zamanda bölgenin ekosisteminin ve ekonomik sürdürülebilirliğinin korunması açısından hayati önem taşımaktadır. Bu noktada, bölgesel planlamaların yeniden gözden geçirilmesi ve çevresel etkilerin minimize edilmesine yönelik kapsamlı stratejilerin geliştirilmesi şarttır. Bu bağlamda, iklim adaleti kavramı, turizm otellerinin çevresel etkilerini değerlendirmede önemli bir yer tutmaktadır. İklim adaleti, çevreye verilen zararların en çok dezavantajlı topluluklar ve canlılar üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ve bu zararların bölgesel ve küresel ölçekte adil bir şekilde dağıtılması gerektiğini savunur. Turizm sektöründe büyük ekonomik güce sahip oteller, çevre üzerindeki etkileriyle daha savunmasız kesimleri ve ekosistem üzerindeki canlıları olumsuz etkileyebilir. Özellikle yerel halkın geçim kaynaklarını tehdit eden çevresel tahribatlar, iklim adaletinin sağlanması konusunda ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Bu nedenle, otellerin sadece ekonomik kazanç değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal sorumlulukları da göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Araştırma sürecinde, katılımcı otellerden biri olan K6 ile yapılan görüşme, sektördeki bazı paradoksları gözler önüne sermiştir. K6, Türkiye'nin en önemli resort otellerinden biri olup, patronları ülkenin farklı iş kollarında faaliyet gösteren iş insanlarıdır. Bu otel, doğa ve çevre bilincine sahip olduğunu ve bu bilinci destekleyen büyük bütçeler ayırdığını iddia etmektedir. Çeşitli çevresel konularda (karbon ayak izi, su ayak izi, gri su sistemleri, gürültü ayak izi gibi) eğitimler almaları ve uygulamalar yapmaları, onları diğer otellerden ayıran özelliklerden biridir. K6, görüşme sırasında çevre bilinci yüksek bir otel olarak kendini tanıtmıştır. Ancak saha incelemeleri sırasında, otelin 6000 hektarlık bir alanda uçak ve helikopter pisti inşa ettiği görülmüştür. K6, bu pistlerin lüks hizmet sunma politikalarının bir parçası olduğunu belirtmiştir. Misafir portföylerinin ultra zengin kesimlerden oluştuğunu, bu

nedenle misafirlerin özel pilotlar ve uçaklarla diledikleri ülkelere seyahat etmelerini sağlamak için böyle bir altyapının gerekli olduğunu dile getirmiştir. Bu durum, otelin çevresel sorumlulukları ile misafir talepleri arasındaki çelişkiyi ortaya koymaktadır. K6, bir yandan çevre bilincine sahip olduklarını vurgularken, diğer yandan misafirlerin taleplerini karşılama adına çevresel zarar verebilecek uygulamalara da yer verdiğini açıkça ifade etmiştir. Otelin bir pazar ve rekabete dayalı bir hizmet sektöründe faaliyet gösterdiği ve bu nedenle müşterilerin taleplerine uyum sağlamak zorunda olduklarını belirtmiştir.

K6, ayrıca satın aldıkları 6000 hektarlık alanda bölgenin en önemli tarımsal ürünlerinden olan yaş badem ağaçlarının bulunduğunu, bu ağaçların patronun çiftliğine taşındığını dile getirmiştir ancak yaş badem ağaçları taşındıktan sonra toprağa tutunma sorunu yaşayan ender bir türdür. Bu durum, otelin çevresel sorumluluk konusundaki yetersizliğini ve bu tür taşımaların olası çevresel etkilerini göz ardı ettiğini göstermektedir. Badem ağaçlarının taşınmasının ardından toprağa tutunamaması, ekosistemin bozulmasına ve tarımsal verimliliğin düşmesine yol açmaktadır. K6'nın bu konudaki bilgi eksikliği, otelin doğaya karşı duyarsızlık derecesini ve bu tür faaliyetlerin uzun vadeli çevresel sonuçlarını yeterince değerlendirmediklerini ortaya koymaktadır.

Bu tür durumlar, turizm otellerinin iklim kriziyle mücadelede nasıl bir rol oynaması gerektiği konusunda önemli soruları gündeme getirmektedir. Oteller, sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliği de dikkate almalıdır. Devlet otoriteleri, turizm sektöründe daha net ve katı çevresel düzenlemeler getirerek, otellerin çevresel sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamalıdır. Net standartlar ve bağımsız denetimler, otel işletmecilerinin çevreye duyarlı bir şekilde hareket etmelerini teşvik edebilir. Bu tür uygulamalar, otel işletmecilerinin çevre bilincini artırarak, sektördeki genel çevresel performansı iyileştirebilir ve iklim kriziyle mücadelede önemli bir adım olabilir.

Turizm otel işletmelerinin "her şey dahil" sistemi, bölgedeki yerel halk için ciddi zorluklar doğurmakta ve bölgesel ekonomide dengesizlikler yaratmaktadır. Özellikle resort oteller, geniş alanlar üzerine kurulu, adeta küçük şehirler gibi işlev görmektedir. Bu tesislerde alışveriş merkezleri, eğlence alanları, kafeler, restoranlar, marketler ve daha birçok olanak bulunur. Bu tür otellerin temel amacı, misafirlerin tüm ihtiyaçlarını otel içerisinde karşılayarak, dışarı çıkmalarını gerektirecek hiçbir sebep bırakmamaktır. Bu strateji, turistlerin otel dışındaki yerel işletmelerle etkileşime geçmesini sınırlamakta ve yerel ekonominin gelişimini olumsuz etkilemektedir.

Bölgedeki esnaf ve küçük işletmeler, turistlerin büyük otel komplekslerinde tutulması nedeniyle ticaret yapma fırsatını kaybetmektedir. Bu durum, yerel ekonominin bir döngü içerisinde kalmasına ve otel dışındaki ticaretin azalmasına neden olmaktadır. Özellikle, yerel ürünlerin ve el sanatlarının satışı, bu tür otel politikaları nedeniyle sınırlı kalmakta ve yerel üreticilerin kazanç elde etme potansiyelini azaltmaktadır. Aynı zamanda, otellerin kendi içlerinde sundukları yüksek fiyatlı hizmetler, yerel halkın bu olanaklara erişimini zorlaştırmakta ve bölgedeki yaşam maliyetini artırmaktadır.

İklim adaleti kavramı, bu tür turizm politikalarının çevresel ve sosyal etkilerine dikkat çekerek, özellikle kırılgan grupların bu olumsuzluklardan nasıl etkilendiğini vurgular. Turistik bölgelerde yaşanan ekonomik büyümenin, yerel halkın yaşadığı çevresel ve sosyal zararları dikkate almadan gerçekleşmesi, yalnızca otel sahiplerinin ve turistlerin çıkarına hizmet ederken, yerel halkı dışarıda bırakmaktadır. Mekân adaleti ve kent hakkı kavramları da bu bağlamda büyük önem taşır. Turistik otellerin genişlemesi, genellikle kıyı şeritleri gibi değerli doğal alanlarda gerçekleşmekte, bu da yerel halkın kamusal alanlara erişimini kısıtlamaktadır. Yerel halk, kıyı şeridi gibi kamusal alanların turizm otellerine tahsis edilmesiyle bu alanları kullanma hakkından mahrum bırakılmakta, yaşam alanları üzerinde kontrolünü kaybetmektedir. Kıyı şeritlerinin otel işletmeleri tarafından kullanılması, sadece yerel halkın bu alanlara erişimini kısıtlamakla kalmaz, aynı zamanda deniz ekosistemine zarar verebilir ve balıkçılık gibi yerel geçim kaynaklarını da olumsuz etkileyebilir.

Turistik bölgelerdeki yoğun yapılaşma, aynı zamanda bölgenin doğal kaynaklarının ve tarım arazilerinin azalmasına yol açmaktadır. Tarımsal faaliyetlerin azalması, yerel ekonomiyi olumsuz etkilerken, bölgedeki sosyal ve kültürel dokuyu da tehdit etmektedir. Kentsel dönüşüm ve genişleyen turizm yatırımları, yerel halkın kent hakkını ihlal etmekte, toplulukların yaşadıkları yerler üzerindeki karar alma süreçlerine katılmasını engellemektedir. Bu durum, bölge halkının yaşam alanları üzerinde söz hakkı olmaksızın dışlanmasına yol açar ve mekân adaleti açısından büyük bir haksızlık doğurur.

Sonuç olarak, "her şey dahil" sisteminin getirdiği ekonomik dengesizlikler, yerel halk üzerindeki olumsuz etkiler ve çevresel tahribat, turizm sektörünün sürdürülebilirliği açısından kritik bir sorundur. Bu sistem, yerel esnaf ve üreticilerin rekabet edemeyeceği bir pazar oluşturmakta ve ekonomik adaletsizliği artırmaktadır. Ayrıca, çevresel kaynakların sorumsuzca kullanımı ve turistik yapılaşmanın genişlemesi, mekân adaleti ve kent hakkı kavramlarına aykırı bir durumu da beraberinde getirmektedir. İklim adaleti perspektifinden

bakıldığında, bu durum, en çok yerel halk ve savunmasız kesimleri etkileyerek, turizm kaynaklı çevresel ve ekonomik sorunların daha adil bir şekilde ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Yerel ekonomiyi canlandırmak ve sürdürülebilir turizmi teşvik etmek için otel işletmeleri ve devlet otoriteleri arasında daha dengeli ve adil politikalar geliştirilmelidir. Örneğin, otellerin yerel ürünleri ve hizmetleri desteklemesi teşvik edilebilir, bu da yerel üreticilerin ve işletmelerin gelir elde etmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, doğal alanların korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması için daha sıkı düzenlemeler ve denetimler uygulanmalıdır. Böylece hem turizm sektörü hem de yerel halk için daha sürdürülebilir, adil ve kapsayıcı bir ekonomik yapı oluşturulabilir.

K6, tarım arazilerinin turistik otel inşaatlarına açılmasından dolayı yerel ürünlere erişimin giderek zorlaştığını ve bu durumun, tarım ülkesi olarak bilinen bölgede tarım faaliyetlerinin neredeyse yok olmasına neden olduğunu belirtmiştir. K6'ya göre, turizm sektörünün hızla yayılması ve otel inşaatlarının yaygınlaşması, sadece doğal güzelliklerin değil, aynı zamanda yerel halkın hakkı olan alanların da işgal edilmesine yol açmıştır. Bu süreç, bölgedeki doğal kaynakların tahrip edilmesine ve yerel halkın geçim kaynaklarına erişiminin kısıtlanmasına sebep olmuştur. Ona göre:

“Her şey dahil sistem tüketimi çok artırıyor. Eee, bunun çok ciddi getirileri var. Birincisi artık ekonomik koşullar bunu kaldırmıyor. Giderek ciddi artan böyle bir kost maliyetleri var ama bir yandan da çevresel etkileri var işte kaynak bulmakta artık zorlanıyorsunuz. Ürünlerin birçoğunu ithal getirmek durumundasınız. Türkiye'den bulamıyorsunuz ki bunların içerisine artık ana ham maddeleriniz bile işte mercimek, pirinç, bulgur gibi ürünler bile girmeye başladı öyle olunca. İşte bir de aslında baktığınızda tarım şehrisiniz turizmin dışında belki de en büyük tarım şehirlerinden bir tanesisiniz, ikinci bant otellerin birçoğu aslında tarım arazilerine kuruluyor. O yüzden giderek azalan bir tarım faaliyeti giderek artan bir turizm faaliyeti şehrin kapasitesinin üzerine çıkıyor. Tabi hani 12 ay çalışıyor olmanın bir avantajı da içe göç alan bir şehir oluyoruz. Yani nüfusta giderek kalabalıklaşıyor. Tercih edilme nedenlerinden biri olan o doğal güzellikleri böylelikle birazcık olumsuz etkilemiş oluyoruz.” (Katılımcı 6, Resort otel).

Tarım arazilerinin otel inşaatları için kullanılması, yerel üreticilerin tarım yapma alanlarını sınırlamakta ve bu durum, yerel ürünlerin azalmasına neden olmaktadır. Bu, bölgenin tarımsal kimliğinin kaybolmasına ve yerel ekonominin zarar görmesine yol açmaktadır. Yerel halkın doğrudan geçim kaynaklarından mahrum kalması, yaşam standartlarını olumsuz etkileyerek sosyal ve ekonomik sorunları beraberinde getirmektedir. Bu durum, yerel halkın hakkı olan doğal ve sosyal alanlara yapılan bir müdahale olarak

değerlendirilebilir. Turizm sektörünün bu şekilde genişlemesi, yerel halkın hem kültürel miraslarına hem de ekonomik haklarına yönelik bir tehdit oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, bu durum yalnızca çevresel bir sorun olarak değil, aynı zamanda sosyal adaletsizliğin bir örneği olarak da ele alınabilir. Doğal güzellikler ve tarım alanları korunarak, turizm sektörünün yerel halkın haklarına saygı göstererek gelişmesi gerekmektedir. Çevreyi tahakküm altına alarak sürekli genişleyen otel sektörü, iklim adaleti kavramında ele alınan mekânsal adalet yaklaşımıyla da ilişkilendirilebilir. Mekânsal adalet, iklim adaleti çerçevesinde önemli bir unsur olup, iklim değişikliği ile mücadele ve uyum sağlama süreçlerinin mekânsal boyutunu içerir. Bu yaklaşım, toplumun değerli, doğal ve sosyal kaynaklarının mekânsal olarak adil bir biçimde dağıtılması gerektiğini savunur. Ancak, bu kaynakların genellikle kentsel elitler arasında yoğunlaştığı ve dezavantajlı grupların bu kaynaklara erişiminin kısıtlandığı gözlemlenmektedir. Ayrıca mekânsal adalet yaklaşımı, yoksul veya azınlık mahallelerinde kirlenici tesislerin kurulması ya da dezavantajlı grupların düşük kaliteli alanlara itilmesi gibi örneklerin yaygın olduğunu ortaya koyar. Bu, mekânsal eşitsizliklerin aynı zamanda iklim adaletsizliğine katkıda bulunduğunu gösterir. Dolayısıyla, turizm sektörünün ve otel işletmelerinin genişlemesi, yerel halkın yaşamını olumsuz yönde etkileyen bu tür eşitsizliklerin bir parçası olarak değerlendirilebilir.

K10, yatak kapasitesi dolmasına rağmen Antalya’da otel sayısının arttığına değinerek, rant amaçlı yangınların çıktığı vurgusunda bulunmuştur. Ona göre:

“(...) daha fazla artık otel olmamalı, Antalya’da kapasite sürekli mi artar? Bence turizm cenneti kavramından uzaklaşıyoruz. Benim önerim, yaptırım olacak insanlar bilinçlendirilecek, eğitilecek mesela hani cahil gözüyle baktıkları, sahil kasabasında yangın çıkıyor da otel oluyor ya, köylüler karşı çıkıyor falan hani cahil diyorlar ya o halka, o insanların bile daha fazla bilinci var, doğaya nasıl zarar verilmez işte ne yaparsanız zararlı olur diye daha çok çaba sarf ediyorlar (...)” (Katılımcı 10, Şehir oteli).

K3, otel sayılarındaki artışların bölgeye negatif etkisine değinerek rant amaçlı ormansızlaştırmaya değinen bir başka katılımcı. Ona göre:

“Kendi tesisimizden ziyade Belek bölgesinde çok fazla golf sahalarını açabilmek için ormanlaşmayı ortadan kaldırdılar. O bölgede yine ranttan kaynaklı oranın iklimine muhakkak net bir müdahale mevcut çünkü ağaçsızlaştırma yapıldı, istediği kadar çim olsun, bir çimle bir ağacın oradaki oksijen kapasitesi kesinlikle aynı değil.” (Katılımcı 3, Şehir oteli).

Turizm otel işletmeleri, sosyal, ekonomik ve çevresel alanlarda önemli bir etkiye sahip olan sektörler arasında yer almaktadır. Bu işletmeler, bölgedeki ekonomik dinamikleri şekillendirme gücüne sahip olup, bazen devlet otoriteleri kadar etkili olabilmektedir. İklim kriziyle mücadelede, bu oteller öncü bir rol üstlenebilirken, eylemsizlikleri de çevresel olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Bu bağlamda, bölgenin kilit aktörleri olarak turizm otel işletmeleri, çeşitli eylemlerle toplumsal hareketleri yönlendirme kapasitesine sahiptir.

Araştırma bulguları, turizm otel işletmelerinin iklim krizi üzerindeki olumsuz etkilerini ve eylemsizliklerinin sonuçlarını gözler önüne sermektedir. Bu nedenle, otel işletmelerinin yerel yönetimler, devlet otoriteleri ve yerel halkla iş birliği içinde çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Bu iş birliği, potansiyel olumsuz etkilerle başa çıkmak için ortak fikirler ve hareket planları geliştirilmesine olanak tanır.

İlgili bulgular, turizm otel işletmelerinin iklim krizi bağlamında çevresel olumsuz birikimlere neden olduğunu ve çevre üzerindeki etkilerinin doğrudan belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu noktada, atılacak yenilikçi adımlar, çevresel etkilerin azaltılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Özellikle, turizm otel işletmelerinin dış eleştirilere açık olmaları, ilgili mercilerle etkili iletişim kurmaları ve tekelsel yaklaşımlardan uzaklaşıp daha kolektif bir bilinçle hareket etmeleri gerekmektedir.

Bu alt tema ile elde edilen bulgular, turizm otel işletmelerinin çevresel sürdürülebilirlik açısından etkin bir rol oynaması gerektiğini vurgulamaktadır. Sürdürülebilir bir yaklaşım hem çevresel zararların azaltılmasını sağlayacak hem de yerel toplulukların haklarını ve yaşam standartlarını koruyacaktır.

Bu alt temanın özet kavramları şu şekildedir:

Ekonomik Tahakküm: Turizm otellerinin bölgedeki ekonomik yapıyı domine etmesi ve yerel ekonomik aktörlerin marjinalleşmesi durumu, büyük otel zincirlerinin emlak piyasası ve ticareti kontrol etmesiyle şekillenmektedir. Bu durum, yerel halkın yaşam standartlarını olumsuz etkileyerek ekonomik eşitsizlikleri derinleştirir. Yüksek fiyat politikaları, yerel halkın temel ihtiyaçlarını karşılamada zorluklar yaşamasına neden olurken, ekonomik fırsatların eşit dağıtılmaması ve güvencesizlik, ekonomik çeşitliliğin daralmasına yol açar. Sonuç olarak, bu tahakküm, yerel halkın alım gücünü etkileyerek sosyoekonomik eşitsizlikleri derinleştirir.

Çevresel Yüzeysellik: Çevresel yüzeysellik, turizm sektörünün çevreye yönelik yalnızca sembolik çabalarını ve gerçek etkisizliğini tanımlar. Oteller, çevre dostu sertifikalar ve raporlar sunarak çevresel sorumluluklarını vurgulasa da bu standartlara uymamaları çevresel yüzeyselliği ortaya koyar. Bu durum, çevresel etkilerin azaltılmasından ziyade olumlu bir imaj yaratma çabasını gösterir. Dolayısıyla, çevresel yüzeysellik, otellerin gerçek çevresel iyileşme sağlama çabalarının yetersiz olduğunu ortaya koyar.

Sosyal Adaletsizlik Mekânı: Sosyal adaletsizlik mekânı, turistik alanların genişlemesiyle yerel halkın sosyal ve ekonomik haklarının ihlal edilmesini ifade eder. Büyük otel inşaatları, yerel halkın kültürel miraslarına ve yaşam alanlarına müdahalede bulunarak sosyal eşitsizlikleri derinleştirir. Turistik projeler, toplumsal uyumsuzluklara neden olurken, yerel halkın sosyal yapısını bozarak toplumsal adaletsizliği artırır. Bu mekanizma, yerel toplulukların kültürel çeşitliliğini tehdit eder.

Çevresel Performans Paradoksu: Çevresel performans paradoksu, otel işletmelerinin çevresel sürdürülebilirlik vurgusuna rağmen, gerçek bir çevresel iyileşme sağlamadığı durumları ifade eder. Çevre dostu uygulamaların raporlama süreçleri genellikle yüzeyseldir. Bu paradoks, otellerin çevresel performans raporlarının etkili olmayan önlemler içerdiğini gösterir. Dolayısıyla, çevresel iyileşme hedeflerine ulaşılmadan yalnızca görünüşte bir çevre dostu imajın korunmasına yol açar.

Mekânsal Eşitsizlik: Mekânsal eşitsizlik, turistik gelişmelerin doğal ve tarımsal alanları yerel halkın kullanımına kapatmasıdır. Bu durum, doğal kaynakların yok edilmesine ve ekosistemlerin tahrip olmasına yol açar. Mekânsal eşitsizlik, büyük ölçekli projelerin yerel halkın doğal kaynaklara erişimini kısıtlaması ve tarımsal faaliyetlerin azalmasıyla sonuçlanır, bu da çevresel ve ekonomik eşitsizlikleri derinleştirir.

Sürdürülebilirlik Gölgesi: Sürdürülebilirlik gölgesi, otel işletmelerinin sürdürülebilirlik hedeflerini yalnızca görünüşte benimsemeleri ve bu hedeflerin gerçek etkisizliğini ifade eder. Çevre dostu uygulamalar genellikle pazarlama stratejisi olarak kullanılır. Bu kavram, otellerin gerçek çevresel iyileşme sağlamadan yalnızca imajlarını korumaya yönelik çabalarını gösterir.

Rekabetçi Çevresel Zayıflama: Rekabetçi çevresel zayıflama, otel sektöründe çevresel standartların yalnızca rekabet avantajı sağlamak amacıyla uygulanması ve gerçek etkinliğin sağlanmaması durumunu ifade eder. Oteller, çevre dostu uygulamaları yalnızca rakiplerinden farklılaşmak için kullanırken, bu uygulamaların gerçek etkileri sorgulanmaz. Düşük maliyetli çözümlerle uygulanan standartlar, sektördeki çevresel sürdürülebilirliği zayıflatır.

Ekolojik Tahakküm: Ekolojik tahakküm, büyük turistik otellerin doğal alanları ve ekosistemleri kontrol altına alarak yerel ekosistemlerin bozulmasına yol açmasını ifade eder. Otellerin büyük ölçekli projeleri, doğayı ekonomik çıkarlar doğrultusunda kullanma eğiliminde olur. Bu durum, biyoçeşitliliği tehdit ederken, uzun vadeli çevresel zararların göz ardı edilmesine neden olur.

Sosyal Kapital Eksikliği: Sosyal kapital eksikliği, yerel halkın turizm sektöründen yeterince faydalanamaması ve sosyal ilişkilerinin zayıflamasını ifade eder. Turistik otellerin, turistlerle yerel halk arasındaki etkileşimi kısıtlaması, toplulukların sosyal ve ekonomik bağlarını zayıflatır. Bu eksiklik, ekonomik fırsatları kaçırarak toplumsal uyumun bozulmasına yol açar.

Kültürel Asimilasyon: Kültürel asimilasyon, turistik otellerin yerel kültürleri ve gelenekleri yok ederek, küresel standartlara uyum sağlama çabasını ifade eder. Bu durum, yerel halkın kültürel kimliğini kaybetmesine ve kültürel çeşitliliğin azalmasına neden olur. Küreselleşme sürecinde yerel değerlerin kaybolması, kültürel mirası tehdit eder.

Ekonomik Kayıp Çevre Bilinci: Ekonomik kayıp çevre bilinci, otel işletmecilerinin çevresel sorumluluklarını ekonomik kazançları göz önünde bulundurarak göz ardı etmesini ifade eder. Oteller, çevre dostu uygulamalardan kaçınarak maliyetleri azaltma eğilimindedir. Bu durum, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerinin ekonomik çıkarlar uğruna ihmal edilmesine yol açar.

Sürdürülebilirlik Yetersizliği: Sürdürülebilirlik yetersizliği, otellerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmadaki eksikliklerini ifade eder. Bu kavram, otellerin yalnızca yüzeysel çözümler üreterek gerçek etkili sürdürülebilirlik uygulamalarından yoksun olduğunu gösterir.

Yapay Yeşilcilik: Yapay yeşilcilik, otellerin çevre dostu imaj yaratma çabalarının yalnızca yüzeysel ve etkisiz çevresel uygulamalarla sınırlı kaldığını ifade eder. Bu durum, çevresel sorunların gerçek çözümüne katkıda bulunmadan sadece imaj yaratma çabasını gösterir.

1.20.4 Turizm İşletmelerinin İklim Krizi Farkındalığı

İklim krizi, gezegenin ekosistemleri ve toplumları üzerinde derin etkiler yaratan karmaşık bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Artan doğal afetler, mevsimsel kaymalar, hızla azalan doğal kaynaklar, yaygın su krizleri ve aşırı hava olaylarının sıklaşması, bu krizin geniş kapsamlı sonuçlarına işaret etmektedir. Ancak, bu süreçle ilgili küresel farkındalık ve müdahale düzeyi yeterince tatmin edici bir düzeye ulaşmış değildir. Hükümetler ve

uluslararası kuruluşlar arasında, krizin boyutlarının yeterince kavranıp kavranmadığı ya da bu krizle mücadelenin etkin biçimde yürütölüp yürütölmediğı tartışmaya açık bir konudur.

Turizm sektörü, özellikle otel işletmeleri, iklim krizinin olumsuz etkilerinden doğrudan etkilenmektedir. Aynı zamanda, iklim krizine doğrudan negatif etki edebilecek konumdadır. Bununla birlikte, diğier alt temalarda değierlendirilen verilere göre, sektörün çevresel sorumluluklarını ekonomik çıkarlar ile dengeleme konusunda zorluklar yaşadığına dair bulgular mevcuttur. Ayrıca elde edilen veriler, otel işletmelerinin sürdürülebilirlik ve iklim değışikliğıyle ilgili çabalarının genellikle sınırlı kaldığını ve bu alanların derinlemesine ele alınmadığını ortaya koymaktadır. Özellikle kısa vadeli kârlılık hedefleri, uzun vadeli çevresel ve toplumsal sorumluluklar karşısında daha öncelikli bir hale gelebilmektedir.

Sektör, çevresel sürdürülebilirlik adına çeşitli önlemler aldığını öne sürse de bu uygulamaların genellikle pazarlama stratejisi boyutunda kaldığı ve somut değışimlere yol açmadığı gözlemlenmiştir. Otel işletmelerinin sürdürülebilirlik politikalarının uygulanmasında, gerçek çevresel kazanımlar elde edilip edilmediğı üzerine daha derinlemesine bir değierlendirme yapılması gereklidir.

İklim krizi, turizm sektörü için yalnızca bir tehdit unsuru olmaktan öte, aynı zamanda sorumluluk olarak yeni stratejiler geliştirme açısından bir fırsat sunmaktadır. Ancak mevcut araştırma bulguları, bu fırsatın sektörde tam anlamıyla değierlendirilmediğine işaret etmektedir. Bu bağlamda, otel işletmelerinin iklim krizine yönelik duyarlılık düzeylerinin, sektörde sürdürülebilirlik politikalarının ne kadar etkili ve samimi bir şekilde uygulandığının önemli bir göstergesi olarak ele alınması gerekmektedir. Çevresel sorunların daha derinlemesine incelenmesi ve sektörde uzun vadeli çözümler üretilmesi, turizm sektörünün gelecekteki krizlere karşı daha dayanıklı olmasını sağlayacaktır. Bu doğrultuda, kriz yönetimi yaklaşımlarındaki eksiklikler ve bu eksikliklerin uzun vadede doğurabileceğı sonuçlar akademik incelemelerle daha kapsamlı bir biçimde ele alınmalıdır.

Sonuç olarak, bu alt tema kapsamında, turizm otel işletmelerinin iklim krizine bağlı olarak ortaya çıkan fiziksel etkilerin (mevsimsel değışimler, aşırı hava olayları vb.) farkındalık düzeyleri ve bu farkındalığa dayanarak atılan somut adımlar incelenecektir. Diğier alt tema bulguları göz önüne alındığında, sektörde farkındalığın bulunmasına karşın, bu farkındalığın somut uygulamalara dönüşme sürecinde belirli eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

K3, iklim krizinin sebep olduğu mevsim kaymalarının farkında olduğunu ancak bu durumun turizm otel işletmelerine avantaj sağladığını dile getirmiştir. Ona göre:

“Tabi ki iklim krizinin en belirgin özelliğı mevsimlerin kaymasıdır. Mevsim kaymaları sonuçta bir avantaj bence. Bu 4 aylık kapanma süresini yaklaşık 3 aya falan düşürüyor. En azından bir ay bir kazanç var.” (Katılımcı 3, Şehir oteli).

Turizm sektörünün en yoğun dönemi olan yaz sezonu, işletmeler için misafir hareketliliğinin zirveye ulaştığı ve dolayısıyla kazançların en yüksek seviyelere çıktığı bir zaman dilimidir. Ancak, iklim krizinin etkileriyle birlikte bu klasik tanım değişime uğramaktadır. Mevsim kaymaları, yaz sezonunun süresini uzatarak kısa vadeli ekonomik faydalar sağlıyor gibi görünse de bu süreç aynı zamanda ciddi çevresel tahribatı göz ardı eden bir yaklaşımı da beraberinde getirmektedir. Sektör temsilcilerinden K3, mevsim kaymalarının farkında olduğunu ve bu durumu sektör ve çalışanlar için bir fırsat olarak değerlendirdiğini belirtmektedir. Ancak bu bakış açısı, mevsim kaymalarının yalnızca yüzeysel bir avantaj olarak görüldüğünü ve bu değişikliklerin çevresel etkilerinin yeterince anlaşılmadığını düşündürmektedir.

Mevsim kaymalarının ekosistemler üzerindeki olumsuz etkilerinin göz ardı edilmesi, iklim krizinin sadece ekonomik bir çerçevede ele alınmasına neden olmakta; bu da krizin kökenine inilmediğini ve aslında daha büyük bir çevresel sorunla karşı karşıya olduğumuzu ortaya koymaktadır. Örneğin, normalde eylül ayında kapanan oteller, mevsim kaymalarının etkisiyle deniz sezonunu ekim ve kasım aylarına kadar uzatmaktadır. Bu durum, kısa vadeli ekonomik kazanımları önceleyen bir yaklaşımla çevresel sorumlulukların ihmal edildiğine işaret etmektedir.

K3’ün mevsim kaymalarını bir avantaj olarak nitelendirmesi, sektörün iklim krizine yönelik uzun vadeli çözüm üretme konusunda eksiklikler barındırdığını göstermektedir. Mevsim kaymalarının sağladığı ekonomik kazançlar, aslında krizin uzun vadeli ve yıkıcı etkilerini göz ardı eden bir perspektifi temsil etmektedir. Bu durumun bilimsel temellerden yoksun bir şekilde değerlendirilmesi, krizin karmaşıklığını anlamama ve bu değişimi sadece ekonomik kazançlar üzerinden yorumlama eğilimi doğurmaktadır.

Mevsim kaymalarının ekonomik kazançlar açısından sunduğı sözde avantajlar, sıcaklık artışları, deniz seviyelerinin yükselmesi, doğal afetlerin artması ve biyolojik çeşitliliğin azalması gibi ciddi çevresel sonuçları da göz ardı etmektir. Bu değişikliklerin kısa vadede ekonomik açıdan cazip görülmesi, aslında sektörde çevresel sorumluluğun ne kadar

göz ardı edildiğini ve krizin derinliğinin yeterince kavranmadığını ortaya koymaktadır. K3 otelinin temsil ettiği yani krizi fırsat olarak değerlendirme düşüncesi, turizm sektörünün sürdürülebilirlik ve çevresel sorumluluk açısından ciddi bir eksiklik içinde olduğunu yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, mevsim kaymalarının getirdiği ekonomik faydalar, kısa vadede işletmeler için avantaj sağlıyor gibi görünse de uzun vadede çevresel ve toplumsal açıdan ciddi sonuçlar doğurması kaçınılmazdır. Otellerin daha geç kapanmasını yalnızca ekonomik bir fırsat olarak değerlendirmek, krizin derinliğini anlamayan ve çevresel sorumluluklarını yeterince yerine getirmeyen bir sektörün göstergesidir. Bu bağlamda, iklim krizinin etkilerinin doğru anlaşılması ve sektörün bu krize yönelik uzun vadeli ve sürdürülebilir çözümler üretmesi gerekmektedir.

K4, iklim krizinin negatif yansımalarının farkında olduğunu, gelecek nesiller için endişeli olduğunu dile getirmiştir. Ona göre:

“İklim değişikliğiyle ilgili tabi önlemler alınıyor. Haberlerde de sık sık bahsediliyor, sevindirici aslında bu durum ön planda. Şöyle düşünüyorum yani bu tabi artık kabul ettiğimiz ve belki bizler çok birebir etkilerini göremediğimiz bir felaket ama çocuklarımızın, torunlarımızın etkilemeyeceğini düşünüyoruz. O yüzden hani hem bireysel hem de grup bazlı ailemizde veya çalışma ortamlarımızın mutlaka önlemler alınması gerektiğini düşünüyorum ben. Özellikle dediğim gibi bakanlığın zorunlu kıldığı sürdürülebilirlik belgelerini aldık ardından enerji yönetim sistemini önümüzdeki bu ayın sonunda belgelendireceğiz. Hani enerji üretimini azaltmak şimdi yenilenebilir bir enerji oranını arttırmak ve tüketimleri takip etmek gibi bir şeyler yapıyoruz. O yüzden bunların hep arttırılmasını ve gerçekten uygulanmasını istiyorum ki daha iyi daha sağlıklı bir gelecek bırakalım çocuklarımıza.” (Katılımcı 4, şehir oteli).

K2 ise gelecek nesilleri düşünen ancak gelişmiş ülkeleri eleştiren bir bakış açısıyla konuyu ele almıştır. Ona göre:

“Bence bu durum, zamanla, yani dünden bugüne gelişen bir şey değil. Belki de son 50 yılda teknolojinin çok hızlı gelişmesiyle birlikte, aslında kendi konfor alanımızı genişletmemizin ve doğayı yıpratmamızın bedelini ödüyoruz. Belki biz bunu göreceğiz, belki de görmeyeceğiz. Ne kadarına şahit olacağımız belli değil, özellikle çocuklarımız ya da onların çocukları, maalesef bizim yaşadığımız dünyayı belki videolarda izleyip ‘işte böyleymiş, şöyleymiş; ne kadar ilkel şeyler kullanmışlar, nasıl davranmışlar’ diyecekler. ‘Bizi hiç düşünmemişler’ diyerek anacakları bir döneme doğru ilerliyoruz. Tabii ki mevsimlerin uzaması, turizm ve ekonomik döngü anlamında şu anda ufak bir oranda getirisi olabilir, ama ilerleyen yıllarda, benim de araştırdığım ve okuduğum makalelerde, bilimsel haberlerde Türkiye'deki birçok ilin tamamen

sular altında kalacağı, özellikle buzulların erimesiyle birlikte deniz seviyesinin yükseleceği öngörülüyor. Belki Antalya diye bir yer kalmayacak. Bu çok acı bir şey. Düşündüğümüzde, maalesef ülkemizde bazı şeylere çok geç başladık. Avrupa, belki 30 yıldır önlemler alıp bu sorunları düzeltmeye çalışıyor, fakat onların maddi refah seviyesine ulaştıkları için bu adımları atmaları daha kolay oluyor. Bizim için bazı şeyleri ucuz ve ekonomik olması ve ihtiyacımızı karşılaması önemliyken, onların artık böyle bir geçim kaygısı olmadığı için ‘alacağım ama sürdürülebilir olsun, doğaya da zarar vermesin, çocuğuma da zarar vermesin’ diyerek hareket ediyorlar. Tamam, belki kendi ülkelerini kirletmemeye çalışıyorlar ama sonuçta bu dünya hepimizin. Özellikle son yıllarda araştırdığımda, Türkiye’de çimento fabrikalarının bulunmasının bir sebebinin de diğer ülkelerin bu kirliliği istememesi olduğunu gördüm. Peki Türkiye kirlenince ne oluyor? Bu atmosfer hepimizin, dünya hepimizin. Yani burada bir denge bozulursa ya da başka bir kıta üzerinde bir sorun oluşursa, yine onları da etkiliyor. Pandemideki gibi; aşırı stokladılar, vermemeye çalıştılar. Belki aşırı her yere hemen ulaşırsalardı, pandemi bu kadar uzun sürmeyecekti. Ne oldu? Pandemi 3-4 seneye yayıldı ve onların da canı yandı. Aynı şekilde, daha bütüncül düşünceleri ve bencil olmamaları gerekiyor. Onların da bu konuda hataları var. Sürdürülebilirlik konusunu yasalarında öngörüyorlar ve sanırım 2035’e kadar Türkiye’nin de bu sürece dahil olması gerekiyor. İklim sözleşmesini dayatıyorlar ama bence daha farklı bir yaklaşım sergilemelilerdi. Belki sürdürülebilir ürünler ithal ederken gümrük vergilerini kaldırmalı ya da farklı ülkeleri teşvik etmeliydiler. İnşallah bu yönde adımlar atılır. Gelecek nesillere ne kadarını kurtarıp bırakabiliriz, bunu çok merak ediyorum.” (Katılımcı 2, Şehir Oteli).

K2, iklim krizi ve çevresel sorunlara kapsamlı bir bakış açısıyla yaklaşarak, teknolojinin doğaya verdiği zararları ve gelecekte insanlığın karşılaşabileceği potansiyel felaketleri derinlemesine ele almıştır. Son elli yıl içerisinde hızla gelişen teknolojinin, insanın konfor arayışlarıyla doğayı yıprattığı ve bu durumun ileride büyük tehditler oluşturabileceği vurgulamaktadır. K2, iklim krizinin uzun vadeli etkilerinin belirsizliğine dikkat çekerek, gelecekte çocuklarımızın mevcut dünyayı yalnızca videolar aracılığıyla görebileceği karamsar bir tablo çizmektedir.

K2, yeni nesillerin çevresel sorumluluklarını yeterince ciddiye almadığını ve bunun ileride eleştirileceğini öne sürmektedir. Mevsim kaymalarının turizm ve ekonomi üzerinde kısa vadeli olumlu etkiler yaratabileceğini belirtmekle birlikte, bu avantajların uzun vadede ciddi ve geri dönülemez sorunlara yol açabileceği konusunda uyarıda bulunmaktadır. Örneğin, buzulların erimesinin deniz seviyelerinin yükselmesine yol açarak Türkiye’deki birçok şehri su altında bırakabileceği ve Antalya gibi turizm merkezlerinin yok olmasına neden olabileceği ifade edilmektedir.

K2, Türkiye'nin çevresel sorunlarla mücadelede geç kaldığını ve bu gecikmenin ciddi sonuçlar doğurabileceğini vurgulamaktadır. Avrupa ülkelerinin çevre koruma çabalarını övgüyle anan K2, bu ülkelerin yüksek refah seviyelerinin çevre bilincini artırdığını belirtmektedir. Ancak, Avrupa'nın kirletici sanayilerini geliştirmekte olan ülkelere kaydırarak çevre sorunlarını ihraç ettiğine ve bunun küresel bir çevre sorunu yarattığına dikkat çekmektedir. Bu durum, iklim adaleti bağlamında gelişmiş ülkelerin tarihsel sorumluluk kavramına uygun bir eleştiri olarak değerlendirilebilir.

K2, pandemi sürecindeki aşı stoklama durumunu örnek vererek, çevresel sorunların da benzer bir bencillikle ele alındığını ve bu tutumun küresel çözümü engellediğini belirtmektedir. Gelişmiş ülkelerin sürdürülebilirlik konusundaki sorumluluklarını artırmaları ve sürdürülebilir ürünleri teşvik etmeleri gerektiğini önermektedir. Ancak, genel olarak iklim krizine karşı belirsizlik ve kaygılar hâkimdir. K2, gelecekte daha iyi bir dünya bırakma konusundaki endişelerini dile getirirken, sürdürülebilirliğin etkili olup olmayacağını sorgulamaktadır.

K2'nin yorumu, teknolojinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini önemli ölçüde ele almakla birlikte, bu alandaki olumlu gelişmeleri ve çözüm potansiyelini yeterince vurgulamamaktadır. Yenilenebilir enerji, sürdürülebilir tarım ve çevre dostu teknolojilere dair ilerlemelere değinmeyen K2, gelişmiş ülkelerin olumlu ve örnek teşkil eden adımlarını göz ardı etme eğilimindedir. K2'nin eleştirileri, araştırmanın alt temasına uygunluk açısından yüksek bir farkındalık düzeyi sunmakta, ancak dengeli bir analiz ve çözüm odaklı bir yaklaşım eksikliği taşımaktadır. Bu nedenle, daha somut önerilerle geleceğe dair umut verici adımların ortaya konması gerekmektedir.

Sonuç olarak, K2 iklim krizi ve çevresel sorunların küresel boyutlarını önemli ölçüde ele almakta, fakat çözüm önerileri ve dengeli bir değerlendirme eksikliği taşımaktadır. K2, turizm otel işletmelerinin çevresel sorumluluklarına yeterince değinmeden yalnızca gelişmiş ülkeler özelinde tek taraflı bir eleştiri getirmiştir. Bu yaklaşım, çevresel sorumluluğu henüz tam anlamıyla benimsemeyen otel işletmelerinin bu sorumlulukları üstlenme konusunda eksikliklerini gözler önüne serebilir.

Araştırmacının saha gözlemleri, K2'nin konumlandığı otelde süsleme ve görsellik amacıyla yoğun bir şekilde su tüketimi sağlayan unsurlara rastlandığını göstermektedir. Otelin iç ve dış mekanlarında yer alan havuzlar, sürekli akan devasa duvar suyu ve büyük şelaleler, bu su kaynaklarının 24 saat kesintisiz çalıştığı ve gün sonunda suyun boşaltılıp tekrar dolduğu

bir döngü içinde olduğu gözlemlenmiştir. Bu uygulamalar, çevresel sürdürülebilirlik açısından ciddi sorunlara yol açmaktadır. Ayrıca, saha gözlemleri K2'nin otel patronlarının çevresel yatırımlara ve bütçeye ayırdıkları kaynakların yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, K2'nin eleştirisinin otel işletmelerinin çevresel sorumluluklarını yeterince kapsamadığını ve bu sorumlulukları göz ardı ettiğini düşündürmektedir.

K2'nin genel bakış açısının geniş bir çevresel sorumluluk perspektifi sunmasına rağmen, sektörel düzeydeki uygulamaları ve eksiklikleri yeterince ele almadığı anlaşılmaktadır. Çevresel sorumluluk ve sürdürülebilirlik konusunda daha kapsamlı bir değerlendirme yaparak hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin sektörel bazda karşılaştığı zorlukları daha iyi yansıtmak ve somut çözümler sunmak, bu tür eleştirilerin daha etkili ve yapıcı olmasını sağlayabilir. K2, bireysel olarak iklim krizi etkileri konusunda bilgi sahibi ve eleştirel bir bakış açısına sahip görünmektedir. Ancak, bu bilgiyi genel bir perspektife yansıtmakta ve krizle mücadele konusunda otel işletmeleri açısından somut adımlar atmakta yetersiz kalmaktadır.

K2'nin eleştirileri, kişisel bilgi ve anlayış seviyesini yansıtmakla birlikte, bu bilgiyi sektörel düzeyde uygulamaya koyma konusunda etkisiz kalmaktadır. Otel işletmeleri özelinde, K2'nin eleştirileri genellikle teorik ve genel kalmakta, pratik eylem önerileri sunmaktan uzaktır. Çevresel sürdürülebilirlik ve sorumluluk konularında somut stratejiler veya iyileştirme önerileri getirilmemiştir. Bu durum, K2'nin eleştirel bakış açısının sektörel bazda etkili değişikliklere dönüşmediğini ve çevresel sorunlarla mücadelede yetersiz kaldığını göstermektedir. K2'nin yaklaşımı, bireysel bilgiyle sınırlı kalmakta ve sektörel bazda etkin çözümler üretme konusunda eksiklik göstermektedir.

K8, iklim krizi etkisiyle yaşanan sıcaklıkları ele alarak, krizin negatif etkisine değinmiştir. Ona göre:

“Tabi yani sıcaklık artışını biz zaten şu an yaşıyoruz. Hani mevsimlerimizi normal geçirmiyoruz. Şu an hiç doğru düzgün kışı yaşamadık. Mesela şu an bahar geliyor. Geçen sene de aynı şeyi yaşadık, daha çok sıcak oldu. 1-2 seneyi karşılaştırdım ben, geçen sene ondan önceki seneden daha fazla bir sıcaklık vardı ortamda. O yüzden bir krizden söz edebiliriz.”
(Katılımcı 8, Resort otel).

K10 özellikle Antalya bölgesindeki mevsim kaymalarının belirginliğine dikkat çekmiştir. Ona göre:

“Şu an yazlar, kış gibi kışlar yaz gibi değişik bir iklimdeyiz bir çamur yağmuru oluyor işte asit yağmuru oluyor. Çok sıcak oluyor, çok soğuk oluyor bu sene zaten Antalya’da hiç kış yaşanmadı neredeyse yani ben 27 yaşıdayım geriye baktığımda düşünüyorum biz kışı yaşıyorduk hani tamam 2 ay yaşıyorduk evet ama belki şu an bir hafta bile yaşamadık. Yani hani bakın güya marta yeni girdik ama hiç kış olmadı.” (Katılımcı 10, Şehir oteli).

Katılımcı otellerin verileri incelendiğinde, iklim kriziyle ilgili olumsuz etkiler hakkında sınırlı bir bilgi seviyesine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bilgi düzeyi, büyük ölçüde bireysel duyular ve yerel gözlemlerle sınırlı kalmakta; otel işletmeleri iklim krizine dair detaylı bilimsel verilerden yoksun bir şekilde mevcut durumun farkındalığını ifade etmektedir. İklim değişikliğinin fiziksel olarak hissedilen etkileri, bölgedeki çarpıcı değişimlerle birleştğinde farkındalık düzeyini artırmakta; ancak bu farkındalık derinlemesine bir bilimsel temele dayanmamaktadır.

Bu bağlamda, çalışmanın alt teması, otel işletmelerinin iklim krizi kaynaklı yerel değişimlerin ve etkilerin farkındalık düzeyini belirlemeye yöneliktir. Katılımcı oteller, iklim krizinin bariz negatif etkilerini kabul etmekte ve bu konuda bilgi sahibi olduklarını belirtmektedir. Ancak, bu farkındalık çoğu zaman eylemsizlikle sonuçlanmakta, otel işletmeleri iklim kriziyle mücadelede önemli bir rol oynamalarına rağmen, etkili stratejiler ve eylem planları geliştirmek yerine daha pasif bir tutum sergilemektedirler. Araştırmanın bulguları, otel işletmelerinin iklim krizine doğrudan olumsuz etkide bulunduklarını, ancak bu etkileri azaltmaya yönelik yeterli adımları atmadıklarını göstermektedir.

Bu noktada, iklim adaleti bağlamında tarihsel sorumluluk kavramını ele almak önemlidir. İklim adaleti, iklim krizinin etkilerinin adil bir şekilde paylaştırılmasını ve küresel eşitsizlikleri göz önünde bulundurarak iklim değişikliğiyle mücadelede adil çözümler geliştirilmesini savunur. Tarihsel sorumluluk ise, sanayileşme döneminden itibaren büyük miktarda sera gazı salımı yapan ve doğal kaynakları aşırı tüketen gelişmiş ülkelerin, günümüzdeki iklim krizinin oluşumunda daha büyük bir sorumluluğa sahip oldukları gerçeğini temel alır. Bu bağlamda, gelişmiş ülkeler iklim krizine sebep olan tarihsel süreçlerde önemli bir rol oynadıkları için, krizle mücadelede daha fazla sorumluluk üstlenmeleri gerektiği savunulmaktadır.

Katılımcı otellerin farkındalık ve eylem düzeyleri, gelişmiş ülkelerin tarihsel sorumluluğuyla paralellik göstermektedir. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerini daha az hissetmiş olan gelişmiş ülkeler, krizle mücadelede genellikle gelişmekte olan ülkelere göre

daha fazla kaynak ve teknolojiye sahiptir. Ancak, gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, otel işletmeleri de bu küresel kriz karşısında sorumluluklarını yeterince yerine getirmemekte ve etkili adımlar atmamaktadır. Otel işletmeleri, tarihsel sorumluluğun küresel ölçekten yerel ölçeğe kadar her düzeyde ele alınması gerektiğinin bilincinde olmalı, yalnızca bireysel farkındalıkla yetinmeyip somut adımlar atmalıdır.

Bu durum, turizm otel işletmelerinin iklim krizine karşı daha aktif ve stratejik bir rol üstlenmeleri gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Mevcut durumda, bu işletmelerin çoğunluğu yalnızca temel düzeyde bilgiye ve otel personelinin bireysel çabalarına dayanarak hareket etmektedir ki bu çabalar, küresel boyuttaki bir sorunun çözümü için yetersiz kalmaktadır. Etkili bir çözüm için otel işletmelerinin, kapsamlı ve bilimsel verilerle desteklenen stratejik eylem planları oluşturması gerekmektedir. Bu eylem planları, yalnızca çevresel farkındalığı artırmakla kalmayıp, somut adımlar atarak otel işletmelerini iklim krizine karşı mücadelede daha etkin bir konuma getirmelidir. Tarihsel sorumluluk kavramı bu noktada otel işletmeleri açısından da önem arz etmektedir; zira bu işletmeler, uzun vadede çevresel sürdürülebilirliğe zarar veren uygulamalara son vererek, geçmişte yapılan hataları tekrarlamamalı ve sürdürülebilir bir gelecek için proaktif bir rol üstlenmelidirler.

Özetle, katılımcı otellerin iklim krizinin etkilerine dair farkındalıkları mevcut olsa da bu farkındalığın pratiğe dönüşmesi ve daha geniş kapsamlı stratejilerin geliştirilmesi elzemdir. Hem bölgesel hem de küresel düzeyde, turizm sektöründeki otel işletmelerinin çevresel sorumluluklarını daha etkin bir şekilde üstlenmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, bu sorumlulukların iklim adaleti ve tarihsel sorumluluk bağlamında ele alınması, sürdürülebilirlik çabalarının daha anlamlı ve etkili olmasını sağlayacaktır.

Bu alt temanın zet bulguları şu şekildedir:

Kısa Vadeli Kazanç ve Uzun Vadeli Ekosistem Riskleri: Mevsim kaymalarının, kapanma sürelerinde sağlanan kısa vadeli ekonomik kazançlar gibi avantajları, genellikle dar bir perspektife dayanmaktadır. Ancak, bu bakış açısı iklim krizinin uzun vadeli etkilerini, çevresel sorunları ve ekosistem üzerindeki olumsuz sonuçlarını göz ardı etmektir. Otel işletmeleri, bu tür mevsimsel değişimlerin getirdiği ekonomik çıkarları nceliklendirme eğilimindedir, ancak bu yaklaşım uzun vadede ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerin farkında olmadan iklim kriziyle mücadelede geri adım atmalarına sebep olabilir.

Yüzeysel Bilgi ve Bilimsel Temellere Dayanmayan Farkındalık: Katılımcı otellerin iklim kriziyle ilgili sahip oldukları bilgi düzeyi genellikle yüzeyseldir. Bu bilgi, çoğunlukla bireysel gözlemler ve duyumlara dayanmaktadır, bilimsel verilerle desteklenmemektedir. Yüzeysel bilgi, otel işletmelerinin iklim krizinin karmaşık yapısını ve uzun vadeli etkilerini tam olarak anlamalarını engellemektedir. Bilimsel bilgi eksikliği ise, otellerin etkili stratejiler geliştirmesini ciddi şekilde kısıtlamaktadır. Dolayısıyla, bu işletmelerin bilimsel verilere dayalı daha derin bir anlayış geliştirmeleri hayati önem taşımaktadır.

Farkındalığın Eyleme Dönüşmemesi; Stratejik Eksiklikler: İklim krizinin olumsuz etkileri konusunda temel düzeyde de olsa farkındalık sahibi olan otel işletmeleri, bu farkındalığı genellikle eyleme dönüştürememektedir. Bu farkındalığın eylemsizliğe dönüşmesi, otel işletmelerinin krizle mücadelede proaktif bir yaklaşım benimsemesini engellemektedir. Sadece bilgi sahibi olmak yeterli değildir; bu bilginin pratiğe aktarılması ve somut eylemlerle desteklenmesi gerekmektedir.

Kurumsal Sorumluluğun Yetersizliği ve Çevresel Sürdürülebilirlik Açmazı: Otel işletmeleri, iklim kriziyle mücadelede kritik bir rol oynamalarına rağmen, genellikle pasif bir tutum sergilemekte ve sadece temel düzeyde bilgiye dayalı hareket etmektedirler. Kurumsal düzeyde çevresel sorumluluğun yeterince üstlenilmemesi, iklim kriziyle mücadelede etkili çözümlerin geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum, otel işletmelerinin sürdürülebilirlik stratejileri geliştirme ve çevresel sorumluluğu kurumsal düzeyde sahiplenme noktasında yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Etkili çözümler üretilebilmesi için, otellerin kapsamlı kurumsal stratejiler geliştirmesi ve çevresel sürdürülebilirlik konusunda somut adımlar atması gerekmektedir.

Bireysel Çabalar ile Kurumsal Stratejiler Arasındaki Uyum Sorunu: Otel personelinin bireysel çabaları, küresel boyuttaki büyük çevre sorunlarının çözümünde yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, bireysel çabaların ötesine geçilmeli ve kurumsal düzeyde kapsamlı stratejiler ile bilimsel verilere dayalı eylem planları hayata geçirilmelidir. Yalnızca bireysel eylemlerle bu sorunların üstesinden gelmek mümkün değildir; otel işletmelerinin iklim krizine karşı etkin ve sürdürülebilir çözümler geliştirmesi için kurumsal stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır.

1.20.5 İklim Krizinin Turizm Otel İşletmelerine Etkisi

İklim krizi ile turizm sektörü arasındaki ilişki son derece karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Turizmin gelişimi, büyük oranda bir bölgenin iklimsel koşullarıyla bağlantılıdır; ancak, bu sektörün kontrolsüz büyümesi, çevresel, ekonomik ve toplumsal açıdan olumsuz sonuçlar doğurabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için turizm, hayati bir ekonomik kaynak olsa da iklim koşullarındaki ani değişiklikler bu sektörü kaotik bir duruma sürükleyebilir.

Turist hareketliliğinin sürekliliği, yalnızca turizm sektörünün canlı kalması için değil, aynı zamanda bölgenin ve ülkenin tanıtımı açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, iklim krizinin şiddetlenen etkileri turistlerin destinasyon tercihlerini değiştirebilir ve bu hareketliliği kısıtlayabilir. Bu nedenle, turizm sektöründe faaliyet gösteren otel işletmelerinin, iklim krizine yönelik stratejik ve öngörülü yaklaşımlar geliştirmesi zorunludur. Ne var ki, bu yaklaşım yalnızca krizin ekonomik yansımaları ile sınırlı kalmamalıdır. Otel işletmeleri, iklim krizinin çok yönlü etkilerini dikkate almalı ve çevresel sürdürülebilirlik konusuna daha geniş bir perspektiften bakmalıdır.

Bir önceki aşamada, turizm otel işletmelerinin iklim krizine olan farkındalık düzeyi incelenmiş ve bu işletmelerin değişen hava koşulları ve negatif yansımalar karşısında çıkarımsal ve temel düzeyde bilgi sahibi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak, özellikle Antalya gibi turizmin ana ekonomik kaynak olduğu bölgelerde, bu farkındalık henüz kapsamlı ve etkili stratejilere dönüşmemiştir. İklim krizinin şiddetli etkileri, bu tür bölgelerde turizm sektöründe ciddi kayıplara yol açabilir ve sektörün bu konuda geç kalması, daha büyük sorunlara neden olabilir.

Bu bağlamda, turizm otel işletmelerinin iklim krizine doğrudan katkıda bulunan negatif çevresel etkileri göz önüne alındığında, sektörel eylemsizlik ve stratejik yetersizlik önemli bir sorunu temsil etmektedir. İklim krizinin yaratacağı potansiyel zararların kapsamlı bir değerlendirilmesi, sektörün kriz karşısında daha etkin stratejiler geliştirmesi için zorunlu hale gelmiştir.

Sonuç olarak, bu alt tema, turizm sektörünün iklim krizine karşı aldığı önlemlerin yetersizliğini ortaya koyarak, gelecekteki çevresel felaketlerde sektörü bekleyen risklere dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Bu sürecin sürdürülebilir bir turizm anlayışıyla ele alınması,

yalnızca ekonomik kazanç odaklı değil, çevresel sorumluluğun da bilincinde bir yaklaşımla olmalıdır.

K5, iklim krizinin turizm faaliyetlerine negatif etkisi olacağını dile getirmiş, mevsim kaymalarına değinerek misafirin tercihlerinin değışmesi riskine değinmiştir:

“Turizm geri yönde evrilir direkt, sonuçta turistler sıcak memlekete gelmek istiyorlar. İklimimiz zaten kaymaya başladı ve bu da misafirlerimizin geldikleri ayları değıştirebilir, yani kötü yönde etkiler. Hem ayları hem de lokasyonu değıştirir. Yani çok sıcak olduğu zaman da insanlar bu kadar sıcakta tatil yapmak istemeyebilirler ya da çok fazla soğuk olduğuunda lokasyon değışir ve burayı tercih etmezler.” (Katılımcı 5, Resort otel).

Turizm sektörü, misafir sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir; çünkü turist devamlılığı, ekonomik döngüyü destekler ve marka değerini artırır. Bu bağlamda, her marka için tüketici tercihleri büyük bir önem taşırken, bu tercihlerin sürdürülebilir bir temele dayanması, marka değeri ve prestiji üzerinde daha güçlü bir etki yaratmaktadır. Örneğin, turistler genellikle cazibe merkezleri gibi çekici unsurları dikkate alarak seyahat tercihlerini yapar; ancak, aynı zamanda seçtikleri bölgenin iklim koşulları da karar süreçlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Antalya bölgesi, yaz turizmi açısından büyük bir değer taşımaktadır. Eşsiz kıyıları, doğal güzellikleri ve zengin tarihi dokusu, Antalya'yı dünya çapında ünlü bir turizm merkezi haline getirmiştir. Ancak, mevcut araştırma bulguları, katılımcı otellerin çevresel sorumluluklarını yeterince yerine getirmediğini ve eylemsizliklerinin çevresel tahribata yol açtığını göstermektedir. Çevresel etkilerin göz ardı edilmesi, sadece ekosistemleri değil, aynı zamanda bölgenin turizm cazibesini de tehdit etmektedir. Bu durum, turizmin uzun vadeli sürdürülebilirliğini tehlikeye atmaktadır.

İklim krizi, turizm sektörünün karşı karşıya olduğu en büyük tehditlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Sektör, sürdürülebilir uygulamalara geçişte yeterince ilerleme kaydedememiştir ve çevresel sorumluluk genellikle işletme sahiplerinin bütçesi ve inisiyatifine bağlı kalmaktadır. Özellikle mevsim kaymalarını avantaj olarak gören oteller, bu değışikliklerin uzun vadeli etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları veya bu riskleri tam olarak kavrayamadıkları izlenimini vermektedir. Bu, turizm sektörünün geleceğı için ciddi bir risk faktörü oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, turizm otel işletmelerinin iklim krizine karşı daha proaktif bir yaklaşım benimsemesi ve çevresel sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Bu hem sektörel sürdürülebilirlik hem de bölgenin geleceği açısından büyük bir önem taşımaktadır. Aksi takdirde, çevresel risklere karşı duyarlılık eksikliği, uzun vadede hem ekonomik hem de ekolojik kayıplara yol açabilir.

K2, iklim krizinin sektörü yok edebilecek kadar etkili olabileceği yorumunda bulunmuştur. Ona göre:

“Valla denildiği gibi iklim acayip şekilde değişirse çok hızlı turizme etki eder. Yani o iklimlerin nasıl yön değiştirdiğine bağlı bir anda burada hiç güneş olmaz ve sürekli yağmur yağarsa tüm oteller gider.” (Katılımcı 2, Şehir oteli).

K8, iklim krizinin negatif etkisinin değerlendirmesi şu şekildedir:

“Turizme doğrudan etki eder tabi ki yani biz burada bir yağmur yağdığında bile hemen operasyonu almaya çalışıyoruz. Ayrıca hava çok sıcak olduğunda ekipmanlarımız etkilenebiliyor vesaire hani misafir de aynı şekilde çok sıcak bir ortama gelmek istemez. Nasıl işte Dubai’de 50 dereceleri bulduğunda turistler gitmek istemiyorsa burada da aynısı olur.” (Katılımcı 8, Resort otel).

İklim krizi ile turizm sektörü arasındaki doğrudan ilişki, hem turizm faaliyetlerinin doğaya verdiği zararlar hem de bu krizle birlikte meydana gelen doğa olayları üzerinden değerlendirilmektedir. Katılımcıların belirttiği aşırı hava olayları, iklim krizinin yıkıcı etkilerinden yalnızca bir tanesidir; ancak bulgular, otellerin bu krizin ekosistem üzerindeki sonuçlarını yeterince ciddiye almadıklarını ve konuya yüzeysel yaklaştıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, otel işletmelerinin iklim krizini yalnızca yüzeyde ele aldığını ve kriz yönetiminde etkin olmadığını göstermektedir.

K8’in gözlemine göre, dünyanın farklı bölgelerinde iklim krizinin turizm sektörüne olumsuz etkileri çoktan hissedilmeye başlamış ve bu etkiler, oteller için önemli dersler sunmuştur. Özellikle deniz seviyesinin yükselmesi, fırtınaların artması ve aşırı sıcaklık dalgaları gibi olaylar, turizmin temel dayanaklarından olan doğal güzellikler ile altyapıya zarar vermektedir. Bu tür çevresel felaketler, turistlerin seyahat tercihlerini yeniden gözden geçirmesine neden olabilir, bu da sektörün ekonomik istikrarını ciddi şekilde tehdit eder. Ancak, otellerin krize yaklaşımında ekonomik kaygılar öncelikli olmamalıdır. İklim krizini yalnızca ekonomik bir perspektiften ele almak, uzun vadede etkili çözümler üretme kabiliyetini engelleyebilir.

İklim krizi, küresel bir tehdit olarak ele alınmalı ve “bize bir şey olmaz” ya da “turistlerin tercihi değişir” gibi dar ve kısa vadeli yaklaşımlar terk edilmelidir. Aksi halde, bu tür düşünce biçimleri, bireysel ve kurumsal düzeydeki sorumlulukların yerine getirilmesini engelleyerek krizin daha da derinleşmesine neden olabilir. Turizm sektörü, çevresel sürdürülebilirlik konusunda büyük bir sorumluluğa sahiptir, çünkü bu sektörün doğa üzerindeki etkileri geniş kapsamlıdır.

Araştırma bulguları, otellerin enerji tüketimi, su kullanımı ve atık yönetimi gibi kritik alanlarda çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine yeterince dikkat etmediğini ve bu ihmallerin iklim krizinin olumsuz etkilerini artırma riski taşıdığını ortaya koymaktadır. Doğal kaynakların aşırı kullanımı ve çevre kirliliği, ekosistemlerin bozulmasına ve biyolojik çeşitliliğin azalmasına neden olarak hem yerel toplumların hem de turistlerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Sonuç olarak, turizm sektörü, iklim krizine karşı daha bilinçli ve sürdürülebilir çözümler geliştirmedikçe hem ekolojik hem de ekonomik kayıpların kaçınılmaz olduğu bir gelecekle karşı karşıya kalacaktır.

K7, daha dar bir alanda takılı kalarak, ekonomik olarak yaşanacak kayıplara odaklanmıştır:

“Yani şöyle iklim değişikliği, havanın normalin üstünde ya da çok altında olması şeklinde düşünecek olursam dediğim gibi, yani çok sıcak olması da misafirleri sıkıntıya sokar ve bizim iş bulmamız zorlaşır, biz sezonda 750- 800 personel olarak çalışıyoruz. İstihdamı çok fazla etkiler. Misafir demek dolar-euro demek, kur demek bunlar yani ülkemize girişi de etkiler. Nasıl ki pandemi de tüm dünya bu sıkıntıları yaşadık. İklim krizinde bence çok daha fazlasını yaşayacağız.” (Katılımcı 7, Resort otel).

Bu alt temanın ortaya çıkardığı önemli bulgulardan biri, katılımcıların iklim krizine dair geliştirdikleri temel düzeydeki farkındalıklarına rağmen, bu krizi büyük ölçüde ekonomik kaygılarla ele almalarıdır. Katılımcılar, iklim krizinin otel doluluk oranlarını düşürebileceği, misafir kaybına yol açabileceği ve turizm sektörünü zayıflatabileceği endişesi taşımaktadırlar. Katılımcıların çoğu krizi yalnızca sektörel ve ekonomik bir tehdit olarak ele almakta, iklim krizinin küresel ölçekte yarattığı ciddi ekolojik, sosyal ve ekonomik sonuçları göz ardı etmektedirler. Bu yaklaşım, krizin sadece ticari bir tehdit olarak algılandığını ve daha geniş kapsamlı, yaşamı tehdit eden bir olgu olarak yeterince değerlendirilemediğini göstermektedir.

Katılımcılar, sektörün geleceği adına kaygılarını dile getirmekle birlikte, iklim krizinin ekolojik ve sosyal boyutlarına gereken önemi vermemektedirler. Bu durum, krizin gerçek

boyutlarının henüz tam olarak anlaşılmadığını ve daha derin bir farkındalığın gelişmediğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların tek bir alanda sıkışan yorumları, iklim krizinin küresel ölçekte yarattığı ciddi ekolojik, sosyal ve toplumsal sonuçları göz ardı ettiklerinin göstergesidir.

Bu bakış açısı, turizm sektörünün krize daha geniş bir perspektiften yaklaşması gerektiğini vurgulamaktadır. Zira iklim krizi yalnızca turizm sektörünü değil, yerel toplulukları, doğal ekosistemleri ve genel olarak tüm insanlığı tehdit eden bir krizdir. Kriz, doğal kaynakların sürdürülebilirliğini, biyolojik çeşitliliği ve ekosistemlerin sağlığını tehlikeye atarak insan yaşamının temel bileşenlerini riske sokmaktadır.

Turizm sektörü, bu krizin sadece ekonomik sonuçlarına odaklanmaktan öteye geçmeli ve ekolojik dengeyi, doğal kaynakların tüketimini ve yerel toplulukların yaşam kalitesini tehdit eden boyutlarını da dikkate almalıdır. K7'nin dile getirdiği gibi, döviz akışı gibi kısa vadeli ekonomik çözümler, bu büyüyen sorunun çözümü için yeterli olmayacaktır.

Bu bağlamda, turizm işletmeleri iklim krizine karşı daha bütüncül ve uzun vadeli stratejiler geliştirmek zorundadır. Bu stratejiler, yalnızca sektörel sürdürülebilirliği değil, gezegenin genel sağlığını ve toplulukların refahını da korumayı amaçlamalıdır. İklim krizine karşı etkili bir mücadele, turizm sektörünün tüm paydaşlarının iş birliği içinde çalışmasını ve bu krizin sadece ekonomik değil, ekolojik ve sosyal boyutlarını da kapsayan bir yaklaşımla ele alınmasını gerektirir. Sonuç olarak, turizm otel işletmelerinin atacağı her adım hem kendi sürdürülebilirliği hem de gezegenin geleceği açısından kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca sektör, bu konuda adım atarak hem kendi varlığını hem de insanlığın ve doğanın geleceğini güvence altına alabilir.

K6, krizin yaratabileceği etkileri gözlemleyen katılımcı otel müdürü, ona göre:

“Çok etkileyecek bir nokta aslında iklim krizi turizm sektörünü, biz burada da yazın ciddi sıcaklıklara ulaşıyoruz ve misafirler açısından da aslında sıkıntılı bir durum. Biz hani bundan 10 yıl 15 yıl sonrasında destinasyonun da tercih edilebilir olup olmayacağını, aslında şimdi strateji toplantılarında konuşuyoruz. Hani yeni yatırımlar yapılıyor ve bu yatırımlar çok ciddi büyük projeler ama bir 10 yıl sonra, 15 yıl sonra destinasyon tercih edilmiyorsa bu kadar büyük yatırımlara da ihtiyaç olup olmadığını konuşuyoruz. Bunlarla ilgili tek başına yapılabilecek bir şey yok. En azından Belek bölgesindeki turizm yatırımcıları bir araya gelip bunlarla ilgili çözümleri konuşmaya başladılar. Örneğin; işte su arıtma tesisleri vardı ama yakın zamanda yaşanacak olan su krizlerinde nasıl çözümler olabilir? Bodrum mesela bunu çok ciddi şekilde yaşamaya başladı. Burada çözümler konuşmaya başlandı. Elektrikle ilgili işte özellikle GES

projelerinin desteklenmesi, turizm tarafında da bununla ilgili yine çalışmalar var ama bunlar hani tek başına iklim krizini engelleyecek şeyler değil.” (Katılımcı 6, Resort otel).

K6’nın Bodrum örneği, iklim krizi ile turizm sektörü arasındaki karmaşık ve çok boyutlu ilişkilerin dikkat çekici bir yansımasını sunmaktadır. Son dönemde Bodrum’da yaşanan su krizleri, bölgedeki yerel halkı, tarımsal üretimi ve turizm sektörünü derinden etkileyerek, bu krizlerin sektör için bir uyarı niteliğinde olduğunu gözler önüne sermiştir. K6, turizm sektörünün genelde tüketim odaklı yapısını vurgularken, kendi otellerinin iklim krizine dair farkındalık geliştirdiğini ve bu konuda harekete geçtiklerini ifade etmiştir. Ancak, araştırmacının gözlemlerine göre, otel içi uygulamaların hala büyük ölçüde su tüketimi odaklı olması, bu farkındalığın derinlikten yoksun ve yüzeysel kaldığını göstermektedir. Örneğin, K6 otelinin çeşitli alanlarında bulunan büyük yüzme havuzları ve iç mekanlardaki süs havuzlarının her gün sonunda suyun değiştirilmesi gibi uygulamaları olduğu belirlenmiştir bu durum, sürdürülebilir kaynak kullanımı ilkesinden uzak bir yaklaşım sergilemektedir. Bu ifadeler, K6’nın iklim kriziyle ilgili beyanlarıyla çelişmekte ve otellerin iklim krizine dair farkındalıklarının uygulamada yeterince derinleşmediğini ortaya koymaktadır.

İklim krizinin turizm faaliyetlerine etkisi alt temasında ortaya çıkan bulgular, sektörün bu krizle yüzleşerek çözüm arayışına girmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak, Bodrum gibi önemli turizm destinasyonlarında yaşanan su krizlerine rağmen, turizm işletmelerinin hâlâ su tüketimini artıran projelere yönelmeleri, iklim krizi farkındalığının söylemde kalıp eyleme yeterince yansımadığını göstermektedir. K6’nın belirttiği bir diğer önemli nokta ise sektörün henüz yeni projelerle harekete geçmeye başlamış olması ve bu geç kalınmışlığın, sektörün iklim krizine karşı mücadelede yeterince etkin olmadığını ve zamanında gerekli önlemleri almadığını ortaya koymaktadır. Sektörün temel odak noktasının destinasyonun tercih edilebilirliği ve kısa vadeli ekonomik çıkarlar olduğu, iklim krizinin daha geniş çaplı ve uzun vadeli etkilerinin göz ardı edildiğini göstermektedir.

Bu bakış açısı, iklim krizinin yalnızca ekonomik sonuçları üzerinden ele alınmasının ötesine geçilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Zira, iklim krizinin yalnızca turizm sektörünü değil, aynı zamanda ekosistemleri ve yaşam formlarını tehdit eden bir kriz olduğu unutulmamalıdır. Bu durum, sektörün sürdürülebilirliğini uzun vadede tehlikeye atarken, iklim krizine karşı etkin bir mücadele yürütme kapasitesini de sınırlandırmaktadır.

K3, iklim krizi ve etkisi konusundaki ifadeleri şu şekildedir:

“Direkt olarak misafire yansıyacak şeyler olursa çok etkilenir sektör. Çünkü artık sosyal medya çağındayız. İletişim çok hızlı. Misafire yansımadığı takdirde yani şiddetli bir fiziksel kirlilik olarak akın akın işte balıklar denize vurmadığı takdirde bir köpüklenme bulunmadığı takdirde çok da sektöre yansıyacağını düşünmüyorum.” (Katılımcı 3, şehir oteli).

İklim krizi ve turizm sektörü arasındaki doğrudan ilişki, otel işletmelerinin bu kriz karşısındaki yetersiz tepkilerini ve dar bakış açılarını gözler önüne sermektedir. Bu alt temanın temel amacı, iklim krizinin turizm otel işletmeleri üzerindeki doğrudan ve olumsuz etkilerini vurgulamaktır. Turizm sektörü, iklim krizinin sonuçlarından en çok etkilenecek sektörlerden biri olmasına rağmen, bulgular, işletmelerin bu tehdidi hala yeterince ciddiye almadığını ve ekonomik boyutlarla sınırlı bir değerlendirme yaptıklarını göstermektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, krizi ekonomik kayıplar perspektifinden ele almakta ve özellikle misafir kaybı ve gelir azalması gibi maddi unsurlara odaklanmaktadır. Ancak bu yaklaşım, krizin geniş kapsamlı ekolojik ve toplumsal sonuçlarını göz ardı etmektedir. K3'ün yorumları, turizm otel işletmelerinde ekonomik çıkarların ve müşteri memnuniyetinin, iklim krizi gibi büyük çaplı tehditlere kıyasla daha öncelikli görüldüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Bu durum, turizm sektörünün çevresel ve toplumsal tehditleri yeterince kavrayamadığını ve bu tehdidi sadece kısa vadeli ekonomik risklerle sınırlı gördüğünü işaret etmektedir.

İklim krizinin turizm sektörü üzerindeki etkileri, yalnızca ekonomik kayıplar ve doluluk oranlarındaki düşüşle sınırlı kalmayacaktır. Aynı zamanda doğal kaynakların hızla tükenmesi, ekosistemlerin bozulması ve yerel toplulukların yaşam kalitesinin düşmesi gibi uzun vadeli ve geri dönülmez sonuçlara da yol açacaktır. Bu bağlamda şu soru öne çıkmaktadır: Turizm otel işletmeleri hem krize katkıda bulunan hem de krizden doğrudan etkilenen bir sektör olarak, nasıl daha kapsamlı ve sürdürülebilir bir çevresel sorumluluk bilinci geliştirebilir?

Sektörün mevcut durumu, bilimsel verilere dayanmayan ve yüzeysel bilgiye dayalı bir yaklaşımla şekillenmektedir. K3'ün ifadeleri, sektördeki büyük markaların dahi bu konuda yeterince olgunlaşmadığını ve iklim krizi karşısında ciddi adımlar atmakta geri kaldıklarını göstermektedir. Daha küçük ölçekli ve gelişmekte olan otellerin bu konuda daha da bilinçsiz olması kaçınılmazdır. Sonuç olarak, sektördeki genel farkındalık düzeyinin düşük olduğu ve iklim krizine yönelik davranış değişikliklerinin henüz gelişmediği ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, bu alt tema ile elde edilen bulguların özet değerlendirmesi şu şekildedir:

Ekonomik Bakış- Sınırlı Bakış Açısı: Turizm sektörünün iklim krizine yaklaşımında belirgin bir “Ekonomik Bakış- Sınırlı Bakış Açısı” mevcuttur. Sektör, krizi çoğunlukla misafir kaybı, doluluk oranlarının düşmesi gibi ekonomik tehditler üzerinden değerlendirmektedir. Bu dar bakış açısı, krizin yalnızca sektörel bir sorun değil, aynı zamanda tüm yaşam formlarını tehdit eden küresel bir kriz olduğu gerçeğini göz ardı etmektedir. Sektörün bu krizi sadece ticari bir mesele olarak görmesi, iklim krizinin uzun vadeli ve derinlemesine etkilerini anlamakta yetersiz kaldığını göstermektedir.

Çevresel Çelişkiler: Turizm işletmeleri, çevreye duyarlı olduklarını iddia etmelerine rağmen, pratikte bu iddialarla çelişen uygulamalar sergilemektedir. Bodrum’da yaşanan su krizine rağmen, büyük havuzlar ve su tüketimini artıran diğer uygulamalar, turizm sektörünün çevresel farkındalığının yüzeysel kaldığını ve sürdürülebilirlik adına gerçekçi adımlar atmadığını göstermektedir. Bu çelişkili tutumlar, sektörün iklim krizine karşı yeterince ciddiyetle yaklaşmadığını ortaya koymaktadır.

Geç Kalma Paradoksu: Turizm sektörünün iklim krizine karşı proaktif bir yaklaşım benimsemekte geç kalması, “Geç Kalma Paradoksu” olarak adlandırılabilir. Bu paradoks, sektörün krizle yüzleşme konusunda yeterince hızlı hareket edemediğini ve bu gecikmenin uzun vadeli sürdürülebilirlik açısından ciddi riskler oluşturduğunu ifade etmektedir. Sektördeki yeni projeler ve girişimler, krizin etkileri derinleştikten sonra hayata geçirilmeye başlanmış, bu da sektörün kriz karşısındaki yavaş ve tepkisel yaklaşımını eleştirilmeye açık hale getirmiştir.

Sürdürülebilirlik Sanrısı: Turizm sektörü, bir yandan sürdürülebilirlik söylemlerini benimserken, diğer yandan tüketim odaklı faaliyetlere devam etmektedir. Bu durum, “Sürdürülebilirlik Sanrısı” olarak tanımlanabilir. Sektörün çevre dostu politikalar geliştirme çabaları, bu söylemlerin pratiğe dökülmemesi nedeniyle büyük bir çelişki yaratmaktadır. Bu sanrısız yaklaşım, sektörün iklim krizine karşı tutarlı ve etkili bir strateji geliştirmesini engellemekte, uzun vadeli çözüm odaklı yaklaşımların hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır.

Küresel Bir Kriz ve Gerçeği Görememek: Turizm sektörünün iklim krizini sadece yerel veya sektörel bir sorun olarak ele alması, krizin küresel boyutlarını ve yaşam formları üzerindeki geniş kapsamlı etkilerini göz ardı etmesine neden olmaktadır. “Küresel Bir Kriz ve Gerçeği Görememek” kavramı, sektörün krize karşı sınırlı ve dar bir bakış açısıyla hareket ettiğini, küresel sorumluluk bilincinden yoksun olduğunu ifade etmektedir. Sektör, krizle

mücadelede yalnızca ekonomik çıkarlarını gözetmekte, iklim krizinin ekolojik ve sosyal etkilerini göz ardı etmektedir.

1.20.6 Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizi Mücadelesi İçin Alması Gereken Önlemler ve Önerileri

Araştırmanın bu son alt teması, turizm otel işletmelerinin iklim kriziyle mücadele süreçlerini ve bu alanda alınması gereken önlemler konusundaki perspektiflerini incelemektedir. Önceki bulgular, turizm otel işletmelerinin iklim krizine doğrudan olumsuz katkılar sağladığını ve çevresel sorumluluklarının yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, işletmelerin çevresel donanımlarının temel seviyede kalması ve sürdürülebilirlik konusundaki bilinçsiz ilerlemeleri, krizle mücadelede etkili sonuçlar doğuracak adımlar atılmasını engellemektedir.

Bu alt tema ile, araştırma soruları doğrultusunda turizm otel işletmelerinin iklim krizine yönelik önerileri, öngörüler ve almaları gereken önlemler incelenerek araştırmanın nitel bulguları tamamlanacaktır. Amaç, işletmelerin krizle mücadele konusunda nasıl bir yol haritası çizeceklerine dair fikir edinmek ve sektörde daha sürdürülebilir bir yaklaşımın nasıl geliştirilebileceğine dair somut öneriler sunmaktır. Böylece, turizm sektörünün iklim krizi karşısındaki duyarsızlığı ve eksik stratejileri, sektörün geleceği için kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Bu bağlamda K4, en temel eksiklerinin eğitim ve bilinçsizlik olduğu vurgusunda bulunarak, iklim kriziyle mücadelede öncelikle eğitim ve bilinç düzeyinin artmasına değinmiştir. Ona göre:

“İklim değişikliğiyle alakalı en önemli olay yani hep bahsediyorum, vurguluyorum, konuşma başından beri farkındaysanız, çöp olayı beni çok şey yapıyor, yani hani çok düşündürüyor. Yani biz ne kadar az atık atarsak atıklarımızı ne kadar azaltırsak çevreye etkisi yani insan gücü olsun çevre olsun daha çok azaltırsın. O yüzden bence direkt yani tabi ki 2 ana başlık altında konuşursam enerji tüketimi ve atıklara biraz daha ağırlık verilmeli yani bunun azaltılmasına, belki bakanlıktan biraz daha somut şeyler olabilir, maddeler olabilir. Hani kesinlikle şöyle olacak işte örnek veriyorum; otelin aldığı 100 üründen sadece 2 tanesi atık plastik atık olabilir, gerisi olmaz gibi daha böyle sert ve hani genel ibareler kullanmaları gerekiyor ki çevreyi daha iyi koruyalım. Yani yoksa her aldığınız çöpe atarsak düşünün ne olur sonra. Bir de bir otelin kimyasalı da çok fazla. Kimyasal atıkları da aynı şekilde denetlemeliler. (...) Mesela bunları nasıl kontrol edebiliriz? Eğitimlerle evet ve tüketim takipleriyle. Bir de biraz sanırım otel sahiplerinin inisiyatifinde her şey yani patronların. Geri dönüşüm olması gerekiyor. Yani biz

tabii ki dediğim gibi iyi bir markayız. Hani bizim için çok söz konusu değil ama hani biraz patronlar şeyi görmek istiyor. Hani böyle bu bana ne getirecek yani ne sağlayacak? Yani patronlar çevresel yatırım yaptıktan sonra elle tutulur bir şey görmek istiyorlar. Önümüzdeki 5 yıl içerisinde çok büyük prestij sağlayacak ki, onu gördükçe patronlar bunlara devam edecek.” (Katılımcı 4, Şehir oteli).

K4’ün söylemleri, turizm otel işletmelerinin iklim kriziyle mücadelesinde karşılaşılan temel sorunları keskin bir şekilde ortaya koymaktadır. Söylemler arasında en dikkat çekici olan eleştiri, denetim süreçlerinin yetersizliği ve otel yönetimlerinin çevresel sürdürülebilirlik konusunda patron inisiyatifine bağımlı hareket etmesidir. Bu durum, sektördeki en büyük yapısal eksikliklerden biri olarak öne çıkmakta ve otellerin çevresel sorumluluklarını yerine getirme süreçlerini ciddi anlamda aksatmaktadır.

Denetimlerin etkinliği ve tarafsızlığı konusundaki eksiklik, otel işletmelerinin çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarını hayata geçirmesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak öne çıkmaktadır. Araştırmada yer alan katılımcıların görüşleri, denetimlerin genellikle yüzeysel ve göstermelik bir biçimde yapıldığını ortaya koymaktadır. Katılımcılar, denetimlerin haberli ve önceden planlanmış şekilde gerçekleştiğini, bu nedenle otellerin eksikliklerinin göz ardı edilerek denetim süreçlerinin adeta bir formalite haline geldiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, denetimlerin etkisizliği, sektörde çevresel sorumluluk bilincinin oluşmamasına katkı sağlayan önemli bir faktördür.

Denetim süreçlerinin işlevsizliği ve otel sahiplerinin inisiyatifine bağlı hareket edilmesi, araştırmacının sahadaki gözlemleriyle de desteklenmektedir. Katılımcılar, otel yönetimleriyle denetmenler arasındaki kişisel ilişkilerin, denetim süreçlerine olumsuz yansıdığına dikkat çekmiştir. Bu durum, denetim süreçlerinin tarafsızlığını zayıflatmakta ve otel işletmelerinin çevresel eksikliklerinin örtülmesine yol açmaktadır. Katılımcılar, çevresel eksikliklerin görmezden gelindiğini ve denetim raporlarının bu eksiklikleri yansıtmadığını ifade etmişlerdir. Bu bulgular, sektördeki denetim mekanizmalarının yeniden yapılandırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Araştırma sahasındaki katılımcılar, çevresel sürdürülebilirlik konusunda somut adımlar atmak için patron onayı almak zorunda olduklarını belirtmişlerdir. Bu süreçlerin genellikle olumsuz sonuçlandığını ve çevresel yatırımlar için bütçe ayrılmadığını ifade eden katılımcılar, bireysel çabalarının sonuçsuz kaldığını ve çevresel sorumlulukların yerine getirilmesinde çaresiz hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bu bağlamda, çevresel

sürdürülebilirlik adına alınması gereken önlemler, patron inisiyatifine bağlı olduğu sürece sektörde kalıcı bir dönüşüm sağlanmasının zor olduğu sonucuna varılabilir.

Sonuç olarak, turizm otel işletmelerinin iklim kriziyle mücadelede etkin bir rol oynaması için denetim süreçlerinin reforme edilmesi gerektiği açıktır. Daha bağımsız, tarafsız ve sıkı denetim mekanizmalarının hayata geçirilmesi, otel işletmelerinin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak önemli bir adım olacaktır. Mevcut patron inisiyatifine dayalı sistemin sürdürülebilirlik uygulamalarını engellediği göz önüne alındığında, bu sistemin yerini daha kurumsal ve objektif bir denetim sürecinin alması, sektörün iklim krizine karşı daha etkili bir mücadele vermesini sağlayacaktır.

K6'nın önerisi ve eleştirisi şu şekildedir:

“Bir kere bu Gste gibi kurumların özellikle uluslararası işte turizm sürdürülebilirliğine etki sağlayan firmaların yarattığı gündem güzel. Sadece burada işte her ne kadar belge zorunlu olsa da denetleyen firmaların kalibri olmaması nedeniyle yaptırımlar çok şey olmuyor, etkili olmuyor. Bunun biraz daha belki hani turizm bakanlığıyla ve çevre bakanlığı nezdinde daha sıkı denetleniyor olması özellikle çevresel etkilerin daha kontrollü oluyor olması gerekiyor. Birincisi bu ikincisi biz bir araya gelip konuşmuyoruz. Az önce sorduğunuz soruda da Belek turizm yatırımcıları birliği burada biraz daha aktif olabilir, otellerde personel bilinci ve eğitimi başlatılabilir ama tek başına Belek bir Antalya değil, Kemer’inden Lara’sına, Kundu’sundan Alanya’sına bir sürü nokta var. Şehir içinde de çok fazla oteller var ve çevreye etkileri çok fazla. O yüzden mutlaka artık bu konuların belki yerel yönetimler, belki ulusal yönetimler nezdinde bir araya gelip, çok yakın zamanda başımıza gelecek olan çevresel felaketlerle ilgili hızlı aksiyonlar alması gerekiyor ve bu aksiyonların da somut bir şekilde yaptırımlarının uygulanması gerekiyor. Yani ben tek başıma bu yatırımı yapıp sonrasında ya biz enayimiz biz yaptık ama bak şurası yapmamış ki bir nokta olmaması lazım çünkü yatırımcı aslında bu konulara çok uzak değil. Ne olması gerektiğini bilmiyor da değil ama bu bütçeyi ayırabilmesi için bir tek ben miyim? Bunu yapacak olan! dememesi lazım. Herkesin bu uygulamayı bir şekilde hayata geçiriyor olması lazım. Bir konuda tabii farkındalık meselesi maalesef ne kadar eğitimler veriyor olsanız da bilinçlendirmeye çalışsanız da tersi yönde nedense giden bir zihniyet var işte hala şurada falez de otururken ailenizle yanınızdaki adam falezden aşağı poşetini atabiliyor. İstedğin kadar kavgaya giriş istediğin kadar farkındalık arttırmaya çalış hiçbir etkisi yok. Belki bunu bizler yapıyoruz, işte çocuklara okullardan başlayarak farkındalığı sağlamaya çalışıyoruz. Ancak çocuklar örnekleyerek büyüyor. Rol model olarak büyüyor. Belki bu tip rol modellerin artması işte ailelerin bu noktada biraz daha farkındalığının artması gerekli. Belki evlerde işte atık ayrıştırmanın yapılıp, zorlayıcı yaptırımlarla uygulanması çocukların en azından biraz bilincini artıracaktır diye düşünüyorum. Benim sadece sektörel anlamda çabam değil belki de Eğitim Bakanlığının belki Aile Bakanlığının da işin içinde olduğu bir proje olabilir. Çünkü gerçekten kötü bir nesil geliyor yani çevre tarafında etkilerini

çok net görüyoruz işte. Daha geçen hafta sel felaketini Antalya'da yaşadık. Bir yandan yaz sıcaklarında felaketler yaşandı ama yine de akıllanmıyoruz, düzelmiyoruz. Yani çok ilginç bir bakış açısı var.” (Katılımcı 6, Resort Otel).

K6'nın otellerin çevresel etkisini azaltma konusundaki vurgusu, sektördeki bütüncül bir yaklaşımın önemini gözler önüne sermektedir. Turizm otel işletmelerinin yalnızca finansal kazançlarına odaklanarak çevresel yatırımlara yeterince önem vermemesi, sürdürülebilir bir gelecek inşa etme çabalarını sekteye uğratmaktadır. Bu bağlamda, otel işletmelerinin bireysel kararlar yerine, sektördeki tüm aktörlerin iş birliği içinde ortak bir çevresel hareket oluşturmasının daha etkili olacağı düşünülmektedir. Kolektif bir karar alma mekanizması, çevresel tahribatın önlenmesi açısından kritik bir adım olacaktır.

K6, denetim süreçlerinin sıkılaştırılması ve standartların kalibre edilmesi gerektiğini vurgulayarak, bu sürecin etkinliğini artırmanın önemine dikkat çekmektedir. Denetimlerin katı bir şekilde yürütülmesi ve denetçilerin, patronların bireysel kararlarının ötesine geçerek bağımsız bir otorite tarafından değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ancak mevcut sistemdeki bireysel yaklaşımlar ve bütçe odaklı kararlar, turizm otel sektörünün iklim kriziyle mücadelesinde yetersiz kalmaktadır. Sektörün çevresel etkileri istikrarlı bir şekilde artmakta ve bu artış, ekosistem üzerinde yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır. Bu noktada, bireysellik yerine kolektif bir yaklaşım benimsemek ve çevresel sürdürülebilirliği hedefleyen adımlar atmak elzemdir. K6 ayrıca, iklim kriziyle mücadelede asıl çözümün eğitim ve bilinçlendirme sürecinden geçtiğini savunmaktadır. Otellerin, çalışanlarını ve yönetim kadrolarını çevresel farkındalık konusunda eğitmeleri, bu bilincin sektör genelinde yayılması açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri, kısa vadeli bütçe endişelerinin ötesine geçmeli ve uzun vadede sürdürülebilir çevresel uygulamaların temelini oluşturmalıdır.

Bununla birlikte, Antalya gibi turizmin ana gelir kaynağı olan bölgelerde, otel işletmelerinin yalnızca çevresel sorumluluklarını değil, aynı zamanda yerel halka karşı olan sosyal sorumluluklarını da dikkate alması gereklidir. Antalya'nın en önde gelen sektörlerinden biri olan turizm otel işletmeleri, toplumun çevresel bilinç eksikliğini eleştirmeden önce, kendi ilerlemelerini sorgulamalıdır. K6'nın belirttiği gibi, otel işletmelerinin bireysel eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerini başlatmaları önemli bir adım olsa da bu faaliyetlerin yerel halkı da kapsayan daha geniş bir sorumluluk alanına yayılması gerekmektedir.

Bu noktada, iklim adaleti kavramı, otel işletmelerinin çevresel ve sosyal sorumluluklarını artırmada kritik bir rol oynamaktadır. İklim adaleti, iklim değişikliğinin etkilerinin eşit bir şekilde paylaşılmadığını ve en savunmasız kesimlerin, özellikle yerel halkın, bu duruma maruz kaldığını ifade eder. Antalya gibi turizm açısından zengin olan bölgelerde, otel işletmeleri en güzel kıyı alanlarını kullanarak ekonomik kazanç sağlarken, yerel halk bu alanlardan dışlanmakta ve çevresel tahribatın sonuçlarına katlanmaktadır. Bu durum, yerel halkın doğal kaynaklara erişimini kısıtlamakta ve onların yaşam standartlarını olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla, otel işletmeleri sadece kendi karlarını düşünmekle kalmayıp, aynı zamanda bu kaynakların adil ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması gerekliliğini de göz önünde bulundurmalıdır.

K6'nın gençlerin ve çocukların öğrenim süreçlerinde rol model olarak ilerlediği vurgusu, çevresel farkındalık açısından önemli bir perspektif sunmaktadır. Ancak, bölgedeki en önemli sektör olan otellerin çevre bilinciyle ve hizmetleriyle yerel halka ne denli örnek olduğunu sorgulamaları gerekmektedir. Eğer turizm sektörü, iklim krizine karşı somut adımlar atarak enerji verimliliğini artıran, su tasarrufunu sağlayan ve atık yönetimini iyileştiren etkili politikalar uygularsa hem yerel halk hem de geleceğin nesilleri bu örnekten faydalanabilir.

Sonuç olarak, K6'nın önerdiği eğitim ve bilinçlendirme süreci, tüm toplumun çevresel sorumluluklarını artırmayı hedefleyen değerli bir adım olmakla birlikte, turizm otel işletmelerinin bu süreçte öncü rol oynaması gerekmektedir. İklim adaleti ilkesinin göz önünde bulundurulması, otel işletmelerinin sosyal sorumluluklarını artırmalarını ve yerel halkla daha güçlü bir bağ kurmalarını teşvik edecektir. Sektörün kendi iç eleştirisini yaparak çevresel ve sosyal sorumluluklarını yeniden değerlendirmesi, hem yerel halkla daha güçlü bir bağ kurmalarını sağlayacak hem de çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunacaktır. Bu yaklaşım, yalnızca otel işletmeleri için değil, bölgedeki ekosistem ve toplum için de daha sağlıklı bir gelecek inşa edilmesine olanak tanıyacaktır.

K5'in önerisi ise eğitim ve bilinçlendirme üzerine olup, turizm otel işletmelerinin yemek atığının fazla oluşu noktasında eleştirilerini dile getirmiştir. Ona göre:

“Aslında şöyle, hani özellikle ben yemek atıkları konusunda acil önlem alınması gerektiğini düşünüyorum. Yemek atıklarının zaten dediğim gibi minimuma indirmeye çalışıyoruz. Artık misafire göre yemeklerin çıkıyor olması ve misafir sayısı, o anki misafir portföyüne göre yemeklerin çıkıp buna göre yemek atıklarının daha az olması gerekiyor. Bunun dışında biz ne

yapabiliriz diye sürekli olarak bunu düşünüyoruz. Belli bir sürdürülebilirlik listemiz var. Neler yapabiliriz biz? otelimizde diye, patronumuza sunarak, aslında sürekli bunu güncelliyoruz. Şu anda bunların hepsinin aslında aktif hale getiriyoruz. Getirmeye çalışıyoruz. Amacımız personellerimizi bilinçlendirmek aslında ilk önemli şeyimiz. Personellerimiz bilinçlendirilip sonradan misafirlerimiz bu konuda bilinçlendirip bununla ilgili aksiyon almak.” (Katılımcı 5, Resort Otel).

K9 ise iklim kriziyle mücadelede, otellerin kısa vadede ki hedeflerinin atık kontrolü olması gerektiğini dile getirmiştir. Ona göre:

“Kompost makinelerinin artırılması gerekiyor bir kere her şey atıktan gidiyor çünkü gerçekten çok ciddi bir israf ve atık mevcut otellerde yani belki başkaları enerji tüketimi diyecek ama dediğim gibi yine hep aynı şeye çıkıyoruz. Enerji tüketimi tamamıyla güneş üzerinden gitmeli Ges projeleriyle birlikte. Atıkların da kompost makinesiyle birlikte gübreye dönüşmesi gerekiyor. Şu an en mantıklı, en kısa dönemdeki yapabileceğimiz bu görünüyor. Benim aklıma gelen.” (Katılımcı 9, Resort otel).

K9 sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

“Teşviklerin sayısı artırılmalı, hep aynı şeye çıkıyor dediğim gibi konular, bilinçlendirmenin çok daha fazla olması gerekiyor çünkü mesela şu an sizinle konuştuğum için ben de çok eksikmişim bu konuda ve sizden çok şey öğrendim. İklim krizinin böyle riskli bir durumda olduğunu bilmiyordum. Evet, Antalya özelinde konuşursam; riskli olduğumuzu herkes biliyor. Genel olarak arada bir baraj doluluğuna bakıyorum. Geçen gün çok fazla yağmur yağdı Antalya’da hala %100’ü göremedi ama her yeri sel götürdü, insanlar öldü. Net bilinçlendirmemiz lazım, doğru yerde doğru parçaların kurulması lazım ne kadar doğru yürütülüyor, çok çok emin değilim. Evet, kentleşme maalesef çarpık, git gide otel sayıları artıyor, Antalya’nın kapasitesi dolmasına rağmen ancak bu durum iklimsel kaymaları, doğal alanları mahvetmekle sonuçlanıyor. Uzun vadede değil kısa vadede ne yapmalıyız acil bunu düşünüp hareket etmeliyiz sektör olarak.” (Katılımcı 9, Resort Otel).

K9, devletin otellere sağladığı teşviklerin artırılması gerektiğine dair bir vurgu yapmış olsa da araştırma bulguları, devletin zaten otellere önemli destekler sağladığını ortaya koymaktadır. Özellikle yüksek enerji tüketimine sahip bu işletmelere, devlet ciddi oranda elektrik indirimleri ve enerji tasarrufuna yönelik proje destekleri sunmaktadır. Bu teşviklerin karşılığında ilgili devlet mercileri, otellerde sürdürülebilirlik adına somut uygulamaların hayata geçirilmesini beklemektedir. Ancak, saha gözlemlerine göre, teşviklerden faydalanan otel sahiplerinin yalnızca gereken asgari şartları yerine getirdiği gözlemlenmiştir.

Burada önemli bir eleştiri getirilebilir: Katılımcı oteller genellikle yüksek marka değeri olan, lüks hizmet sunan ve sezon sonu doluluk oranları sürekli artan işletmelerdir. Bu bulgu, katılımcı otellere yöneltilen sorularla da desteklemektedir. Hali hazırda devletten teşvik ve indirim alan bu oteller, iklim kriziyle mücadelede daha fazla teşvik talep etmekte; ancak bu beklenti pek de yerinde görünmemektedir. Araştırmacının saha gözlemleri, bu otellerin her yıl en az iki kez, dünya çapında tanınan sanatçılarla milyonlarca euro veya dolar karşılığında konser anlaşımları yaptığını göstermektedir. Bu tür büyük yatırımları gerçekleştiren otellerin, çevresel sürdürülebilirlik için gerekli bütçeyi ayırmalarının da son derece kolay olduğu açıktır.

Bu bağlamda, yalnızca temel düzeyde eylemlere geçip ek teşvik talep etmek yerine, bu otellerin çevresel yatırımlarını artırarak somut adımlar atması ve bu çabalarının ardından daha fazla teşvik talep etmesi, daha etik bir yaklaşım olacaktır. Sektör, ekonomik kazançların yanı sıra çevresel ve sosyal sorumluluklarını da dikkate almalıdır. Bu, hem otellerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur hem de yerel topluluklar üzerinde olumlu bir etki yaratır. Böylelikle, iklim adaleti perspektifi doğrultusunda turizm sektörünün çevresel etkilerini azaltma konusunda daha adil ve sürdürülebilir bir yol haritası çizilmiş olur.

K8, iklim krizi ile mücadele noktasındaki eleştiri ve önerilerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ya açıkçası dediğim gibi hani oteller olarak her şeyleri göstermelik yaptığımız için hani iklim krizine etki kısmında dahil oluyordur, aslında benim görüşüm tüm oteller ve fabrikalarda zorunlu tutarak birçok faaliyetler yapmaları gerekli. Çünkü bu işletmelerde çok büyük bir organizasyon dönüyor. Daha büyük bir operasyon. Otel kısmında dediğim gibi, hani en büyük şey bence enerji ve atık hani bu kısımlara yoğunlaşırsak oradan çevreye olumlu bir fayda sağlayabiliriz ama bu misafirlerin bilinçsizliği de olsun, personelin ne kadar eğitersen eğit, onların bilinçsizliği olsun çok zor, çok yolumuz var. Böyle bütünsel olarak göremiyorsun bazı şeyleri maalesef.” (Katılımcı 8, Resort Otel).

Katılımcı oteller, iklim kriziyle mücadelede yalnızca temel düzeyde eğitimin yetersiz kaldığına dair önemli eleştirilerde bulunmaktadır. Bu bağlamda, çevreye salınan emisyonlar ve atık yönetimi konularında daha etkin adımlar atmaları gerektiğinin farkında olduklarını söyleyebiliriz. Uzun yıllardır faaliyet gösteren bu oteller, çevre bilincini artırma ve yerel halkın turizmden kaynaklanan maddi ve manevi zorluklarını göz önünde bulundurma sorumluluğu taşımaktadır. Turizm sektörü, yerel ekonomi için kritik bir aktör olmasının yanı sıra, çevresel bozulmalara da neden olabilen bir etkidir. Bu olumsuz etkileri minimize etmek

ve sürdürülebilir bir dönüşüm sağlamak amacıyla, otellerin hızlı ve gönüllü bir eylem planı uygulamaları gerekmektedir. Bu sayede, çevreye ve topluma karşı olan sorumluluklarını daha etkin bir biçimde yerine getirebilirler.

Bu bağlamda, araştırmacı "Voluntourism" (gönüllü turizm) kavramını bir çözüm önerisi olarak sunmaktadır. Voluntourism, son yıllarda hızla büyüyen bir kavram olup, yerel topluluklara katkı sağlama, çevre projelerine destek olma ve kültürel etkileşim amacıyla gönüllü seyahatleri içermektedir. Başlangıçta Avrupa'da gelişen bu turizm türü, günümüzde küresel ölçekte yaygınlaşmıştır. Gençler arasında hızla popülerlik kazanan bu kavram, turizmle gönüllülüğü birleştirerek sürdürülebilir kalkınma hedeflerine hizmet etme potansiyeline sahiptir. Turizm otel işletmeleri, Voluntourism'i benimsediklerinde yerel halkla ilişkilerini güçlendirebilir ve çevresel sorumluluklarını görünür bir şekilde üstlenebilirler.

Ancak Voluntourism, eleştiriye de açıktır. Teorik olarak olumlu bir amaca hizmet etse de pratikte bazı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, yerel halkın ihtiyaçlarını göz ardı etme riski bulunmaktadır. Kısa süreli gönüllülük faaliyetleri, yerel toplulukları yalnızca yardım alıcısı konumuna sokma riski taşımakta ve bu durum, uzun vadeli sürdürülebilirlik hedefleri açısından yetersiz kalabilmektedir. Dolayısıyla, Voluntourism'in başarısı, etik ve sorumlu bir şekilde yönetilmesine bağlıdır. Projelerin, yerel halkın gerçek ihtiyaçlarına duyarlı bir biçimde tasarlanması durumunda, bu turizm biçimi hem topluluklara hem de gönüllülere önemli faydalar sağlayabilir.

Turizm otel işletmeleri, Voluntourism kavramını yalnızca bir pazarlama stratejisi olarak değil, toplumsal ve çevresel sorumluluk bilinciyle benimsemelidir. Otellerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkıda bulunabilmesi için gönüllülük ruhunu ve yerel halkla etkileşimi samimi bir şekilde içselleştirmeleri gerekmektedir. Turizm sektörünün çevresel etkileri göz önüne alındığında, gönüllülük esasına dayalı projelerin hem yerel ekosistemi hem de toplulukları destekleyecek şekilde tasarlanması kritik bir önem taşımaktadır.

Voluntourism'in başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için otellerin, yerel ihtiyaçlar doğrultusunda uzun vadeli stratejiler geliştirmesi de gerekmektedir. Örneğin, yerel halkın sürdürülebilir tarım, temiz enerji projeleri veya atık yönetimi gibi çevresel projelere katılımını sağlayacak inisiyatifler başlatılabilir. Bu tür projeler hem turizmin çevresel etkilerini azaltır hem de yerel halkın yaşam kalitesini artırır. Aynı zamanda, turistlerin katıldığı gönüllülük

projeleri, onlara bölgeyle daha derin bir bağ kurma fırsatı sunarak anlamlı bir deneyim yaşamalarını sağlayabilir.

Voluntourism'in bir diğer avantajı, turistlerin yalnızca maddi kazanç için değil, manevi ve sosyal sorumluluk bilinciyle seyahat etmelerini teşvik etmesidir. Bu durum, turizm sektörünün dönüşümünü hızlandırarak otellerin yalnızca kâr amacı güden işletmelerden, çevreye ve topluma katkı sağlayan aktörler haline gelmesine olanak tanır. Ayrıca, bu süreç otellerin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasını sağlayacak olumlu bir itibar kazancı da sunmaktadır. Çevre dostu ve toplumsal sorumluluğu yüksek işletmeler, tüketici nezdinde daha güvenilir ve saygın bir konuma yerleşebilir.

Ancak Voluntourism'in sürdürülebilir ve kalıcı etkiler yaratabilmesi için otellerin dikkatli bir planlama yapması şarttır. Bu turizm biçiminin başarılı olabilmesi, yerel topluluklarla iş birliği içinde, onların gerçek ihtiyaçlarını ve kültürel hassasiyetlerini göz önünde bulundurarak tasarlanacak projelere dayanmalıdır. Ayrıca, gönüllü turistlerin katkılarının uzun vadeli ve sürdürülebilir sonuçlar doğurmasına özen gösterilmelidir. Aksi takdirde, kısa vadeli ve yüzeysel yaklaşımlar, yerel topluluklar üzerinde istenmeyen olumsuz etkiler yaratabilir.

Sonuç olarak, turizm otel işletmeleri Voluntourism kavramını doğru yöneterek, yerel halkla iş birliği içinde sürdürülebilir projeler geliştirdiklerinde hem çevresel hem de toplumsal sorumluluklarını yerine getirebilirler. Bu da otellerin sektörde öncü ve saygın bir konuma gelmesini sağlayabilir.

Bu alt temanın, özet bulguları ve önerileri şu şekildedir:

Sürdürülebilir Yeşil Sorumluluk: Turizm sektöründeki oteller, çevresel etkilerini azaltma ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma sorumluluğu taşır. Bu sorumluluk, çevre dostu politikalar benimsemekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda yerel topluluklarla iş birliği yaparak çevresel etkileri en aza indirmeyi de içerir. Oteller, bu süreçte enerji verimliliği sağlama, su kaynaklarını koruma, atıkları azaltma ve geri dönüşüm uygulamalarını yaygınlaştırma gibi stratejiler geliştirmelidir. Böylece, yalnızca kendi operasyonel süreçlerinde değil, bulundukları çevre ile olan ilişkilerinde de sorumlu bir yaklaşım sergileyebilirler. Bu tür uygulamalar, otel misafirlerinin de çevresel bilinçlenmesine katkı sağlayarak, daha geniş bir etki yaratma potansiyeline sahiptir.

Eko-Sinerji: Eko-sinerji, otel sahipleri ve sektör paydaşlarının çevre dostu uygulamaları yaymak amacıyla ortaklaşa geliştirmeleri gereken bir stratejidir. Bu kavram, çevresel standartların sektörde bir norm haline gelmesi için iş birliği ve sinerji yaratmayı ifade eder. Oteller, bu bağlamda birbirleriyle bilgi ve kaynak paylaşımı yaparak, en iyi uygulamaları benimseyebilir ve bunları sektörde yaygınlaştırabilir. Örneğin, ortak enerji yönetim sistemleri veya atık yönetimi projeleri geliştirmek, otellerin maliyetlerini düşürürken çevresel etkiyi de azaltmalarına yardımcı olur. Eko-sinerji, sürdürülebilir uygulamaların yaygınlaştırılmasında önemli bir katalizör rolü oynar ve sektördeki tüm aktörlerin daha çevre dostu bir yaklaşım benimsemelerini teşvik eder.

Şeffaf Ekolojik Denetim: Otel işletmelerinin çevre koruma uygulamalarını bağımsız ve objektif bir şekilde denetleyen süreçlere ihtiyaçları olduğu aşıkardır. Bu başlık, yüksek şeffaflık ve hesap verebilirlik standartlarına uygun denetimlerin önemini vurgulamaktadır. Oteller, denetim süreçlerini şeffaf bir şekilde yürütmekle kalmayıp, elde edilen sonuçları kamuoyuyla paylaşarak güvenilirliklerini artırabilirler. Ayrıca, bağımsız denetçiler tarafından yapılan değerlendirmeler, otellerin çevresel etkilerini değerlendirmek ve iyileştirmek amacıyla daha güçlü bir denetim mekanizması oluşturulmasına katkıda bulunur. Böylece, çevre koruma çabalarının etkinliği artırılırken, otel misafirleri de bu süreçlerin bir parçası olduklarını hissedebilir.

Doğa Bilinç Rehberliği: Otellerin gençler ve çocuklara çevre bilincini kazandırma konusundaki liderliği, doğa bilinç rehberliği ile ifade edilebilir. Katılımcı oteller, çevre koruma eğitimi ve bilinçlendirme süreçlerinde rol model olmayı hedeflemelidir. Oteller, çeşitli eğitim programları ve atölyeler düzenleyerek genç neslin çevresel sorunlara duyarlılığını artırabilir. Bu tür girişimler, çocukların ve gençlerin doğayla olan bağlarını güçlendirirken, sürdürülebilir bir turizm anlayışının temellerini atar. Doğa bilinç rehberliği, otellerin sosyal sorumluluklarını yerine getirirken, aynı zamanda misafirlerine ve yerel topluluklara yönelik değerli bir katkı sunar.

Bölgesel Ekosistem İş Birliği: Bölgesel ekosistem iş birliği, otellerin yalnızca turistler için değil, yerel halk için de çevresel sorumluluk taşımasını ifade etmektedir. Oteller, sosyal sorumluluk projeleri ve yerel kalkınma programları aracılığıyla çevresel ve ekonomik refaha katkıda bulunmayı amaç edinmelidir. Oteller, yerel çiftçilerle iş birliği yaparak sürdürülebilir gıda kaynakları oluşturabilir, çevreyi korumak için yerel topluluklarla ortak projeler geliştirebilir. Bu tür girişimler hem otellerin itibarını artırır hem de yerel ekonomiye olumlu katkılarda bulunur. Ayrıca, bölgesel ekosistem iş birliği, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır.

Ekosistem Koruma Stratejisi: Otellerin doğal kaynakları ve kıyı şeritlerini sürdürülebilir bir şekilde kullanarak çevresel tahribatı önleme çabaları büyük önem taşımaktadır. Ekosistem koruma stratejileri, uzun vadeli ekolojik çözümlerle çevre koruma ve sürdürülebilirlik sağlamayı hedeflemektedir. Oteller, su ve enerji tüketimini azaltacak yenilikçi teknolojilere yatırım yaparak, doğal kaynakların korunmasına katkıda bulunabilir. Aynı zamanda, ekosistem koruma stratejileri, turizm faaliyetlerinin ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerini minimize etme potansiyeline sahiptir. Bu yaklaşım hem otellerin hem de misafirlerin doğal kaynakların korunmasına dair bilinçlenmesine yardımcı olur.

Gönüllü Çevresel Katkı (Voluntourism): Gönüllü çevresel katkı, otellerin çevresel ve toplumsal projelere gönüllü destek sağlama yaklaşımını ifade eder. Çalışanlar, misafirler ve yerel halkın bu projelerde yer alması için destekleyici programlar ve iş birliği fırsatları oluşturulmalıdır. Oteller, çevre koruma ve sosyal sorumluluk projelerine katılımı teşvik eden gönüllülük programları düzenleyerek, misafirlerinin bu süreçlere dahil olmasını sağlayabilir. Bu, sürdürülebilir projelere katılımı artırır ve çevresel sorumluluk bilincini güçlendirir. Ayrıca, gönüllü katkı projeleri, toplumsal dayanışma ve farkındalık yaratma açısından da önemli bir fırsat sunar.

Bu başlıklar altında, turizm sektörünün sürdürülebilirliğine katkı sağlayacak çeşitli stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanması, çevresel etkilerin azaltılması ve toplumsal sorumlulukların yerine getirilmesi açısından hayati bir öneme sahiptir. Otel işletmeleri, bu kavramları benimseyerek hem kendi çıkarlarını hem de bulundukları yerel toplulukların ihtiyaçlarını gözetten bir yaklaşım sergileyebilirler.

2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın temel araştırma soruları ve bu sorularla ilgili elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

Araştırma soruları:

- Oteller, iklim krizine doğrudan veya dolaylı olarak nasıl bir katkı sağlamakta ve bu katkılar hangi alanlarda daha belirgin şekilde gözlemlenmektedir?
- Otellerin çevresel sorumluluklarına dair farkındalıkları nasıl şekillenmektedir ve bu farkındalıkları somut olarak nasıl eylemlerle hayata geçirmektedirler?
- Oteller, çevresel etkilerini azaltmak amacıyla hangi somut adımları ve stratejileri uygulamakta ve bu stratejilerin etkinliği nasıl değerlendirilmektedir?

Bu bağlamda, elde edilen bulgular doğrultusunda araştırma soruları ve sonuçlar sıralaması şu şekildedir:

1. Oteller, iklim krizine doğrudan veya dolaylı olarak nasıl bir katkı sağlamakta ve bu katkılar hangi alanlarda daha belirgin şekilde gözlemlenmektedir?

Sonuçlar:

Araştırma bulguları, otel işletmelerinin iklim krizine hem doğrudan hem de dolaylı yollarla katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu katkılar, enerji tüketiminden su kullanımına, atık yönetiminden tedarik zincirine kadar birçok alanda kendini göstermektedir. Oteller, yüksek enerji talebi nedeniyle fosil yakıt kullanımını artırmakta ve karbon salınımına doğrudan katkıda bulunmaktadır. Özellikle büyük ölçekli tesislerde aydınlatma, ısıtma, soğutma ve diğer operasyonel faaliyetler, enerji tüketimini ciddi boyutlara taşımakta; bu durum, sera gazı emisyonlarını artırarak iklim değişikliğini hızlandırmaktadır.

Bunun yanı sıra, otellerin yoğun su tüketimi, özellikle kuraklık riski taşıyan bölgelerde ciddi çevresel krizleri tetiklemektedir. Havuzlar, spa merkezleri ve çamaşırhaneler gibi alanlarda kullanılan su miktarı, yerel kaynaklar üzerinde ağır bir yük oluşturmakta; bu durum hem doğal dengeyi bozmakta hem de bölgedeki toplulukların suya erişimini zorlaştırmaktadır.

Katı atıkların ayrıştırılmaması, özellikle organik ve plastik atıkların geri dönüşüm süreçlerine dahil edilmemesi, otellerin çevresel zararlarını artırmaktadır. Tek kullanımlık plastik ürünlerin yaygın kullanımı, atık depolama alanlarının artmasına ve su ile toprak kirliliğine yol açmaktadır. Gıda tedariki, inşaat süreçleri ve ulaşım faaliyetleri gibi otel dışı dolaylı etkiler de ekolojik tahribatı artıran temel unsurlar arasında yer almaktadır. Örneğin, ithal edilen lüks gıda ürünleri, karbon ayak izini büyütmede ve enerji tüketimini artırmaktadır.

John Urry'nin "mekanları tüketmek" teorisi, turizm faaliyetlerinin doğal alanları ve kültürel mekanları birer tüketim nesnesine dönüştürdüğünü savunmaktadır. Bu bağlamda, turistik mekanlar, kısa vadeli ekonomik kazanç sağlama amacıyla aşırı kullanılmakta ve bu süreçte hem ekolojik hem de sosyo-kültürel dengeler ciddi şekilde bozulmaktadır. Antalya gibi turizm merkezlerinde doğal kaynakların yoğun şekilde tüketilmesi, çevresel dengenin bozulmasının yanı sıra, bölgenin uzun vadeli sürdürülebilirlik potansiyelini azaltmaktadır. Otel işletmelerinin ekonomik fayda odaklı politikaları, bu alanların turistik cazibesini sürdürebilir kılacak ekolojik ve kültürel değerleri aşındırmaktadır.

Bu bulgular, otel işletmelerinin çevresel etkilerinin iklim krizi bağlamında yeniden değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Fosil yakıtlara bağımlılığı azaltacak yenilenebilir enerji çözümlerinin teşvik edilmesi, su tüketimini optimize eden teknolojilerin uygulanması, katı atıkların ayrıştırılması ve geri dönüşüm süreçlerinin yaygınlaştırılması gibi adımlar, bu etkilerin azaltılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca, yerel üreticilerden tedarik sağlanması ve karbon ayak izini azaltmaya yönelik stratejiler, yalnızca çevresel sorunların çözümüne değil, aynı zamanda bölgesel ekonominin güçlenmesine de katkıda bulunacaktır. Ekonomik kazanç ile çevresel ve toplumsal sorumluluk arasındaki dengenin sağlanması, turizm sektörünün uzun vadeli sürdürülebilirliği açısından kritik bir gerekliliktir.

2. Otellerin çevresel sorumluluklarına dair farkındalıkları nasıl şekillenmektedir ve bu farkındalıkları somut olarak nasıl eylemlerle hayata geçirmektedirler?

Sonuçlar:

Araştırma bulguları, otellerin çevresel farkındalıklarının genellikle yüzeysel kaldığını ve bu farkındalığın çoğunlukla pazarlama stratejilerinin bir parçası olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Çevresel sorumluluk konusunda iddialı söylemler benimseyen birçok otel, bu söylemleri somut uygulamalara dönüştürmede yetersiz kalmaktadır. Özellikle çevre

dostu sertifikaların alınması, otellerin çevre bilincini artırdığına dair bir izlenim yaratırken, bu sertifikaların asıl amacının otel imajını güçlendirmek olduğu görülmektedir. Bu durum, çevresel sertifikaların işlevini sembolik bir düzeye indirgemekte ve otellerin gerçek bir çevresel dönüşümden ziyade yalnızca görünürlük kazanmaya odaklandığını göstermektedir.

Otellerin uyguladığı çevre dostu politikalar genellikle yüzeysel girişimlerle sınırlı kalmaktadır. Örneğin, enerji tasarrufu sağlayan aydınlatma sistemleri veya geri dönüşüm kutuları gibi uygulamalar, sektörde yaygın olmakla birlikte, çevresel etkileri azaltmada anlamlı bir ilerleme sağlamamaktadır. Bu tür girişimler, otellerin çevresel farkındalığını yansıtmakla birlikte, uzun vadeli bir sürdürülebilirlik stratejisi oluşturma konusunda etkisiz kalmaktadır.

Araştırma ayrıca, otel personelinin ve misafirlerin çevresel uygulamalara dahil edilmediğini vurgulamaktadır. Personel eğitiminin eksikliği, çevre dostu politikaların operasyonel süreçlere entegre edilmesini zorlaştırırken, misafirlerin çevresel farkındalığa dayalı girişimlere katılım göstermemesi, bu politikaların etkinliğini daha da sınırlamaktadır. Çevresel farkındalık artırma girişimlerinin hem otel çalışanlarını hem de müşterileri aktif bir şekilde sürece dahil edecek mekanizmalar geliştirilmeden, uzun vadeli başarı elde etmesi mümkün görünmemektedir.

Jean Baudrillard'ın "tüketim toplumu" teorisi bu durumu anlamlandırmak için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Baudrillard'a göre, tüketim toplumu, nesneleri yalnızca kullanışlılıkları üzerinden değil, aynı zamanda onların taşıdığı sembolik anlamlar üzerinden değerlendirir. Bu bağlamda, otellerin çevre dostu uygulamaları da sembolik bir düzeye indirgenmekte ve büyük ölçüde tüketim kültürünün bir parçası olarak pazarlanmaktadır. Örneğin, çevre dostu bir sertifika, otelin gerçekten çevresel sorunları çözme kapasitesinden çok, müşterilere "doğaya duyarlı bir hizmet" sunduğunu ifade eden bir statü sembolü haline gelmektedir. Bu durum, çevresel politikaların bir pazarlama aracına dönüşmesine yol açmakta; gerçek anlamda çevresel bir dönüşüm yaratmaktan ziyade, yalnızca algıyı yönetmeyi hedeflemektedir.

Bu bulgular, otellerin çevresel farkındalıklarının yalnızca sembolik düzeyde kalmaması için daha bütüncül ve katılımcı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiğini göstermektedir. Çevre dostu politikaların sadece imaj yönetimi değil, somut etkiler yaratacak şekilde tasarlanması; çalışan eğitimi, müşteri katılımı ve tedarik zinciri yönetimi gibi

alanlarda gerçekçi ve sürdürülebilir adımlar atılması, bu politikalardan beklenen faydayı artıracaktır.

3. Oteller, çevresel etkilerini azaltmak amacıyla hangi somut adımları ve stratejileri uygulamakta ve bu stratejilerin etkinliği nasıl değerlendirilmektedir?

Sonuçlar:

Araştırma, otellerin çevresel etkilerini azaltmaya yönelik adımlar attığını, ancak bu girişimlerin hem kapsam hem de etkinlik açısından sınırlı olduğunu göstermektedir. Özellikle enerji yönetimi, atık yönetimi ve su tasarrufu gibi temel alanlarda gerçekleştirilen uygulamalar, sektörde yaygın ve bütüncül bir değişim yaratmaktan uzaktır.

Enerji yönetimi konusunda, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına yönelik çabalar sınırlı kalmıştır. Güneş enerjisi sistemlerinin entegrasyonu gibi yenilikçi uygulamalar, yalnızca belirli otellerde görülmekte ve sektör genelinde yaygınlaştırılamamaktadır. Bu durum, otellerin karbon ayak izini azaltma potansiyelini ciddi şekilde kısıtlamaktadır.

Atık yönetimi ise en zayıf halkalardan biri olarak öne çıkmaktadır. Atıkların ayrıştırılması ve geri dönüşüm süreçlerinin etkisizliği dikkat çekmektedir. Özellikle organik atıkların kompostlaştırılması ve plastik kullanımının azaltılması gibi uygulamalar, yalnızca belirli bir düzeyde gerçekleştirilmekte ve genel sektör pratiği haline gelememektedir. Bu durum, otellerin çevresel sorumluluklarının sürdürülebilir bir şekilde yerine getirilmesini engellemektedir.

Su tasarrufu alanında da benzer bir tablo söz konusudur. Su geri kazanım sistemlerinin entegrasyonu, sektörde oldukça düşük bir oranda uygulanmaktadır. Çoğu otelin geleneksel yöntemlerle su tüketimine devam etmesi, özellikle su kıtlığı riski taşıyan bölgelerde çevresel krizleri daha da derinleştirmektedir.

Araştırma bulguları, bu çevresel stratejilerin etkili olabilmesi için devletin daha aktif bir rol üstlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Devlet tarafından oluşturulacak sıkı denetim mekanizmaları ve uygulanacak yaptırımlar, otellerin çevresel sorumluluklarını daha ciddiye almasını sağlayabilir. Gönüllülük esasına dayalı çevresel politikaların ise sistematik bir dönüşüm yaratma konusunda yetersiz kaldığı vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için devlet, özel sektör ve sivil toplum iş birliğinin artırılması gerekmektedir. Ayrıca, otel işletmelerinin yalnızca kısa vadeli

kazanç hedeflerine odaklanmak yerine, uzun vadeli çevresel ve toplumsal faydaları gözetken bir yaklaşıma yönelmeleri, çevre dostu politikaların etkinliğini artıracaktır. Bu tür bütüncül politikalar, sektörde köklü bir dönüşümün önünü açarak otellerin çevresel etkilerini minimize etme hedefini daha ulaşılabilir hale getirecektir.

Genel Değerlendirme: Otellerin Çevresel, Toplumsal ve Ekonomik Etkileri: Çok Boyutlu Bir Yaklaşım

Bu çalışma, otel işletmelerinin çevresel etkilerinin yalnızca ekolojik bir sorun olarak ele alınmaması gerektiğini, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik adalet bağlamında da incelenmesinin önemini vurgulamaktadır. Turizm sektörünün yoğun bir şekilde faaliyet gösterdiği bölgelerde, özellikle büyük otel zincirlerinin hakimiyeti, sadece çevreyi değil, aynı zamanda yerel toplulukları da derinden etkilemektedir.

Bölgesel Ekonomiye Olan Etkiler

Büyük otel zincirleri, yerel ekonomiyi domine ederek küçük işletmelerin varlıklarını sürdürebilmelerini zorlaştırmaktadır. Yerel halk, ekonomik bağımsızlığını kaybetmekte ve turizm gelirlerinden yeterince pay alamamaktadır. Bu durum, ekonomik eşitsizlikleri derinleştirirken, toplumsal gerilimlere de zemin hazırlamaktadır. Özellikle Antalya gibi turistik bölgelerde, turizm sektöründen elde edilen gelirlerin büyük bir kısmı ulusal veya uluslararası yatırımcıların elinde toplanırken, yerel halk bu gelirden marjinal düzeyde faydalanabilmektedir.

Ekolojik Dengeye Verilen Zararlar

Turistik mekanların yalnızca ekonomik kazanç odaklı kullanımı, doğal kaynakların hızla tükenmesine ve ekolojik dengenin bozulmasına yol açmaktadır. Otellerin su, enerji ve diğer kaynakları aşırı tüketimi; ormanların, kıyı şeritlerinin ve diğer doğal alanların yapılaşmaya açılması gibi süreçler, çevresel tahribatı hızlandırmaktadır. Bunun sonucunda, biyolojik çeşitlilik azalmakta, iklim değişikliğinin etkileri daha görünür hale gelmekte ve doğal sistemler geri dönülmez bir şekilde zarar görmektedir.

Yerel Kültürlerin ve Sosyal Yapıların Zayıflaması

Turizm sektöründeki yoğun yapılaşma ve ekonomik kazanç baskısı, yalnızca ekolojik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel alanlarda da yıkıcı etkiler yaratmaktadır. Yerel kültürlerin özgünlüklerini kaybetmesi, turistik tüketim kültürüne uyum sağlamak adına

homojenleşmesiyle sonuçlanmaktadır. Bu süreç, sadece toplumsal aidiyet duygusunu zayıflatmakla kalmamakta, aynı zamanda bölgenin turizm cazibesini sürdürülebilir kılacak özgün değerlerini de aşındırmaktadır.

Öneriler

Turizm sektörünün çevresel, toplumsal ve ekonomik etkileri bir bütün olarak ele alınmalı, bu etkilerin birbiriyle olan etkileşimleri detaylı şekilde analiz edilmelidir. Sektörde sürdürülebilirlik, yalnızca çevresel önlemlerle sınırlı tutulmamalı, aynı zamanda sosyal ve ekonomik adalet ilkelerini esas alan çok boyutlu bir yaklaşımla yeniden tanımlanmalıdır. Otel işletmelerinin çevresel etkilerinin azaltılması ve bu süreçte yerel halkın ekonomik bağımsızlığının desteklenmesi, toplumsal refahın artırılmasının yanı sıra uzun vadeli kalkınma hedefleri açısından da kritik bir öneme sahiptir. Bu kapsamda, turizm sektörünün sürdürülebilir bir çerçevede dönüşüm geçirmesi gereklidir.

Çevresel Sürdürülebilirlik İçin Somut ve Kapsayıcı Adımlar

Turizm sektörünün çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini gerçekleştirebilmesi için, mevcut politikalar ve uygulamaların derinlemesine bir dönüşümden geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda:

- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı: Otel işletmeleri, karbon emisyonlarını azaltmak amacıyla güneş, rüzgâr ve jeotermal enerji gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmaya teşvik edilmelidir. Bu sistemlerin otellerde yaygınlaştırılması için kamu ve özel sektör iş birliğiyle mali destek programları oluşturulmalıdır.
- Su yönetiminde yenilikçi çözümler: Su geri kazanım sistemlerinin kullanımını artırmaya yönelik teşvikler sağlanmalı, otellerde gri su arıtımı gibi teknolojik çözümler standart hale getirilmelidir. Özellikle su kıtlığı riski taşıyan bölgelerde, otel işletmelerinin su tüketimi düzenli olarak denetlenmeli ve belirli kotalar uygulanmalıdır.
- Atık yönetimi ve geri dönüşüm: Organik atıkların kompostlaştırılması, plastik ve diğer geri dönüştürülebilir atıkların etkin şekilde ayrıştırılması için kapsamlı bir atık yönetim planı geliştirilmelidir. Ayrıca, otellerin sıfır atık uygulamalarını benimsemesi için düzenlemeler yapılmalıdır.

- Karbon ayak izini azaltan projeler: Doğal kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlayan projeler hayata geçirilmeli; bu kapsamda çevre dostu ulaşım yöntemleri, sürdürülebilir inşaat malzemeleri ve enerji verimliliği standartları benimsenmelidir.

Denetim ve Yaptırımların Güçlendirilmesi

Turizm sektöründe çevresel etkilerin azaltılması, yalnızca gönüllülük esasına dayalı politikalarla sağlanamaz. Bu noktada devletin rolü kritik öneme sahiptir. Etkili bir denetim mekanizması kurulmalı ve otellerin çevresel performansları düzenli olarak izlenmelidir. Özellikle:

- Çevresel standartlara uyum sağlamayan otellere yönelik yaptırımların caydırıcılığı artırılmalı, sertifikasyon sistemleri daha şeffaf ve hesap verebilir bir hale getirilmelidir.
- Yeşil sertifikaların yalnızca otel imajını güçlendiren bir araç olarak kullanılmasının önüne geçilerek, bu belgelerin gerçek anlamda çevresel sorumlulukları temsil etmesi sağlanmalıdır.
- Denetim süreçlerine sivil toplum kuruluşlarının ve akademik kurumların katılımı teşvik edilerek, denetimlerin bağımsızlığı artırılmalıdır.

Yerel Halkın Ekonomik ve Sosyal Süreçlere Dahil Edilmesi

Turizm sektörünün sürdürülebilir bir yapı kazanması için yerel halkın sürece aktif olarak dahil edilmesi gereklidir. Bu katılımın sağlanması:

- Yerel işletmelerin ve zanaatkarların turizm sektörüne entegrasyonu ile ekonomik bağımsızlığın güçlendirilmesi,
- Otel işletmelerinin tedarik zincirlerini yerel kaynaklarla desteklemesi,
- Yerel kültürlerin korunması ve bu kültürlerin turistik deneyimlerin bir parçası haline getirilmesi ile mümkündür.

Yerel halkın ekonomik ve sosyal haklarının gözetilmesi, aynı zamanda turizm sektöründe gelir eşitsizliğinin azaltılması açısından da önemli bir adım olacaktır.

Tüketim Toplumu Eleştirisinin Ötesine Geçmek

Jean Baudrillard'ın tüketim toplumu eleştirisi ışığında, bulgular; turizm sektöründe çevre dostu politikaların sıklıkla birer pazarlama aracı olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bu eleştiri ışığında, otellerin çevresel uygulamaları yalnızca sembolik bir düzeyde kalmamalı; toplumsal ve ekolojik fayda sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Çevresel politikalar, yalnızca tüketim alışkanlıklarını destekleyen değil, aynı zamanda kaynakların korunmasını ve sosyal eşitliğin sağlanmasını hedefleyen bir yaklaşıma dayanmalıdır.

İklim Adaleti ve Sürdürülebilir Dönüşüm Stratejileri

Turizm sektöründe iklim adaletini sağlamak, çevresel, sosyal ve ekonomik sorumluluklar arasında bir denge kurmayı gerektirir. Bu doğrultuda:

- Oteller, karbon emisyonlarını azaltma hedefleri doğrultusunda iklim dostu stratejiler geliştirmelidir.
- Yerel yönetimler, iklim krizinin etkilerini en aza indirmek için bölgesel uyum planları oluşturmali ve bu planlara turizm sektörünü aktif olarak dahil etmelidir.
- İklim adaleti kapsamında, turizmin yalnızca ekonomik kazanç sağlamaya yönelik bir faaliyet olmaktan çıkarılarak ekolojik ve toplumsal fayda sağlayan bir model haline dönüştürülmesi gereklidir.

Sonuç olarak, turizm sektörünün sürdürülebilir bir geleceğe ulaşması, çevresel, toplumsal ve ekonomik etkilerin bütünleşmiş bir yaklaşımla ele alınmasını gerektirmektedir. Bu dönüşüm, yalnızca çevresel etkileri azaltmakla kalmayacak; aynı zamanda yerel halkın refahını artırarak, daha adil ve dengeli bir kalkınma modeli oluşturacaktır. Bu nedenle, turizm sektöründe sürdürülebilirlik, tüm paydaşların katılımını gerektiren, uzun vadeli ve kapsamlı bir vizyonla şekillendirilmelidir.

Bu araştırma bulguları ışığında, turizm otel işletmelerine öneriler şu şekildedir:

Sürdürülebilir Gelecek İçin Stratejik Yatırımlar

Turizm sektörünün, iklim krizine karşı etkili ve uzun vadeli çözümler geliştirebilmesi için çevresel sürdürülebilirliği merkezi bir strateji olarak benimsemesi gerekmektedir. Bu stratejiler, bilimsel araştırmalardan elde edilen verilerle desteklenmeli ve sektördeki tüm paydaşların ortak hedeflerine ulaşmayı amaçlamalıdır. Sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için uzun vadeli yatırımlar yapılmalı ve bu yatırımların planlanmasında ekolojik dengelerin göz önünde bulundurulması sağlanmalıdır.

Kapsamlı Ekolojik Dönüşüm

Çevre dostu sertifikalar ve uygulamalar, yalnızca yüzeysel kalmaktan çıkarılmalı; bunun yerine, enerji verimliliği, su tasarrufu ve atık yönetimi gibi alanlarda kapsamlı ve bütünsel yaklaşımlar benimsenmelidir. Bu dönüşüm süreci, ekolojik sistemlerin korunmasını ve iyileştirilmesini hedefleyen somut ve etkili çözümler sunmalıdır. Ekolojik dönüşüm, kısa vadeli ekonomik hedeflerin ötesine geçmeli ve uzun vadeli çevresel yararları ön planda tutmalıdır.

Veri Destekli Sürdürülebilirlik

Turizm sektörü, iklim değişikliği ve çevresel etkiler konusunda güncel bilimsel verilerden yararlanarak kararlarını şekillendirmelidir. Bilimsel araştırmalar ve veriler, sürdürülebilirlik politikalarının oluşturulmasında temel bir rol oynamalıdır. Bu yaklaşım, çevresel performansın iyileştirilmesini ve uzun vadeli sürdürülebilir çözümlerin geliştirilmesini sağlayacaktır.

Uygulamalı Çevre Bilinci Eğitimi

Çevresel eğitim programları, sadece teorik bilgilerle sınırlı kalmamalı, aynı zamanda pratik, uygulanabilir çözümler sunmalıdır. Misafirler, çalışanlar ve yerel halk için düzenlenecek kapsamlı eğitim ve farkındalık programları, çevre bilincini artırmalı ve günlük uygulamalarda çevresel sorumlulukların benimsenmesini teşvik etmelidir. Eğitim programları, iklim krizinin toplum, çevre ve ekonomi üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin nasıl hafifletileceğini net bir şekilde ortaya koymalıdır.

Toplumsal Katılım ve Hak Gözetimi

Yerel halkın ekonomik ve sosyal haklarına saygı gösterilerek sürdürülebilir projelere aktif katılım teşvik edilmelidir. Turizm sektörünün, yerel toplulukların refahını gözeten ve onların ihtiyaçlarına duyarlı politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Bu politikalar, yerel halkın karar alma süreçlerine katılımını ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasını desteklemelidir.

Doğal Alanların Koruma Stratejileri

Doğal alanların ve biyoçeşitliliğin korunmasına yönelik etkin stratejiler ve iş birlikleri kurulmalıdır. Turistik bölgelerde doğal kaynakların ve ekosistemlerin korunmasını hedefleyen projeler geliştirilmelidir. Bu stratejiler, doğal alanların ticari kullanımını sınırlandırarak, ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin korunmasını sağlamalıdır.

Şeffaf ve Etkili Sertifikasyon

Çevre dostu sertifikaların ve raporların şeffaf, gerçekçi ve etkili bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır. Sertifikasyon süreçleri, çevre standartlarının etkin bir şekilde uygulanmasını garanti etmeli ve sektördeki çevresel performansın iyileştirilmesine katkıda bulunmalıdır. Sertifikaların pazarlama stratejisi olarak kullanılmasını engelleyen, gerçek çevresel iyileşmeleri yansıtan bir sistem oluşturulmalıdır.

Kültürel Zenginlik ve Sosyal Alan

Kültürel çeşitliliği destekleyen ve sosyal etkileşimi güçlendiren projeler geliştirilmelidir. Turizm sektörünün, yerel kültürel değerleri koruyarak ve destekleyerek kültürel zenginliği teşvik etmesi gerekmektedir. Sosyal alanın güçlendirilmesi için yerel halkın ekonomik kalkınmasına yönelik projeler geliştirilmelidir.

Gönüllülükten Etki Yaratma

Gönüllü çevresel katkı projeleri, etkili bir katılım ve etki sağlamak amacıyla güçlendirilmelidir. Bu projeler hem misafirlerin hem de yerel halkın aktif katılımını sağlayarak, çevresel ve sosyal sorumlulukların yerleşik hale getirilmesine katkıda bulunmalıdır. Gönüllü projelerin etkinliğini artırmak için somut hedefler ve değerlendirme mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Mevsimsel Uyumluluk ve Çevresel Sorumluluk

Mevsim kaymalarının yaratacağı ekosistem ve toplumsal etkiler göz önüne alınarak, yıl boyunca çevresel sorumlulukları yerine getiren stratejiler geliştirilmelidir. Sezon dışı dönemlerde de çevresel sorumlulukların etkin bir şekilde yerine getirilmesi sağlanmalı ve mevsimsel değişikliklere uyum sağlayacak sürdürülebilir uygulamalar hayata geçirilmelidir.

KAYNAKÇALAR

- Adanır Oğuz (2011). “Teknolojik Gelişmeden Nesne Teknolojisine Ya da Toplumsal Gelişme Nasıl Durakladı” *Özne Dergisi*, 7-8.
- Agarwal, A., Narain, S ve Sharma, A. (2002) The Global Commons And Environmental Justice—Climate Change. J. Byrne, L. Glover, L. Ve C. Martinez (Ed.). Environmental Justice: International Discourses İn Political Economy, Energy And Environmental Policy İçinde. Piscataway, N.J.: Transaction Publishers, 171-202.
- Ahn, B. Y., Lee, B. K. Ve Shafer, C. S. (2002). Operationalizing Sustainability İn Regional Tourim Planning: An Application Of The Limits Of Acceptable Change Framework. *Tourism Management*, 1-15
- Allen, F. (2015). Güney Afrika'da İklim Adaleti Hareketinin Durumu. *Kapitalizm Doğa Sosyalizm*, 46-57.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss Uygulamalı (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık
- Alfieri L. Bisselink B. Dotton F. Naumann G. de Roo A, Salamon P., Wyser K., Feyen L 2017 Gisball projections of river flood nok in a warmer world. *Earths Future* 5: 171-182
- Anguelovski, I., Ve Roberts, D. (2011). Spatial Justice And Climate Change: Multi-Scale İmpacts And Local Development İn Durban, South Africa. J. Carmin, ve Agyeman, J. (Ed.) Environmental Inequalities Beyond Borders: Local Perspectives On Global Injustices İçinde. Mit Press: Cambridge, S. 19-44.
- Babbie, E. (2010). The Practice of Social Research, Wadsworth, Cengage Learning: USA
- Serre-Bachet F., (1985): Dendroclimato- logie. *Encyclopedia Universalis. Thesaurus. nouvelle édition*, 827.
- Bakanlığı, T. E. (2023, 06 06). T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. 11 17, 2023 Tarihinde T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: [Https://Enerji.Gov.Tr/Evced-Enerji-Verimlilik-Uevp](https://Enerji.Gov.Tr/Evced-Enerji-Verimlilik-Uevp) Adresinden Alındı
- Bakanlığı, T. E. (2023, 06 19). T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. 11 15, 2023 Tarihinde T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: [Https://Enerji.Gov.Tr/Bilgi-Merkezi-Enerji](https://Enerji.Gov.Tr/Bilgi-Merkezi-Enerji) Adresinden Alındı
- Bakanlığı, T. E. (2023, 06 19). T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. 11 15, 2023 Tarihinde T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: [Https://Enerji.Gov.Tr/Bilgi-Merkezi-Enerji-Petrol](https://Enerji.Gov.Tr/Bilgi-Merkezi-Enerji-Petrol) Adresinden Alındı

- Bakanlığı, T. E. (2023, 06 19). T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. 11 15, 2023 Tarihinde T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: <https://Enerji.Gov.Tr/Bilgi-Merkezi-Enerji-Dogalgaz> Adresinden Alındı
- Bakanlığı, T. E. (2023, 07 12). T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. 11 15, 2023 Tarihinde T.C Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: <https://Enerji.Gov.Tr/Bilgi-Merkezi-Enerji-Nukleer-Enerji> Adresinden Alındı
- Başkanlığı, E. V. (2019). Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı. 11 29, 2023 Tarihinde Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı: https://Evcedruzgar.Enerji.Gov.Tr/iklim_Deg/I_Deg_Nedir.aspx Adresinden Alındı
- Baudrillard, J. (2013). Tüketim Toplumu; Söylenceleri- Yapıları. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayazit, S. (2018). İklim Değişikliği ve Turizm İlişkisinin Türkiye İç Turizmi Açısından İncelenmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*.
- Becken, S. Ve Kaur, J. (2022). Anchoring “Tourism Value” Within A Regenerative Tourism Paradigma Government Perspective. *Journal Of Sustainable Tourism*, Sf. 52–68.
- Becken, S., & Hay, J. E. (2007). *Tourism and Climate Change: Risks and Opportunities*. Bristol. <https://doi.org/10.21832/9781845410681>
- Berritella Maria, Bigano Andrea, Roson Roberto And Richard Tol (2006). “A General Equilibrium Analysis Of Climate Change Ėmpacts On Tourism”, *Tourism Management*, Sf: 913-924.
- Bindoff N.L., Stott P.A... Achuta Rao K.M. Allen MR., Gillet N. Gutzler D. Hansingo K., Hegeri G. Hu Y Jain S., Mokhov 1.1., Overland J., Perlwitz J., Sebbari R., Zhang X. 2013. Detection and attribution of climate change: From global to regional in *Climate Change 2013. The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* Y T.F Stocker D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, SK Allen, J. Doschung, A. Nauels, Xia, V. Bex, and P.M. Midgley, Eds. Cambridge University Press, pp. 867-952, doi: 10.1017/CB09781107415324.022
- Bozkurt İzzet (2006). İletişim Odaklı Pazarlama, Kapital Medya Hizmetleri, İstanbul. S:88-94
- Bramwell, B. Ve Sharman, A. (2006). Approaches To Sustainable Tourism Planning And Community Participation. *Tourism And Sustainable Community Development* S. 17-35.
- Braudel, F. (1966). *La Méditerranée Ve Le Monde Méditerranéen À L'époque De Philippe II*. Paris: Armand Collin.
- Britton, S., & Clarke, W. C. (Eds.). (1987). *Tourism In Small Developing Countries*. Suva: University Of The South Pacific.
- Brown, S. (2005). Travelling With A Purpose: Understanding The Motives And Benefits Of Volunteer Vacationers. *Current Issues In Tourism*, 8(6), S. 479-496

- Bulkeley, H. Ve Betsill, M. (2003). *Cities And Climate Change Urban Sustainability And Global Environmental Governance*. London: Routledge.
- Bulkeley, H., Carmin, J., Castán Broto, V., Edwards, G. Ve Fuller, S. (2013). Climate Justice And Global Cities: Mapping The Emerging Discourses. *Global Environmental Change*, 23(5), 914-925.
- Burton, Rosemary (1995). *Travel Geograpl, İngiltere: Pitman*
- Butcher, J. (2003). *The Moralization Of Tourism: Sun, Sand. And Saving The World?* London: Routledge
- Butcher, J. (2011). Volunteer Tourism May Not Be As Good As It Seems. *Tourism Recreation Research*, 36(1), 75-76
- Butcher, J., & Smith, P. (2010). 'Making A Difference': Volunteer Tourism And Development. *Tourism Recreation Research*, 35(1), 27-36
- Caney, S. (2006). Cosmopolitan Justice, Rights And Global Climate Change. *The Canadian Journal Of Law And Jurisprudence*, 19(02), 255-278.
- Chapman, Lee (2007). "Transport And Climate Change: A Review", *Journal Of Transport Geography*, 354-367.
- Choi, H. S. C. Ve Sirakaya, E. (2006). Sustainability Indicators For Managing Community Tourism. *Tourism Management*, Sf: 1274-1289.
- Cohen, E. (1987). Alternative Tourism E A Critique. *Tourism Recreation Research*, 12(2), S. 13-18.
- Coren, N., & Gray, T. (2012). Commodification Of Volunteer Tourism: A Comparative Study Of Volunteer Tourists İn Vietnam And İn Thailand. *International Journal Of Tourism Research*, 14(3), 222-234.
- Cousins, J. A. (2007). The Role Of Uk-Based Conservation Tourism Operators. *Tourism Management*, 8(4), 1020-1030.
- Coumou D, Robinson A. Rahmstorf S. 2013 Global increase in record-breaking monthly-mean temperatures. *Clim Change* 118(3-4):771-782.
- Coumou D., Petoukhov V., Rahmstorf S., Petri S., Schellnhuber H. J. 2014. Quasi-resonant circulation regimes and hemispheric synchronization of extreme weather in boreal summer. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 111 (34): 12331-12336
- Cook BI, Anchukallis K.J., Touchan R., Meko D.M., Cook E.R. 2016. Spatiotemporal drought variability in the Mediterranean over the last 900 years. *Journal of Geophysical Research: Atmospheres*, 121(5),2060-2074

- Cuthbertson, A. (2016). Newsweek. 11 15, 2023 Tarihinde Newsweek: <https://www.newsweek.com/construction-begins-worlds-largest-floating-solar-power-plant-418606> Adresinden Alındı
- Çakılcıoğlu, M. (2002) Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin; Sürdürülebilir Turizm.
- Çalapkulu, S. (2023). Alternatif Bir Enerji Kaynağı: Kaya Gazı. *Sektorum Akıllı İşler Dergisi*, 7-15.
- Çavuş, Ş. Ve Tanrısevdi, A. (2000). Sürdürülebilir Turizm ve Yerel Ölçekli Bir Sürdürülebilir Turizm Gelişme Modeli Önerisi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Sf: 149-159.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2024). Yerleşim ve İmar Politikaları. Erişim: <https://www.csb.gov.tr>
- Daniell J., Mühr B., Pomonis A., Schäfer A, Mohr S. 2017. Humicane Imma Report No. 1, Focus on Caribbean up until 8th September 2017. Center for Disaster Management and Risk Reduction Technology
- Demir, C. Ve Çevirgen, A. (2006). Turizm ve Çevre Yönetimi. İzmir: Nobel Yayın Dağıtım
- Doğru, B. , Alıca, S. G. (2019) İklim Mücadelesinde Ekonomik, Sosyal Ve Ekolojik Adalet. İklim Değişikliği Eğitim Modülleri Serisi – 16. S: 23
- Della-Marta P. M., Haylock M. R., Luterbacher J., Wanner H. 2007. Doubled length of western European summer heat waves since 1880, *Journal of Geophysical Research*, 112. D15103, doi 10.1029/2007JD008510
- Duru, B., (2001), “Viyana'dan Kyoto'ya İklim Değişikliği Serüveni”, *Mülkiye*, Cilt Xxv, Sayı 230, S.301-333
- Dubrovsky M., Hayes M., Duce P., Tmka M., Svoboda M., Zara P. 2014. Multi-GCM projections of future drought and climate variability indicators for the Mediterranean region, *Reg. Environ. Change*, 14(5),1907-1919
- Dlugokencky E. J. vd. 2009. Observational constraints on recent increases in the atmospheric CH₄ burden. *Geophys. Res. Lett.* 36, L18803.
- Etheridge, D. M., vd. 1998. Historical CO₂ records from the Law Dome DE08, DE08-2, and DSS ice cores." *Trends: A Compendium of Data on Global Change*. Carbon Dioxide Information Analysis Center, Oak Ridge National Laboratory, Oak Ridge, TN
- Folland, C. K., Karl, T. R., & Jim Salinger, M. (2002). Observed Climate Variability And Change. *Weather*, 57(8), 269–278.
- Francisco, Frank (2007). *Tourism Development And Climate Change. Understanding, Anticipating, Adapting, Participating In The Common Effort*,. Madrid: Unwto, Madrid 2007. Sf: 12-14
- Forster P., Ramaswamy V., Artaxo P., Berntsen T., Betts R., Fahey D.W., Haywood J., Lean J., Lowe D.C., Myhre G, Nganga J., Prinn R., Raga G., Schulz M., Van Dorland R. 2007. Changes in Atmospheric Constituents and in Radiative Forcing. In: *Climate Change 2007: The Scientific Basis*. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA. 222

- The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Solomon, S., D. Qin, M. Manning, Z. Chen, M. Marquis, K.B. Averyt, M.Tignor and H.L. Miller (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA
- Forzieri G., Cescatti A., Siva F.B., Feyen L. 2017 Increasing risk over time of weather-related hazards to the European population: a data-driven prognostic study *The Lancet Planetary Health* 1(5) 200- 208
- Gard McGehee N., 2002: Alternative Tourism And Social Movements. *Annals Of Tourism Research* 29: 124–143.
- Garrod, B. Ve Fyall, A. (1998). Beyond The Rhetoric Of Sustainable Tourism. *Tourism Management*, 19(3): 199-212.
- Gezici, F. (2006). Components Of Sustainability Two Cases From Turkey. *Annals Of Tourism Research*, 33(2): 442-455.
- Giorgi, F. (2006). Climate Change Hot-Spots. *Geophysical Research Letters*, 33(8),
- Giorgi, F., & Lionello, P. (2008). Climate Change Projections For The Mediterranean Region. *Global And Planetary Change*, 63(2–3), 90–104.
- Gönençgil, Barbaros (2008). İklim Değ İşikli İ Ve Turizm 4. Uluslararası Atmosfer Bilimleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İstanbul. Sf: 12-15
- Gray, L. J. (2010). Solar Influences On Climate. *Reviews Of Geophysics*, 48-53.
- Gray, L. J., Beer, J., Geller, M., Haigh, J. D., Lockwood, M., Matthes, K., Cubasch, U., Fleitmann, D., Harrison, G., Hood, L., Luterbacher, J., Meehl, G. A., Shindell, D., Geel, B., White, W. (2010). Solar Influences On Climate, *Reviews Of Geophysics*, 48-54, 1-53. Doi:10.1029/2009rg000282.
- Gray, N., & Campbell, L. M. (2007). A Decommodified Experience? Exploring Aesthetic, Economic And Ethical Values For Volunteer Tourism İn Costa Rica. *Journal Of Sustainable Tourism*, 15(5), 463-482.
- Graedel, T. E., & Crutzen, P. J. (1995). Atmosphere, climate, and change. W.H. Freeman and Company.
- Grober, U. (2012). Sustainability: A Cultural History, Translated. Totnes: Green Books. 156
- Guha-Sapir D., Hargit D., Hoyos P. 2004. Thirty Years of Natural Disasters 1974-2003 The Numbers Belgium Presses universitaires de Louvain
- Güneş, Muharrem (2004) Yerel Gündem 21 “Ulusal” Kentlerden “Küresel” Köylere, Detay Yayıncılık, Ankara. 41

- Han, H. (2021). Consumer Behavior And Environmental Sustainability İn Tourism And Hospitality: A Review Of Theories, Concepts, And Latest Research. *Journal Of Sustainable Tourism*, 1021-1042
- Hartmann, D.L., Klein Tank, A.M.G., Rusticucci, M. Alexander, L.V., Brönnimann, S., Charabi, Y., Dentener, F.J., Dlugokencky, E.J., Easterling, D.R., Kaplan, A., Soden, B.J., Thorne, P.W., Wild, M., Ve Zhai, P.M. (2013). *Observations: Atmosphere And Surface*. Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex Ve P.M. Midgley (Ed.). *Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution Of Working Group I To The Fifth Assessment Report Of The Intergovernmental Panel On Climate Change İçinde*. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom And New York, Ny, Usa. 193
- Hartogh P., vd. 2011. Ocean-like water in the Jupiter-family comet 103P/Hartley 2". *Nature* 478. 7368
- Harita Genel Müdürlüğü. (2024). Türkiye'nin Yerçekilleri. Erişim: <https://www.harita.gov.tr>
- Hay, S. B. (2007). *Tourism And Climate Change; Risk And Opportunities*. Canada: Great Britain By Mpg Books Ltd.
- Helmy, E. (2003). Towards Integration Of Sustainability İnto Tourism Planning İn Developing Countries: Egypt As A Case Study. *Current Issues İn Tourism*, 7(6), S. 478-501.
- Higgins-Desbiolles, F. (2018). Sustainable Tourism: Sustaining Tourism Or Something More Tourism Management Perspectives, 157-160. Doi:10.1016/J.Tmp.2017.11.017
- Higham James And Hall Michael (2005). *Tourism, Recreation And Climate Change*. Channel View Publications, Great Britain. Sf: 15-17
- Holden, A. (2000). *Environment And Tourism*. London: Routledge.
- Houghton R.A., Nassikas A.A. 2017. Global and regional fluxes of carbon from land use and land cover change 1850-2015. *Global Biogeochemical Cycles* 31 (3): 456-472.
- Hunter, C. (1997). Sustainable Tourism As An Adaptive Paradigm. *Annals Of Tourism Research*. Sf: 851-867
- Hunter, C. (1997). Sustainable Tourism As An Adaptive Paradigm. *Annals Of Tourism Research*, 24(4): 850-867.
- I. Chuine, V. D. (2004, 11 18). *Nature*. 12 16, 2023 Tarihinde *Nature*: <https://Www.Nature.Com/> Adresinden Alındı
- I. Chuine, V. Daux, E. Le Roy Ladurie, B. Seguin, N. Viovy P. Yiou, *Nature*, 432-44, 18 Kasım 2004, S. 289 Vd. Www.Nature.Com Erişilen Tarih: 16.12.2023

- Imbrie J., vd. 1993. On the structure and origin of major glaciation cycles, 2. The 100,000-year cycle. *Paleoceanography* 8: 699, doi: 10.1029/93PA02751
- Ipcc. (1990). *Climate Change The Ipcc Scientific Assesment. First Assesment Report*. Cambridge ve New York: Cambridge University Press. https://www.ipcc.ch/ipccreports/far/Wg_I/ipcc_far_wg_i_full_report.pdf Erişim Tarihi: 29.12.2023
- Ipcc. (2007). *Climate Change 2007: Impacts, Adaptation And Vulnerability*. Davos.
- Ipcc. (2007a). *Climate Change 2007: Synthesis Report. Contribution Of Working Groups I, Iı And Iıı To The Fourth Assessment Report Of The Intergovernmental Panel On Climate Change* [Ana Yazım Ekibi, Pachauri, R.K And Reisinger, A. 175 (Derleyenler.)]. Ipcc, Cenevre, İsviçre, 104 https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr.pdf Erişilen Tarih: (09.12.2023).
- Ipcc. (2007c): *Climate Change 2007: Adaptation And Vulnerability. Contribution Of Working Group Iı To The Fourth Assessment Report Of The Intergovernmental Panel On Ipcc (2012): Climate Change*. Cambridge University Press, Cambridge, İngiltere. 488
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2012). *Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation* [Field, C.B., V. Barros, T.F. Stocker, et al. (eds.)]. A Special Report of Working Groups I and II of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press, Cambridge, UK, and New York, NY, USA, 582 pp.
- Ipcc. (2013a). *Summary For Policymakers*. Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex And P.M. Midgley (Ed.). *Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution Of Working Group I To The Fifth Assessment Report Of The Intergovernmental Panel On Climate Change İçinde*. Cambridge University Press, Cambridge, Birleşik Krallık Ve New York, Abd. https://www.ipcc.ch/pdf/assessmentreport/ar5/wg1/wg1ar5_spm_final.pdf Erişilen Tarih: (11.12.2023).
- Ipcc. (2014). *Ar5 Climate Change: Implications For Tourism. Climate Change, Implications For Tourism*. Sf: 10-15 <https://www.cisl.cam.ac.uk/system/files/documents/ipcc-ar5-implications-for-tourism-briefing-prin.pdf> Erişim Tarihi: 22.01.2024
- Ipcc. (2014b). *Summary For Policymakers*. Field, C.B., V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. Maccracken, P.R. Mastrandrea, And L.L.White (Ed.). *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, And Vulnerability. Part A: Global And Sectoral Aspects*.

Contribution Of Working Group I To The Fifth Assessment Report Of The Intergovernmental Panel On Climate Change İçinde. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom And New York, Ny, Usa, 1-32.
https://www.ipcc.ch/pdf/assessmentreport/ar5/syr/ar5_syr_final_spm.pdf Erişilen Tarih: (11.12.2023) Sf.4-8

Ipcc. (2018) Global warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty (V. Masson-Delmotte, P. Zhai, H. O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R Shukla, A. Pirani, W Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, JB R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M. I Gomis, E. Lonnoy, T Maycock, M. Tignor, T. Waterfield (eds.))

Ipcc. (2022). Climate Change 2022: Impacts, Adaptation And Vulnerability . Cenevre.

Kadiroğlu, O. K., & Sökmen, C. N. (1994). Nükleer Enerji ile Elektrik Üretimi. Tübitak Bilim ve Teknik Dergisi (319).

Kanat, Z. Ve Keskin, A. (2018). Dünyada İklim Değişikliği Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Türkiye’de Mevcut Durum. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Sf: 67-78.
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/402296>

Karaman, Aykut (1996), “Sürdürülebilir Turizm Planlaması Çin Ekolojik Bir Çerçeve”, Sürdürülebilir Turizm; Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım, 19. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul. 102

Karataş Erhan (2009). “Jean Baudrillard, Sizin Aynanız Olacağım”, K Dergisi, 10- 11.

Kartha, S. (2011). Discourses Of The Global South. İçinde Dryzek, J., Norgaard, R. Ve Schlosberg, D. (Ed.), The Oxford Handbook Of Climate Change And Society. Oxford: Oxford University Press, 504-520.

Keleş, R., & Hamamcı, C. (1998). Çevrebilim. Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, R. (1998). Kentbilim Terimleri Sözlüğü, 2. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara. Sf. 112

Kim, G. U., Seo, K. H., & Chen, D. (2019). Climate Change Over The Mediterranean And Current Destruction Of Marine Ecosystem. In Scientific Reports (Vol. 9, Issue 1). Springer Us.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2024). Turizm Politikaları. Erişim: <https://www.ktb.gov.tr>

Kostas Tomazos & Richard Butler (2009) Volunteer Tourism: The New Ecotourism. Anatolia, 20:1, S. 196-211, Doi: [10.1080/13032917.2009.10518904](https://doi.org/10.1080/13032917.2009.10518904)

Kotler Philip (2000). Pazarlama Yönetimi, (Çev. Nejat Muallimoğlu). Beta Basım, İstanbul. S: 167

- Ladurie, E. L. (2011). Kısa İklimtarihi: Orta çağ'dan Günümüze. (M. A. Kılıçbay, Çev.) Ankara: Doğu Batı Yayınlar.
- Lash, S. and Urry, J. (1994) Economies of Signs and Space, London: Sage. Chapter: 6
- Le Quere C., Takahashi T., Buitenhuis E. T., Rodenbeck C., Sutherland S. C. 2010. Impact of climate change and variability on the global oceanic sink of CO₂. Glob. Biogeochem. Cycle 24, GB4007.
- Le Quéré C, Andrew R M., Friedlingstein P, Sitch S., vd. 2018. Global Carbon Budget 2018. Earth Syst Sci. Data 10: 2141-2194
- Liu, Z. (2003). Sustainable Tourism Development: A Critique. Journal Of Sustainable Tourism, Sf. 459-475.
- Maslin, M. (2021). Climate change: A very short introduction (4th ed.). Oxford University Press.
- Mathbout S., Lopez-bustins J.A., Martin-vide J., Rodrigo F.S. 2017. Spatial and temporal analysis of drought variability at several time scales in Syria during 1961-2012. Atmospheric Research, 1-30
- Medec. (2020). İklim Değişikliği Ve Çevrese Değişiklik; Mevcut Durum Ve Geleceğe Yönelik Riskler. Fransa.
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü <https://www.mgm.gov.tr/Veridegerlendirme/il-Ve-ilceler-istatistik.aspx?M=Antalya> Erişim Tarihi: 14.03.2024
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü. (2024). İklim ve Hava Durumu. Erişim: <https://www.mgm.gov.tr>
- Middleton, V. T. Ve Hawkins, R. (1998). Sustainable Tourism A Marketing Perspective. Oxford: Butterworth-Heinemann. Önsöz.
- Mili Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yayınları (1993). Yayın No: 2, Ankara: Levent Ofset. Sf: 30-31
- Mishan, E. (1969) The Costs of Economic Growth, Harmondsworth: Penguin
- Mowforth M. And Munt I., 1998: Tourism And Sustainability: New Tourism In The Third World. Routledge, London.
- Nestora, A., Yeung, P., & Calderon, H. (2009). Volunteer Travel Insights 2009. Bradt Travel Guides, Lasso Communications. Geckogo. Report Can Be Found Online At: <http://www.geckogo.com/Volunteer/Report2009>.
- Neuman, W. L. (2006). Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar II. Cilt (5. Basım). Ankara: Yayın Odası.
- Neumayer, E. (2000). In Defence Of Historical Accountability For Greenhouse Gas Emissions, Ecological Economics, 33(2), 185-192.

- Orman Genel Müdürlüğü. (2024). Türkiye Ormanları ve Bitki Örtüsü. Erişim: <https://www.ogm.gov.tr>
- Özer A.Öznur, K. Arapkirlioğlu Ve C. Erol (1996), Plancı Gözüyle Kalkınma, Çevre Ve Çevresel Etki Değerlendirmesi, Tmmob Şehir Plancı Odası Yayınları, Ankara.
- Paterson, M. (1996). Global Warming And Global Politics. London: Routledge. Sf: 23-34
- Pisani, J. A. (2006). Sustainable Development – Historical Roots Of The Concept. Environmental Sciences, Sf. 83-96.
- Priskin, J. (2003). Issues And Opportunities In Planning And Managing Nature-Based Tourism In The Central Coast Region Of Western Australia. Australian Geographical Studies, Sf: 270-286.
- Purvis, B., Mao, Y. Ve Robinson, D. (2018). Three Pillars Of Sustainability: In Search Of Conceptual Origins. Sustainability Science, Sf: 681–695.
- Reese, G. (2016). Common Human Identity And The Path To Global Climate Justice. Climatic Change, 134(4).
- Ren21. (2019). Ren21. 11 15, 2023 Tarihinde Ren21: <https://www.ren21.net/Why-Is-Renewable-Energy-Important/> Adresinden Alındı
- Ren21. (2023). 11 17, 2023 Tarihinde Ren21: https://www.ren21.net/Gsr-2023/Modules/Energy_Demand Adresinden Alındı
- Rogerson, C. (2011). Youth Tourism In Africa: Evidence From South Africa. Tourism Analysis, 16(2), 105-120
- Royer S.J., Ferrón S., Wilson S. T., Karl D. M. 2018. Production of methane and ethylene from plastic in the environment
- Russo, M. V. (1999). Environmental Management: Readings And Cases. New York: Houghton Mifflin Company.
- Ruddiman, W. F. (2020). Earth's climate: Past and future (4th ed.). W. H. Freeman and Company.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2024). Sanayi Politikaları. Erişim: <https://www.sanayi.gov.tr>
- Sartori, S., Silva, F. L. Ve Campos, L. M. (2014). Sustainability And Sustainable Development: A Taxonomy In The Field Of Literature. Ambiente Sociedade, Sf: 01-22.
- Savaşan, Z. (2021). Çevre Hakları: İnsan Hakları Kuralları ile Korunmadan Asli Korumaya. Z. Savaşan İçinde, Çevre Hukuku ve Politikaları. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Scheyvens R., 2002: Tourism For Development: Empowering Communities. Pearson, Harlow.
- Scheyvens, R. (2007). Exploring The Tourism-Poverty Nexus. In C. M. Hall (Ed.), Propoor Tourism: Who Benefits? Perspectives On Tourism And Poverty Reduction (Pp. 121e144). Clevedon: Channel View Publications.

- Schlosberg D. (2012). Climate Justice And Capabilities: A Framework For Adaptation Policy. *Ethics & International Affairs* 26, 445-461.
- Sciencing.Com. (2017, 07 11). Sciencing.Com. 11 15, 2023 Tarihinde Sciencing: <https://Sciencing.Com/Pros-Cons-Of-Coal-Energy-13638154.Html> Adresinden Alındı
- Scott Daniel, Jones Brenda And Mcboyle, Geoff (2004). A Bibliography Of The Tourism. Climatology Field To 2004”, Second International Workshop On Climate, Tourism (S. 236-257). Kolimbari.
- Semtrio.Com. (2022, 07 22). Semtrio.Com. 11 15, 2023 Tarihinde Semtrio.Com: <https://Www.Semtrio.Com/Blog/Yenilenebilir-Enerji-Nedir> Adresinden Alındı
- Sen, A. (2009). *The Idea Of Justice*. Londra: Allen Lane.
- Seneviratne S. 1, vdl. 2012. Changes in climate extremes and their impacts on the natural physical environment, in *Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation*, A Special Report of Working Groups I and II of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), edited by C. B. Field vd., pp. 109-230, Cambridge Univ. Press, Cambridge, U. K
- Solomon, S. (1999). “Stratospheric ozone depletion: A review of concepts and history.” *Reviews of Geophysics*.
- Shi, L., Chu, E., Anguelovski, I., Aylett, A., Debats, J., & Goh, K. (2016). Roadmap Towards Justice In Urban Climate Adaptation Research. *Nature Climate Change*, 131-137.
- Shue, H. (1999). Global Environment And International Inequality, *International Affairs*, 75(3), Ss: 533-537.
- Sinemillioğlu, M. O. (2009). Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınma Ve Türkiye Süreci. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 245-268.
- Smith, K.R., Woodward, A., Campbell-Lendrum, D., Chadee, D.D., Honda, Y., Liu, Q., Olwoch, J.M., Revich, B. Ve Sauerborn, R. (2014). *Human Health: Impacts, Adaptation, And Co-Benefits*. Field, C.B., V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. Maccracken, P.R. Mastrandrea, And L.L. White (Ed.) *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, And Vulnerability. Part A: Global And Sectoral Aspects. Contribution Of Working Group I To The Fifth Assessment Report Of The Intergovernmental Panel On Climate Change İçinde*. Cambridge University Press, Cambridge, İngiltere ve New York, Amerika Birleşik Devletleri 711-754
- Steffen W. 2013. *The Angry Summer*, pp. 1-12, Climate Commission, Canberra

- Stoddart, H., & Rogerson, C. M. (2004). Volunteer Tourism: The Case Of Habitat For Humanity South Africa. *Geojournal*, 60(3), 311-318.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics Of Qualitative Research : Techniques And Procedures For Developing Grounded Theory*. California: Sage Publications.
- Shiogama H., Christidis N., Caesar J., Yokohata T., Nozawa T., Emori S. 2006. Detection of greenhouse gas and aerosol influences in changes in temperature extremes, *SOLA*, 2. 152-155
- Swarbrooke J., Beard C., Leckie S. And Pomfret G., 2003: *Adventure Tourism: The New Frontier*. Butterworth-Heinemann, London Sf: 299-300
- Tasci, A. D., Alan, F. Ve Woosnam, K. M. (2022). Sustainable Tourism Consumer: Sociodemographic, Psychographic And Behavioral Characteristics. *Tourism Review* Sf: 340-375
- Theerapappisit, P. (2009). Pro-Poor Ethnic Tourism İn The Mekong: A Study Of Three Approaches İn Northern Thailand. *Asia Pacific Journal Of Tourism Research*, 14(2), 201-221
- Thiébaud, S. Et Al. (2016). The Mediterranean Region Under Climate Change. In *The Mediterranean Region Under Climate Change A Scientific Update*. (French National Alliance For Environmental Research).
- Today, S. T. (2023). *Serve The World Today*. 02 21, 2024 Tarihinde <https://Servetheworldtoday.Com/World-Citizens-Travel-Guide/What-Is>. Adresinden Alındı
- Tokar, B. (2014). *İklim Adaletine Doğru* . İstanbul: Öteki Yayınevi.
- Tosun, C. (2001). Challenges Of Sustainable Tourism Development İn The Developing World: The Case Of Turkey. *Tourism Management*, Sf: 289-303.
- Tsaur, S. H., Lin Y. C. Ve Lin, J. H. (2004). Evaluating Ecotourism Sustainability From The Integrated Perspective Of Resource, Community And Tourism. *Tourism Management*. Sf: 640- 653
- Tuğaç, Ç. (2019). *Türkiye'de Kentsel İklim Değişikliği İçin Eko-Kompakt Kentler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: Ernst Reuter İskân ve Şehircilik Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Tulloch, L. (2013). On Science, Ecology And Environmentalism. *Policy Futures İn Education*, Sf: 100-114
- Tunçer, M. (2005). Burdur'da Doğal ve Kültürel Çevrenin Korunması Sürdürülebilirlik; Eko-Turizm; Kültürel Miras Turizmi Bağlamında Politika Önerileri, Ürdün Örneği.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). *Nüfus ve Demografi İstatistikleri*. Erişim: <https://www.tuik.gov.tr>

- Türkeş, M. (2008). İklim Değişikliği ve Küresel Isınma Olgusu; Bilimsel Değerlendirme. E. Karakaya İçinde, Küresel Isınma ve Kyoto Protokolü. Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Türkeş, M. (2008). Küresel İklim Değişikliği Nedir? Temel Kavramlar, Nedenleri, Gözlenen ve Öngörülen Değişiklikler. İklim Değişikliği ve Çevre, 1(1), 26-37
- Türkeş, M., & Erat, E. (2003). Precipitation Changes And Variability İn Turkey Linked To The North Atlantic Oscillation During The Period 1930-2000. 97 International Journal Of Climatology, 23(14), 1771–1796.
- Ulu, N. U. (2023). İklim Değişikliği ve Yaşlıların Destinasyon Tercihleri İlişkisi; Antalya/Konyaaltı İlçesi Örneği. Senex: Yaşlılık Çalışmaları dergisi, 7(2).
- Undp. (2005). Human Development Reports. Newyork: United Nations Development Programme.
- Undp. (2022). United Nations Development Programme. Network: One United Nations Plaza.
- Unep & Unfccc. (2002). Climate Change Information Kit. İsviçre: Enep & Unfccc.
- Unep. (2008). Climate Change Adaptation And Mitigation İn The Tourism Sector: Frameworks, Tools And Practices. Fransa: Oxford University.
- Unfccc- Paris Agreement 2015, https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf Erişim Tarih: (29.12.2023)
- Un-Habitat, Sustainable Urbanization İn The Paris Agreement Report, (2017), <https://unhabitat.org/books/sustainable-urbanization-in-the-paris-agreement/> Erişim Tarihi: (29.12.2023).
- Un-Habitat. (2022). Urban Climate Action- The Urban Content Of The Ndc's: Global Review 2022. <https://unhabitat.org/urban-climate-action-the-urban-content-of-the-ndcs-global-review-2022> Erişilen Tarih: (09.12.2023).
- United Nations. (1992). United Nations Framework Convention On Climate Change. <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf> Erişilen Tarih: (09.12.2023)
- Unwto & Unep (2008). Tourism & Climate Change Confronting The Common Challenges Unwto Preliminary Considerations. [Unwto Elibrary \(E-Unwto.Org\)](http://unwto.org) Sf: 10-40
- Unwto. (2007). Climate Change And Tourism – Responding To Global Challenges. Davos: Unwto Yayınları.
- Urry, J. (2018). *Mekanları Tüketmek*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ürkek, R. (2019, 12). Jean Baudrillard ve Tüketim Toplumu. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı.
- Vernon, J., Essex, S., Pinter, D. Ve Curry, K. (2005). Collaborative Policymaking Local Sustainable Projects. Annals Of Tourism Research, 32(2): 325-345.

- Voluntourism.Org. (2008). Voluntourism. Retrieved 17 April 2008 From: [Http://Www.Voluntourism.Org/](http://www.Voluntourism.Org/).
- W. Lawrence Neuman (2007). Basics of Social Research: Qualitative and Quantitative Approaches (2nd Edition)
- Wearing, S. (2001). Volunteer Tourism: Experiences That Make A Difference. Wallingford: Cabı.
- Wearing, S., & Mcgehee, N. G. (2013). Volunteer Tourism: A Review. Tourism Management, 120-130.
- Wearing, S., & Neil, J. (1997). Tourism That Counts: Ecotourism, Volunteerism And Serious Leisure. In Tourism Research: Building A Better İndustry (S 141-154). Canberra: Bureau Of Tourism Research.
- Westra S., Alexander L.V., Zwiers F.W. 2013. Global increasing trends in annual maximum Daily precipitation. Journal of Climate 26 (11): 3904-3918
- Williams G.E. 1993. History of the earth's obliquity. Earth-Science Reviews 34 1-45
- Wto (A World Tourism Organization Publication -Unwto- Developed With The Assistance Of Wto Consultant Edward Inskeep) (1994). National And Regional Planning. California: Thomson Learning. Sf: 7-8
- Wwf Akdeniz Girişimi, 2021 “İklim Değişikliğinin Akdeniz’deki Etkileri. Aşırı Isınan Bir Denizden Altı Hikâye”.
- Yavuz, E. Ve Yığındere, Y. Ö. (2000). Sürdürülebilir Kalkınmanın Turizme Etkisi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, (4): 322-336.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin J., Gentine, P., Zhou, S., Sullivan, S.C., Wang, R., Zhang, Y., Guo S. 2018 Large increase in global storm runoff extremes driven by climate and anthropogenic changes. Nature Communications 9 doi:10.1038/s41467-018-06765-2
- Zahnle K., Amdt N., Cockell C., Halliday A., Nisbet E., Selsis F., Sleep N.H. 2007 Emergence of habitable planet. Space Science Reviews 129:35-78.
- Zıraman, Z. (2011). “Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm/Jean Baudrillard” Özne Dergisi, 14. Kitap, S. 57.

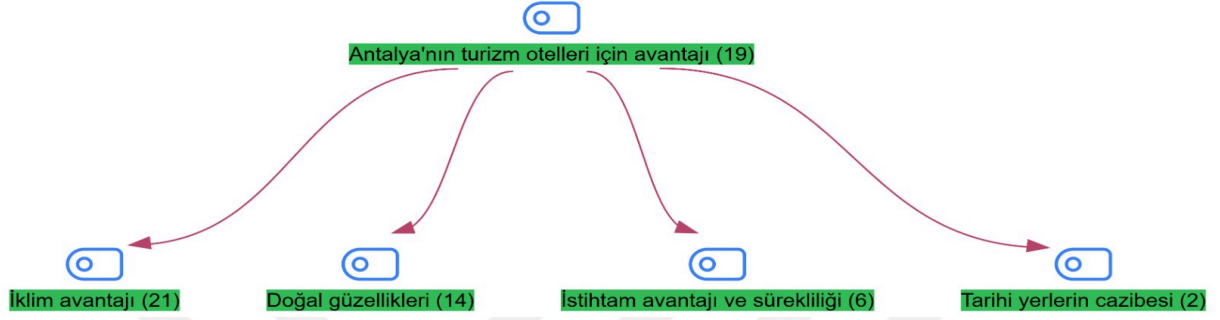
EK-1

**MAXQDA HİYERARŞİK KOD- ALT KOD MODELİNE GÖRE BELİRLENEN ALT
TEMALAR, KODLAMALAR VE FREKANSLAR TABLOLARI**

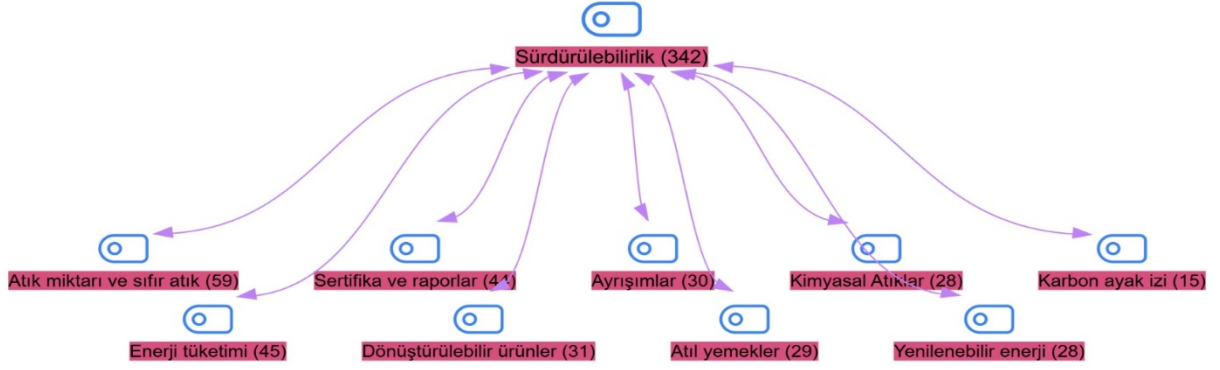
Antalya'nın Turizm Otelleri İçin Avantajları Alt Teması

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

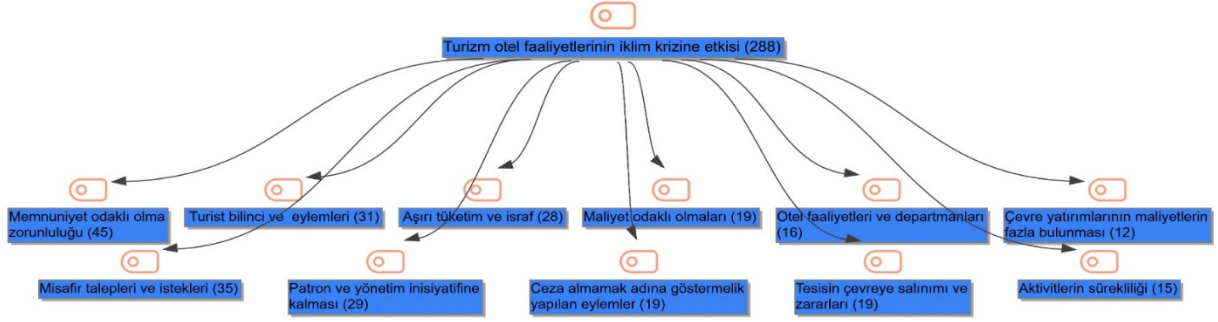
Sürdürülebilirlik Alt Teması

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Turizm Otel Faaliyetlerinin İklim Krizine Etkisi Alt Teması

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

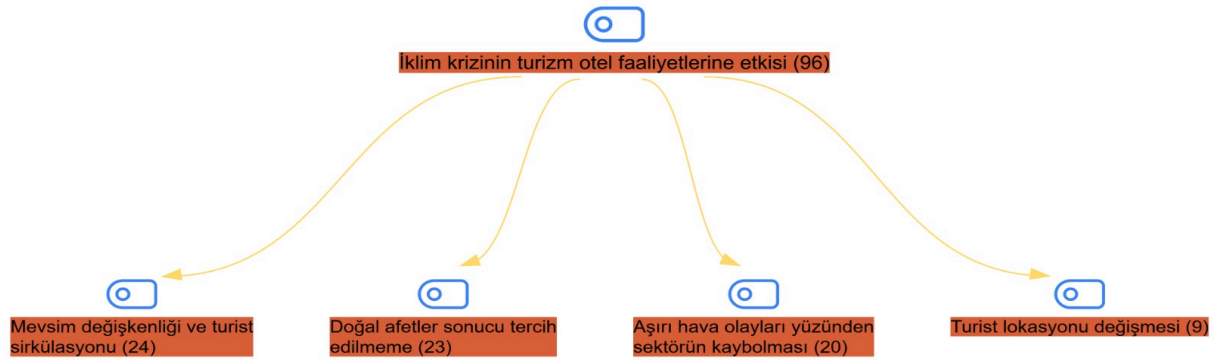
Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizi Farkındalığı Alt Teması

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

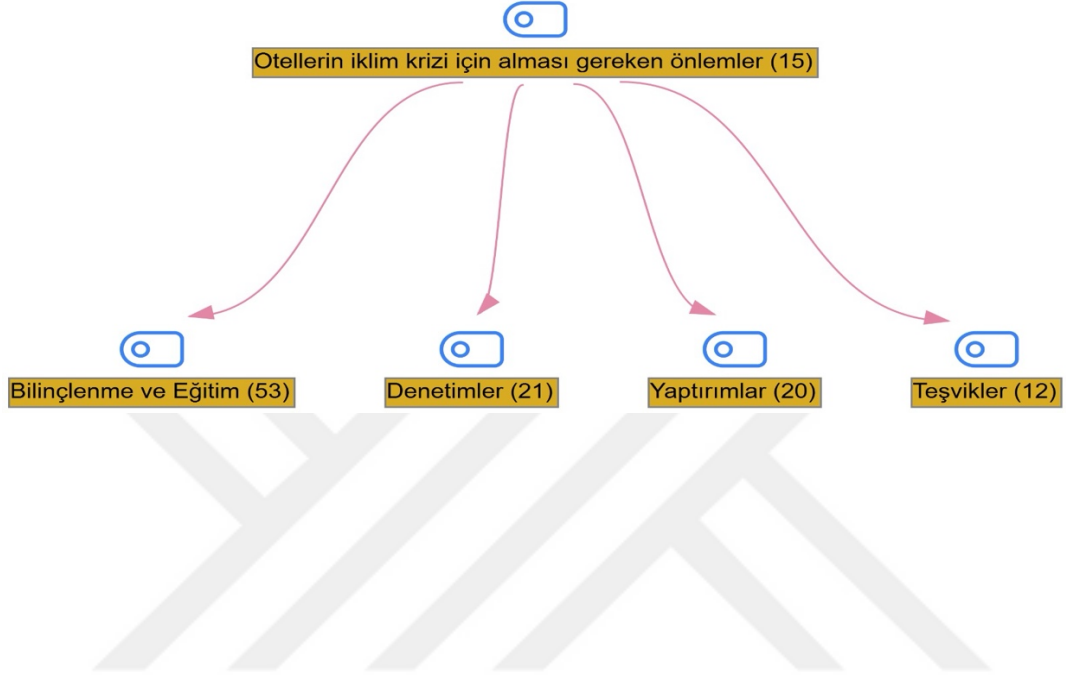
İklim Krizinin Turizm Faaliyetlerine Etkisi Alt Teması

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Otellerin İklim Krizi İçin Alması Gereken Önlemler Alt Teması

Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Nebahat Neva ULU
EĞİTİM DURUMU	
Lisans	İşletme Bölümü -2020
Yüksek Lisans	Akdeniz Havzası Coğrafyası -2022-2024
Tez Konusu	Turizm Otel İşletmelerinin İklim Krizine Etkisi: Antalya Örneği
Yabancı Dil / Diller	İngilizce B2- Almanca B1
İŞ DENEYİMİ	
2024- Devam Ediyor	Tübitak 1004 Proje Asistanı
2021-2022	Metal Oto, Fiyatlandırma, Antalya
2018- 2021	Global Exchange Döviz Şirketi Havaalanı, Antalya
2017-2018	Akdeniz Üniversitesi Spor Tesisleri, Muhasebe
YAYINLAR	
Teknik Rapor: "Senex Yaşlılara Yönelik Şiddet ve İhlallerin İzlenmesi," Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları, 2024. Makale: "Bir Derdim Var: "Onlar" ın Hikayesinde!", <i>Senex Dergi- Yaşlılık Çalışmaları Dergisi Journal of Aging Studies</i>. 2024, Sahadan Sesler Araştırma Makalesi: "İklim Değişikliği ve Yaşlıların Destinasyon Tercihleri İlişkisi; Antalya/Konyaaltı İlçesi Örneği," <i>Senex Dergi- Yaşlılık Çalışmaları Dergisi Journal of Aging Studies</i>. 2023 Araştırma Makalesi: "İklim Krizinin Kentsel Alanlardaki Yaşlı Nüfus Üzerinde Etkisi ve İklim Adaleti Yaklaşımı: Antalya/Konyaaltı İlçesi Örneği," <i>Senex Dergi- Yaşlılık Çalışmaları Dergisi Journal of Aging Studies</i>. 2023	
Kongre Katılımları	
- Senex 7. Lisansüstü Yaşlılık Çalışmaları Kongresi, 2023 - Senex 8. Lisansüstü Yaşlılık Çalışmaları Kongresi, 2024 2. International Health Congress in a Changing World, 2024	